۳۰

شرح و اختیارات

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين

هذا كتاب حل المشكل في سير الكواكب السبعة والجوزهر والساعات والارتفاعات والاجتماعات
والاستقبالات والخسوف والكسوف وما يتعلق بالاعمال في هذه البابات فمن احب النظر فيه والعمل
فانه يستغني عن حل عقد الزيجات وهو مرتب على سبعة ابواب **الاول** في معرفة تقويم الكواكب السبعة
الثاني في معرفة الساعات والارتفاعات **الثالث** في معرفة الاجتماعات والاستقبالات
الرابع في معرفة رؤية الاهلة **الخامس** في معرفة عرض القمر **السادس** في معرفة الكسوف **السابع** في
معرفة الخسوف

الباب الاول في معرفة تقويم الكواكب السبعة

اذا اردت ان تقوم الكواكب
الى سنة شئت فارتفعه تقويمات لاربع سنين من البابات قبل سنتك التي تريد ان تقوم كواكبها فاعمل
بحسب ما ترسمه

فصل في تقويم الشمس

اذا اردت تقويم الشمس فخذ التقويم للسنة التي قبل
سنتك التي تريد تقويم كواكبها وضع بين يديك وانقص من موضع الشمس للاول يوم من فروردين الجلالي
اربعة عشرة دقيقة وثماني عشرة ثانية فما بقي فهو موضع الشمس للاول يوم من فروردين ماه لسنتك وعلى هذا
القياس انقص من تقويمها يوما على توالي الايام من التقويم العتيق على هذا القياس ابدا الى ان ياتي الى
آخرها وثبت ما بقي في كل يوم في تقويم سنتك الجديدة **مثال** ذلك اردنا ان نقوم الشمس

لسنة ٣٨٤ ليزدجرد اخذنا تقويم سنة ٣٨٣ ليزدجرد فوجدنا الشمس يوم
النيروز في الحوت ك ٤ نقصنا يد دقيقة منه فكان الباقي ٤ [illegible] فاثبتنا ذلك في يوم النيروز
وهو يوم هرمزد من شهر فروردين سنة ٣٨٤ وهو موضعها ولم ينقص الثواني لان التقويم ليس فيه
الثواني ولكنا نكبس هذه الثواني كل اربعة ايام ونجعلها دقيقة فننقص اليوم من موضع الشمس دقيقة واحدة
فيكون المنقوص اليوم الخامس يه دقيقة هذا لمن يريد تقويم السنة فاما من اراد تقويم وقت بعد ذلك
فينبغي ان ينقص من موضع الشمس في هذا الوقت الدقيقة والثواني فالباقي فهو موضعها بعد ٣٦٥ يوما

فصل في تقويم القمر

اذا اردت تقويم القمر فخذ التقويم للسنة التي قبل سنتك التي تريد
تقويم القمر فيها باربع سنين وانظر ابن القمر في الحادي عشر من ابانماه الجلالي لتلك السنة في ذلك التقويم
وزد على موضع القمر اربع بروج وثماني عشرة درجة وثلثا واربعين دقيقة فما بلغ فهو موضع القمر في يوم
هرمزد من ماه فروردين من سنتك وعلى هذا القياس نزيد على موضع القمر يوما يوما على توالي الايام في التقويم
العتيق فما حصل بها الزاد يثبت في تقويم سنتك الجديدة **مثاله** اردنا ان نقوم القمر لسنة
٣٣٤ ليزدجرد فاخذنا تقويم سنة ٣٣٠ ونظرنا الى موضع القمر في الحادي عشر من ابانماه
تلك السنة فوجدناه في د يو د زدنا على ذلك اربع بروج وثماني عشر درجة وثلثا واربعين دقيقة
د [illegible] وهو موضعها في يوم هرمزد من فروردين سنة ٣٣٤ ليزدجرد وحصل لكل في
كل يوم ويثبت ما يخرج في التقويم الجديد والعمل ويكون من اول برج لكل [illegible] نزيد على موضع القمر

سبعا وعشرين درجة اي زدت باربعة واربعين دقيقة فانه يصح لك موضع القمر بعد مائتين وثمان واربعين
يوما وهذا حساب زيج الخوارزمي والاول من زيج حبش مثاله اردنا ان نقوم القمر يوم النيروز
لسنة اربعة وثمانين وثلثمائة ليزدجرد نظرنا في تقويم القمر في اليوم الثالث من والعشرين تير ماه لسنة الماضية
واخذنا القمر في ذلك اليوم في الميزان كه نو زدنا عليه كو مد فعلمنا ان القمر في النيروز في برج العقرب
ل ما وهذا ما يوافق زيج السند والسند والاول يوافق زيج الحبش الاخر من اراد ان تقوم القمر
يوم كان بازيج الخوارزمي رجع الى التقويم العتيق من اليوم الذي يريد ان تقوم فيكون سا ٢٤٩
يوما ونظر في التقويم العتيق ويزيد على موضع القمر ل مد فما اجتمع فهو موضع القمر في اليوم الذي اراد في
نصف النهار وفي زيج الحبش يرجع الى الخلف من ذلك اليوم ١٢٣٠ يوما ويطلب في تقويم ذلك اليوم
الذي يبعد العدد موضع القمر ويزيد على موضعها ما ذكرنا من الزيادة في بابه يصح له موضعها في
اليوم الذي اراده فصل في معرفة تقويم زحل اذا اردت تقويم زحل فخذ في تقويم سنة التي
قبل سنتك لستين وانظر موضع زحل في اليوم العشرين من اسفندارمذ لتلك السنة وزد على موضعه ي درجة
مه دقيقة فما جمع فهو موضع زحل يوم النيروز من سنتك وعلى هذا النسق تزيد على تقويم ذلك اليوم يوم يصح
لك موضعه يوما يوما من سنتك وذكرنا ايضا ان الزيادة مدك يصح لك موضعه شهرا فصل في
معرفة المشتري اذا اردت ان تقوم المشتري فخذ تقويم سنة التي قبل سنتك لستين وانظر موضع المشتري
في الكاس من شهر اسفندارمذ ماه لتلك السنة فزد على موضعه برجا واحدا ودرجتين وعشرين دقيقة

فما بلغ فهو موضع المشتري يوم النيروز من سنتك وعلى هذا القياس تزيد على موضعه يوما يوما حتى
تاتي على السنة الى اخرها وذكرنا ان الزيادة لذلك يصح لك موضعه بعد اربعة ايام فصل في معرفة
المريخ اذا اردت ان تقوم المريخ فخذ تقويم سنة التي قبل سنتك لستين فانظر اين المريخ في اليوم
السابع من فروردين ماه لتلك السنة وزد على موضعه سبع درجات او ثمانية درجات وعشرين دقيقة
فما بلغ فهو موضع المريخ يوم النيروز من سنتك وعلى هذا النسق تزيد على موضعه يوما يوما فانه يصح لك موضعه
في كل يوم من سنتك هذا اذا كان مستقيما فاما اذا كان راجعا في ذلك التقويم قبل ذلك اليوم بستة وخمسين
المريخ اعني بذلك ان تقوم السنة التي قبل سنتك بثلث سنين وانظر موضع المريخ في اول يوم من اسفندارمذ
لتلك السنة وتزيد عليه برجا واحدا وتسع درجات وثلث دقايق فما بلغ فهو موضعه يوم النيروز من سنتك
ثم تنقص في كل يوم من تقويم دقيقتين مما عملنا من اول سنتك الى قبل سنتك لستين وتزيد على ما بقي
برجا وتسع درجات وثلث دقايق فما بلغ فهو موضعه على الترتيب الى اخر السنة مثاله اردنا ان نقوم
المريخ في سنة ٣٦٨ ليزدجرد فاخذنا تقويم سنة ٣٦٦ فوجدنا المريخ راجعا في تلك السنة
فاخذنا تقويم سنة ٣٦٥ فطلبنا المريخ اول يوم من اسفندارمذ ماه فوجدناه في الجدي كو ند فزدنا
عليه برجا واحدا وتسع درجات وثلث دقايق فحصل موضع المريخ يوم النيروز لسنة ٣٦٨ الحوت
ي س فلم تزيد على موضعه في كل يوم بهذه الزيادة وثبت ما بلغ في تقويم سنتنا على الترتيب الى اخر يوم
من اسفندارمذ من سنتنا ثم اخذنا الذي وجده ووجدنا المريخ يوم النيروز في الجوزا ي ا تزيد عليه

موضعه الزياده وهو برج واربع درجات وثلث دقايق لو ح فانقص من موضعه دقيقتين
وان شئت فانقص من الزياده لكل يوم كانك تنقص من تقويمه اول يوم من السنه دقيقتين واليوم
الثاني اربع دقايق والثالث سته دقايق والرابع ثمان دقايق وعلى هذا الترتيب فتنقص من تقويمه
او من الزياده ما الذي تزيد عليه او من موضعه الذي يحصل لك من سنسك لكل شهر ستين درجه فانما يحصل لك
حتى ياتي على السنه وذكر ايضا ان الزياده لد لد يبقى لك موضعه بعد ١٠٢١ يوما فصل
في معرفه الزهره اذا اردت تقويم الزهره فخذ تقويم السنه التي قبل سنسك بسنتين وانظر اين
موضعها في الحادي عشر من شهريور ماه من تلك السنه وزد عليه سبعة بروج وستا وعشرين درجه وتسعا
واربعين دقيقه فما بلغ فهو موضعها يوم النيروز من سنسك وعلى هذا النسق تزيد على موضعها كل يوم من
التقويم العتيق وتثبته في التقويم الى آخر السنه وحسابك يكون مثل اول الحال كما ذكرنا اولا وذكر ايضا ان
الزياده سته بروج وخمس وعشرين درجه واربعه واربعون دقيقه يبقى لك موضعها بعد ٨٩٥
يوما فصل في معرفه عطارد خذ تقويم التي قبل سنسك بسنه واحده وانظر موضعه في الثاني عشر النيروز
من فوردين الماضي وزد عليه احد عشر برجا واحدى عشره درجه وثلثين دقيقه فما بلغ فهو موضعه يوم
من سنسك وعلى هذا الترتيب تزيد موضعه من التقويم العتيق يوما بيوم وتنقل تقويمه الى التقويم الجديد
وذكر ايضا ان الزياده عشرون برجا وخمس درجات وثلث وثلثين دقيقه يبقى لك موضعه بعد ٣٣٤
يوما فصل في معرفه تقويم الجوزهر وهو الراس والذنب خذ تقويم السنه التي قبل سنسك

وانظر موضع جوزهر آخر يوم من السنه وانقص منه ثلث دقايق وثمني عشره ثانيه فما بقي فهو موضع
يوم النيروز من سنسك وعلى هذا الترتيب فانقص من تقويمه كل يوم ثلث دقايق من التقويم العتيق فما بلغ
فهو موضعه في اليوم الذي بعده الى آخر السنه وذكر ايضا وانقص من العدد المذكور اعني موضعه يوم شئت
فان الذي بقي الذي هو موضعه في اليوم الذي بعد ذلك بعينه الباب الثاني في الساعات
والازمانات على ما تحتاجها في التقويم العتيق من اول السنه الى آخرها فانقلها الى تقويم سنسك فان
هذه الزياده فيها قريبا في ساير اعمال هذا الزيج اللطيف الباب الثالث في الاجتماعات
والاستقبالات اذا اردت ان تعمل الاجتماع والاستقبال فانظر الى موضع النيرين في اليوم الثامن والعشرين
من الشهر العربي الهجري وخذ البعد وهو ان تنقص الاقل من الاكثر فما بقي فهو البعد فتحفظه وفي الاستقبال
في الرابع عشر من الشهر العربي وخذ البعد وانقص الاقل من الاكثر ايضا كما قلنا ثم ادخل ذلك الباقي الى هذا
الجدول المكتوب في آخر هذا الباب وتاخذ ما تجد بمقابلته من الساعات الصحيحة فان بقي معك شي من البعد
اخذت بازائه من الدقايق من جدول الكسور فما اجتمع معك من الساعات والكسور فهو ساعات البعد
تحفظها وتنظر فان كان البعد اقل من ساعات نصف النهار اضفها الى ساعات نصف النهار فما بلغ
فهو ساعات الاجتماع او الاستقبال وان كانت ساعات البعد اكثر من ساعات نصف النهار فما بقي فهو
الماضي من الليل الا ان يكون الباقي اكثر من ساعات فانك تنقص من ساعات الليل فما بقي فهو ساعات
الماضي من النهار المستقبل الى الاجتماع او الاستقبال من اليوم الذي هو بعد اليوم الذي حسبت له فاقم

الطالع لذلك الساعات هذا الجدول صرف منه ساعات الاجتماع والاستقبال ليطلب منا الدرج
ما بازا من الساعات وما لم تتم فاطلب الكسور وان كان البعد للمجموع فانقص الساعات اعني ساعات البعد
اربعة وعشرين فما بقي فاحفظه وانظر فان كان هذا الباقي اقل من ساعات نصف النهار زده
ساعات نصف النهار فما بلغ فهو الماضي من النهار من بو كمال الذي حسبت له الى ساعات الاجتماع او الاستقبال

كم الساعات	الدقائق	الثواني	الثالث	الدرج	الدقائق	الثواني
نصف	ل	ل	ـ ا	ح	ا ز	كو لو
ثلث	ل	ل	ـ د	ا ـ	ا ع	كو ن
ربع	ـ	ع	ه و	ـ ـ	ل ـ	ـ ك
خمس	د	د	ا ح	د د	لو د	لط
سدس	ه	ه	ط ـ	د ه	له د	ع م
سبع	ـ	ط	ما ـ	ه و	لو ه	ـ ح
ثمن	ـ	ط	كد	ا ب	لو ب	ـ ك
تسع	ـ	ك	لا و	ح ح	ح ع	ك ط
عشر	ا	ل	ب	ط ح	لا ط	ل ل
نصف عشر	ا	ه	ع	ط ط	هـ ب	ب ك
نصف	ـ	ع	ط	ب ا		ا ل
				ب ما		ب ه

وان كان اكثر من ساعات نصف النهار فانقص منه ساعات نصف النهار فما بقي فهو الماضي من الليل الذي بعد بو كمال الذي حسبت له الا ان يكون الباقي اكثر من ساعات الليل
فان كان اكثر فاسقط منه ساعات الليل فما بقي فهو الماضي من النهار بعد بو كمال الذي حسبته فاقم الطالع على تلك
الساعة وذلك ان تضرب هذه الساعة في خمسة عشر وما كان من كسر الساعات ما ضربها ليكون
درجا فردها على ما حصل لك من الضرب فما اجتمع فهو الدائر ثم تاخذ مطالع جزو الشمس يزيدها على الدائر ان كان

الاجتماع او الاستقبال نهارا وان كان ليلا فاخذ مطالع نظير جزو الشمس تزيدها على الدائر فهو مطالع
درجة الطالع فانقص من الربع من مطالع البروج في ذلك البلد لذلك العدد وتاخذ ما تجد بازائه من
درجة السواء من البرج الذي سقط فيه مقبول الطالع وكذا وكذا من برج كذا **الباب الرابع**
في معرفة رؤية الاهلة فهو رؤية سده است ٥

الباب الخامس في معرفة عرض القمر اعلم عرضه بان تحمل وتنقص الجوزهر من القمر
فما بقي فهو الحصة ان كانت من واحدة الى ثلثين فاضربها في ثلثة فما خرج فهو دقايق فاجعلها درجا
وذلك هو عرض صاعدا في الشمال فان كانت الحصة من ثلثين الى ستين درجة فاضربها في اربعة فما
بلغ فهو دقايق وذلك عرض القمر صاعدا في الشمال وان كانت الحصة من ستين الى تسعين فاضربها
في ثلثة فما بلغ فهو دقايق وذلك عرض القمر صاعدا في الشمال وان كانت الحصة اكثر من تسعين فاسقطها
من مائة وثمانين وانظر الى الباقي منك ان كان من واحد الى ثلثين فاضربه في ثلثة فما بلغ فهو دقايق
عرض القمر هابطا في الشمال فان كان الباقي من ثلثين الى ستين فاضربه في اربعة فما بلغ فهو دقايق عرض القمر
هابطا في الشمال ثم انقص الذنب من القمر فما بقي فهو الحصة فعمل بحسب ما قدمنا ذكره الى التسعين درجة هابطا
في الجنوب واذا جاوز التسعين فتسقطه من مائة وثمانين وعمل ما عملت في انحرافه عن الراس الا انك تجمع
مع الراس ايضا وهو صاعد في الجنوب فاعرفه **الباب السادس في معرفة الكسوف**
انظر ابدا الى الاجتماع ان يكون نهارا في البروج الذي فيه الراس او الذنب واعلم كم بين الشمس والجوزهر

فان كان ما بينهما من درجة الى ثمان درجات فانه ينكسف وان كان البعد بينهما اكثر من ثمان درجات
فانها لا ينكسف فاذا علمت انها ينكسف واردت ان تعلم مقداره فخذ البعد بينهما واضرب ما في ولد
او نصف ايها انبلغ فانقصه من اثنى عشر فالباقي فهو اصابع الكسوف وذلك مقدار ما ينكسف منها واذا
اردت معرفة الزمان فاعلم ساعات الاجتماع اذا كان قبل نصف النهار وانقص منها ثلثها كان ما بقي
بعد ذلك ساعات وسط الكسوف واذا كان الاجتماع بعد نصف النهار فزدت على ساعات الاجتماع
ثمنها كان ما يجتمع من ذلك الساعات لوسط الكسوف فاحفظ بها وضعها في موضعين وزد على احدهما
سبعها وانقص من الاخرى سبعها فالمنقوص منها ساعات البدو والاخر ساعات الانجلاء وقد ثبت
ثمنه الزمان ولكنه على التقريب فربما زاد او انقص قليل الباب السابع في معرفة الخسوف
انظر الى الاستقبال الذي يكون ليلا في البروج الذي يكون فيه الراس او الذنب وخذ البعد بينه وبين الجوزهر
فان كان البعد بينهما من درجة الى اثنى عشرة درجة فاعلم انه يخسف وان زاد عليه لا يخسف فاذا علمت
انه يخسف واردت معرفة مقدار الخسوف فخذ البعد بينه وبين الجوزهر وانقص من اثني عشر فالباقي هو اصابع
من ذلك وهو مقدار ما يخسف من قطرها في موضعين وزد على احدهما سبعها وانقص من الاخرى
سبعها والمنقوص من ساعات الابتداء والاخر ساعات الانجلاء وعلى هذه الاعمال فالمحسن يطلب الربع
الاخر في رؤية الاهلة وخذ البعد بين الجزئين عند غروب الشمس وستخرج عرض القمر واحفظ جهته فان كان
شماليا زاد على البعد وان كان جنوبيا نقص منها حصل فهو البعد المعدل ثم سطح الى طالع البروج الذي

يكون

يكون فيه الهلال فان كان البعد المعدل اقل من نصف مطالع البروج فلا يرى وان كان اكثر فيرى وان كان
مثله فقد قيل في استخراج جزء الاجتماع والاستقبال يؤخذ البعد بين النيرين درجة ودقيقة وتضرب
في خمسة فما حصل من الضرب فهي جزء البعد ثم زاد جزء البعد على البعد وتحفظ فانه ان كان درج القمر اكثر فانقص
منها البعد وجزء البعد وانقص من درج الشمس جزء البعد وان كان درج القمر اقل فزد عليها البعد وجزء
البعد فزد على الشمس جزء البعد فقد يحصل جزء الاجتماع والاستقبال الا ان الاستقبال تزاد على
موضع القمر ستة بروج والله اعلم بالصواب

تم هذا المختصر بعون الله وحسن توفيقه

تم

بدانکه هرجزوی از اجزای زمین محاذی جزو از فلک است و چندین هزار کواکب ثابته که الله تعالی
در فلک هشتم آفریده است هر ستاره ازان برسمت راس قومی و موضعی گذرد و دور فلک
و سیر ملک کواکب از سیاره و ثوابت در هر موضعی بر هیئت دیگر نماید پس هر موضعی را از
زمین خاصیتی دیگر بود و شکل و صورة و عادت و لغت و اصلاح هر قومی مختلف بود و در هر موضع
حول
منظری چیزی باشد و اگر یک چیز در دو موضع حاصل شود البته دران تفاوتی باشد و
ثوابت را حرکت بطیئت و در مدتی احوال مختلف شود بواسطه میل ایشان از معدل النهار
مملکت که در هر موضعی از زمین تغیر کلی بدید آید از آبادانی و خرابی و عادت و سیرت و
امثال آن و سبب تغیر بزمان حق تعالی آن باشد که کوکبی که مرش سمت الراس باشد ازان
زایل شود و کوکبی که از سمت الراس دور بود بسمت الراس آید یا کوکبی که او را طلوع و غروب باشد
ابدی الظهور یا ابدی الخفا شود یا کوکبی که ابدی الظهور یا ابدی الخفا بود او را طلوع و غروب پدید آید
مثلا نسر الواقع در تاریخ ۲۴۰ از هجرت در خراسان و عراق طلوع و غروب دارد وقت باشد که
ابدی الظهور شود و درین وقت کوکب مذکور در حیثیت در بعضی از اقلیم ۶ و تمام اقلیم ۷ ابدی الظهور است
و چون بدو رسد در خراسان و عراق همین صورة بند و چون بحوت و حمل آید در عراق و فارس
طلوع و غروب داشته باشد و چون بسرطان رسد ابدی الظهور شود و در حجاز و همچنین کوکب سهیل

کرد از دریاهای عمان [illegible] و فارس و بعضی از عراق طلوع
و غروب دارد [illegible]
[illegible]

الحمد لله حمد الشاکرین والصلوة علی محمد و آله الطاهرین چنین گوید
مولانا سعید استاذ البشر افضل المتاخرین سلطان المحققین نصیر الحق
والدین اعلی الله درجته که بحکم اشارت مخدوم و مخدوم زاده صاحب
معظم عالم مؤید بلطف منصور بهاء الدولة والدین شمس الاسلام و
المسلمین قدوة الاکابر فی العالمین ذخر الوزراء فی الآفاق نسیب
جهان محمد بن المولی المعظم الصاحب الاعظم شمس الحق والدین
ملک الوزراء فی العالمین صاحب دیوان الممالک نظام العالم
دستور العرب والعجم محمد اعز الله انصاره و ضاعف اقتداره کتاب
ثمره بطلیموس را بپارسی ترجمه کرده آمد و آنچه مشکل می‌نمود بقدر فهم خود
بعضی دو مراد از آن اشارتی کرده شد ان شاء الله موافق افتد و

دران

دران بارگاه بزرگوار پسندیده آید انه المستعان و علیه التکلان
مطلع کتاب کتاب الثمرة لبطلیموس الحکیم تمام الکتب الاربعة
التی الفها فی الاحکام لسورس تلمیذه قال انا قد قدمنا
لک یا سورس کتبا فیما تؤثره الکواکب فی عالم
الترکیب کثیر المنفعة فی تقدمة المعرفة و
هذا الکتاب ثمرة ما اشتملت علیه تلک
الکتب و ما خلص عن التجربة منها و لیس
یصل الی معرفته من لم یمعن النظر فیما قدمنا
قبله و فی علوم اخر من علوم الریاضیة
فکن به سعیدا معناه بطلیموس گفته است خطاب با
شاگرد خویش سورس نام که ما در پیشتر جهت تو ای سورس
چند کتاب ساخته‌ایم در شرح تاثیر کواکب در عالم ترکیب که منفعت
آن در شناختن حوادث پیش از وقوع آن بسیارست و این
کتاب ثمره از آن جمله است که آن کتابها بر آن مشتملست و آنچه
خلاصه آن جمله است که بتجربه معلوم شده است و معرفت

این کتاب را دنیا باید کسی که نظر بسیار نکرده باشد در این کتابها
که پیشتر ازین ساخته ایم و در علمهای دیگر بعضی علم ریاضی پس توقف
برین کتاب نیکبخت باشد اینست مطلع کتاب و از کتابهای
که در علم تقدمه معرفة یعنی احکام نجوم ساخته است یکی اربع مقالات
و از سخن او درین موضع و در اربع مقالات معلوم میشود که در هر دو
کتاب اشارت بسوی کرده است بمجاکه در مجسطی و خود در اربع
مقالات تصریح کرده است که مجسطی ساخته ام و بمجسطی حواله کرده
و غرض از ایراد این سخن آنست که جماعتی را ظن بوده است که
که بطلمیوس صاحب مجسطی غیر بطلمیوس صاحب احکام است
و آن ظن خطا بوده است و ما یک کلمه از کتاب ثمره منقلی که مترجمان
ما عرجی کرده اند بیاریم و ترجمه اش بوجهی که فهم کرده ایم تا بدانک
اشارت ببیان مقصود از آن ایراد کنیم و از شرحهای که این
کتاب را ساخته اند دو شرح یافته ایم یکی شرح احمد بن یوسف
المصری المهندس کاتب آل طولون دیگر شرح ابوالعباس احمد بن
علی الاصفهانی الحاسب ما بعد از تحریر این سواد این شرحها

مطالعه

مطالعه کردیم آنچه واجب نمود ایراد کردن الحاق کردیم بتوفیق الله
و عونه **قال** اول بطلمیوس علم النجوم منک و منها
درین موضع بعلم نجوم علم احکام نجوم میخواهد و ان تقدمه معرفة
کاینات متجدد باشد بطریق استدلال از اوضاع فلکی و در علم
حکمت مقرر شده است که هر امر که در عالم کون و فساد متجدد
شود هر آینه از فاعلی بوده باشد و قابلی و فاعلی عبارت
از موجد است و از شرطهای که ایجاد بی آن ممکن نباشد و قابل
عبارت از ماده یا موضع باشد مثلا در تولد حیوان فاعل وجود
ملاقات دهنده اوست و شرط مقالات نر و ماده در رحم خاص و قابل
نطفه است و آن ماده ایست که صورت حیوانی بان پیوندد و در
افاضت از آفتاب فاعل آفتاب است و قابل سطحی کثیف که محاذی
آفتاب باشد و قبول نور آفتاب کند و شرط عدم حجاب
پس در متجددات عالم کون و فساد نیز فاعلی و قابلی ضرورت
باشد و فاعل نزدیک محققان قدرت الهیست و شرط اوضاع
نجومی که بحدوث هر متجددی موقوف بر حصول آن نسبت سبب

حصول آن شرط آن تجدد بوقتی مخصوص شده ودر وقتی دیگر و
قابل اجسام این عالم که مواد یا موضوعات باشند وآنچه تعلق
باجسام دارد مانند صور که اجزاء اجسامست ونفوس که مدبرات
بعضی اجسام باشند واعراض که باجسام ونفوس قایم اند وچون
فاعل تنها کفایت نیست در وجود فعل بلکه در وجود فاعل وجود قابل
نیز ضرورست پس دانستن اوضاع فلکی وتاثیرات آن در
علم بنجوم ذات کافی نباشد بل علم بوجود قوابل هم بباید وهرچند
علم باوضاع از طرق تعلیمی حاصل تواند شد معرفت تاثیرات این
اوضاع جز بتجربه واستقرا او حدسی که مقتضی ظنون باشد ممکن نباشد
ومعرفت حال قوابل از معرفت احوال اجسام ونفوس حاصل شود
که مبنی باشد بر احساس وتجارب وقضایائی که بحدس معلوم شود
وازین جهت فرمود که علم النجوم منه ومنها منه اشارت
بمعرفت قوابل است وکیفیت تاثیر اوضاع در قوابل ومنها اشارت
بقوابل که اوضاع فلکی اند ووجود افعال موقوفست بحصول آن
اوضاع است مثلا چون دلیلی فلکی اقتضاء سردی هوا کند ناظر در آن

دلیل باید که در بلاد گرم در فصل تابستان حکم بنقصان حرارت هوا کند
ودر بلاد سرد در فصل زمستان حکم سرما بافراط وتوابع آن واین
اختلاف بحسب اختلاف قبول قوابل است واگرچه در هر دو دلیل
سماوی یکسانست وتقدیم قسم اول بر قسم دوم بسبب تقدم احساس
کرده است بر دیگر ادراکات واحمد بن یوسف از شارحان الثمره
از تقدمه معرفت بوحی والهام یا کهانت وخواب دیدن است معلوم
شود از قبیل قسم اول شمرده است که بلفظ منک اشارت بآن قسم
کرده است واین سخن مطابق آن عبارت نیست چه این معنی قسم سوم
بود از آنچه علم نجوم بر آن اطلاق کنند وابو العباس اصفهانی
گفته است مرتبه نفس بالا مرتبه اجسام است ونفوس فلکی وانسانی
که علت حرکات افلاکست وبواسطه نجوم وافلاک مؤثر در ما ودیگری بتوسط
مؤثر در ما از آن مرتبه اند پس منه ومنها اشارت باین دو تاثیر است
واین معنی ازین موضع بس بعیدست

قال ٢

وَلَيْسَ لِلْعَالِمِ أَنْ يُنْبِئَ بِصُورَةِ الانفعال الشَّخْصِيَّةِ كَمَا
لَيْسَ لِلْحَاسِّ أَنْ يَقْبَلَ صُورَةَ الْمَحْسُوسِ الشَّخْصِيَّةِ

لاکنه یقبل صورة موافقة لها فی الجنس
وهذه حال من قضی علی العنصر بکیفیته
فانه لا یستطیع ان یدل علی الصورة التی
فی الفاعل والیقین مع هذه الصورة فاما
الحدس فهو من جهة العنصر والقابل
فیکون اخذ صور الحکم فی هذه الصناعة
وما جری مجراها انما یکون بین الیقین
والحدس وهذا مما غلب علیه اسقر الطابع
وخدمة التأثیر معناه احساس محسوسات
بحصول صورتی یا کیفیتی تواند بود که در حاسه حاصل شود مانند
آن صورت یا کیفیت که در محسوس باشد مثلا حرارتی که در حاسه
لمس حادث شود از مجاورت آتش چنانکه حرارت آتش که یا آن
حرارت ادراک حرارت آتش کند چه اگر حرارت آتش در حاسه حاصل
شود حاسه سوخته شود و از احساس باز ماند و همچنین در حاسه
شم و ذوق و در سمع کیفیتی که از قرع که در هوا احداث شود در هوا آن

کیفیت

کیفیت بسمع رساند در سمع کیفیتی شبیه آن کیفیت حادث شود
نه عین آن کیفیت چه عرض انتقال نتواند کرد و در بصر دو رای
گفته اند قومی را رای چنانست که ابصار بانطباع صورتی باشد
مانند صورت مبصر در باصره و قومی دیگر را رای چنانست که ابصار
بوقوع شعاع چشم باشد که در شعاع نیری مانند آفتاب و آتش
بان پیوندد بر مبصر در حالتی که از مبصر در مبصر حادث شود
غیر مبانیت مبصر باشد در حقیقت پس معلوم شد که در همه حواس
احساس بحصول صورتی یا کیفیتی است که در حاسه حادث
شود شبیه بمحسوس و نیز بباید دانست که صورت فاعل مقتضی وجود
اثر باشد در قبیل بر سبیل وجوب اما صورت قابل با وجود او
وجود اثر بل حصول اثر با وجود او باشد الا بر سبیل امکان چه با وجود
صورت آتش احتراق واجب باشد که فعل اوست اما با وجود
هیئه احتراق ممکن بود و چون واقع شود فعل بود و فعل فاعلی
دیگر بود و از اینجا گفته اند علم بعلت مقتضی علم بمعلول بود چه حصول
صورتی مساوی علت از آنجهت که علت بود مستلزم شود اند از حصول

صورتی ساوی معلول و در قابل این حکم صحیح نباشد و چون
این مقدمات روشن شد گوییم بطلیموس درین کلمه اشارت
میکند بانکه از طریق صناعت نجوم تقدمه معرفت متجددات یقینی
نبود و معنی سخن او اینست که عالم بعلم نجوم اخبار نتواند کرد
از انفعال که از اوضاع فلکی صادر شود بعینها چنانکه حادث قبول
نتواند کرد بعین صورت محسوس از قابل قبول صورتی مثل نتواند
کرد که شبیه بود بصورت محسوس همچنین کسی که از جنس کیفیات
او یعنی قابل و احوال او در قبول تاثیر حکم کند از ان استدلال
نتواند کرد صورتی که فاعل بحسب ان صورت فعل میکند و علم یقین
بعد از اطلاع بر ان صورت میسر شود بس انکس که نظر در احوال
قابل کند بجهت آن نظر او را علم یقینی بحصول ان متجدد حاصل
نگردد غایت سعی او ان بود که بجهت وقوف باید از جهت قابل و
احوال او بس تحصیل صورت حکم درین صناعت دیگر صناعتی که شبیه
بود باین صناعت مفید بود از بعضی مقدمات یقینی و بعضی
مقدمات ظنی و حدسی و نتیجه یقینی نتواند بود از بهر انکه مجموع

لمی

احسن مقدمات بود و این حدس نیز در مواضعی صورت نبندد
که استقراء حال طبیعت قابل و تتبع اثار اوضاع در و غالب باشد
و در غیر ان مواضع حدس میسر نشود و بجهت تاثیر متابعت اثار
میخواهد که وقوف بر وقوع اثر متجدد بطریق استقراء از ان اثار
صورت نبندد و حاصل آنست که علم نجوم که مقتضی تقدمه معرفت
متجددات باشد مشتمل بر دو جزوست یکی علم باوضاع فلکی و ان
یقینی است دوم علم باحوال قوابل در وقت قبول تاثیر اوضاع
و ان ظنی است بعضی از ان که اعتماد در اهیتر شاید حدسی بس
تقدمه معرفت متجددات باین طریق یقینی نتواند بود و درین
کلمه روشن میشود که مراد از ممکن و ممتنع در کلمه متقدم معرفت
حال قابلست که از نوایب و تاثیر اوضاع که از فلکیاتست
نه تقدمه معرفت بطریق نجوم و بطریق دیگر غیر ان صناعت
در بعضی نسخها این کلمه با کلمه اول کلمه شمرده اند که اگر دو کلمه
شمرند مجموع کتاب صد و یک کلمه شمرد و سخن شارحان
در شرح این کلمه زیادت وجهی ندارد قال ۳

فَأَمَّا الَّذِينَ يَجِدُونَ تَقْدِمَةَ الْمَعْرِفَةِ
مِنَ الْجُزْءِ الْأَفْضَلِ فِيهِمْ فَإِنَّهُمْ يَقْرُبُونَ
مِنْ صُورَةِ الْيَقِينِ بِمَا فِيهِمْ مِنَ الْقُوَّةِ
الْإِلٰهِيَّةِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ
الْمَوْضُوعِ كَثِيرُ شَيْءٍ معناه در علم حکمت
تقریر کرده اند که انسان مرکبست از جوهری مجرد که از نفس ناطقه
میخوانند و از جوهری مادی که آن را بدن انسان میخوانند و نفس
مربوطست ببدن و متصرف در وی و مدبر او بتقدیر الهی و مجانبت
آثار او در بدن ظاهرست از بدن هم اثرها باو سرایت میکند
و آن ملکات فاضله و ردیه و احوال دیگرست که از عوارض
نفسانی خوانند مانند شهوت و غضب و میل بلذات و نفرت
از مولمات و حب مال و جاه و امثال آن و نفس بحسب تجرد
مستعد ادراک حقایق و وصول بمبادی و اطلاع بر غیبیات
باشد و بسبب ملکات و عوارض مذکوره از آن محجوب شود و اگر
نفسی باشد مجبول بر اعراض از آنچه مقتضی حجاب او باشد بر غیب

مطلع

مطلع شود بی هیچ کسبی و آن نفوس انبیا و اولیا باشد و
اطلاع او بر غیب بطریق انتقاش باشد بنقوشی که از عقول
و نفوس سماوی که مبادی حرکات و افعال اجسام سفلی است
منتقش باشد بر مثال انعکاس آب آینها بدیگر آینها که متحاذی باشند
و اگاه مستغرق شود در امور بدنی و گاه منقطع شود بالنظر
بمناسبت نفوس کاهنان باشد که چون شواغل بدنی دور کنند
و با عالم حقیقت رجوع کنند اطلاع یابند بر بعضی مغیبات بحسب
استعداد او باشد که چون مستعد اطلاع شوند از جهت توجه
بآن عالم بجنسی محتاج شوند که بر حالی خاص و ان دیگر احوال
واقف شوند و آن مخصص یا مکری باشد که در ضمیر ایشان
سانح شود یا آوازی که از بیرون بشنوند یا امری که متجدد
شود در آن حال یا هیاتی که در سایل از آن غیب یا در تحت او
احساس کنند یا بدلیلی نجومی از اوضاع کواکب تمسک کنند
و بآن امر متجدد بر مطلوب استدلال کنند و خواه بهار است که
مخبر بود از غیب همین حکم دارد چه نفس در آن وقت از تدبیر بدن

اعراض کرده باشد و مستعد شده انتقاش را بنقوش این عالم
پس منتقش شود بنقشی خاص که فکر او در پندار مخصص آن
نقش باشد از جمله نقوش ممکن و این صنف مردم منقسم اند
بدو قسم یکی آنکه مجبول باشند بمطالعه آن طرف و اعراض این
طرف آن کسانی باشند که در نظر مردم واله و بیخویشتن
نمایند و از ایشان سخنانی شنوند مخبر از غیب و دیگر قسم کسانی
که گاه باینجانب ملتفت باشند و گاه بانجانب بحسب ارادت
خود از طرفی بطرفی انتقال توانند کرد و معنی سخن بطلمیوس بعد
از تقریر این مقدمه آنست که کسانی که تقدمه معرفت از خود
افضل باشند یعنی از نفس ناطقه ایشان بعض بهتر رسند و بان نزدیکتر
باشند بقوت الهی که در ایشان مرکوز باشد و آن استعداد
انتقاش باشد بنقوش که در مبادی متجددات حاصل باشد که
آن نقوش وجود آن متجددات باشند و چون علم بعلت مقتضی
علم بمعلول باشد آنچه ایشان را از غیب معلوم شود واجب
الحصول بود پس یقینی بود و آنچه گفت اگرچه ایشان از علم

نجوم

موضوع جهت تقدمه معرفت یعنی علم احکام نجوم زیادت
چیزی نباشد مراد آنست که ایشان از غیب اطلاع یابند و
اگرچه از نجوم بسیار ندانند پس اگر کسی احکام اقتدا کند در کلمه اول
که نیک باشد او منها جهت این طایفه اخذ کرده است آن کار خطا
باشد چه درین صورت اغلب نیک است و منها بنسبت با آن
اندک است و نیز برین تقدیر تقدمه معرفت باشد درین موضع
منقسم بنیک و منها نه علم نجوم که مطلوب از تعلم آن تقدمه معرفت
باشد و این مناقض کلمه اول باشد پس معلوم شد که این گمان
باطلست قال ۴ اذا طلب المختار الافضل
فلیس بینه وبین المطبوع فرق معناه
مختار و مطبوع متقابلان باشند مختار کسی بود که بر فعل و ترک
کاری قادر بود و تا بر دو فعل متقابل مانند عدل و جور قادر باشد بحسب
ارادت یکطرف را ترجیح دهد و مطبوع کسی بود که بطبع مجبول بود
بر میل بیکطرف تا از آن طرف انواع صادر شود بی التفات بدیگر طرف
و معنی این کلمه اینجا آنست که اگر کسی که او را اختیار توجه باشد

وقتی بجانب مبادی و وقتی بجانب امور بدنی چون توجه کند بارادت
خوذ بمبادی و اورا از ان جهت علم بمتجددات پیش از تجدد حاصل شوذ
و انکس که مجبول باشد بر مطالعهٔ مبادی قادر بوذ و از ان جهت
عالم باشد بمتجددات پیش از تجدد و پس میان ایشان هر دو فرقی
نباشد در معرفت متجددات بل اطلاع هر دو برانچه مفروض عنه باشد
از امور غیبی یکسان بوذ قال ۵ المطبوع فی الشیء
هو الذی یوجد دلیل ذلک الشیء قویا فی مولده
معناه از انچه در پیشتر کفت معلوم شد که بعضی مردمان مطبوعند
یعنی مجبولند بر معرفت غیب و بعضی غیر مطبوع که باکتساب و توجه ارادی
بان مرتبه میرسند اینجا حکیم عام بیان کرده و کفت که هر کسی که مطبوع
از و امری از امور باشد در شوذ بی تکلف کسبی و تجشم تحصیل و وصول بان
امر دلایل ان امر در فلک قوی بوذ و باشد در وقت ولادت او یعنی
در طالع او و قوت کواکب بعضی ذاتی بوذ و آن مانند بوذ در خانه
و شرف و حد و مثلثه و وجه و تشریق ما تغرب بجهة و امثال آن
بوذ و بعضی عرضی بوذ و آن مانند بودن در حیز و تدبیر با بالیل و تدبیر و

بوذ و اما معرفت اول چنان بوذ که مثلا اکر زحل قوی بود انکس
بطبع عمارت و زراعت خواهد و اکر مشتری قوی بود عدل و قضا
و وزارت خواهد و اکر مریخ قوی بود شجاعت و سواری و غالب
بوذ و اکر شمس قوی بود تکبر و تسلط و اکر زهره قوی بود لهو و زینت
و اکر عطارد قوی بود کتابت و حساب و اکر قمر قوی بود تعلق
در امور و تطلع اخبار و آثار قال ٦ النفس المطبوعة
فی تقدمة المعرفة تحکم علی ثوانی النجوم
و یکون اصاباتها فیها اکثر من اصابة
کثیر ممن یحکم علی النجوم انفسها معناه
و در بعضی نسخها ثوانی النجوم است ثوانی نجوم احداث هوا را
کویند که در آثار علوی ذکر کرده اند مانند باد و ابر و هاله و قوس و قزح
و نیازک و شهب و صواعق و رعد و برق و امثال ان و دلالت این
بر متجددات مانند دلالت باشد از انکه معلول علتی بر دیگر معلول
همان علت چنانکه از شعاع بر حرارت و نفس مطبوع انست
که کفته اند که مجبول باشد بر توجه بطرف مبادی و چنان نفس را

اند که دلیلی کنایت بود در حکم بتجدد متجددات چه اطلاع بر غیب
او را بقوت باشد و در تخصیص مطلوب معین او را المخصیصی احتیاج
باشد که مقتضی توجه باشد بآن مطلوب چنانکه گفته آمد پس از
معلولی باسبابی نقل تواند کرد و در غیر انسان این جنس استدلال
بسیار باشد چنانکه بعضی باد را دلیل باشد بر باران و بعضی
دلیل بر خشکی هوا و بعضی حالات دلیل بر صحو و بعضی دلیل بر باد
و امثال این چنانکه نزدیک اهل دریا بار و دهقانان و غیر ایشان
معروف و مشهور بود و چون دلیل معلول بر معلول دیگر ضعیف تر
بود از دلیل علت بر معلول چه دلیل معلول بر معلول دیگر بود
از دلیل معلول بر علت و از دلیل علت بر معلول دیگر اصابت
نفس مطبوع که اتصال بمبادی او را ملکه است در استدلال ضعیف
از جهت قوت ذاتی او زیادت از اصابت دیگر نفوس تواند
بود در استدلال قوی تر از جهت ضعف این نفوس در اطلاع
بر مغیبات قال قد یقدر المنجم علی دفع
کثیر من افعال النجوم اذا کان عالما

بطبیعة

بطبیعة ما یؤثر فیه و وطأ قبل وقوعه
قابلة تحمله معناه پیش ازین گفته اند که فعل تمام
نشود الا بفاعلی که تاثیر کند و قابلی که متاثر شود و معلوم شد که
قابل تاثیرات اوضاع فلکی اجسام و نفوس ارضی است و
ما را در بعضی ازین اجسام و نفوس قدرت تصرفست پس اگر
منجم قوت تاثیر علویات شناخته باشد تواند که قابلی را که محل
تصرف او باشد مایل گرداند بقبول تا اثر فاعل در وی زیادت
از اعتدال باشد یا بعا وقت لا قبول تا اثر فاعل در وی
کمتر از اعتدال باشد یا اثر فاعل در وی کمتر از اعتدال باشد چنانکه کسی
که داند که سرما زمستان سخت خواهد بود الات دفع سرما معد
گرداند تا سرما در وی آن اثر نکند که در کسی باشند او که آن استعداد
نکرده باشد و همچنین اگر خواهد که تاثیر سرما در جسمی زیادت
باشد از آنچه در مثل او آن جسم را مستعد تر گرداند قبول سرما
را از آنرو زیادت کند و لغت معنی این کلمه که منجم تواند دفع بسیاری
از افعال نجوم بشرط وقوف بر طبیعت قابل و قدرت بر تصرف

دروی **قال ٨** انَّمَا يُنْتَفَعُ بِالْاِخْتِيَارِ اِذَا
كَانَتْ قُوَّةُ الْوَقْتِ زَائِدَةً عَلَى فَضْلِ مَا بَيْنَ
الْقَوَامِيْنَ فَاَمَّا اِذَا كَانَتْ مُقَصِّرَةً عَنْهُ فَلَيْسَ
يَظْهَرُ اَثَرُ الْاِخْتِيَارِ وَاِنْ كَانَ مَا يُسْتَعْمَلُ
مِنْهُ مُؤَدِّيًا اِلَى الصَّلَاحِ **معناه** هر طالع که
همه دلایل او مسعود و قوی بود اکنس را که صاحب این طالع بود
نظیری نبود در همه سعادات و خیرات و هر طالع که همه دلایل
او منحوس و ضعیف بود در سعادت و خیر حظی نبود و در شقاوت
و شر نظیر بود و این هر دو یا غیر موجود بود یا نادر الوجود بود
پس اکثر طوالع را دلایل از هر دو صنف باشد بعد از تکافی دلایل
خیر و شر هر حال که بر آن قرار گیرد از قوام آن دلایل خوانند
و چون اختیاری کنند جهت شخصی اکنس طالع اصلی باشد
و طالع تحویل با دلایل حاضر در ایامی که اختیار در آن ایام کنند
هر یک را قوامی باشد پس اگر هر دو قوام در طرف سعادت
متساوی باشد و سعادت اختیار موافق با آن ضم شود انتفاع آن

ذی

شخص با آن اختیار در غایت کمال بود و اگر در طرف سعادت
متفاوت باشد و سعادت اختیار از قدر تفاوت میان
هر دو زیادت باشد همچنان باشد که اول اما اگر در طرف سعادت
متفاوت باشد و سعادت اختیاری و قدر تفاوت باشد از آن
اختیار اثر زیادت سعادتی محسوس نشود و همچنین اگر کمتر از آن
بود و اگرچه استعمال اختیار در آن هر دو صورت مودی باشد
بصلاح حالی چه وجود آن اختیار از فایده بی نفس الامر خالی نبود
و برین قیاس باید کرد آنجا که یک قوام در طرفی بود و دیگر قوام
در دیگر طرف یا هر دو در طرف نحوست بود و در بعضی نسخها
فصل ما بین الزمانین است و تفسیر چنان بود که اگر قوت وقت
ابتدا در کاری که باختیاری نجومی ابتدا کرده باشند فایده
بود بتغیرات دلایل بعد از آن تا زمان انتها انتفاع با آن
اختیار بر وجهی ظاهر شود و آن کار چنانکه مراد باشد
تمام شود و اگر کمتر از آن بود اثر نفع از آن اختیار ظاهر نشود
و اگرچه از منفعتی خالی نبود بهیچ حال **قال ٩**

لیس یصل الی الحکم علی تمزیج الکواکب الا العالم بالاخلاق و الامتزاج الطبیعی معناه

همچنانکه عناصر را که کیفیات متضادست چون ممتزج شوند کیفیتی
میان همه حادث شود که آن را مزاج مرکبی گویند که از آن عناصر
حاصل شود مقتضیات اوضاع کواکب را نیز با یکدیگر امتزاجی باشد
تا از میان جمله اثری حاصل شود که مقتضای مجموع آن اوضاع
بود و در علم اخلاق نیز معلوم شده است که مبادی افعال ارادی
سه قوتست شهوی و غضبی و نطقی و از اعتدال شهوی خلقی پسندیده
حاصل آید که آنرا عفت خوانند و از افراطش خلقی ناپسندیده که
آنرا فجور خوانند و از تفریطش خلقی ناپسندیده که آنرا جمود خوانند
و از ترکیبات این اخلاق در تحت شهوی خلقها بسیار بود مانند
حیا و رفق و صبر و قناعت و سخاوت و اضداد هر یک از دو طرف
و از اعتدال غضبی خلقی پسندیده بود که آنرا شجاعت خوانند و از افراطش
و تفریطش دو خلق ناپسندیده که تهور و جبن خوانند و از ترکیبات آن هم
در تحت غضبی اخلاق بسیار بود مانند حلم و ثبات و همت و تواضع

و حمیت و اضداد هر یک از دو طرف و از اعتدال نطقی خلقی پسندیده
بود که آنرا حکمت خوانند این حکمت بآن حکمت بود که اسم علمی از
علوم باشد و از افراط و تفریطش دو خلق ناپسندیده که آنرا جربزه
و بله خوانند و از ترکیبات آن هم در تحت نطقی اخلاقی بسیار
بود مانند ذکا و حسن تعقل و تحفظ و تفکر تصورات و تذکر و تصرف
در معانی و اضداد هر یک از دو طرف و این سه نوع اخلاق را
نیز با یکدیگر امتزاجها بسیار باشد و از تألیف این سه خلق با عدالی
خلقی پسندیده که آنرا عدالت خوانند و از افراط و تفریطش
دو خلق که آنرا ظلم و انظلام خوانند و از ترکیبات این همه در
تحت عدالت اخلاق بسیار مانند صداقت و وفا و شفقت
و تودد و تسلیم و توکل و اضداد هر یک از دو طرف چنانکه علم اخلاق
بر بیان آن مشتمل باشد و در کتب احکام نجوم بیان کرده باشند
که هر خلقی از تاثیرات کدام کواکب و امتزاج نظرهای ایشان
حاصل آید پس بطلمیوس این کلمه بیان کرده است که حکم بر
امتزاج تاثیرها کواکب نتواند کرد مگر کسی که واقف باشد بر ترکیب

اخلاق و امتزاج عناصر و تولد مرکبات بر وجه طبیعی از بسائط تا
واقف شود از تاثیرات مختلف بر حصول یک اثر از مجموع آن
تاثیرات قال ۱۰ النفس الحکیمة تعین المعدل
الفلکی کما یعین الزراع القوی الطبیعة
بالحرث والسقیة معناه در کلمهٔ هشتم بیان کرده
که منجم دفع بسیار از افعال کواکب تواند کرد بحسب تصرف در قوابل
آنچنان بیان میکند که نفس حکیم که داند که حق و خطا امری که حادث شود
چه باشد و طبایع مرکبات و متجددات اینها چگونه باشد قادر باشد
بر ترتیب قوابل بر وجهی که واجب باشد تا اموری که متجدد شود که باید چنانکه
برزیگر چون خواهد که زمینی مثلا گندم بار آورد بحرث چنانکه باید بار آورد
و اموری که متجدد آن ملایم نباشد دفع آن بکند چنانکه برزیگر زمینی اگر خار
بار آورد دقیقه از از خار پاک کند و اصل این حکم از آنجاست که هر
متجددی را فاعلی و قابلی باید چنانکه گفتیم و هر چند فاعل فلکی از تصرف اهل این
عالم خارج است بسیار از قوابل در تحت تصرف ایشانست پس
چون متصرف حکیم باشد هر یک را چنان تدبیر کند که حادث ملایم ارادت

ابد

او باشد قال ۱۱ الصور التی فی عالم الترکیب
مطیعة للصور الفلکیة ولهذا رسمها اصحاب
الطلسمات عند حلول الکواکب فیها لما ارادوا
عمله معناه بصور فلکی چهل و هشت صورت میخواهد
که منجمان از ثوابت تصور کرده اند بیست و یک در شمال و دوازده به
منطقة البروج و پانزده در جنوب یا صور درجات که اصحاب
طلسمات گفته اند که با هر وجهی یا هر درجه چه صورت طلوع کند و صور
عالم ترکیب نباتات و حیوانات میخواهد و این حکم که درین کلمه یاد
کرده است اصلی است که اصحاب طلسمات بنای علم خود بر آن نهاده اند
مثلا در وقت طلوع صورتی یعنی ظهورش از تحت الشعاع آفتاب
یا طلوعش از افق بر وضعی تناسب آن عمل نقشی بکنند که بزعم ایشان
مرادی که خواهند از آن جنس حیوان یا نبات حاصل شود چنانکه رقعه
کژدم و مار نویسند بوقت طلوع عقرب و حیه و غیر آن از مطالعه کتب
آن صناعت تفاصیل اعمال ایشان معلوم شود پس بر تقدیر
حصول مراد از نقش حیوانی بوقت طلوع صورت آن حیوان یا رسیدن

کوکبی بان صورت بان بماند که ان حیوان بابان سات درین عالم
مطیع ان صورت است از فلک و در اختیارات این کلمه نفع باشد
چنانکه تعلیم را برجی اختیار کند که بر صورت مردم باشد و دفع
موذیات را برجی که بر صورت ان موذی باشد **قال ١٢**
اِسْتَخْدِمِ النُّحُوسَ فِي الْاِخْتِيَارَاتِ وَاسْتَعْمِلْهَا
فِي الْمَوَاضِعِ الَّذِي يَلِيقُ بِهَا كَمَا يَسْتَعْمِلُ الطَّبِيبُ
الْحَاذِقُ مِنَ السُّمُومَاتِ فِي الدَّوَاءِ الْمِقْدَارَ
الْكَافِي **معناه** اطبا در ادویه موله مخدرات
بکار دارند دفع ایلام را بر وجهی با مقدار ان چیزی که دفع مضرت مخدرات
کند و اگرچه مخدرات از سموم شمرند همچنین منجم باید که در اختیارات
نحوس بکار دارد در مواضعی که بان لایق بود مانند خانه دوازدهم
در دفع اعدا و ششم در دفع خصوم و از ادلیل مطلوب و خانه مطلوب
دور دارند و از او نظر ساقط و زایل کرد انند تا در حصول مقصود خلل نیفتد
قال ١٣ لَا تَسْتَعْمِلِ الْاِخْتِيَارَ اِلَّا بَعْدَ تَصْحِيحِ
الرَّأْيِ فِي طَبِيعَةِ الْأَمْرِ الْمُخْتَارِ وَتَعْرِفُ مَا

تَبْلُغُهُ قُوَّةُ الْاِرَادَةِ مِنْهُ لِتَنَاسُبِ بَيْنَ الْقُوَّةِ
الْفَلَكِيَّةِ وَالْقَوَامَاتِ وَكَذَلِكَ يَنْبَغِي اَنْ
تَتَكَلَّمَ عَلَى مَا قَدَّمْتُ اَلْقَضَاءَ عَلَيْهِ وَلَا
تَصْرِفُ فِكْرَكَ اِلَى الطَّبِيعَةِ الْفَلَكِيَّةِ وَحْدَهَا
فَتَكُونُ كَمَنْ يَقْرَأُ كِتَابًا لَا يَعْرِفُ لِسَانَ
اَهْلِهِ وَلَيْسَ يُوثَقُ بِمَا جَرَى هَذَا الْمَجْرَى
معناه اختیار نشاید کرد الا بعد از انکه طبیعت ان کار
که مطلوب باشد از اختیار معلوم کرده باشی و رای تو بران قرار گرفته
و دانسته باشی که قوت ارادت تو در ان مطلوب تا چه حد تواند
بود یعنی باختیاری که کنی تا چه غایت ممکن باشد که ان مطلوب
حاصل کنی از ان جهت که نسبتی داده باشی میان قوت فلکی
و حدی که قابل را مقدار باشد در امکان قبول تاثیر فلکی مثلا کسی
که اختیار کند جهت طلب فرزند بدانسته باشد که فرزند از وی در چه
سن آید و بچه شرط و در چند مدت و چند عدد و از چه جنس اگر این
معانی در قابل حاصل نباشد طمع داشتن که بخلاف ان شرایط

که واجب باشد رعایت آن بموجب اختیار فلکی از هر آدم که باشد
در هر سن که باشد بر هر وجه که باشد در کمتر مدت چندان سود که در خیال
آید از هر آدم که با اجنت شود حاصل آید این طمع محال بود و
همچنین باید که در آنچه در پیشتر از آن وقت اختیار کرده باشند نظر کنی
که چند بار خوانده و چه قدر از هر اختیاری مطابق ارادت او وحد آن
چند بوده تا بر آن قیاس کنی مطلوب خود را پس همه اندیشه در طبیعت
فلکی تنها مکن بلی اگر جانب قابل و سعد از امکان قبول دوری اعتبار
کنی کر الکاه شل کسی باشد که نامه میخوانده و آن لغت نداند که نامه
بان لغت نوشته باشند چه بر آنچه نه برین قاعده باشد که کنیم
اعتماد نباشد و اگر حکمی کند درست نیاید قال ۱۴
اَلْمَحَبَّةُ وَالْمَبْغَضَةُ تَعْدِلَانِ بِالْكُفْرِ عَنِ
الْاِصَابَةِ وَظُهُورُ النَّفْسِ يُصَغِّرُ الْعَظِيمَ وَ
وَاخْتِفَاؤُهَا يُعَظِّمُ الصَّغِيرَ وَالصَّوَابُ فِيمَا
بَيْنَ ذٰلِكَ معناه محبت اقتضاء خیر خواستن
کند بمحبوب و مبغضت اقتضاء ضد خیر خواستن بمبغوض پس محب

دلم

و مبغض در آنچه تعلق بمحبوب و مبغوض داشته باشد از میل خالی
نباشد اگر چه مقتضای طالع ایشان باشد محب در آن میل بزیادت
کند و مبغض میل بنقصان و در شر بعکس پس کسی که حکم کند بر طالع کسی
باید که از محبت و مبغضت آنکس خالی باشد و همچنین طبیب که علاج کند
و حاکم که فصل خصومت کند و چون این حکم ذکر کرد بعد از آن علت
این حکم بیان کرد با یک ظهور نفس یعنی میل روح حیوانی از باطن
بدن بظاهر بزرگ را خرد شمرد و اختفاء نفس یعنی میل روح از
ظاهر بباطن خرد را بزرگ شمرد و ظهور نفس حالتی بود که در حال خشم
و شجاعت و دفع و محبت و امثال آن حادث شود در حیوان چه
در آن حال خواهد که ملایم را قوی کرداند و منافی را قهر کند و اختفاء
نفس حالتی بود که در حال خوف و جبن و حذر و دشمنی و امثال آن
حادث شود چه در آن حال منافی را بیشتر از آن در حساب گیرد که باشد
و ملایم را کمتر از آن پس باید که نفس که در معرض آن باشد که حکم کند
در حال اعتدال بود و از عوارض که مقتضی میل باشند خالی بود
قال ۱۵ اِذَا وَعَدَةِ الْقُوَّةُ الْفَلَكِيَّةُ بِشَيْءٍ

فاستشهد علیه بثوانی النجوم معناه
پیش ازین گفته‌اند که ثوانی نجوم دلایل سفلی است مانند آثار علوی
و غیر آن و اینجا امارات را میخواهد یعنی چون اوضاع فلکی اقتضا
تجدد امری کند نگاه کن اگر امارات تجدد یابی آن امارات
بمنزلت گواهی باشد بر حکم فلکی پس ترا علم حاصل آید بیار خواین
این حکم مثلا اگر اوضاع اقتضای بارانی بسیار کند در بهار و در زمستان
متقدم امطار بسیار حادث شود ظن غالب شود بوقوع بارانی در بهار
و برین قیاس قال ۱۹ ما یکون خطا المنجم اذا
کان السایل وصاحبه منحوسین معناه
طالع دلیل سایل باشد و سابع دلیل مسئول عنه چون در طالع
سوال سابع و صاحبش منحوس باشد دلیل باشد که مسئول عنه یعنی
منجم رجالی که باید نباشد و چون چنین باشد در رای او خطا بسیار
متوقع باشد و این حکم خاص است بطالع سوال و مشروط بانکه
سوال از اموری نباشد که منسوب باشد بسابع مانند خصومت و حرب
و تزویج و شرکت چه در ان صورت نحوست سابع و صاحبش

دنی

خاص نباشد بمسئول عنه قال ۱۷ طوالع اعلام
الدولة هی البروج السواقط من طوالعها وطوالع
المتمکنین منها اوتادها وطوالع المتصرفین
فیها ما یلی الاوتاد منها وطوالع المدن فما
کان منها عند بنائها دل علی ما یحدث
فیها وما کان منها عند تسلم ملک ایاها
دلت فی دولته بها وکذلک اذا کانت
لظهور دین دلت علی ما یحدث فی ذلک
الدین بتلک المدینة معناه
در اصطلاح منجمان برج زایل دیگرست و آن بازاء وتد و مایل الوتد
باشد و ساقط دیگر و آن بازاء ناظر باشد و زوایل چهارست
سیم و ششم و نهم و دوازدهم و سواقط چهار دوم و ششم و هشتم
و دوازدهم و از همه ضعیفتر دو خانه باشد که هم زایل باشد و هم ساقط
و آن ششم و دوازدهم است و درین عبارت بروج سواقط
زوایل خواسته است چه بازاء آن مایل الوتد و وتد بکار داشته است

پس چون خواهند که بدانند که مولودی در دولتی چه رتبت خواهد داشت
اگر طالع او از طالع دولت زایل باشد دلیل سازند که از اعدا آن
دولت خواهد بود و اگر زایل الوتد باشد دلیل سازند که از متعلقان
باشد در آن دولت مانند وزرا و نواب و عمال و اگر یکی از اوتاد باشد
دلیل سازند که از همگنان باشد در آن دولت چون ملوک و ولی
عهدان ایشان و برین دلیل تنها حکم نتوان کرد تا دلیل ارباب
بیوتات موافقت و مخالفت با طوالع ملوک و وزرا و اعدا و غیر
ایشان با آن منضم نشود و اما در طالع شهرها سه وجه اختیار کرده است اعتبار
یکی طالع بنای شهر و آن دلیل باشد بر حوادثی که در آن شهر باشد از خیر
و شر مادام که آن شهر باشد و دوم طالع استیلاء پادشاهی
بر آن شهر و آن دلیل باشد بر آنچه در دولت آن پادشاه در شهر
حادث شود از نیک و بد مادام که آن پادشاه بر آن شهر
مستولی باشد و سیوم طالع ظهور دینی در آن شهر و آن دلیل
باشد بر آنچه در آن دین حادث شود در آن شهر مادام که آن دین
ظاهر باشد و از ین طالعها هر چه طالع وقت آن حدوث

معلوم

معلوم نتوان کرد طالع سالی که در آن سال آن ملک یا آن
دین ظاهر شود بجای طالع دین و ملک بکار دارند **قال** ١٨
إذا تولت السعود مواضع الخوف جاءت بالمكاره
من ذوي السلامة وان نظرت السعود إلى
تلك الأمكنة أو كانت فيها دفعت ذلك
الخوف وعلى حسب هذا فقل في الأربع التربيعات
معناه مواضع خوف در مقابله مواضع امن باشد
و سعود مقابل نحوس و از ترکیب آن دو باین دو چهار صورت
حاصل شود اول آنکه مستولی بر مواضع خوف سعود باشد
و مواضع خوف هشتم باشد و ششم و دوازدهم چه از اول
خوف مرگ و نکبت بود و از دوم خوف مرض و از سیوم
خوف از اعدا باشد که از هشتم خوف از خصوم باشد و از چهارم
خوف از عواقب و استیلا سعود بر مواضع خوف دلیل باشد
که گروهی که متوقع باشد از اهل سلامت باشد چنانکه عدول بر کسی
گواهی دهند که او را زیان دارد یا خویشان و برادران چیزی از

حقوق او تلف کنند دوم آنکه مستولی بر مواضع خوف
نحوس باشد و حکمش بخلاف اول بود یعنی گروه از اهل فتنه
و فساد رسد و سیوم مستولی بر موضع امن و نفع سعود باشند
دلیل بود بر آنکه فواید از نیکان و بزرگان رسد چهارم آنکه
مستولی بر موضع نفع نحوس باشند و دلیل باشد بر آنکه از اهل
شر و فساد فایده یابد و نظر سعود بدین مواضع خیر بیفزاید
و شر بکاهد و نظر نحوس شر بیفزاید و خیر بکاهد و این حکمها
بیشتر در طوالع سؤالات باشد و در طوالع موالید هم اعتبار کردن
درست نباشد **قال ۱۹** اسبر طبیعة الشیء
وعمره وفعله وانفعاله قبل تقدیم القضاء
علیه **معناه** پیش از آنکه حکم کنی بر چیزی اول
طبیعت اصل آن جز امتحان کن و آن وقوف حاصل کن
و همچنین فعل و انفعال آن اصل و مقدار نمایش بود و سنخ
اصل مثلا حکم بر نوع انسانی کنی بر دول و ملل یا بر مدن و
اقالیم که بر عنوان و هر یکی را انقادی حکمی بود بخلاف دیگری

و در فعل و انفعال هم چنین مثلا از وقت حکم شیخ را بتاخیذ آن
ممکن نبود که طفل را و تولید از صاحب سنی معین ممکن بود از صاحب
سنی دیگر ممکن نبود و از ذکور فعلی دیگر ممکن بود و از اناث فعلی
دیگر و از خصیان آنچه از ایشان ممکن بود ممکن نبود و همچنین در
انفعال و آنچه در اصناف نوعی ممکن بود در اصناف نوع دیگر
ممکن نبود پس باید که حصه هر یکی از انواع و اصناف محکوم
علیه از آنچه مطلوب بود در حکم معلوم باشد تا حکم صحیح بود
قال ۲۰ اذا کان النیران فی دقیقة واحدة
وکان سعد فی جزء الطالع فان السعادة
فی ذات الید وکذلک اذا کان القمر
فی دقیقة الاستقبال والسعد فی درجة
الطالع ویکون الامر بضد هذا اذا کان
النحس موضع السعد **معناه** سهم السعاده
در روز از آفتاب تا قمر چند آنکه باشد از طالع بر توالی همان عدد
بشمرند آنجا که رسد موضع آن سهم بود و شب قمر تا آفتاب

بگیرند و از طالع بر توالی همان عدد بشمرند تا موضع آن سهم بود
یا از آفتاب تا قمر بگیرند و از طالع بر خلاف توالی بشمرند و
متقدمان شب همچنان بشمرده‌اند که بروز اما متاخران سهم
الغیب اعتبار کرده‌اند و آن بروز از ماه تا آفتاب گیرند و شب
از آفتاب تا ماه پس هرگاه که آفتاب و ماه در یک دقیقه مجتمع باشند
این هر دو سهم در حقیقت طالع باشد و هرگاه که آفتاب و ماه در
حقیقت مقابله باشند هر دو سهم در حقیقت سابع بود و در
صورت اول سعد در طالع مقارن سهم السعاده بود و در صورت
دوم سعد در سابع همچنان و این مقارنت اقتضا آن کند که مال
وافر باشد و بسیار بافراط و سهم سعادت دلیل مال و بسیار باشد
و اگر نحس در طالع یا سابع بود ضرر آن نقصان مال فقر و فاقه
و وقوع قران بسیار باشد و این حکم هم در طالع اصل و طالع
تحویل و طالع سوال باشد و برین قیاس باید کرد که هرگاه سهم السعاده
مقارن سعدی یا نحسی باشد در غیر طالع و سابع از تجربه یا ثواب
قال ۲۱ من تناول دواءً مسهلاً والقمر مع

المشتري

المشتري قصر عمله وضعف فعله معناه
قمر جموع قوت طبیعی باشد و چون با مشتری باشد طبیعت قوی
باشد پس از موثری قریب بسهولت منفعل نگردد و باین سبب
عمل مسهلی که در آن وقت تناول کند ضعیف باشد و زهره این عمل
نکند چه طبع او رقیق اخلاط و ترطیب باشد قال ۲۲
مسّ العضو بالحدید والقمر فی برج ذلک
العضو مکروه معناه هر عضوی منسوب ببرجی
سر بحمل و گردن بثور و دو دست بجوزا و هم برین قیاس تا بپا
که منسوبست بحوت و چون قمر در برج عضوی بود رطوبات بدنی
متوجه بان عضو باشد و اقتضا بعضی مراد کند بس جراحت ها
حصول رطوبات افزونی و استعداد بعضی مواد بعضو باشد
و برین قیاس سر بطالع منسوبست و گردن بثانی تا باخر خانها
دوازده گانه و قمر در آن خانه که آهن بعضو منسوب با و رسانیدن
مصلحت باشد قال ۲۳ تناول الدواء المسهل
والقمر فی العقرب والسرطان والحوت

وصاحب الطالع يتصل بكوكب تحت الارض
محمودٌ وان اتصل صاحب الطالع بكوكب في
وسط السماء قذف الدواء ولم يستقر

معناه بودن قمر در برجهای ان اقتضاء حصول رطوبات
که در ابدان حیوانات و ما حصول رطوبات داروی مسهل را
نگاه زیادت تواند بود و سیلان اخلاط باسانی میگردد
و بهتر ان بود که در حد زهره بود و اتصال قمر بکوکبی دلیل
حرکت خلط و دارو باشد بجهت ان کوکب پس اگر کوکب
تحت الارض باشد دارو متوجه باسفل من شود اسهال کند و اگر
کوکب بر وسط السما باشد دارو قصد اعالی کند و قی راید و بر
عکس اتصال این بکوکب فوق الارض در طلب اسهال محمود نباشد
اما در تناول داروی قی برعکس بود و همچنین اتصال قمر بکوکب
سفلی در تناول مسهلات محمود باشد و بکواکب علوی غیر محمود

قال ٢٤ المداومة على الحديد مكروه عملها و
استعمالها والقمر في الاسد واعظمها اذا

منحوسًا كان او على مقابلة الشمس

معناه مراد از عمل قطع جامه نو است بعضی خیاطت و
نسج هم کراهه داشته اند و اولی انست که ابتدا خیاطت کنند و
ابتدا نسج اما استمرار در عمل محتاج نباشد باختیاری و چون ثبات
در جامه مهم است و استبدال محمود نیست پس ابتداء عمل و ابتداء
استعمال یعنی پوشیدن و بان بهست کردن قمر برج ثابت نشانه
و ثابت ترین اسد است چه نسبت او راس نزدیکست و مطالع عش
در بلاد شمال بسیار و صورت اسد دال باشد بر حشمت و تسلط و
بعد از اسد عقرب ثابت تر باشد ولاکین با بد مذموم تر چه هبوط
قمر است و خانه مریخ و بعد از ان دلو که خانه زحلست و زحل دلیل ثانی
و ثبات و کم غائله تر ثور باشد که خانه زهره است و شرف قمر
و چون قمر در برج ثابت بود نحوست و شر بیفزاید و دلیل
نامرادی باشد در وقت استعمال ان جامه از مقتضای طبیعت آن
نحس و مقابله افتاب نیز باشد بد است چه اقتضای ان کند که
نامرادی از جهت ملوک و سلطان باشد قال ٢٥

مشاكلة القمر في المواليد للكواكب تجعل المولود متحركا فيما يدل عليه فان اتفق ان يكون الكواكب قوية في ذاتها دلت على تقدمه فيه وان كانت ضعيفة دلت على ان حركته اقوى من معرفته وظهورها تحرك فيه يكون من تمكن تلك الكواكب في الاوتاد الظاهرة وما يليها لو الانتفاع به يكون من سعادتها وعلى هذا افقس ما بقي من القسمة

معناه مشاكلت قمر با کواکب نظر قمر کواکب بوذ وامتزاج ایشان ونظر بمقارنه باشد یا بتسدیس یا به تثلیث یا تربیع یا بمقابله یا بتناظر وان مشاکلت در مواليد اقتضا ان کنذ که مولود سعی دران معنی کند که طبیعت ان کواکب بران دلالت کند مثلا اگر کوکب زحل باشد دلیل باشد برانکه مولود با صبر وثبات ووقار وتانی باشد واگر مشتری بوذ دلیل باشد برانکه با شجاعت وقوت وهیات وتسلط باشد واگر زهره بوذ دلیل

باشد برانکه با لهو وطرب ومعاشرت ولیاقت باشد واگر عطارد بوذ دلیل باشد که با کیاست وفطنت وذکا وتمیز باشد ودر حال قوت وضعف وظهور وخفا وسعادت ونحوست ان کوکب نظر باید کرد چه قوت ان کوکب دلالت کند برانکه تقدم مولود در مقتضا طبیعت ان کوکب بقوت نظری زیادت از ان باشد که بقوت عملی وضعف دلالت کند برانکه تقدم او بعملی زیادت از ان باشد که بنظری وهمچنین دلیل ظهور ان طبیعت از مولود تمکن ان کوکب طبیعت باشد در اوتاد یا مايلی الاوتاد فوق الارض خارج از شعاع ودلیل خفا ان طبیعت در مولود اضداد آن باشد ودلیل انتفاع وتمتع مولود از ان طبیعت مسعود بودن ان کوکب باشد ودلیل انکه ان مولود از ان طبیعت انتفاع نیابد واورا حظی وفایده نباشد از ان منحوس بوذن ان کواکب وترکیب این احوال از هشت نوع تواند بوذ که از ضرب دو در دو در دو حاصل آید وان هشت نوع اینست اول قوی ظاهر مسعود دوم قوی ظاهر منحوس سیوم قوی خفی مسعود چهارم قوی خفی منحوس پنجم ضعیف

طاهر مسعود ششم ضعیف طاهر منحوس هفتم ضعیف خفی مسعود
هشتم ضعیف خفی منحوس و احکام هر یکی بحسب امتزاج مدلولات
مذکور باشد و سعادت و نحوست اگر بحسب سیارات باشد بحسب
مقارنه ثوابت اعتبار باید کرد و اگر قمر خالی السیر و قوت و ضعف و زیادت
نور او و نقصانش اعتبار باید کرد و بحسب آن حکم کرد قال ٢٦

كُسُوفُ النَيِّرَيْنِ فِى اَوْتَادِ طَوَالِعِ المَوَالِيدِ
وَتَحْوِيلَاتِ السِّنِينَ يَضُرُّ بِطَبِيعَةِ ذٰلِكَ
البُرْجِ وَالوَقْتُ فِيهِ اَنْ يَكُونَ نِسْبَةُ مَا بَيْنَ
جُزْءِ الطَّالِعِ وَجُزْءِ الكُسُوفِ اِلَى مِائَةٍ وَثَمَانِينَ
جُزْءًا كَنِسْبَةِ مَا بَيْنَ ابْتِدَاءِ الكُسُوفِ وَ
ذٰلِكَ الوَقْتِ اِلَى بُوجِبَة جُمْلَةِ الكُسُوفِ
مِنَ المُدَّةِ وَالمُدَّةُ لِكُلِّ سَاعَةٍ مِنْ كُسُوفِ
الشَّمْسِ سَنَةٌ وَمِنْ كُسُوفِ القَمَرِ شَهْرٌ معناه

کسوف آفتاب و خسوف ماه اگر در وتدی باشد از اوتاد طالع
مولودی ضرر رساند آن مولود را اما آنچه مدلول آن وتد باشد

مثلا

مثلا طالع در تن او و عاشر در جاه او و سابع در ازواج و شرکا
او و رابع در آبا و املاک او و در دیگر خانها هم برین قیاس الا آنکه
در اوتاد ظاهرتر باشد و در اوتاد و خانها تحویل هم ضرر رساند
کمتر از آنکه در اوتاد و خانها اصل و در بروج در تحاویل سال عالم
ضرر رساند در مدلولات آن برج که کسوف در وی باشد مثلا در
حمل و ثور و جدی در بهایم و در جوزا و سنبله و میزان و نصف اول
قوس و دلو در نوع انسان و در سرطان و حوت در حیوانات
آب و در اسد در سباع و در عقرب در هوام و در نصف آخر قوس
در دواب و از ابتدا کسوف تا آخر انجلا را نگاه کنند تا چند ساعت
و دقیقه بوده اگر در تمامت مدت از ابتدا تا آخر انجلا فوق الارض
بوده و الا از مدت آن قدر که فوق الارض بوده و الا آن مدت آن قدر زایل
بگیرند پس در آفتاب هر یک ساعت را یک سال گیرند و هر یک
دقیقه را شش روز و در ماه هر یک ساعت را یک ماه و هر یک دقیقه را نیم
روز چند نک برآید زمان تاثیر کسوف باشد از ابتدا کسوف تا
آخر آن مدت اما معظم تاثیر کسوف در زمانی خاص بوده از این مدت

و آن چنان بوذ که اگر کسوف در جزو طالع کسوف بوذ معظم تاثیر در
اول زمان تاثیر باشد و اگر در جزو سابع باشد معظم تاثیر در آخر
زمان تاثیر باشد و اگر کسوف در جزوی دیگر باشد میان سابع و
طالع ما بین جزوی که کسوف در وی باشد و درجه طالع وسط کسوف
باید گرفت تا نسبت آن مقدار با صد و هشتاد درجه که میان سابع
و طالع باشد مانند نسبت زمانی باشد که از اول کسوف باشد
تا وقت معظم تاثیر با تمامت زمان تاثیر و آن چهار مقدار متناسب
بوذ و ثالث مجهول پس از سه مقدار معلوم مجهول استخراج باید کرد
یعنی ما بین اول کسوف و وقت معظم تاثیر تا آن وقت معلوم شوذ
و ظاهر سخن بطلمیوس دال بر آنست که این اجزا برج سواء گیرند و
ساعات از برج مطالع بگیرند و اینچنان بوذ که مطالع نیز بلد او
مطالع طالع کسوف نقصان کنند آنچه بیرون آید بر اجزا ساعات
نیز قسمت کنند آنچه بیرون آید نسبت آن با دوازده چون نسبت
ما بین اول کسوف و وقت معظم تاثیر باشد با تمام زمان تاثیر
و ابو نصر قمی طالع کسوف طالع بلد و کسوف بگیرد و دیگر میان طالع

وسط کسوف گیرند و این درست نیست **قال ٢٧**

يُبَيِّنُ الدَّلِيلُ إِذَا كَانَ فِي وَسَطِ السَّمَاءِ
فِي كُلِّ بَلَدٍ بِمَطَالِعِ الْفَلَكِ الْمُسْتَقِيمِ وَإِذَا كَانَ
فِي دَرَجَةِ الطَّالِعِ بِمَطَالِعِ ذٰلِكَ الْبَلَدِ وَفِيمَا
بَيْنَهُمَا بِمَطَالِعِ الْأَزْمِنَةِ عَلَى حَسَبِ مَوْقِعِهِمَا
وَالْمَوْضِعَيْنِ الْمُقَابِلَيْنِ لَهُمَا عَلَى حَسَبِ ذٰلِكَ
وَيُسَيِّرُ السِّهَامَ قُدُمًا لِأَنَّهُ كُلَّمَا ازْدَادَ مَسِيرُ
مَبَادِيهَا تَأَخَّرَتْ **معناه** هر دلیل را که خواهند
که تسییر کنند دایره عظیم فرض کنند که بدان دلیل و بدو نقطه شمال و
جنوب در افق مولد یعنی و قطب دایره اول سموت گذرد و
آن دایره را افق حادث آن دلیل خوانند یا دایره تسییر آن دلیل
و چون دایره عظیم توهم کنند که بدو قطب معدل النهار و دو قطب
افق آن دلیل بگذرد یعنی دایره نصف النهار در آن افق آنچه میان
قطب معدل النهار و آن دایره باشد از جانب اقرب عرض آن افق
باشد و از اعرض افق حادث خوانند و از تصور این دو دایره

معلوم شود که هر دلیل که بر افق شرقی باشد افق بلد افق حادث
آن دلیل باشد و عرض بلد عرض افق حادث و لامحاله تسییر او
بمطالع طالع باید کرد و اران بلد و تسییر سوی او چنان بود که هر سال
را یک درجه بر مطالع او افزایند آنچه حاصل آید با درج سوا کنند
تا موضع تسییر بر توالی بروج معلوم شود و هر دلیل که در عاشره یا در
رابع بود دایره نصف النهار بلد بگذشته دایره نصف النهار
که افقی است از افاق خط استوا دایره افق حادث آن دلیل باشد
و آن افق را عرض نبود و تسییر آن دلیل بمطالع خط استوا باید کرد
و هر دلیل که بر افق غربی باشد افق بلد افق حادث او باشد و لیکن
عرض او در جنوب مساوی عرض بلد باشد که در شمال بود و تسییر
او بمطالع آن افق باید کرد بر تقدیر آنکه در جنوب بود یعنی مطالع
حمل در جنوب مساوی مطالع میزان بود در شمال و هم برین قیاس
در هر برجی و هر دلیل که میان دو وتد باشد اول دایره افق او بحسب
موضع او استخراج باید کرد و عرض افق حادث او و جهت عرض
باید شناخت و باید دانست که هر دلیل که در نصف صاعد

بود از فلک یعنی میان عاشره و رابع در جهت شرقی عرض او شمالی
بود و هر چه در نصف هابط بود عرض او جنوبی باشد پس مطالع آن
افق تسییر دلیل باید کرد و متاخران تحقیق این عمل بغایت کمال
رسانیده اند و اما متقدمان بران اقتصار نموده اند که بعد دلیل از
عاشره یا رابع معلوم کنند و نسبت آن با شش ساعت چون نسبت
ما بین مطالع دلیل بخط استوا و مطالع او بحب او با ما بین مطالع
دلیل بخط استوا و مطالع او ببلد گیرند و اگر در نصف شرقی
بود و با مطالع نظیر او ببلد اگر در نصف غربی بود و بحساب اربعه
مقادیر متناسبه مطالع بحسب موضع او بیرون آرند و از آن تسییر
کنند و این عمل تقریبی باشد و بر وجه تساهل و آنچه متاخران
میکنند تحقیقی باشد و برهانی و مطابق سخن بطلمیوس و این موضع
و اما تسییر سهام که بطلمیوس گفته است از جهت عکس است یعنی
خلاف توالی بروج و علت آن گفته است که اگر سیر مبدا سهم
زیادت شود سهم از موضع خود متاخر شود مثلا اگر طالع حمل باشد
بده درجه و آفتاب در اول حوت باشد و ماه در میانه حوت

سهم السعاده از آفتاب بماه گیرند و از طالع بیفکنند تا در بیست و پنج
درجه حمل باشد پس آفتاب بیست او باشد و چون سیر آفتاب زیادت
شود و ماه ثابت باشد میان ایشان کمتر از یازده شود و سهم از آن
تقدیر از بیست و پنج درجه حمل کمتر آید پس تقدیر سیر او برخلاف
توالی بوده باشد اما این سخن علت این دعوی را نشاید چه اگر
تقدیر سیر قمر کنند که شبهاتست بماه آفتاب سهم از بیست و پنج درجه
بر توالی تحرک شود و احمد بن یوسف که شرح ثمره کرده است علت
سیر سهام برخلاف توالی آن گفته است که سهم کوکبی نیست
بمثابت جزوی است از فلک و چون حرکت اولی برخلاف توالی است
سهم برخلاف توالی باید راند و اگر اجزاء فلک برخلاف توالی
باید راند طالع و عاشر برخلاف توالی بایستی راند و باتفاق
بر توالی می باید راند پس معلوم شد که این تعلیل باطلست و این سخن
مناسب سخن بطلمیوس نیست و هیچکس از منجمان سهم را برخلاف
توالی تسییر نکرده است مگر وقتی که ما بین سابع و عاشر بود که او را
تسییر کنند بسابع و آن برخلاف توالی بود و این عمل هم بسهم خاص نیست

چه اگر یکی از نیرین آنجا باشد هم بر آن وجه تسییر کنند و حق
آنست که ناقلی که سخن بطلمیوس نقل کرده است سخن او فهم نکرده است
نقل روحی کرده که از آن محلی نیست نتوان نهاد قال ۲۸
اخفی ما یکون الشیء عند مجاسدة
دلیله الشمس او کینونته تحت الارض
او فی مواضع غیر مشاکلة لبیته او
شرفه واقوی ما یکون اذا کان
دلیله سائرا من هبوطه الی شرفه
فهو فی وتد ملائم لطبیعة الشیء
معناه درین کلمه دلیل غایت خفا و غایت
قوت بیان میکنند و غایت خفا را سه دلیل نهاده است
یکی استتار دلیل تحت الشعاع که دلیل خفا باشد و غایت آن
مجاسده دلیل با آفتاب باشد دوم دلیل بودن دلیل باشد تحت
الارض غایت بعدش از فوق الارض نقطه رابع بوده باشد
سیوم بودن دلیل باشد بر موضعی که مشاکل خانه و شرف او

نباشد و معنی مشاکلت درین موضع مشتبه است چه اگر مشاکلت
بهمان معنی نظر باشد که پیش ازین گفته امد هیچ موضع نبود از دوازده
برج که ناظر یکی از خانهای کواکب سبعه نباشد اما در افتاب و ماه
ممکن باشد چه سنبله و جدی و حوت و سرطان بخانه افتاب که اسد است
ناظر نبود و اسد و قوس و دلو و جوزا بخانه ماه که سرطانست ناظر
نبود و اما در شرف تنها همچنین چهار خانه بشرف مریخ که جدیست ناظر نبود
چنانکه ثور و سنبله و عقرب بشرف افتاب که حمل است ناظر نباشد
و دیگر کواکب همچنین و اگر مجموع خانه و شرف اعتبار کنیم
در افتاب سنبله و حوت نه بخانه او ناظر بود و نه بشرف او و در ماه
جوزا و قوس نه بخانه او ناظر بود و نه بشرف و دیگر هیچ کواکب را
برجی نباشد که نه بخانه او ناظر بود و نه بشرف او پس معلوم شد که
مشاکلت اینجا نظر نخواهد و نیز مشاکلت تشریق علویات و تغریب
سفلیات از افتاب و برعکس از ماه نخواهد و الا نگفتی لبیته او
شرفه بل مشاکلت موافقت در طبیعت نخواهد چه اسد مشاکل
حمل و قوس است در طبیعت گرمی و خشکی و تری و جوزا و میزان و

دلو مشاکل حمل و قوس اند در گرمی و تری و مسان ایشانند در خشکی و
سرطان و عقرب و حوت مسان ایشانند بهمه وجوه پس مباینی هست
کلی و مساسی هست از بعضی وجوه و از بعضی در افتاب اسلة مانی
میان خانه و شرف اند مساسی کلی و هفت برج دیگر میان خانه و شرف انها
مساسی جزوی و ماه را بسه برج میان مجموع خانه و شرف نباشد مباینی
کلی اما ده برج دیگر مباین نباشند مساسیت جزوی و برین قیاس در باقی
کواکب و همچنین مشاکلت کواکب خانها طالع را چنانکه نهوت افتاب را فراح و
شمس را عاشر و مشتری را طالع و زهره را سابع و برین قیاس در
باقی کواکب باید دانست که در موالید کرد لایل خانها حاصل بود و صاحب
طالع را مولود از پیشتر مردم و در پیشتر احوال محتاج باشد و این در دلالت
زنان پسندیده باشد و در مسایل اگر دلیل خانه در دلیل سائل حاصل
بود و دلیل سائل تحت الشعاع و متصل بود با افتاب یا تحت الارض و سائل
برابع ان حمل ظاهر نشود و اگر تحت الشعاع و منصرف بود یا تحت الارض مختفی
و از رابع در گذشته بعد از اختفا ظاهر شود و در اختیارات اگر مطلوب
اختفا سری باشد باید که متصل باشد و در رابع تا ان سر ظاهر نشود

واگر مطلوب اخفا شخصی بود باید که منصرف باشد واز رابع درگذشته
نابود از اخفا اسد ظهور ان شخص باشد واما قوت کواکب وکونه بود
یکی قوت ذاتی کوکب با قوت عرضی او نه بقیاس با خیر وان درکت
دخل کورست دیگر قوت او بقیاس با مطلوب چنانکه مثلا کوکبی که
دلیل مطلوبی باشد در تحصیل ان مطلوب قوی بود دلیل این قوت دو چیز است
یکی رفتن کوکب از هبوط بشرف چنانکه افتاب میان میزان وحمل وماه
میان عقرب وثور ودر کواکب دیگر هم برین قیاس بشرط انکه راجع
نباشد ودیگر بودن او در وتدی ملایم طبیعت مطلوب چنانکه اگر مطلوب
سعادتی بدنی یا یعنی بود یا درازی عمر در وتد طالع بود واگر
مطلوب جاهی یا شغلی یا قوت پادشاهی باشد در وتد عاشر بود
واگر مواصلتی یا شارکتی یا معارضتی غیری بود در وتد سابع بود واگر
ثبات امری یا حصول ملکی یا مایی نکویا عاقبتی محمود بود در وتد رابع بود

قال ٢٩ الزهرة يكسب المولود في العضو الذي يكون لبرجها اللذة والكواكب تعطي ما لها ان تعطي مثل ذلك معنا

هر عضوی منسوبست برجی از اعضا که بر سر باشد بحمل وگردن بثور
ودو منکب ودو دست بجوزا وسینه ودل بسرطان وپشت باسد
وشکم والات بسنبله وکمرگاه ومیان بمیزان وعورت والات تناسل
بعقرب وسرین وران بقوس وزانو بجدی وساقها وکعبها بدلو
وقدمها بحوت وهر کوکب دال باشد بر حالی از احوال مردم چنانکه زهره
بر لذت وزحل بر سکون وتانی ومشتری بر جمال ومریخ بر حدت و
سبکی وافتاب بر زکی وعظمت وعطارد بر ذکا وانقلاب وماه
بر سرعت وحرکت وچون کوکبی در برجی باشد در ولادت ان حال در ان
عضو زیادت باشد از انکه در دیگر اعضا پس اگر برجی ملایم
باشد ان حال در ان عضو بر وجهی محمود بود واگر بر وجهی غیر ملایم
باشد بعکس مثلا زهره در حمل دلیل ان بود که لذت مولود در نظر
یا تخیل یا اشمام یا ذوق یا استماع بود واگر در ثور بود لذت او در
گردن افزاری باشد یا در معانقه واگر در جوزا بود در انچه بدست و
انگشت ومنکب تعلق دارد واگر در سرطان بود در انچه در دل
وصدر دارد واگر در اسد بود در تحمل مشاق وحمل اثقال واستنا واگر

در سنبله بود در اکل و شرب و اگر در میزان بود در مصارعت و
مقاومت و اگر در عقرب بود در شهوت راندن و اگر در قوس بود
در علامت انداختن و اگر در جدی بود در رکوب و اگر در دلو بود در
ایستادن و ایستادگی نمودن و اگر در حوت بود در جستن جایهای گوناگون
و برین قیاس در دیگر کواکب و بروج **قال ۳۰** اذا لم
یتفق لك مجاسدة القمر لکوکبین فاطلب
مجاسدته لکوکب من الثابتة علی طبیعة
مزاجهما **معناه** هرگاه که خواهند که حاصل
مرکب از دو امر که دو کوکب بران دو امر دال باشند مانند لایق بر
وجهی جمیل که زهره و مشتری بر لذت و جمال دال اند قمر را در اختیاری
که بآن تعلق دارد نگاه کنیم تا با آن دو کوکب متصل یا با هر دو مقارن
کدام وقت باشد آن وقت اختیار کنیم پس اگر اتفاق چنین
با قمر نشود کوکبی از ثوابت که بر مزاج آن دو کوکب باشد طلب کنیم
و وقت مجاسدة قمر با آن کوکب اختیار کنیم تا مطلوب حاصل شود
قال ۳۱ الکواکب الثابتة تعطی العطایا

الخ

الخارجة عن النسبة وکثیرا ما الحتم نبو
معناه چون دلایل مولودی قوی حال باشند
بقوتهای ذاتی و عرضی مولود را بلندترین مرتبه از مراتب اهل بیت
با ابنا جنس او رسانند پس اگر کوکبی از کواکب ثابته در طالع یا عاشر
یا مقارن نیر نوبت یا سهم السعاده باشد مولود را از حد مراتب اهل
بیت و نسبت ابنا جنس بگذرانند و عطاهایی دهند که نه حد او باشد چنانکه
یکی را از بازاریان بجهه پادشاهی یا منصبی بزرگ رسانند و باشد که عاقبت
الکس مذموم باشد و الحتمان بود که آن کوکب بر مزاج باشد مرکب از
مزاج نحس و باید که بدانند که کواکب ثابته بر صنف اند اول کواکبی که از
قدر بزرگ باشند و بر طبیعت سعود مطلق باشند مانند سماک اعزل
و نسر واقع و چنین کواکب سعادت مطلق دهند چون مجاسد دلیلی
باشند یعنی بجرم آن کوکب دلیل بر یک افق تیر باشند دوم کواکبی
که از قدر بزرگ باشند یا کمتر از آن و مزاج ایشان با نحسی آمیخته بود
مانند قلب الاسد و قلب العقرب و عین الثور و منکب الفرس و چنین کواکب
بمجاسده عطاء بزرگ دهند و اگر تسییر بایشان رسد قطع کنند و عاقبت

عطاها ایشان مذموم باشد و مسموم کواکبی باشد که نحس مطلق باشند

مانند سحابات و ان کواکب سبع سعادت [illegible]

و ثوابت در طالع قرانات سالها معتبر باشد قال ۳۲

العمل فی تقلد الرجل من اهل بیت الملک

علی مشاکلة مولده لهیئة الفلک فی

الوقت الذی قام فیه ذلک الملک

معناه چون طالع ابتدا الحتها و دولتها و جلوس

پادشاهان پادشاهی معلوم باشد هر کس که از ابنا ان ملت و دولت

یا از اهل بیت آن پادشاه بود و طالع او مشاکل ان طالع باشد او را

در ان ملت و دولت یا در پادشاهی ان پادشاه حظی مرد تمامتر حاصل

شود و اعتبار این مشاکلت از اعتبار دلایل ربایت و التوفق و

زنست و احمد بن یوسف که شرح این کتاب کرده است اورده است که

خارویه بن احمد را که حاکم اعمال مصر بود پسری امد هرون نام و طالع

که منجمان گفتند دران طالع دلیل ربایت و مهتری نیست یکی از منجمان

که نامش صالح بن الولید المتمم بود ان طالع بدید و بدانست که طالع

پسر خارویه است حکم کرد که دو سال بجای پدر حاکم گردد اما حکم او چنان

روان نباشد که حکم پدرش علت ان حکم از وی پرسیدند گفت طالع او

عقرب است و شمس در سنبله و طالع جد او احمد بن طولون همین بود و بعد

از وفات صالح حکم او راست شد و هرون نه سال و چند ماه حاکم مصر بود

اما چون جد خود این علم را شوا هد بسیار یافت شد قال ۳۳

اذا انتهی تسییر دلیل دولة الی کوکب

یوجب قطعا مات ملکها او رئیس

منها او کل کوکب یکون فی برج الانتهاء

لتحویل سنة من سنی الدولة وهو یدل علی

موت عظیم منها فی تلک السنة علی طبیعة

ذلک الکواکب معناه طالع دولتها و دلیلها

ان دولت را از ابتدا و وقت طالع تسییر کنند بمطالع افق هر درجه

را سالی پس اگر تسییر بکوکبی قاطع رسد ملکی یا حسی بزرگ را از اهل

آن دولت قطع افتد در ان وقت و اگر کوکبی غیر مشاکل دلیل دولت

باشد و انتها یا درسد بزرگی از اهل ان دولت را نکبتی یا قطعی باشد

و انکس بر طبیعت انکوکب باشد مثلا اگر زحل باشد پیری یا مردی باخور تمام
و اگر مشتری باشد قاضی یا صاحب منصبی بزرگ و اگر مریخ باشد امیری
از امرا لشکر و اگر افتاب باشد بزرگی از خاندان ملک و اگر زهره باشد
زنی بزرگ از ان بزرگان و اگر عطارد باشد دبیری بزرگ و اگر قمر باشد
ولی عهدی یا حاجبی بزرگ پس اگر کوکب مشرقی بود یا صاعد ان شخص جوانی
باشد و اگر مغربی یا هابط بود پیری باشد و ثبات ان کوکب در وتد
دلیل محل ان شخص باشد و قوتها او از شرف و حظ دلیل بزرگی او و
سعادت او دلیل اقبال او بسیار ش برین قیاس قال ۳۴

اِتِّفَاقُ شَخْصَیْنِ عَلیٰ شَیٔ مَا یُوجَدُ مِنْ
دَلِیلِ ذٰلِکَ الشَّیٔ فِی مَوْلِدَیْهِمَا فَاِنْ کَانَ
عَلیٰ مُشَاکَلَةٍ مَحْمُودَةٍ کَانَ بَیْنَهُمَا اِتِّفَاقٌ
فِیهِ وَاَقْوَاهُمَا مَوْضِعًا یَقُومُ مَقَامَ
الْفَاعِلِ وَالرَّئِیسِ وَاَضْعَفُهُمَا یَقُومُ مَقَامَ
الْمَفْعُلِ وَالْمَرْؤُسِ

معناه چون خواهند که بدانند حال موافقت و مخالفت دو شخص در صناعتی یا شغلی یا امری

دیگر دلیل ان صناعت یا ان امر در هر دو طالع بطلبند مثلا در زراعت
زحل هر دو و در وزارت و قضا مشتری هر دو و در لشکر کشی مریخ هر دو
و در سلطنت شمس هر دو و برین قیاس اگر میان ایشان مشاکلتی
محمود یابند مانند نظر مودت و قبول دلیل اتفاق هر دو شخص بود در ان کار
و اولی از ان دو دلالت کند بر انکه صاحب شمس و حاکم باشد بر
دیگر یکی و اگر میان ایشان مشاکلتی مذموم باشد دلیل دلیل معادات
و مخالفت ان دو شخص بود و اگر هیچ مشاکلت نبود نه موافقت
باشد میان هر دو و نه مخالفت قال ۳۵ اَلْمَحَبَّةُ وَ
الْبَغْضَاءُ یُوجَدَانِ مِنْ تَبْدِیلِ مَوَاضِعِ النَّیِّرَیْنِ
فِی مَوَالِیدِهِمَا وَمُشَاکَلَةُ طَوَالِعِهِمَا یَدُلُّ
عَلَی الْمَوَدَّةِ وَالْبُرُوجِ الْمُطِیعِ اَشَدُّ مَحَبَّةً

معناه مراد انست که چون موضع شمس یکی بموضع
قمر دیگری ناظر باشد بمودت دلیل دوستی باشد میان هر دو و اگر ناظر
باشد بنظر عداوت دلیل دشمنی باشد و همچنین اگر طالع هر دو یکدیگر
ناظر باشند بنظر دوستی یا دشمنی و هر برج که مستعلی بر دیگری ان دیگر

برج مطلع باشد و صاحبش را مودت زیادت بود و اراکه صاحبش
مستعلی باشد و استعلا چنان بود که چون برجی طالع بود بروج فوق
الارض مستعلی باشد و گفته اند بروج مطلع برجهائی بود که بر صورت
مردم باشد و ثور و جدی باشد بخلاف سرطان و اسد و عقرب و حوت
و نیز گفته اند معوجة الطلوع مطیع مستقیمة الطلوع بود و چون میان
برین وطالعها این مشاکلت و مخالفت بود میان ان دو شخص دوستی
بود و نه دشمنی و ابو العباس گفته است شمس در موضع قمر و قمر در موضع
شمس نظر ان دو موضع بیکدیگر بتربیع دوستی ایشان مشوب بود
بمجادله **قال ٣٦** المستولی علی مکان الاجتماع
فی مثل درجة وتد من اوتاد مولد کل
کائن فی ذلک الاجتماع من الاشخاص
الانسانیة وکذلک الاستقبال
معناه اصل بود از بطلیموس که بان طالع
مولد تخمینی معدل کنند این کلمه است و ان چنان بود که مستولی بر
جزو اجتماعی یا استقبالی که بر ولادت متقدم بود معلوم کنند موضع او

اذا

وقت ولادت مساوی درجه وتدی کنند که بان درجات نزدیکتر
بود از اوتاد طالع تخمینی آن مولد و اگر مستولی مطلق مطابق نیفتد
شریک مستولی دران کوکبی بود که خط او از خط مستولی کمتر باشد
دران خرد بجای مستولی بکار دارند و عمل درین نمودار مشهورست میان
اهل این صناعت و بعضی درجات مصحح استولیات بجای درجات
طولی انسان بکار دارند **قال ٣٧** اذا انتهی کوکب
فی ربع من ارباع السنة الی موضع من
فلک البروج الذی اذا حلت فیه الشمس
تحرک الهواء فی کیفیة ما وکان الکوکب
موافقا لتلک الکیفیة قویت فی ذلک
الربع وعلی هذا فقل **معناه**
یعنی چون کوکبی گرم مزاج در تابستان برجی رسد که چون افتاب بآن
برج رسد هوا گرم شود ان تابستان گرمتر از معهود باشد مانند مریخ
در اسد در تابستان و اگر در زمستان رسد سرما کمتر از معهود باشد
و برین قیاس در هر فصل از باقی فصول مانند زحل در جدی در زمستان در

شدت سرما و برین قیاس دیگر کواکب **قال ۲۸**

استخدم الکواکب البابانیة فی بناء المدن والمتحیرة فی بناء الدور وکل مدینة تبنی والمریخ فی وسط السماء او کوکب من البابانیة علی طبعه فان اکثر ستة المتسلطین علیها بالسیف **معناه**

کواکب ثابته را بیابانی خوانند که مانند مردم بیابان نشین براه وبیراه
وبهمه مواضع فرود آمده باشند وچون کواکب را که بر مزاج سعود
باشند ورا و ماه وطالع شهرها الکنند ثبات وبقاء آن شهرها در
بسیار سالها بر حال پسندیده وعدم تغیر از ان حاصل شود از جهت
سعادت مزاجها وبطوء حرکات ودر بناء سرایها که ان بقا وثبات
ممکن نباشد کواکب متحیره که بطبع سعد باشند بکار دارند وچون وسط السما
خانه سلطانست اگر مریخ یا کوکبی از ثوابت بر مزاج او در وسط السما باشد
مسلطان از ان شهر عاقبت قتل باشد وهمچنانکه عاشر خانه ملوک باشد
طالع خانه رعایا باشد وسابع خانه مخالفان ورابع خانه عمارات و

بز

عواقب ان بقاع و دیگر کواکب بر مریخ قیاس باید کرد **قال ۲۹**

یکاد ان یکون من طالعه السنبلة او الجدی اقوی الاسباب فی سلطانه ومن طالعه الحمل والمیزان اقوی الاسباب فی موته ومن طالعه العقرب او الثور اقوی الاسباب فی مرضه وعلی هذا فقس سائر الطوالع **معناه** چون صاحب
خانه دلیل باشد بر سبب مقتضی لوازم آنخانه وصاحب طالع دلیل آن
شخص باشد که طالع اوست پس چون طالع صاحب عاشر بود
همان شخص باشد که طالع اوست پس چون طالع سبب جلال خود
شود و اگر صاحب ثامن بود هم او سبب مرگ خود شود و اگر صاحب
سادس بود هم او سبب بیماری خود شود و اگر صاحب رابع بود هم
او املاک خود کشت کند وعواقب او بیع او تعلق بدو واگر صاحب
ثانی بود هم او کسب مال خود و دیگران کند واگر صاحب ثانی عشر بود
هم او سبب عداوت مردم شود با خود واین حکمها انگاه درست شود

که اسباب دیگر با این سبب منضم شود و ازین جهت حکم جزم نکرده است
لفظ نگاه اورده است یعنی نزدیک باشد و این لفظ مقتضی ترجیح جنس موقع

قال ۴۰ اذا کان عطارد وهو قوی فی ذاته اعطی المولود جودة الفکر فی الاصول وان کان فی برج المریخ اعطی جودة البداهة والتفقه واقوی الموضعین الحمل معناه عطارد

دلیل فهم و سرعت رویت و نطق است و زحل دلیل تعمق در معانی و رسیدن بغور افکار و تانی در کارها پس چون عطارد قوی باشد بقوتها ذاتی و در خانه زحل باشد از طبع زحل استعادت تعمق کند پس فکر ها بصواب کند در اصول و حقایق امور و چون مریخ دلیل طیش و حدت است اگر در خانه مریخ باشد بهوذه گوی و سبک طبع باشد و چون از خانهای مریخ حمل منقلب است این اثر در وی ظاهرتر باشد و عقرب بموجب ثبات حدت و سبکی را کم کند پس این اثر زود ظاهر نشود و اگر در خانهای مشتری باشد فصاحت و وعظ خلق و تذکیر فایده دهد و اگر در خانهای

زهره

زهره باشد هزل و مجون و مضاحک فایده دهد و اگر در خانه افتاب باشد سخنهای او از سر تکبر و بزرگ منشی باشد و اگر در خانه ماه باشد قلت فکر و تعجیل نمودن در سخن فایده دهد و از ممازجت با کواکب حال لهام کرد از مقتضیات طبایع ایشان اقتضا کند قال ۴۱ سوء حال الحادی عشر وصاحبه فی قیام ملک دلیله علی ما یلحق وزرائه واموال من الثور وعلی هذا یکون سوء حال الثانی دلیل علی اکتئاب الرعیة معه معناه

عاشر طالع جلوس پادشاه دلیل او باشد و حادی عشر که ثانی عشر است دلیل وزرا و اعوان او و خزاین او و طالع دلیل رعیت باشد و ثانی دلیل اعوان و اموال ایشان پس بد حالی حادی عشر و صاحبش دلیل بدی حال وزرا و فساد اموال پادشاه باشد و بدی حال ثانی دلیل فساد اموال رعایا و سوء تدبیر در ان اموال ایشان باشد دران دولت قال ۴۲ اذا تولت النحوس طالع مولد فان صاحبه یلتذ بالاشیاء

البشعة وربما استطابا الارايح الكريهة
وغير ذلك مما يشاكل هذا معناه
چون نحوس عنصر طبایع طبایع اکثر اهل نوع‌اند پس اگر طالع کسی
والی شوند و هیچ سعد را دران موضع حظی نباشد و ناظر نباشد لا محاله
طبع صاحب طالع مخالف طبایع اکثر اهل نوع باشد پس لذت از چیزها
یابد که منفور دیگران باشد مانند غذاها ناخوش و بویها کروه و جاها
رایح و معاشرت با مردم کریه لقا که جامها خلق دارند و دوست دارد و
ازانچه موجب لذت دیگران باشد نفرت گیرد پس اگر نحس زحل باشد
لذت او در چیزها سرد و سیاه و گران و حقیر و تاریک و ناخوش بطبع
وبوی باشد و اگر مریخ باشد بچیزها گرم و تیز و تلخ و سوزان چون حیوانات
موذی و اشتر و زرد و تند و تیز باشد و برین قیاس قال ۴۳
احذر نحوسة الثامن وصاحبه
للخارج والثاني وصاحبه للداخل
معناه بخارج مسافر میخواهد و بداخل کسی که دخول بلدی یا
مسکن کند و چون سابع مسافر را دلیل مقصد باشد و ثامن ثانی اوست

دلیل

دلیل محتاج و فواید او باشد در سفر و طالع دلیل داخل بلدست
و ثانی دلیل مال و غذا و فواید او باشد در مسکن پس باین سبب از
نحوست این دو خانه در اختیار سفر و دخول بلد حذری فرماید و ابو العباس
گفته است سابع و ثامن در اختیار سفر معتبرست و از نحوست ثامن
احتراز ازان فرموده است که ثانی مقابله منحوس کرده و نه نجاست
که او تصور کرده است قال ۴۴ اذا كانت العلة
والقمر في البرج الذي كان فيه نحس
في المولد او تربيعه او مقابلته فانما
صعبة واشده ان يكون ذلك النحس
فيه او في مشاكلة له مذمومة من
المقابلة او التربيع واذا كان في موضع
سعد فهي مسهلة الا ان يكون مزاج
العلة ملائما لطبيعة السعد هذا بعد
ان ينعم النظر في مقدار العلة كما
قدمنا وضعه معناه در مبدا بیماری نگاه

کنند تا موضع قمر کجا باشد اگر در موضع نحسی بود از انچه در طالع اصل
بوده است یا در تربیع یا در مقابله او ان بیماری سخت بود و تباه تر از ان
چنان بود که همان نحس در مبدا بیماری هم انجا باشد یا تربیع یا مقابله
ان موضع باشد یا قمر با او مجتمع باشد خاصه اگر برج ان عضو باشد
که علت در و باشد و نیز اگر طبیعت نحس و برج ملایم ان علت باشد و در
سادس یا ثامن باشد و اگر در موضع سعدی باشد یا سعد ناظر بود بموضع
او بیماری سهل باشد و سهل تر انکه همان سعد هم انجا باشد یا ناظر بانجا در
وقت بیماری خاصه نظر مودت و انکه سعد قوی حال بود دیگر که علت از ان
جنس بود که ان سعد اقتضا کند و آن در مشتری مانند ذبحه و خناق و امراض
دل و انچه از غلبه باد و خون باشد و در زهره مانند امراض جگر و معده و اسهال
بلغم و خون و امراضی که از کثرت رطوبات فاسد ان باشد و باید که اول
مقدار علت بشناسی چه اگر رنجی باشد که از او خطری نبود مانند زکام
یا حمی یوم یعنی حکم مکنی بسختی بیماری و اگر چه ان دلیل یافته باشی و اگر
رنجی باشد که در ان خطر عظیم باشد مانند تب دق و سل و ذو بول
شایخ حکم مکنی بسهولت مطلق و اگر چه ان دلیل یافته باشی و این از ان

جهت که در علم نجوم منک و منها شرح داده اند **قال ۴۵**

الأجتماعُ عَلَى الأشياءِ المُستَعمَلَةِ عَلَى المَجرىٰ
الطَّبيعي فِي المِلَّةِ يُسنِدُها النُّحُوس
وَالَّتي عَلَى المَجرىٰ الطَّبيعي فِي غَيرِ المِلَّةِ
وعَلَى غَيرِ المَجرىٰ الطَّبيعي يُسنِدُها السُّعُود

معناه اجتماع اشخاص نوع انسان که بر وجهی باشد
که در طبیعت رخصت باشد و در شریعت و رسم جایز مانند تزویج نظر نحوس
در مبدا ان کار مفسد باشد و چنانکه بایدیه نشود و نظر سعود معاون
باشد و اما انچه بحسب طبیعت رخصت باشد و بحسب شریعت و رسم
غیر جایز مانند زنا یا در طبیعت هم رخصت نباشد مانند سحق و لواطه
نظر سعود در وی مفسد باشد و نظر نحوس شاید که معاون باشد
علت آنست که سعود اقتضاء اموری کند که ملایم طبایع جمهور و
مصالح ایشان باشد و نحوس بخلاف آن **قال ۴۶**

إِذَا كَانَ العَلِيلُ عَلَى ضِدِّ نِصبَةِ مَولِدِه
وَلَم يَكُنِ السَّنَةُ انتَهَت إِلَى تِلكَ

النصبة فهو ذی طالع علیل بخلاف
نصبة مولده جدا معناه
بطالع علیل طالع مبدأ علت میخواهد و نصبه نصبت آنکه طالع
تحویل سال انتها و طالع علت سابع یا رابع یا ثامن طالع اصل
باشد و او لامحاله ان اولاد سعادت و نحوست و وضع چه هر گاه
که چنین بود و طالع تحویل سال انتها طالع او موافق شکل
طالع اصل نباشد دلیل نیک تباه باشد اما اگر طالع تحویل یا
انتها ضد اصل نباشد و طالع مبدأ علت موافق اصل و مسعود حرز
بان حد نباشد قال ٤٧ کل مولود لا یکون
طالعه و ولادته فی بروج ذوات صور
انسیة فصاحبه منقبض مبغوض من
الناس معناه چون طالع و موضع صاحب
طالع و هیلاج بروج باشند که بر صورت مردم باشد مانند سنبله و
نیمه اول قوس و مثل جوزا آن شخص با مردمان مستانس باشد و اگر
هیچکدام نباشند صاحبش متوحش بود و از مردم منقبض پس اگر

بر جهائی باشند بر صورت بهائم ما انقباض شد لل باشد و اگر بر صورت
سباع باشد متکبر و متسلط باشد و اگر بر صورت حیوانات آبی
باشد از مردم نفور گریزان باشد قال ٤٨ اعظم
السعادات فی المولید من الکواکب الثابتة
ومن اوتاد القران والدستوریة ومکان
سهم سعادة الدولة فی الطالع معناه
چون کواکب ثابته که بر مزاج سعود باشند بجرم در نفس طالع یا با شعاع
یا مقارن صاحب طالع یا هیلاج باشند و طالع وتدی باشد از اوتاد دولت
یا طالع قران اصغر یا اوسط متقدم و دستوری باشد و آن بودن کواکب
علوی در شرقی آفتاب و کواکب سفلی در غربیت آفتاب و در ماه بعکس
و سهم السعاده که در طالع دولت افتاده باشد در طالع مولد باشد
سعادات بزرگ اقتضا کند و این کلمه در نسخه احمد بن یوسف کلمه ی
هشتم است و تا اینجا عدد کلمات متفاوت است قال ٤٩
اذا وقع فی مولد نحس مکان سعد
فی مولد آخر دل ان مکروها یلحق من

فی مولده السعد من فی مولده النحس
وسخ المکروه من طبیعة الکوکب وما یقع
فیه علی حسب طبیعة الامکنة، وعلی هذا
یطرد کل ما وقع فی القسمة معناه

این حکم را چهار قسم باشد نحس در مکان نحس و نحس در مکان سعد و
سعد در مکان نحس و سعد در مکان سعد و در قسم اول هر دو شخص یکدیگر را
مضرت رسانند و در قسم دوم و سیوم صاحب نحس بصاحب سعد مضرت
رساند و صاحب سعد با و منفعت و در قسم چهارم هر دو یکدیگر منفعت رسانند
و منفعت و مضرت بحسب طبیعت سعد و نحس باشد چه مشتری جاه و حشمت
و مال دهد و زهره لذت و الفت و انس و مودت و زحل کبر و جلبت
و هیبت و شکایت مریخ ضرب و قتل و سلب و تسلط و طبعت
مکان چنان بود که در مطالع نحس بغش سعد و در ثانی بمال و در عاشر بجاه
و برین قیاس قال ۵۰ اذا کان عاشر طالع
الصاحب هو طالع المصحوب وتشاکل
المبتز علی احدهما المبتز علی الآخر شاکله

بغش

مودة

مودة دامت اقامته معه وکذلک
طالع المملوک اذا کان عاشر طالع
مالک وطالع الزوجة اذا کان سابع
طالع زوجها وحفظت الشرائط المتقدمة
من المشاکلة المحمودة فی دلائلهما
دامت ایامهما واستقامت امورهما
وقل الخلاف بینهما معناه

درین سالها باشد که منفعت از یکجانب باشد چنانکه در سال اول و دوم
که در هر دو صاحب طالع را از صاحب عاشر هو ساوس منفعت
بود اما در سال سیوم هر دو را از یکدیگر نفع بود و همچنانکه سابع خانه زوجه
صاحب طالعت طالع خانه زوج صاحب سابع است و شرط آنست که
میان مستولی بر یک خانه و مستولی بر دیگر خانه نظر دوستی باشد و
قبول از یکدیگر و هر دو نیکو حال و مسعود چه هرگاه که چنین باشد میان ایشان
سالها بسیار الفت و موافقت باشد و مخالفت کم اتفاق افتد
و اگر یکی سعد بود و دیگر نحس و نظر نظر قبول صاحب سعد را سیرت

نیک بود و صاحب بحسن دایره است نه نیک بود اما موافقت حاصل بود

قال ۵۱ اذا کان طالع صاحب عاشر
طالع مصحوب فان التابع یتأمر علی صاحبه
اذا کان طالع تابع عاشر طالع متبوع
او کان صاحب طالع الصاحب صاحب
عاشر المصحوب کان التابع یتآمر علی
وکذلک اذا کان صاحب السادس لمولود
فی وسط السماء یقبل التدبیر من صاحب
الطالع کان حسن الملکة لغلمانه
وعلی هذا فقس ما جری هذا المجری

معناه یعنی چون طالع متابع عاشر طالع الکس
بود که متابع طبع او بود یا صاحب طالع صاحب عاشر الکس بود آن متابع تبع
بر مقدم خویش حکم کند و همچنین چون صاحب ششم که خانه عبید و خدمت است
در عاشر طالع کسی افتد دلیل آن باشد که او غلامان خود را نیکو و بزرگ
دارد و برین قیاس اگر صاحب سیوم در عاشر طالع کسی افتد دلیل آن بود

باشد

باشد که او غلامان خود را نیکو و بزرگ دارد و برین قیاس اگر صاحب
برادران او بزرگی کنند و همچنین صاحب پنجم و عاشر قوتی را و تمادت
و موضع رفعت و سلطنت است بدان سبب این حکم برین وجه لعاشر
خاص است و در دیگر خانها هم برین قیاس توان کرد و از سعادت کوکب
دلیل حسن معاشرت او توان معلوم کرد و قال ۵۲

لا تغفل امر المائة والعشرین قرانا التی
للکواکب المتحیرة والنیرین فان فیها علم
اکثر ما یقع فی عالم الکون والفساد

معناه قرانها که میان کواکب سیاره افتد صد و بیست
باشد از انجمله بیست و یک ثنائی و بیست و یک خماسی و سی و پنج ثلاثی و
و همین قدر رباعی و هفت سداسی و یک سباعی اثنائی چنانکه زحل با هر
از شش کواکب با قران باشد و مشتری با هر یکی از پنج کوکب که شما بوده
پنج قران باشد و مریخ با چهار کوکب و شمس با سه کوکب و زهره با دو کوکب
و عطارد با یک کوکب مجموع بیست و یک قران باشد و اما در خماسی بیست
الکه دو و بیست و یکی اند اگر هر یکی را ازین ثنائیات اسقاط کنند

ط ثنائی

رنج باقی هم بیست و یک نوع تواند بود و اما ثلاثی سی و پنج بود چه زحل و
مشتری با پنج و زحل و مریخ با چهار و زحل و شمس با سه و زحل و زهره با دو
و زحل و عطارد با یکی ممکن بود و مجموع پانزده بود و درین پانزده زحل داخل
بود و چون زحل را اسقاط کنیم مشتری با مریخ در چهار و با شمس در سه
و با زهره در دو و با عطارد در یکی و مجموع ده بود و چون مشتری را اسقاط
کنیم مریخ با شمس در سه و با زهره در دو و با عطارد در یکی و مجموع شش بود
و شمس با زهره در دو و با عطارد در یکی و مجموع سه باشد و زهره با دو
کوکب که تحت اویند یکی پس مجموع ثلاثیات پانزده و ده و شش و سه و
یکی باشد و آن سی و پنج بود و چون هر یکی ازین سه کوکب که در ثلاثی واقع اند
از مجموع سبعه کوکب اسقاط کنیم چهار بماند پس رباعیات هم سی و پنج بود
و اما سداسی بخلاف یکدیگر ممکن بود و آن شش بود و سباعی یکی بیش نتواند
بود و مجموع که ضعف بیست و یک و ضعف سی و پنج بود با شش و یکی صد و
بیست بود پس قرانات صد و بیست نوع بیش ممکن نبود و هر چه عنوان
کمتر اتفاق افتد تاثیر آن بیشتر و دراز تر بود تا بجای که گفته اند قران
سباعی دلیل طوفانات و انقلابات کلی باشد و قران قمر با دیگر کوکب

ثانی

ثانی که در هر ماه واقع بود تاثیر اندک کند **قال ۵۳**

موضع القمر فی المولد هو الجزء الطالع من الفلک فی مسقط النطفة وموضع القمر فی مسقط النطفة هو الجزء الطالع مع الولادة **معناه**

این معنی که درین کلمه یاد کرده است اصلی است که نمودار هرمس که آن را نمودار
مسقط النطفه گویند مبنی بر وست و هرمس در کتابی که منسوب باوست و از ا
کتاب لباس خوانند این معنی یاد کرده است و در موالید نه ماهه گفته اوسط
مولود در رحم مدت ده دور اوسط قمر او زده است که مدت دورت و مشاهد
سه روز و نیم ساعت باشد و گفته است چون قمر فوق الارض بود مکث
کمتر ازین بود و غایت نقصان نیم دور قمر بود و آن بحسب بعد قمر از
طالع و قرب او کم و بیش شود و چون تحت الارض بود مکث ازین بیشتر بود
و غایت زیادت هم نیم دور باشد پس چون بعد قمر از درجه طالع بگیرند
و بر سیر وسط یکروزه قمر قسمت کنند آنچه بیرون آید مقدار نقصان یا
زیادت باشد انقدر از مکث اوسط نقصان کنند اگر قمر فوق الارض بود

باروا فزاینده کشاد سطان مولود باشد و ما کث حقیقی تفاوت کند
بسبب تعدیل قمر کمتر از یک روز که ازان کمتر بود یا ازان بیشتر و چون قمر
ولادت بتخمین بگیرند و از طالع وقت کنند در مبدا کث طالع مبدا
عکس معلوم شود و قمر دران وقت هرکجا که باشد طالع مولود باشد
و این نمودار مشهورست میان منجمان و بعضی عوام گویند این نمودار ادریس
پیغمبرست **قال ٥٤** الطوال یکون ادلتهم
فی دوائر افلاکها وطوالعهم فی اوایل
بروجها فاستعن مع ذلک بمعرفة الکواکب
وتغریبها ومقامها والبروج الدالة علی
الطول والقصر **معناه** دلیل کوکبی را میخواهد که خط
او در طالع مولود بیشتر باشد و بدرود موضعی میخواهد که بعدش بحسب
خارج مرکز دوتر و را از مرکز عالم بیشتر باشد و همچنین ان موضع که بعدش
کمتر باشد و معرفت ابعاد بمعرفت نطاقات معلوم شود و در حساب
تعدیلات مقادیر ابعاد معین کرده اند و اوایل بروج از اول برج باشد
تا تمام حدی ما وجی که در اول برج افتد و اواخر بروج هم برین قیاس

مقدار حدی ما وجی که در اخر افتد و شاید دلیل طول باشد و همچنین
سرعت سیر و تغریب و بطوء سیر دلیل قصر و همچنین اقامت و بروج در از
مطالع دلیل طول باشد و کوتاه مطالع دلیل قصر و طول و قصر بذر و ما در
مولود هم اعتبار باید کرد پس اگر ادلاء طول غالب باشد مولود طویل
باشد و اگر ادلاء قصر غالب باشد قصیر باشد و اگر ممتزج باشد معتدل
قال ٥٥ اذا لم یکن للادلة فی طالع
المولود عرض کثیر کان المولود سمینا
فان کان العرض جنوبا کانت الحرکة
سهلة علیه مع کثرة لحمه وان کان
شمالیا کانت ثقیلة علیه ویصرف
الادلة فی الرجوع والاستقامة والمقابلة
بفعل ذلک ایضا **معناه** دلیل اگر بی عرض بود
او را عرض نبود و اگر قمر یا کواکب علوی باشد و با راس یا ذنب جوزهر
باشد عرضشان نبود و اما زهره و عطارد را چون بی عرض باشد
هرگاه که ان عرضها در هر دو جهت مکافی شوند ایشان را عرض نبود و عدم

کان نقصانها ما دام کان عرض

عرض دلیل اقتضا مخالفت ولایه مولود کند و وجود عرض اقتضا وجهی
و غلط کند و چون عرض بسیار بود در غلط میفزاید پس اگر عرض شمالی بود
وان درست و کواکب علوی آنگاه بود که هر یک از اوج خود بحد شمالی باشند
و بذنب رسیده و در کواکب سفلی آنگاه که از عرض کاسته بحد ام
جنوبی باشند و اگر باشند شمالی زیاده بود مولود را با فقیر وزنی حرکت
بدشواری باشد و اگر عرض جنوبی باشد وان بخلاف ان باشد که گفته شد
حرکت برو سهل و آسان باشد و در کواکب بجای مقام اول رجوع دلیل
ضخامت بود و مقام دوم و استقامت دلیل مخالفت و باید که درین حکم
از حال پدر و مادر و جنس مولود درین باب غافل نباشد که آثار ازین نسبت
ماده آثار تمام باشد **قال ٥٦** كُلُّ بِنَاءٍ يَتَّصِلُ
أَدِلَّتُهُ بِكَوْكَبٍ تَحْتَ الْأَرْضِ فَلَيْسَ يَرْتَفِعُ
معناه در اختیار بنا نهادن این حکم اعتبار باید کرد
تا در هر بنا که خواهند که بلند کنند اتصال دلیل بکوکبی فوق الارض
اختیار کنند و غایت آن بود که بسمت الراس نزدیک بود و باید که آن
کوکب صاعد بود در افلاک و در عرض و در شمال و دلیل هم صاعد و سود

واکر

واگر بنا بیت خواهند اتصالش بکوکبی تحت الارض اختیار کنند و
هابط بود و دلیل هم هابط در جنوب **قال ٥٧** حَلَّ
الْمِرِّيخُ بيل فِي السَّفِينَةِ إِذَا لَمْ يَكُنْ فِي
وَسَطِ السَّمَاءِ أَوِ الْحَادِي عَشَرَ فَاتَدَلَّى فِي
هَذَيْنِ الْمَوْضِعَيْنِ سلف مَا فِي السَّفِينَةِ
بِتَسَلُّطِ اللُّصُوصِ عَلَيْهَا وَإِنْ كَانَ الطَّالِعُ
مَعَ هَذَا مَنْحُوسًا بِكَوْكَبٍ مِنَ الثَّابِتَةِ
فِي طَبِيعَةِ الْمِرِّيخِ احْتَرَقَتِ السَّفِينَةُ
بِمَا فِيهَا **معناه** دلیل صاحب کشتی عاشر و
دلیل مال او حادی عشرست و مریخ دلیل متوسطان و دزدان پس چون
مریخ درین دو موضع باشد بوقت عمل کشتی یا رکوب وی دلیل تسلط
دزدان کند بر کشتی و مالی که در کشتی باشد و اگر کوکبی از ثوابت بر طبیعت
مریخ مانند قلب العقرب و راس الغول و دران ع ملک الاسد با طالع
مقارن باشد و این مواضع بایشان منحوس و دلیل آخر کشتی باشد
یا هرچه در کشتی بود از سبب افراط طبیعت آتش را لجه دلیل کشتی است

اما اگر در مریخ در غیر این دو خانه باشد ضرر او کمتر بود از آنکه طبیعت
آتش در آنچه تعلق به آب دارد یا غلبه بسیار تصرف کمتر کند و کالع
کشتی طالع ابتدا تجارت و طالع فکندن در آب و طالع رکوب در
وی باشد قال ٥٨ فی الربع الاول
من الشهر والسنة تمد رطوبات
الاجساد وفی الربع الثانی تجزر و
علی حسب ذلک الربعان الباقیان
معناه ربع اول از ماه یعنی از وقت اجتماع تا رسیدن
ماه بتربیع آفتاب و ربع اول از سال یعنی از حلول آفتاب باول حمل تا
حلول او باول سرطان وقت مد رطوبات ابدان باشد یعنی از عمق بر جسد
روی بظاهر او نهد و در ربع دوم رطوبات جزر کند یعنی از ظاهر روی بباطن
نهد و ربع سیوم مانند ربع اول باشد و ربع چهارم مانند ربع دوم و معالجات
ابدان و اهل دریا را این حکم انتفاع باشد و زیاده نور قمر و نقصان او
و صعود او و ارتفاع در طول و عرض درین باب تاثیر تمام باشد قال ٥٩
اذا کان السابع وصاحبه منحوسین

لعلیل

لعلیل فاستبدل بطبیبه معناه
این حکم خاصست بطالع وقت سوال از حال بیمار چه طالع از وقت و
طالعش دلیل بیمار باشد و سابع و صاحبش دلیل طبیب او و چون نحوس
باشد دلیل عدم انتفاع باشد بعلاج آن طبیب پس تبدیل طبیب
مصلحت باشد و ابو العباس گفته است طالع بیمار و صاحبش دلیل او باشد
و صاحب او و صاحبش دلیل طبیب در سوال طالع دلیل طبیب و
سابع دلیل بیمار و عاشر دلیل بیماری و رابع دلیل عاقبت او و این سخن
اصلی دارد قال ٦٠ انظر الی موضع القرآن
الاصغر من طالع السنة التی یکون فیها
فبمقدار ما یکون بینه و بینه من البروج
یکون سنون الی اعظم ما یکون فیه معناه
از قرانات مشتری و زحل اول قرانرا که در مثلثه ناری افتد قران اکبر خوانند
و اول قرانرا که در مثلثه دیگر افتد قران اوسط خوانند و دیگر قرانات
را اصغر خوانند پس از قران اکبر تا قران اکبر تا قران اکبر دیگر دوره
یکهزار سال بود و از قران اوسط تا دیگر قران ربع آن مبلغ بتقریب

واز قران اصغر تا قران اصغر نزدیک بیست سال طالع هر قرانی طالع
سالی باشد که قران در وی افتد و موضع قران درجه که قران در ان
درجه باشد پس ما بین درجه طالع و درجه قران بر توالی بگیرد و بهر برجی
سالی حساب کنند و بهر درجه دوازده روز و از وقت قران حساب مدت
بشمرند انجا که رسد وقت وقوع بزرگ حادثه باشد که دران قران افتد
قال ٦١ لا تقض على غائب ان سئلت
عنه بموت حتى تستبين بان لا يكون نائما
ولا سكرانا ولا بانه مجروح حتى يستبين
بان لا يكون عنده وديعة فان القضا
على جميعها واحد معناه در کلمه دوم از قرات
که منجمانکه حاره ادراک صور کند مانند صورت محسوس کسی که حکم کند
بر نجوم محکوم علیه او صورتی باشد مشابه صورتی که در عالم واقع
و موجود باشد پس بدین سبب در حکم مشکل باشد که میان مرده و خفته
یا مست و میان مجروح و فصد کرده و میان هالک و امینی که مال ودیعت
باشد نزدیک او فرق نتوان کرد پس در هر حکم استثنا باید کرد انچه

شاید آن حکم باطل شود و گفته اند ابراهیم بن المهدی در وقتی که از مامون
پنهان شده باشد بود در بغداد یکی از منجمان در سر نزدیک او تردد
کردی روزی مامون منجمان را سوال کرد از موضع ابراهیم ایشان در طالع
وقت نظر کردند ان منجم گفت او در کشتی بزرگ آب در دجله بود و دیگری
در میان آتش نهاده و ابراهیم را ایشان کرسی نشانده بودند منجمان گفتند
او در کشتی بجانب هندوستان رفته است قال ٦٢
البحارين الصحيحة للاعلاء وهي الاوقات
التي يظهر فيها انتقال حال العليل اما الى
خير واما الى شر في زمان يسير هي
كينونة القمر في زوايا مربع يحيط به
الفلك المستقيم والتغيير الذي يكون
قبلها وبعدها هو كينونة القمر في
زوايا المثمن والذي قبل هذا هو كينونة
في زوايا ذي الستة عشر ضلعا هذا
بعد ان يكون حال المريض جارية على

الاستواء ولم يذعره شيء من خارج
فاذا وجدت في هذه الزوايا سعودا
من الثابتة والمتحيرة دل على انتقال
صالح وان وجدت بها نحوسا دل على
انتقال ردي الا ان يكون الانحس
مضادا للعلة وهو في حيزه والقمر
في هذه المراكز يدل على العلل الحادة
والشمس على للعلل المزمنة وكذلك
كل كوكب بما للكواكب من الاخلاق

معناه اين كلمه مشتمل است بر علت اعتبار ايام بحران
در امراض حاده از ديگر روزها چه نزديك اطبا چهارم و هفتم و نهم و يازدهم
و چهاردهم و هفدهم و بيستم تا بيست و يكم در روزها ديگر بعد ازان روزها بحرانست
و بحران صحيح قيد كرده است از جهت انكه اگر بحران در روزهاء ديگر افتد ان
بحران بتمامي انجامد و بحران منازعت طبيعت با علت در ان اوقات
اگر طبيعت غالب شود حال بيمار بخير انجامد و اگر مغلوب شود بشر انجامد

وچون

وچون فلك مستقيم يعني دايره معدل النهار بچهار قسم متساوي كنند
در تربيع و مقابله معين شود بحسب مطالع و مدرج سوا باشد كه تفاوتي
اندك و بان سبب وقت بحران از غير تربيع بيشتر يا پس تر افتد
و تربيع و مقابله او قائمي كند كه قسمت دليل حوادث عالم كون و فساد است
دران اوقات بنظر عداوت بموضع اصل ناظر باشد و چون موضع اصل
كه در ابتداء مرض قمر انجا بوده اقتضاء مرض كرده باشد موضعهاي
كه مخالف آن موضع باشد اقتضاء نقصان و ضعف ان علت كند و مكافات
طبيعت دران وقت او ابصلاح بيشتر كند چه خصم را در حال ضعف
آسانتر قهر توان كرد بحران درين اوقات نيكوتر باشد و ادا مبالغت
بيشتر ازان كند كه غير ان اوقات پس بحرانها نزديك هفتم و چهاردهم
و بيست و يكم باشد و چون دور قمر در بيست و هشت روز و كسري
تمام شود دو بيست و هشت رسد ربع اول در روز هفتم تمام شود و نصف
در روز چهاردهم و تقدم و تاخر ساعت بحران ازان روزها خارج نباشد
اما سه ربع تمام ميان بيستم و بيست و يكم باشد و بان سبب تقدم در
بيستم افتد و تاخر در بيست و يكم و رسيدن قمر بموضع اصل در بيست و هشتم

باشد و بعد از آن دور باز گیرد اما بحقیقت علتها آن وقت دلیل عمر ماه
علت و قلت حرکات ماه باشد پس از بحارت صنعت باشد
و چون مر ربعی را دو قسم کنند همه فلک به هشت قسم کرده باشند در زوایا
مثمن هم بحران باشد و آن را ایام انذار خوانند که در هر غروبی از آن انذار کنند
بحرانی که در ربع افتد چنانکه چهارم انذار کند بهفتم و یازدهم بچهاردهم
و هفدهم به بیستم باید و یکم و بیست و چهارم به بیست و هشتم و چون هر
ثمنی را باز بدو نیمه کنند تا در فلک شکلی شانزده گوشه پدید آید در آن
اوقات هم باشد که بحرانی یا انذاری باشد زاویه اول میان دوم و سوم
باشد و زاویه سوم میان پنجم و ششم و زاویه پنجم در روز نهم و زاویه هفتم
میان دوازدهم و سیزدهم و زاویه نهم میان پانزدهم و شانزدهم و زاویه
یازدهم روز نوزدهم و زاویه سیزدهم روز بیست و دوم و زاویه پانزدهم
میان بیست و پنجم و بیست و ششم و این اوقات با اوقات هشت گانه
تمام شانزده بحران باشد و طبیبان این بحرانات شناسند از طریق
تجربت اما علت آن ندانند و در بحران که میان دو دور باشد سرگردان باشند
و بر یکی جازم نباشند پس اگر در موضع بحران سعد باشد آن بحران

بزوال علت اداکند و اگر نحسی باشد یا قمر در آن وقت منحوس باشد
باستیلاء علت و ضعف طبیعت اداکند مگر که وقتی که تاثیر نحس ضد تاثیر
علت باشد که آن هم مقتضی صحت شود بشرط آنکه نحس بکمال باشد در حیز خود
و این بحارین را استقامت آنگاه باشد که طبیعت و علت با یکدیگر بر نظم
طبیعی باشند و از خارج سببی اگر باید در علت نشود و بحار را اثر شانند
اما اگر بغیر علت که باول مرض بوده باشد سببی که مضاد طبیعت یا علت
منظم شود این ترتیب بوضع خود بنماند و بباید دانست که این بحارین
مذکور که بر سیر قمر معدوداند امراض حاده را باشد و اما امراض مزمنه را
از سیر آفتاب دلیل باید ساخت و اوقات رسیدن او بزوایا شانزده
گانه نخود باشند و چون طبایع و آثار دیگر کواکب که بمنزلت اخلاق
حیوانات باشد معلومست از اتصال ایشان در اوقات بحرانها حکم باید
کرد بحدوث احوال مناسب آثار آن کواکب **قال ٦٣**

العَمُّ يحضن الجدَّ لمشابهته اِيّاه فِي التصرف

معناه قمر بهم کواکب پیوندد و هیچ کوکب با وی نه پیوندد
و همچنین تن جانور را از هر قوتی که در جانور باشد چون غاذیه و نامیه و قوت

شهور وبعضی ادیگر قوتها مثار نشود و در هیچ قوت موثر نباشد پس
باین وجه قمر را ابن جانور مشابهت باشد و اینست علت انچ اد
طالعها که بران حکم کنند قمر را دلیل تن نهند قال ٩٤
اذا اجعلت دقیقة الاجتماع مبدا حوالکز
البحران اندر بتغیر الاهویة فی ذلک
الشهر فی زوایا الاجتماع وکان الحکم
فیها علی المستولی علی زاویة شکل منها
فانه یدل علی طبیعة الهواء بعد ان
یمتزج بطبیعة الزمان الحاضر معناه
درین کلمه بحران تغیر هوا میخواهد از حالی بحالی همچنانکه در اقراص
گفته امد و دقیقه اجتماع مبدا شهور قمری باشد و نقطه تربیع اول
قمر با شمس مقابله او و تربیع دوم مبادی ارباع باشد همچنانکه
در زوایا مربع گفته امد در باب بحران و این چهار مبدا اوتاد گر
خوانند و طالعها هر یکی ازین مبادی و مواقع کواکب در ان طالع
دلیل احوال هوا باشد در ان ربع و طالع اجتماع نیز در همه ماه
وطالع

وطالع استقبال در نصف آخر معتبر باشد و باید که از معنی
هر طالع معنی طبیعت زمان حاضر استشاگند چنانکه اگر دلیل سرما
چند در تابستان حکم نکند بسرما سخت و اگر حکم کند ما نسا رسوده کرما
وهمچنین در فصول دیگر این معنی اعتبار میکنند و شیخ الباب البعی انصراف
قمر از کوکبی و اتصال بکوکبی که خانها مر دو متقابل باشند انصراف
از زحل نهادرین اوقات تاثیری تمام کند روجهی که میتر طبایع آن دو
کوکب اقتضا کند قال ٩٥ ینبغی ان تنظر عند
اجتماع الزحل والمشتری فی دقیقة
واحدة الی المستعلی منهما علی صاحبه
فتحکم بقوة طبیعة فی العالم و
کذلک یعمل فی العشرین الاجتماع
الباقیة فی القران الاصغر معناه
قرانات ثانی گفته امده است که در کلمه پنجاه و دوم که بیست و یک
باشد از انجمله یکی قران مشتری و زحل باشد که آن چون در اول
مثلثات نباشد قران اصغر خوانند و در وقت مقارنه این دو

کوکب نگاه باید کرد تا مستعلی کدام است بر دیگری و مستعلی آن باشد
که عوز و هد تدویر خود اگر مستعلی زحل باشد دلیل ارتفاع شان جور
و فساد باشد در عالم خاصه اگر ضعیف و راجع باشد و اگر مشتری باشد
دلیل باشد بر ارتفاع شان عدل و صلاح در عالم خاصه اگر قوی و
سریع السیر باشد در استقامت پس حکم عالم بحسب مقتضی طبیعت
کوکب مستعلی باید کرد و چون در وقت قران اصغر یکی از قرانات
سه گانه باقی اتفاق افتد و مستعلی از آن در کوکب معین شود مقتضی
طبیعت او در آن مدت که از قران اصغر تا دیگر قران باشد اعتبار
باید کرد و بحسب آن حکم عالم می باید کرد **قال** ٩٦

فی القران الاصغر یفصل القران الاوسط
وفی الاوسط یفصل الاعظم فاذا امکنک
فی تفصیل فصح جملته ولا تجمل کلامک
اصنافا فانه اضعف الرخص **معناه**
حکم قران اعظم واقع در قرانی اوسط باشد که مقتضی دلایل او
مناسب دلایل قران اعظم باشد پس حکم قران اعظم مجمل باشد

پس در قران اصغر باید که بر مقتضی قرانهاء اوسط و اعظم واقف
باشی تا از نسبت توانی داد و حکم توانی بوقوع مقتضی آن دلائل
که در مجمل امده باشد اگر واقف نباشی حکم تو موقوف باشد بر حصول
نسبت این مفصل با آن مجمل و این شرحی باشد ضعیف به نسبت با آن
حکم که بعد از علم بمجمل کنی و موقوف نباشد بر شرطی و قیدی و شرطی
و یک حکم جزم باشد پس شرح ضعیفتر حکم مجمل را حکم مفصل معتید
باشد و قوی تر حکم مفصل مطلق یعنی جزم **قال** ٩٧ اذا

تبینت قوة دلیل مسئلة فانظر ما قوته
فی طالع تحویل تلک السنة وطالع
القران الاصغر والبرج المنتهی الیه
لتلک السنة فعلی حسب قوته فی الجمیع
او ضعفه یکون استیلاؤه علی الحکم
معناه کوکبی که در مسئله دلیل حکم باشد در معرفت
حال او در طالع او وقت اقتضای نباید کرد بل حال قوت و ضعف
او در طالع سال و در طالع قران اصغر باید دانست و بعضی طالع

اجتماع یا استقبال مقدم هم اعتبار کنند اگر در همه قوی باشد حکم
کنند بوقوع مدلول او و اگر ضعیف باشد دران حکم توقف را بجا
دید و اگر در بعضی قوی باشد و در بعضی کوکبی دیگر ازو قوی‌تر باشد ان
کوکب را با و شریک کنند پس حکم کنند و این اعتبارات خاص بود
بمعظمات امور قال ٦٩ لا تقطع بالتیسیر
وحده دون نفاذ عطایا الادلة
واستدل علی صحة التیسیر بما ال تهی
الیه المولد معناه در معرفت عمر مولود
تیسیر هیلاج کنند هر سال یک درجه مطلع از مطالع افق هیلاج بحسب
موضع او خانکه کذشته پس هر کاه که بقاطعی رسد موضع خوف باشد
انکاه نکاه باید کرد باعطیت که خداه چند بوده و چند کذشته
اگر عطیت تمام باشد حکم قطع کنند و انتها طالع و هیلاج که هر سال
برجی رود هم اعتبار باید کرد چه اگر انتها هم بموضع قاطعی رسیده
باشد اقتضا تاکید حکم قطع کند قال ٩٩ استتر
فی کل شی من القضاء مقدار عجز

القابل

القابل عن قبوله جملة صورة الفاعل
معناه در ما تقدم رفت که وقوع حوادث بمجرد
اقتضاء فاعل تمام نباشد تا او را قابلی نباشد که تاثیر فاعل را قبول
کند اینجا میکوید اگر قابل از قبول تمامی اثر فاعل عاجز باشد بقدر عجز
او را حکم که کنی استثنا کن تا خطا نکنی مثلا حکم که اقتضاء پادشاهی
کند کسی را که منزلت آن ندارد و از اولاد ملوک نباشد بقدر
جش مکن که حرمت و جاه او از اقران و زیادت باشد و حکم بطول
عمر کند در خادمی که طالع او اقتضاء ان کند بیش از ان مکن که
کسی را بفرزندی کیرد و برین قیاس قال ٧٠
اذا کان النحس مشرقا دل علی الافة
واذا کان مغربا دل علی العلة
معناه افت عبارت از مضرتی باشد که
باعضا رسد از خارج بدن و علت عبارت از مضرتی که از داخل باشد
مثلا تغیر مزاج و امراض بعضی کفته اند افت عضو ان باشد که
زوالش ممکن نبود چون کوری و کری و زمانت و علت ان باشد

کر افعالش مختل شود وزوال ان خلل ممکن باشد چون زوال
وکرانی کوش وبرجای ماندن از نقوس و تشرق وتقوب انست که
در هر خلها بیان کرده اند قال ٧١

اذا کان القمر فی مقابلة الشمس
ولابس الکواکب اللطخیة دل علی
الزمانة فی العین وکذلک ان
حدث القمر فی الوتد وکان النحسان
شرقیین یطلعان بعده والشمس فی
وتد والنحسان یطلعان قبلها وهما
متقابلان فان المولود یذهب عیناه

معناه افتاب را دلیل چشم راست نهاده اند و قمر را
دلیل چشم چپ و کواکب لطخیه کواکبی را کویند که خرد و درهم شده باشند
چنانکه میان ایشان تمیز نتوان کرد و از ان سحابیات خواهند
عدد ایشان معلوم است در کتب مذکور و بعضی ثریا را لطخی نهند و بعضی
نهند پس میکوید چون نیرین متقابل باشند در اوتاد طالع مولودی

ومقارن

ومقارن کوکبی لطخی در ان چشم کو نیز با او تعلق دارد نقصانی در من
حادث شود واکر با مقابل هردو نیز در اوتاد نحسی بعد از قمر طلوع
کند و پیش از شمس در حد تشریق هر دو چشم مولود برود

قال ٧٢ اصحاب الصرع هم الذین
لا ینظر قمرهم بعطارد ولا ینظر
واحد منهما بالطالع فی موالیدهم
ویکون مع ذلک فی الوتد بالنهار
زحل وباللیل المریخ بالنهار وکذلک
ذلک وخاصة اذا کان الوتد
السرطان او العذر او الحوت

معناه سبب انکه قمر دلیل جسد است و عطارد دلیل
عقل و دانش و کیاست چون بیکدیکر ناظر نباشند و بطالع ناظر
نباشند دلیل ان باشد که صاحب طالع تهی از دانش و کیاست باشد
وچون هر دو بحکم بطالع ناظر نباشند این دلالت قوی تر باشد
و نیز چون زحل در وتد باشد بروز و مریخ در وتد باشد بشب دلالت

قوی تر شود پس مولود صاحب صرع شود و اگر زحل در شب ... باشد
و مریخ روز آن ولیکن مبالغت تر شود پس صاحب طالع دیوانه باشد
خاصه که و تد شرف یکی از سعدین یا عطارد باشد و آن سرطان و حوت
و سنبله است و این وضع اقتضا مبالغت کند در حکم مذکور قال ۷۳

في مواليد الرجال اذا كان النيران
في بروج مذكورة فان انها لهم مجرى
المجرى الطبيعي واما النساء فيفرطن في
الامر غير الطبيعي وكذلك المريخ والزهرة
فان الجماع يكون على ذلك وتشريق هذين
الكوكبين معين على التذكير وتغريبهما معين
على التأنيث وزحل يزيد في النجاسة وعطارد
يغير على الانهماك في الشهوة وعلى هذا
فقس اضداد ذلك

معناه چون در موالید
مردان شمس و قمر در بروج مذکور و مادر ربعها مذکور باشند آن مرد در
رجولیت تام باشد و بر عکس چون در بروج و مادر ارباع مونث باشند پس

انان

زنان باشد و در موالید زنان چون در بروج مذکر باشند در امور غیر
طبیعی با فراط باشند و در بروج مونث بر قاعده طبیعی باشند و مریخ
و زهره چون در موالید مردان در بروج مذکر باشند مجامعت بر وجه
طبیعی کنند و اگر مشرق باشند بغایت مایل بر زنان خط تمام رسانند
پس اگر در بروج مونث باشند مایل باشد که میل بغلامان کند و اگر با آن هم
مغربی باشند بضد آن باشد و ممکن باشد که میل بآن کند که با او مجامعت
کنند و در موالید زنان چون شمس و قمر در بروج مونث باشند و در
ارباع مونث بر قاعده طبیعت زنان باشند و اگر در بروج و ارباع
مذکر باشند تشبه بمردان کنند و مریخ و زهره در بروج مونث باشند مجامعت
بر وجه طبیعی اقتضا کند و در بروج مذکر میل بسحق کنند و از مردان دوری
جویند و اگر مغربی باشند در شهوت و میل نمودن بمردان مولع باشند
و اگر با آنکه در بروج مذکر باشند زحل ناظر باشد و مشرقی باشند فضایح
که از و حادث شود و مقارنت عطارد در هر باب میل مبالغت باشد
و افراط در شهوت و نظر مشتری اقتضاء آن کند که آنچه از مردان و زنان
صادر شود مطابق قانون ملت باشد و نظر مریخ بزهره نظری غیر محمود

خلاف این اقتضا کند **قال ۷۴** من ارباب
مثلثات الطالع یتبین التربیة ومن ارباب
مثلثات النیر صاحب النوبة ومن النیرین
امر المعیشة ومن ارباب سهم السعادة
یتبین العمر **معناه** مدت تربیت چهار سال باشد
از ابتدا وقت ولادت وی چون ارباب مثلثات طالع در اوتاد و سعود باشند
و نحوس ایشان ساقط بود تربیت تمام شود و خاصه که سعدی در طالع بود
و صاحب طالع نیکحال و از ارباب مثلثات وی مثلثه اول دلیل کمال
چهار ماه بود که ثلث اول مدت تربیت رب مثلثه دوم دلیل ثلث دوم
باشد و شریک دلیل ثلث باقی و گفته اند صاحب مثلثه اول دلیل یک نیمه
باشد و صاحب مثلثه دوم دلیل نیمه باقی باشد که بعد از نیمه باشد و شریک ایشان
دلیل سن باقی فی ارباب مثلثات موضع نیر نوبت یعنی [illegible]
و بیشتر دلیل حال معیشت باشد اگر مسعود باشند و از نحوس پاک
و در اوتاد وجوه معیشت مولود بر وجه محمود بود خاصه که دوم مسعود
باشد و صاحبش نیکحال و اگر منحوس باشد بخلاف این و قسمت مدت

از

تربیت بر ارباب مثلثات چنانکه گفته اند و حال نیر نیز دلیل باشد
بر امور معیشت و ارباب مثلثات سهم السعاده دلیل عمر باشند و بعضی
ارباب مثلثات استدلال کنند بر احوال همه عمر و در مواضع دیگر معلوم
شده است که دلیل عمر از هیلاج وی [illegible] باشد و دلیل عطیت یعنی
مقدار عمر از کدخداه وی هیلاج **قال ۷۵**
اذا کان المریخ بجاسد الرأس الغول
ولم ینظر الی درجة القطع سعد و
صاحب النوبة من النیرین مقابل للمریخ
او فی تربیعه فان المولود یضرب عنقه
وان کان النیر فی وسط السماء صلبت
جثته وان تناظرت النحوس من الجوزا
والحوت قطعت یداه ورجلاه رأس الغول
معناه کوکبی نحس است بمزاج مریخ در ثور که
دلیل گردن باشد چون مریخ در یک جزو مجتمع باشد و سعدی ناظر نباشد
که باز دارد و سعدی ناظر نباشد که دلیل رد ضرر کی باشد رجائی

ناپسندیده و نیر نوبت بر مقابله یا تربیع مریخ باشد این حکم اقتضا
آن کند که گردن صاحب طالع بزنند پس اگر آن نیز در عاشر باشد
نزدیک بجه عاشر یا او راصل گشته و اگر زحل و مریخ از جوزا که
دلیل دستهاست و حوت که دلیل پایهاست یکی ناظر باشند
دستها و پایها او ببرند و اصحاب تجربه این حکم را امثال آنها از تجارب
خود ایراد کرده اند **قال ٧٦** اذا کان المریخ
فی الطالع کان بوجه المولود اثر
معناه مریخ دلیل قطع و خراج باشد و طالع دلیل
روی پس بودن او در طالع تیر روی محمود و سعد ناظر این
اقتضا کند **قال ٧٧** اذا جاسد المریخ
صاحب الطالع فی الاسد ولم یکن
للمریخ حظ فی الطالع ولا فی الثامن
سعد احرق المولود بالنار **معناه**
اسد از بروج آتشی در دلالت بر آتش بالغت تر باشد و مریخ
کوکب آتشی است پس اگر مریخ را در طالع حظی باشد شریک صاحب

طالع

طالع باشد مضرت زیادت کند و سعد در ثامن مرگ نه بازدارد
پس چون این معانی حاصل باشد اقتضا سوختن مولود باتش کند
قال ٧٨ اذا کان زحل فی وسط
السماء والذی له النوبة فی مقابلة و
الرابع برج یابس مات المولود ردما
وان کان مائیا مات غرقا وان کان
علی صورة الناس مات خنقا او تحت
المقارع الا ان یکون سعد فی الثامن
فیصیبه هذا ولا یکون منه میتة
معناه زحل در وسط السما و نیر نوبت در رابع بر
مقابله او دلیلی بد باشد اگر رابع برجی خاکی باشد مولود در زیر
بنائی افتد و اگر برجی آبی باشد غرقه شود و اگر بر صورت مردم
باشد و آن برجها هوائی باشد و سنبله و نیمه اول قوس تحقیق یا در
زیر چوب زدن میرد پس اگر در خانه هشتم سعدی باشد این حوادث
واقع شود اما سبب مرگ نباشد **قال ٧٩**

سير درجة الطالع لاغراض الجسد
ودرجة سهم السعادة للذات اليد
ودرجة القمر لتصرف الجسد مع النفس و
درجة الشمس لحظوظه من السلطان
ودرجة وسط السماء لما يعاينه من
الاعمال لكل درجة سنة **معناه**

از تسیر درجه طالع حالی که تن را عارض شود مانند صحت و مرض و غیر آن
معلوم شود و از تسیر سهم السعاده حال مال و توانگری و درویشی و سود و
زیان و از تسیر قمر احوالی که تن را بسبب نفس عارض شود چون نشاط
غم و ثبات و انقلاب و اخلاق و دیگر احوال و از تسیر شمس جاهی
و بهره که از جهت ملوک و سلاطین یابد یا اضداد آن و از تسیر عاشر جای که
نسبت با زیردستان حاصل شود و عملها که مباشرت آن کند و نیک
و بد آن و این تسیرات بمطالع باشد طالع را بمطالع بلد و عاشر را
بمطالع استوا و آنچه میان هر دو باشد یا در دیگر مواضع غیر اوتاد
بمطالع افق آن موضع چنانکه گفته شده است هر یک درجه را یک سال

قال ٨٠

قال ٨٠ لمن يؤثر الكواكب في موضع
لا يعد فيه ولم يبته اليه المولد **معناه**

هر کوکب نحس یا سعد که در اصل طالع اقتضاء اثری کرده باشد چون
بموضعی رسد که دلیل باشد بر حصول آن اثر در وقت رسیدن او بآنجا
یا بر موضع تسیر اهیلاج دلیلی که بر دارد ازوی تاثیری بر مقتضای طبع او
متوقع باشد اما هر چه بخلاف این باشد که در اصل اقتضای نکرده باشد
تا بمواضع مذکور رسیده او را هیچ اثر نباشد **قال ٨١**

ان كان المريخ في الحادي عشر وله دلالة
قوية في الطالع فان صاحب المولد خان
لسلطانه **معناه** یازدهم بیت المال عاشر است
و مریخ دلیل خیانت و چون در یازدهم افتد مال صاحب عاشر دزدی
و خیانت تلف کند و چون صاحب حظی تمام باشد در طالع مولود
آن مولود خاین و متلف آن مال باشد **قال ٨٢**

اذا حاسدت الزهرة زحل في المولد و
لها في السابع حظ كان المولود وسخ المجامعة

وعلى هذا فقس سائر البيوت واجتماع كل كوكب مع كل واحد من النحسين

زهره دليل مجامعت است و سابع بيت نكاح
و چون او را در سابع حظى باشد در دلالت قوى تر شود پس اگر با زحل
در يک جزو مقارن باشد دليل شائى طبع مجامعت باشد چنانکه اختيار کند
غير مواضع مجامعت ايران و با جلد عميره را بر مجامعت و اگر زحل در برج آبى
باشد ميل بسيا مان بيشتر کند پس اگر مريخ مجاسد زهره باشد ميل
بلواط بيشتر کند و اگر مؤنث بود دليل سحق بود باشد که بمحارم ميل کند و زنا
بر نکاح ايثار کند و برين قياس اگر مشترى که دليل سعادات است و حادى
عشر صاحب حظ بود و با زحل باشد دلالت کند بر آنکه اميد حصول چيزهاى
دارد که مشتمل بر عيبى و نقصى باشد از امور پوشيده مانند حقد و بد خواستن
بمردم و نخجيبت و مکر مردم را در وقايع افکندن و اگر با مريخ باشد
دلالت کند که اميد قتل و احراق و قطع طريق کند و اگر شمس که دليل
جاه و سلطنت است در عاشر صاحب حظ بود و با زحل بود جاه او
بطريق غدر و حيلت حاصل شود و اگر با مريخ باشد جاه او بغ

[illegible]

و غضب و قتل و قهر حاصل شود و اگر عطارد که دليل فهم و عقل و ذکاوت
در طالع حظ دارد و با زحل بود دليل بلادت و بلاهت و سوء تدبير باشد
و اگر با مريخ باشد دليل حدت و حرارت و طيش و جنون باشد و اگر قمر
که دليل سفر و حرکت است در ثالث يا سابع حظ دارد و با زحل بود دليل
ثقل در حرکت و سکون در موضع و کثرت بسيار در اسفار و رنج رسانيدن
خلق باشد و اگر با مريخ بود دليل تحمل و قطع طريق و کر بحش قصد مردم
کردن باشد و برين قياس قال ٨٣ للاوقات
يؤخذ من اوجه احدها ما بين الدليلين
الدرج والثاني ما بينهما من المشاكلة
والثالث مصير احدهما الى موضع الآخر
والرابع ما بين احدهما وبين الموضع الذى
له فيه قوة ومزاحمة وطبيعة الامر المطلوب
والخامس ما تخلص به عطية الكوكب
بعد الزيادة والنقصان والسادس تغير
شكل الدليل على الامر بالاستقامة والتشريق

والرجوع والتغريب وما شاكل هذا والتابع مصير كل كوكب الى موضع موافق له في الطبيعة

معناه هرگاه که طالع امری از امور
اقتضا ر حادثه کند و خواهند که بدانند که این حادثه در کدام وقت واقع
شود طریق معرفت آن از هفت نوع باشد اول از دلایل الدلیلین
چنانکه در طوفان نوح علیه السلام گفته‌اند طالع قرانی که در طوفان اول
سرطان بود و موضع قران در اول حمل و میان هر دو دویست و شصت و شش
درجه مطلعی و چون هر درجه را سالی گرفتند طوفان بعد از دویست و شصت و
شش سال از وقت طالع حادث شد و همچنین در خسوف و کسوف
میان طالع و جزوی که در وی خسوف یا کسوف باشد بگیرند بمطالع و
نسبت آن با نصف دور چون نسبت میان اول خسوف یا کسوف
و میان وقت معظم تاثیر باشد با همه زمان تاثیر و تیرات و اشارات
بیشتر از این جنس باشد دوم از دلایل الدلیلین هالک کله گیرند چنانکه
اگر صاحب طالع بتدریس یا تربیع کوکبی رسد موافق او در طبیعت
یا مخالف او مقتضای آن کوکب یا ضد آن در این وقت حادث شود

الی

وهمچنین چون صاحب طالع متصل باشد بکوکبی که در مطلوب صاحب
حاجت باشد چون آن اتصال تمام شود آن حاجت حاصل شود خاصه که
صاحب حاجت از طالع بود و صاحب طالع در خانه صاحب حاجت
سیوم رسیدن یکی دلیل باشد بموضع دیگر دلیل چنانکه صاحب طالع
در آن صورت که جای مطلوب باشد بوقت آنکه بصاحب حاجت یا درجه
رسد آن مطلوب بر آید و چهارم آنکه صاحب حاجت که ام وقت بموضعی
رسد که او را در آن موضع قوی باشد مانند موضع در طبیعت مطلوب
باشد مثلا صاحب خانه مال بدرجه شرف خود رسد یا بسهم السعادة
رسد که او هم اقتضا حصول مال کند و هم آنچه از عطیت که فداه بعد از
زیادت سعود ناظر و نقصان نحوس ناظر حاصل آید و آن مدت عمر
مولود باشد و ششم آنکه شکل دلیل را امری از آن اقتضا متغیر نشود سبب
استقامتی یا رجوعی یا شرقی یا تغریبی چنانکه اگر کوکبی دلیل حاجتی
باشد و متوجه باشد بدلیل نجاح آن حاجت و پیش از وصول با او راجع
شود بقدر مدت رجوع و اقامت تاخیر افتد در حصول آن حاجت با بعد
از آنکه مستقیم باز شود و با آنجا رسد و همچنین در استقامت و در شرق و

تغریب مثلا رجوع بدلیل نجاح پیوندد و پیش از ان مستقیم شود و بان
موضع رسد الا بعد از مرور ایام استقامت اقامت و همچنین در
تشریق و تغریب اگر دلیل تحت الشعاع بود و تشریق یا تغریب بیرون
آید مطلوب حاصل شود و همچنین وقت رسیدن کوکبی که مقتضی مطلوب
باشد بموضعی که موافق او باشد در طبیعت چنانکه دلیل سفر بجای سفر

قال ۸۴ اذا کانت الدلائل فی الامر وضده فانظر الی طالع الاجتماع والاستقبال فان کانت فله تجعل بالقضاء

معناه هرگاه که در طالع سوالی یا طالع سالی یا طالع
مولودی یا مسئله ای دیگر دلیل بر حصول مطلوبی و دلیل بر فوات آن
مطلوب متکافی شوند و همچنین در دیگر دلائل رجوع با طالع اجتماع یا
استقبال مقدم باید کرد و اگر در ان طالع یکطرف را رجحان باقی شود
بران حکم کنند و اگر در ان طالع هم متکافی مانند در حکم توقف باید
کرد بسبب عدم رجحان یکی از دو طرف

قال ۸۵ وقت تقلد العامل دلیل لما بینه و بین

سلطانه

سلطانه و وقت جلوسه لحاله فی عمله

معناه ان وقت که پادشاهی عملی بکسی دهد طلب معرفت
حالی باید کرد که میان او و ان پادشاه و دیگر بالای او بود و از طالع
ان وقت که دران عمل خوض کند و بان شغل نشیند طلب معرفت
حالی باید کرد که او را دران عمل حادث شود یا کسانی که در تحت
حکم او باشند

قال ۸۶ اذا کان صاحب طالع جلوس العامل المریخ وهو فی الثانی او ملتبس بصاحب الثانی فانه یجحف باموال من تقلد علیه سیما ان کان صاحب الثانی المشتری

معناه
خانه دوم طالع جلوس عامل خانه مال آن جماعت باشد که
ان عامل بر ایشان حاکم باشد چون صاحب طالع مریخ باشد
و مریخ در ثانی باشد یا با صاحب ثانی بنظر عداوت ناظر باشد ان
عامل مال جماعت رعیت تلف کند علی التمام خاصه اگر مشتری
صاحب ثانی باشد و با مریخ در ثانی که انگاه تلف بیشتر باشد چه مشتری

منحوس از نحوست نحسی باز ندارد و بقدر آنکه با نحسی دیگر باز دارد
چه نحوس مکانی و متدافع تاثیر یکدیگر شوند و سعود با منحوس
مکاوحت نکند بل دلیل نقصان مال کند خاصه مشتری که دلیل مال بود
مطلق و صاحب ثانی باشد درین صورت قال ٨٧

اذا دفع صاحب الطالع الى صاحب الثانى
التدبير من مشاكلة مودة انفق
العامل نفقات جمة وان كانت عداوة
خسر واذا دفع صاحب الثانى الى صاحب
الطالع التدبير الكسب فان كان من مشاكلة
مودة فبرضا الناس وان كان من عداوة
فبسخطهم ومكارههم معناه

اتصال صاحب طالع بکوکب عامل [illegible] صاحب ثانی از نظر دوستی
اقتضاء آن کند که عامل در آن عمل مال بسیار نفقه کند و بسبب آن
او را خسارتی مضر نباشد و از نظر دشمنی اقتضاء آن کند که در آن نفقات
زیان برد و اگر اتصال صاحب ثانی بصاحب طالع از نظر دوستی

اقتضا

اقتضاء آن کند که عامل کسب بسیار کند بر وجهی که رعایا از وی راضی
باشند و از نظر دشمنی اقتضاء آن کند که رعایا در آن کسب از او
راضی نباشند بل کراهیت و سخط ایشان مقرون باشد قال ٨٨

الشمس ينبوع القوة الحيوانية والقمر ينبوع
القوة الطبيعية وزحل ينبوع القوة الماسكة
والمشترى ينبوع القوة النامية وعطارد
ينبوع القوة الفكرية والذكوية والمريخ
ينبوع القوة الغضبية والزهرة ينبوع
القوة الشهوية ولذلك يكون عطارد
والمريخ والزهرة فى المولد ادلة على
اخلاق صاحبه وصناعته معناه

ترکیبات که در عالم کون و فساد باشد معدنی باشد و نباتی
و حیوانی و در نباتی ترکیب اول موجود باشد و در حیوانی ترکیب اول
و دوم موجود باشد و بقاء هر یکی تماسک اجزا تواند بود پس این
چهار قوت یعنی ترکیب اول که منسوب بطبیعت است و ترکیب دوم که

منسوب بمتانت وترکیب سیوم که منسوب بحیات وتماسک اجزا
در بمه شرطست باقی باشد آثار این سه علوین است وسه کوکب
باقی یعنی مریخ که بغضب باو منسوبست وزهره که شهوت باو منسوبست و
عطارد که تیز فکر وذکر باو منسوبست باعتبار مبادی اخلاق باشند
چه اصول اخلاق این سه قوت اند که از یکی بروجه محمود شجاعت
حادث شود وبروجه مذموم اضداد آن چون تهور وجبن واز دیگر بروجه
محمود سخاوت وعفت وبروجه مذموم اضداد آن چون اسراف وبخل
وفسق وخمود شهوت واز سیوم بروجه محمود حکمت علمی وبروجه
مذموم جربزه وبلاهت حادث وجملگی اخلاق فاضله ورذیله در تحت
این اصول باشند وباعتبار دیگر مبادی صناعات باشند چه صناعات
مولف باشد از دو جزو ملکات وحرکات یا بر سبیل جذب باشد یا بر سبیل
دفع واول منسوب بعطارد باشد ودوم منسوب بزهره وسیوم منسوب
بمریخ پس از اصلاح حال این سه کوکب اخلاق وصناعات پسندیده
حادث شود واز فساد حال ایشان اخلاق وصناعات ناپسندیده
حادث شود **قال ٨٩** زمان انتقال البروج

في التحويل من جهة الانتهاء ثمانية و
عشرون يوما وساعتان وثمانية عشر
دقيقة من ساعة بالتقريب ومن جهة
الطالع في الافق وعشرون يوما وثلث يوم
بالتقريب واما الشهور الشمسية فلانتقال
الشمس من الدرجة التي كانت فيها عند
المولد الى مثلها من سائر البروج **معناه**
انتها شهوری که در سالی سیزده برج رانند حصه یک برج از سال
بیست وهشت روز ودو ساعت وهژده دقیقه باشد از یک ساعت
بتقریب وان از قسمت یکسال شمسی باشد بر سیزده وچون از
طالع تحویل سالی تا طالع تحویل دیگر سال برانند وان دوازده
برج باشد با فضل الدور وفضل الدور نیز یک برج اعتدادی
دیگر ست وبطلمیوس سه برج گرفته است پس چون مدت سالی
شمسی را بر پانزده برج قسمت کنند حصه هر برجی بیست وچهار روز و
ثلثی باشد بتقریب لکن بامعتدار از مطالع باید گرفت وباز او آن

از زیج سواجب بر موضعی معلوم می باید کرد و اما شهور شمسی از ابتداء
وقت ولادت تا رسیدن افتاب بان درجه و دقیقه از زیج دیگر بگاه
شمسی باشد و این ماهها مختلف باشد بعضی سی و یک روز و کسری و بعضی
سی روز و کسری افتد و بعضی بیان رود و چنانکه از اعمال نجومی معلوم گردد

قال ٩٠ اذا اردنا تسيير سهم السعادة
في سائر سنة التحويل اخذنا من موضع
الشمس الى مكان القمر في المولود والقيناه
من درجة الطالع معناه

بنزدیک بطلیموس و دیگر متقدمان سهم السعادت بروز و شب از تقویم
افتاب تا تقویم ماه بگیرند و از طالع بیفکنند و اما متاخران شب از موضع
ماه تا موضع افتاب بگیرند و از طالع بیفکنند و اگر بروز از موضع
تا موضع افتاب گیرند و شب از موضع افتاب تا موضع ماه از اسهم
الغیب خوانند و بعد از انکه موضع سهم السعادت معلوم شود از ا
در تحویل سعود و نحوس تسیر بکنند و پیش این در تسیر سالم ذکری
رفته است

قال ٩١ الطالب صاحب الجد من

السابع

السابع وصاحب العمر من السادس وعلى
هذا فقس معناه جد پدر پدر باشد و چون رابع
دلیل پدر است رابع رابع دلیل جد باشد و ثالث سابع دلیل عم
برادر پدر است لا جرم اوّل را دلیل عم طالع باشد که رابع عاشر است
و حال را دلیل ثانی عشر که ثالث عشر است و برین قیاس دیگرها

قال ٩٢ اذا نظر الدليل الى الطالع
فان حسن الحسي من جوهر الطالع وان
كان غير ناظر اليه فان جنسه من
جوهر موضع الدليل وصاحب الساعة
دليل على لونه ومكان القمر يدل على زمانه
فان كان فوق الارض وكان قبل الاستقبال
كان حديثا وان كان تحتها وكان بعد
الاستقبال كان قديما ومن صاحب سهم
السعادة يستدل على طوله وقصره ومن
صاحب حد درجة الطالع وصاحب حد

درجة وسط السماء ايهما كان في وتد
وصاحب حد القمر طبيعته معناه

اين كلمه در استخراج خبي كفته است وخبي موجودي بود كه پوشيده
دارند واز وسوال كنند يا از حكم نجوم بكويند كه چه چيزست و دليل
اين موضع كوكبي را ميخواهد كه در طالع و موضع جزء الخبا بيشتر دارد و
متصل باشد بديكري پس اكر متصل بود بكوكبي وان كوكب بكوكبي آن
كوكب را كه انتها اتصال با و باشد دليل بود وچون دليل ناظر بطالع باشد
وجوانی اكر حرارت جوان بود و همچنين از چيهاي ماهوا ني بار
وهمچنين در حرارت و برودت و رطوبت و يبوست پس اكر دليل متصل
بطالع نبود دليل جنس ان موضع دليل باشد و صاحب ساعت
دليل لون او باشد زحل سياه و مريخ سرخ و شمس زرد و قمر سپيد و
زرين قياس و مكان قمر دليل زمان باشد اكر فوق الارض بود نو باشد
واكر تحت الارض باشد كهنه بود و كفته اند قبل الاستقبال نو باشد و
بعد الاستقبال كهنه بود و كفته اند دليل اكر شرقي بود نو بود و اكر غربي
بود كهنه بود واز صاحب سهم السعاده درازي و كوتاهي شناسند واز

صاحب

صاحب حد درجه طالع و صاحب حد درجه وسط السماء كدام كه
در وتد باشد و صاحب حد قمر طبيعت او شناسد و بايد كه اين حدها
بجدول بطلميوس كيرند و اين دلايل يعني بروج و كواكب را بدين چيزها در
دخلها مذكور باشد و دليل كوكبي باشد كه در طالع و موضع جزء نوبت
و موضع سهم السعاده حظ بيشتر دارد و اكر يك كوكب نباشد كوكبي كه
از انجمله قوي تر باشد قال ٩٣ اخوف الادلاء
على العليل دخول دليل مسئلة تحت الشعاع
ويكون سهم سعادة منحوسا معناه

چون از حال بيماري پرسند دليل او چنانكه در كلمه كذشته كفته آمد
شناسند و ان صاحب طالع و قمر باشد اكر هر دو يا يكي كه قوي تر
بود تحت الشعاع بود و سهم السعاده منحوس تمامتر دليلي باشد
بر خطر بيمار و اكر بغايت منحوس باشد قال ٩٤
زحل العليل المشرق والمريخ لعليل المغرب
اقل ضررا وعلى هذا يكون زيادة سعادته
والمشتري والزهرة في الجنوب والشمال

معناه اگر دلیل بیماری زحل بود و او شرقی بود یا مریخ بود و مغربی بود حذر او از نحوست کمتر باشد و اگر مشتری بود و شمالی بود یا زهره بود و جنوبی بود سعادت او بیشتر باشد از دیگر اوقات

قال ۹۵ لا تقدم علی مشابهة الصور قبل تعرف مشابهة الاوضاع فان الدلایل ینتقل فی کل اجتماع فاذا صحت الشرکة فی الترئیس اعطیت الرئیس والمرؤس ما یجب لهما وسلمت من الخطاء معناه

یعنی در معرفت حال و شادم و سان بر معرفت مقتضا طبایع دلایل تنها حکم مکن پیش از انکه مقتضا اوضاع کواکب معلوم کنی چه بموجب اختلاف قرانات و اجتماعات کواکب دلالات منتقل شود از بعضی مردم ببعضی چون دلالت کواکب و اوضاع ایشان ارباب ریاست شناخته باشی و حال اجتماعات هر صنفی اختلاف ایشان در تکبر و تواضع و عدل و جور و تسخر و انقیاد و غیر آن شناخته باشی بعد از ان حکم توانی کرد در حال رئیس و حال مرؤس بحسب اقتضا دلایل و قوابل و از

خلاص سلامت یابی

قال ۹۶ اقوی الادلة فی المسئلة یدلک علی ما فی ضمیر السائل

معناه دلیل تمامست که در بیشتر کوشانند یعنی کوکبی که حظ او در طالع و موضع نوبت و سهم السعادة بیشتر بود و چون اولا بسیار باشد در قوی ترین نظر باید کرد اگر در بیت السلطان باشد سائل سوال از پادشاه خواهد کرد و اگر در بیت المال بود سوال از مال خواهد کرد پس این طریق بشناسی آنچه در ضمیر سائل باشد

قال ۹۷ صاحب الاجتماع والاستقبال اذا وقع فی اوتاد الحاجة تمت وکذلک ما یحتاج الی ثباته واذا اشترک احد وهو فی وسط السماء ظهر علیه فی زمانه

معناه این کلمه در نسخه که احمد بن یوسف ابو العباس اصفهانی شرح کرده اند کلمه نود و نهم است یعنی بعد از ده کلمه دیگر و صاحب اجتماع و استقبال کوکبی میخواهد که حظ او در طالع و در جزو اجتماع و استقبال بیشتر باشد و چون سوالی کنند از مطلوبی که حاصل خواهد بود

یا نه وصاحب اجتماع یا استقبال مقدم بر سوال در وقتی از طالع سوال افتد
یا در خانه مطلوب سائل مطلوب حاصل شود وهمچنین کاری کنند که خواهند
که ثابت باشد مانند بنائی که بنهند ان کوکب را در طالع ابتدای ان کار یا به
درجه دیگر بنهند و چون کسی پنهان شود از کسی ان کوکب را در وسط السماء باشد
ظهورش زودی اتفاق افتد پس اگر مسعود بود در وجهی صالح باشد و
اگر منحوس باشد در وجهی فاسد **قال ۹۸**

یَكَادُ اَنْ یَكُونَ مَا یَطْلَعُ مَعَ كُلِّ دَرَجَةٍ مُشَاكِلًا
لِمَا وَقَعَ عَلَیْهِ اخْتِیَارُ الْمَوْلُودِ وَكَذَلِكَ
مَا یَطْلَعُ مَعَ كُلِّ وَجْهٍ مُشَاكِلًا لِصِنَاعَتِهِ

معناه در کتابی که منسوبست بکوشیار جیلی اورده اند
که با هر درجه طلوع کند و اهل صناعت چنین روایت کرده اند که با هر وجهی
طلوع کند و درین کلمه میگوید که نزدیکست با انک اختیار مولود بطبع خویش
شبیه باشد بان چیزی که با درجه طالع او طلوع کند و صناعت او شبیه
باشد بانچه با وجهی که طالع او و در ان وجه باشد طلوع کند **قال ۹۹**

الْمَوَاضِعُ الَّتِی یَقَعُ فِیهَا اَثَرُ الْكُسُوفِ وَالْمَقَامَاتِ

ومبدا

وَمَبْدَاءِ الرُّجُوعِ وَالْاِسْتِقَامَةِ هِیَ الْاَوْتَادُ الْقَرِیبَةُ
مِنْ مَوَاضِعِ الْكُسُوفِ فِی الْمَوَالِیدِ وَالتَّحَاوِیلِ
لِلْاَشْخَاصِ وَالْمُدُنِ الَّتِی یَدُلُّ عَلَیْهَا وَیُبَیِّتُ
فِیهَا وَطَبِیعَةُ مَا یُؤَثِّرُ فِیهِ عَلَی حَسَبِ مَوْضِعِ
الْكُسُوفِ وَمُلَابَسَةِ صُوَرِ الْكَوَاكِبِ الثَّابِتَةِ
وَطَبِیعَةُ مَا فِی بُرْجِ الْكُسُوفِ مِنَ الْكَوَاكِبِ الْمُتَحَیِّرَةِ
وَمِقْدَارُ مَا لَحِقَ اَثَرُ الْكُسُوفِ فِی النَّیِّرَیْنِ وَهُوَ
مِقْدَارُ مَا یَنْكَسِفُ مِنْهُمَا وَعَلَی هَذَا یَتَكَلَّمُ
فِیمَا یَبِینُ مِنْ خَیْرٍ وَشَرٍّ **معناه**
درین کلمه احکام بسیارست که در الفاظ مختصر ایراد کرده است و مواضعهای
که اثار کسوف وخسوف و اثار مقامات کواکب متحیره و مبداء رجوع و
استقامت ایشان در ان مواضع واقع شود وتدهایی باشد که منسوب
باشد بمواضع کسوف نزدیک باشد تا بن مواضع آن طالع و عاشر
بود در کسوفی که در جهت مشرق بود و عاشر و سابع در انجه در طرف
مغرب بود و بروج آن اوتاد از طوالع موالید و تحاویل اشخاص انسانی

باشد اعتبار باید کرد و انچه منسوب باشد بآن اوتاد مانند ابدان و نفوس
که منسوب بطالع بود و سلطان و عمل و ازواج و شرکا که منسوب
بدیگر اوتاد باشد و همچنین شهرها که منسوب باشد ببروج ان اوتاد
و برج کسوف ان طبیعتها که از اصناف موجودات منسوب باشد ببرج کسوف
باشد و صورتها کواکب ثابته و طبایع کواکب متحیره که واقع در ان برج
باشد و در وقت کسوف طلوع کند و مقدار اثر بمقدار مکث باشد از
نیر و زمانش بمقدار زمان او فوق الارض چنانکه در کتب احکام مذکور
باشد و همچنین در انچه مقتضا اقامت جوع و استقامت سعود
و نحوس باشد بقیاس با اوتاد مذکور سخن می باید گفت از خیر و شر و این
کلمه محل است و تحصیل ان در اربع مقالات بطلمیوس مذکور است
قال ۱۰۰ المستولی علی اوتاد الاجتماع و
الاستقبال والارباع اذا قووا عزوا و علوا ما
یدلون علیه واذا ضعفوا هان ودحض وکذلک
اذا اسرع سیرها او ابطاء معناه
جون مستولی بر اوتاد طالعها اجتماع و استقبال و دو تربیع اعانت وباشد

۱۹

قوی حال باشد ان چیز که مستولی باشد عزیز و گران باشد
و چون ضعیف باشد خوار و ارزان باشد و چون سریع السیر باشد رواج
باید و چون بطی السیر باشد کساد شود قال ۱۰۱
النیازک وذوات الذوائب من ثوانی النجوم
ولیست منها معناه ثوانی نجوم اثار علوی باشد
و نیازک و ستیارکان ذوالذوابه و جز بها و امثال ان جواز
ثوانی نجوم باشد و از جمله نجوم نباشد و در بعضی نسخها این کلمه
انچه بعد ازین اید یک کلمه شمرده اند قال ۱۰۲
النیازک یدل علی جفاف الابخرة فاذا کانت
فی جهة واحدة دلت علی ریاح تعرض فی
تلک الجهة وان کانت شایعة فی الجهات
کلها دلت علی نقصان المیاه واضطراب
الهواء وعلی جیوش تقصد الاقالیم ویطلب
ملوکها مخالفة الاعتقاد لما علیه الاجتماع
یة فاما ذوات الذوائب التی تکون فیها و

بين الشمس احد عشر برجا فاذا ظهر فيها
ذو الجمة وكان ظهوره في وتد من اوتاد
دولة فيموت ملك منها او عظيم فيها واذا كان
فيما يلي وتد من اوتاد الدولة اصطلت ذخائره
واستبدل بوزيره وان كان ساقطا عن
الوتد اثار الجنون والامراض وكان اكثر
المستحقاتا ولحق الناس خلل في الرأي بذلك
الاقاليم وان كان ذو الذوابة فانه يخرج
على الملك خارجي وان كان ذو الذوابة
يسير وسيره ابدا يكون من المغرب الى
المشرق فان الخارجي يأتي من بعيد الى الاقليم
فان لم يكن سائرا فان الخارجي من حضرة
الاقليم **معناه** در کتب آثار علوی گفته اند که ادخنه که از
زمین مرتفع شود چون از طبقه زمهریر بگذرند اگر در هوا اجزای مشتعل
شوند از اشتعال آن شهب تولد کند و اگر باثیر رسد آنجا نار یک و ذوات

نیز

ذوات شوند و اسامی آن بحسب اشکال باشد پس ظهورش چون
بسبب تاثیر حرارت آفتاب در اجزاء ارضی است از زمین دلیل خشکی
هوا و خشک شدن بخار باشد و چون در یک جهت باشد در آن جهت
بادها تولد کند چه باد دخانی باشد که مرتفع شود و در طبقه زمهریر
سرد شود و به نشیب آید چون در حرکت باشد دلیل نقصان آبها
باشد و اضطراب هوا از جهت جنوب و شمال دلیل باشد بر آنکه لشکرها
مخالف قصد اقالیم کنند و ملوک را زحمت دهند و آن از سبب تغیر
مزاجهای ایشان باشد و استیلا قوت غضبی بر مزاجها که موجب تعصب
و طلب حرب باشد و آن لشکرها مخالف اعتقاد جمهور آن اقلیم باشند
بسبب انحراف مزاجهای ایشان از اعتدال و ذو الذوابه گفته است در
یازدهم آفتاب باشد یعنی در وقت صبح و پیش از صبح در مشرق
طلوع و این واجب نیست چه در هر دو جهت مشاهده افتاده است پس
چون اتفاق یعنی در یازدهم ذو الحجه پدید آید و آن بر شکلی باشد او پیش
شعاعها تاریک اند مانند مویها سر بیرون داده و ظهورش در وتد طالع
دولتی باشد پادشاه آن دولت یا بزرگی که صاحب پادشاه باشد

نمایند و اگر بابلی وتد باشد ذخایر اموال او بکلی مستاصل شوند و وزیر
بدل کنند و اگر ساقط باشد از اوتاد اندوهها و بیماریها یعنی اعراض
نفسانی و جسمانی حادث شود و بیشتر مرگها ناگاه باشد و راهها
مردم دران اقلیم مختل شود و اگر ذوالذوابه سیر کند و کوکبه جهت سیر او همیشه
از مغرب باشد بسوی مشرق و بخلاف این مشاهده کرده ایم بل صواب
آنست که اگر شرقی باشد سیر بجهت مغرب کند و اگر مغربی باشد سیر بجانب
مشرق کند و ما دیدیم که در مغرب پیدا آمد و سیر کرد در طول بجانب مشرق
و در عرض از جنوب بشمال تا آنگاه که ابدی الظهور شد پس کوکبه است اگر سیر
کند خارجی که قصد اقلیم کند از موضع دور اید و اگر سیر نکند هم از ان اقلیم
برخیزد اینست تمامی کلمات کتاب ثمره و تفسیر ان و در اخر کتاب این عبارت
آورده اند تم الکتاب الثمره والمسمی بالرومیه
الطوموطا و معناه المایة الکلمه
والله اعلم بالصواب
تت
م

در بیس لبن قبل از طالع برتوال و در بیس لیه بعد از طالع شلاهرکاه طالع برج ثور باشد
کوکبی که در حوت بود بر بیس لبن بود و اگر در سرطان بود بر بیس الیر و همچنین حال
در تربیع و تثلیث

تاریخ آخر مجلد در ... محرم سنه ٩٥٦ و آخر ... سنه ٩٥٦
تاریخ ... ٩٧٢ جمادی الاول
سنه ٩٧٠ ...

الحمد لله کفی نعمة والصلوة علی نبینا محمد وآله اما بعد
چنین گوید ابو الحسن کوشیار بن لبان بن باشهری الجیلی که آورنده
این کتاب که مجمل اصول است اندر علم احکام نجوم که گرد آورده ام
اندرین کتاب که اصول این صناعت و تصرف کردن اندر وی و بکار داشتن
آن مقدار که بسنده بود اندرین علم و بی نیاز گردانیدن خوانندگان این
دانش از بسیاری دیگر کتابها و روشنتر و بسکتر این راه که دانستیم باز
نمودیم زیرا که وی صناعتیست که او وی را بیان بر نخیزد و گوینده را اندر
وی مجال مجال بسیار بود و این کتاب بر چهار مقالت اختصار کردیم آغاز کتاب

مقالت اول اندر مدخل اصول این صناعت
مقالت دوم اندر امور احکام عالم
مقالت سیوم اندر حکم کردن بر موالید و تحاویل
مقالت چهارم اندر اختیارات کارها [illegible]
باب اول مقالتها اندر مقالتها بیاد کنیم که اندر هر مقالتی چند بابست

و در هر بابی چند فصلست اول مقالت اندر مدخل اصول این صناعت
و این بیست و دو بابست هر یکی بجای خویش یاد کرده شود
فصل اول اندر صدر کتاب و آن چیزهای که بباید دانست
اندر مقدمات دوم اندر شناختن طبایع ستارگان و قیاس
ایشان سیوم اندر سعد و نحس کواکب چهارم اندر نری
و مادگی کواکب پنجم اندر شبی و روزی کواکب ششم
اندر طبایع کواکب بحسب دوری و نزدیکی از آفتاب هفتم اندر تشریق
و تغریب کواکب هشتم اندر ستارگان ثابته و مزاجات
ایشان نهم اندر برجهاء منقلب و ثابت و ذو جسدین دهم
اندر برجهاء نر و ماده و لیلی و نهاری یازدهم اندر طبایع بروج
دوازدهم اندر برجها و جزوها که یکدیگر ناظر بوند سیزدهم اندر
خانهاء ستارگان چهاردهم اندر شرف ستارگان پانزدهم
اندر مثلثات و خداوندان ایشان شانزدهم اندر حدود هفدهم
اندر خیر و فرح و دستوریه و اثنا عشریه هجدهم اندر اتصال و انصراف
و قبول نوزدهم اندر قوت ستارگان و استعلا بعضی بر بعضی ایشان

بر بعضی و یکدیگر پیوستن باب بیستم اندر دلالتهای فلک
که طالع از وی گیرند و خانها کواکب باب بیست و یکم اندر سهام
باب بیست و دوم اندر مستولی زحایگاهی از فلک

باب اول

اندر مدخل اصول این صناعت این مقالت در صدر کتاب در دانستن
فلک وی و دانستن احکام نجوم بدو چیز باشد یکی از وی دانستن فلکها
و حرکات ستارگان و حساب تقاویم و حالهای ایشان اندر فلک و این
عملیست که بآلات رصد توان اندر یافت و بر ماهها هندسی بران ظاهر شود
و این چیز نیست بطبع مردم اندر دوم چیز دوم که بدین علم مفرد دانا بود و شرح بغیر
از ایست که علم دانسته بود و ما اندرین معنی پیش ازین دو کتاب جمع کرده ایم
یکی را زیج جامع گویند و یکی را زیج بالغ و دوم علم افعالی که از ستارگان
پدید آید از قوت و تاثیر ایشان در آن چیزها که زیر فلک قمر است
و این عملیست که بتجربه و قیاس اندر یافته اند و این حاجتمند بود بدانستن
آن علم پیشین و برهان از این راه نبود و جملهٔ آن در شوان یافت و
نیز بیشتر او زیرا که این چیزها که این علم اندر و بکار رند اعنی شخصها مردم
و هوا و هر چه زو د فلک قمرست بانقلاب اند از حال بحال گشتن است

و بر یکحال نماید اندر بیشتر کارها و اغلب احوال و نیز مردم قوه تمام دارد
بیرون آوردن خاصیتها و حالها مزاج ستارگان بدید آید و این
علم از دشواری فهم با مجلسیست که بعضی از مردمان چنان ظن برند که از وی هیچ
حکم درست نیاید و بخود البته از وی هیچ چیز نیست و بیشتر مردمان علم
رصد و حساب دانند و در آن علم اول زیج برده اند آن کار کنند زیرا این علم
و گویند اندرین هیچ منفعت نیست و آن چیزها که از وی پدید آید اتفاقی
بود و بران برهان نخیزد پس ما گوییم که اتفاقی که همیشه بود و یا اندر بیشتر
حالها افتد یکی از برهانها بود و بس هر چیزی که برو برهان نخیزد ترک باید
گرفت یعنی دست باز داشت و منفعت او یله کرد زیرا که نه از هیچ بود
و نه از خرد دست از منفعت سکنگبین باز داشت اندر تسکین صفرا
از بهر آنکه برو برهانی نیست بکار نباید داشت ولکن باید که بکار
دارند و معرفت او را حاصل کنند و از برهان او بران اختصار کنند
که همواره منفعت همی بینند و ما هر چه نیز همی دانیم که آفتاب گرم کند و تجربه
یافته ایم که ماه تری کند و فصلهای سال همی گردد از حال بحال از گرمی و سردی
و تری و خشکی و بار اینها بحسب اتصال آفتاب بکواکب و اتصال کواکب بدو

ونیکه یکی و این ظاهر است و دفع شاید کرد اگرچه مردی بدان تجربه داند
کسانی که در علم دوم او بحثه اند بعضی اند که بنهاده اند که بر جزئیات این علم
برهان خیزد و آن بازشناختن ایشان بود مر رهها را و طریقت و طبیعت
آن و آنچه که ما اعتقاد کنیم اندرین علم آنست که دانیم که تجربه اندر شاید یافت
آن و آنچه تجربه کردند و مرا امامان و اهل صنعت را بر آن اتفاق تحوانیم
که ما ایشان را مخالفت کنیم هم رای و قیاس ایشان بر فتیم و آن خبرها که
بعضی را گونه یافته باشد و بعضی را گونه دیگر ما اندران احتیاط و ترتیب
نیکو در دیگر بود و دست از آن باز داریم که بر آن متفق باشند پس چون
مردم آگاه بود از طبیعتها ستارگان فرا گیریم بر آن خبرها که یاد کردیم
چون دانستن قوت آفتاب که گرم کند و قوت ماه که تری کند و همچنین قوت
هر ستارگان با آن که زیرک دل و تیز اندیشه بود اندر احکام ستارگان
پس از بسیاری حالها خبر تواند داد پیش از بودن آن از آن خبرها که تعلق
بحالها هوا دارد از گرماها و سرماها و بادها و بارانها و احوال مردمان اندر
سعادت و نکوبت و اخلاق و فضیلتها و ردیلتها اما آنکه در منفعت
اندرین علم آنست که مردم اندر نکبت و تیز بود که او را را نماند بسنجد را
کارها

کارها بزرگ و صعب که پیش از بودن از آن آگاهی یافته بود پیش از
آمدن زمستان و تابستان بسیج آن کند تا رنجبان تا از سرمای زمستان
و گرمای تابستان کم رنج گردد پس همچنین هر که آگاه شود از علتی که او را پیش
خواهد آمد بضد آن مقابله بکند از از رنج قوه آن و مش که اندر مولد
افتاده بود و در رنج آنکه ازین علم آموخته بود پس اگر آن قوه که بد
آمده باشد قوی تر از آن قوت بود که مقابله آن زندان علت بجب
فزونی آن قوت پیدا گردد و اگر هر دو قوت متساوی باشند بمقدار
تن درستی و اعتدال حاصل آید و آن قوت که بمقابل او بند چون
زیادت افتد آن قوت علت رنج زیادتی آن قوت آن علت
بضد گردد پس از کارها یکی آن بود که یک شخص را باشد و از آن
پرهیز تواند کردن چون بدی باشد و نیز یاری قوت توان داد چون نیکی
بود بدان چیزی که موافق آن بود و از و بعضی آن بود که اندر حکم کلی بود
و آن هم چون چیزی بود مهر بر نهاده که خطا کم کند چون تغیر و فساد هوا
پدید آید و وبا و بیماریها از آن از آن چیزها که بسیج ده باشد قبول آن
یعنی از فساد را باز گشتن دولتی را و الا پدید آمدن دولتی را که

واجب کند تا نیکی کار عامه را باید که کار ایشان از او این است که
خواسته‌ایم که اندر صدر کتاب یاد کنیم بتوفیق الله **باب دوم**
اندر طبایع کواکب سیاره آفتاب گرم کند و اندکی مایه خشکی و ماه
سردی و تری و جسمها را با تری کرد اند پس بوسانند از او و زحل سردی
کند و اندکی مایه خشکی و مریخ خشکی تنها کند و طبع او سوزنده است از جهت
افراط خشکی و اما مزاج مشتری معتدل است گرمی و تری کند و گرمی او بیشتر که
باشد و زهره همچنین گرمی و تری کند و گرمی او اندکی باشد و نیز مزاج او مختلف است
و عطارد را در هر چهار طبع حظ است در گرمی و سردی و تری و خشکی
و مزاج آن ستاره گیرد که بدو اتصال کند و آن برج که اندر آن باشد
الا که هوایست و باد انگیزد **باب سوم اندر سعد**
و نحس ستارگان مشتری و زهره هر دو سعدند علی الاطلاق از جهت
اعتدال مزاج ایشان و از جهت گرمی و تری که اندر ایشان است و زحل و
مریخ هر دو نحس‌اند زحل از افراط سردی و مریخ از افراط خشکی و آفتاب
و ماه هر دو سعدند از تثلیث و تسدیس و نحس‌اند از مقارنه و تربیع و مقابله
و عطارد شرکت با سعود اندر سعادت و با نحوس اندر نحوست چون

بدیشان

بدیشان اتصال کند و عطارد را علی الانفراد طبیعی است و آن
بحسب وقوع او باشد در بروج و صاحب بروج مادام که کوکبی دیگر بدو
متصل نباشد و او بکوکبی متصل نشود **باب چهارم اندر**
ذکر و مونث ستارگان ماه و زهره مونث اند از افراط تری که اندر
ایشان است و آفتاب و زحل و مشتری و مریخ نرانند و عطارد با مونث
مونث است و با مذکر مذکر از آنکه خشکی و تری اندر وی برابر است و نیز مذکر و مونث
گردند بمجانست با آفتاب چنانکه هر کدام که مشرقی بود نر باشد و آنکه مغربی
بود ماده **فصل** و نیز مونث و مذکر گردند بمجانست با افق چنانکه هر ستاره
که در میان طالع و عاشر بود یا در آن ربع که مقابل اوست نر بود و آنکه
در دو ربع باقی بود از فلک ماده بود **باب پنجم اندر**
ستارگان لیلی و نهاری ماه و زهره لیلی اند از بهر آن تری که اندر ایشان است
و آفتاب و مشتری نهاری اند از بهر گرمی که اندر ایشان است اما عطارد با
نهاری نهاری بود و با لیلی لیلی و چون مشرقی بود نهاری باشد و چون
مغربی بود لیلی بود و چون زحل و مریخ تباه کننده است پس زحل
از آن جهت که سردست نسبت کردند با گرمی روز و مریخ از آن جهت که خشک است

نسبت کردند او را با تری شب زیرا که هر یک از ایشان اندر جز خویش
باشند معتدل مزاج باشند و بجوهر چه زحل سرد است و نهاری است اما چه باد
شبی گرم مریخ که گرم است و لیلی **باب ششم اندر طبایع**
ستارگان بحسب بقصان با آفتاب ماه از هلال تا تربیع اول تری کننده است
و از انجا تا باستقبال گرمی کننده است و از انجا تا تربیع دوم خشکی کننده است
و از انجا تا باجتماع سردی کننده است اما از پنج ستاره دیگر
از آغاز قران با آفتاب تا توقف اول تری بیشتر کنند و از انجا تا بمقابله
آفتاب گرمی بیشتر کنند و از انجا تا توقف دوم خشکی بیشتر کنند و از انجا تا
مقارنه آفتاب سردی و اما زهره و عطارد از اول شرقی که راجع شوند تا
مستقیم تر بود و تا حد صبحی گرم و تا مقام اول افقی مغربی خشک باشد
تا باز صبحی شوند سرد باشند تا بمقارنه پس چون ستاره گرمی کند و یکی
سردی و یکی خشکی و یکی تری اندر هوا حالها مختلف پدید آید بر حسب
مزاج ایشان و بر قدر قوت هر یک اندرین جایگاه متعذر بود حکم کردن
بر یک چیز از آن حالها و تمیز آن قوتها از یکدیگر دشخوار بود
باب هفتم اندر تشریق و تغریب ستارگان

الی

هر ستاره که پیش از برآمدن آفتاب برآید مشرقی بود و اگر پس از
فرو شدن آفتاب فرو شود مغربی و حد تشریق و تغریب ستارگان
علوی آن سه گانه که فلک ایشان از فلک آفتاب است آن زحل و مشتری
و مریخ است اندر شش درجه بود و زهره چهل و پنج درجه و عطارد مقدار
بیست و پنج درجه و این غایت دوری ایشان بود از آفتاب **باب**
هشتم اندر کواکب ثابته و امزاجهای ایشان ستارگان ثابته
بسیارند و هر یکی از ایشان را مزاج ستاره یاد داده اند از کواکب متحیره و
آن ستارگان که در عظیم اول و ثانی و ثالث اند آن که مهتر اند و آثار
ایشان پیدا تر بود و چون در حقیقت طالع یا عاشره و جایگاه شمس و قمر
و سهم السعاده افتند عطیتها بسیار و رزد گواردمند از طبیعت ستاره
متحیره که آن ثابته بر مزاج آن بود و بسیار است که بخشند و بدیها دهند
و بعضی اند که عمر را قطع کنند و حالها تباه کنند و طبیعت
نحس ستند چون تیر از آبتدا این ستارگان رسد و من این ستارگان
سی یاد کردم اندرین کتاب بزرگی و خردی و جهت و عرض و مزاج ایشان
و یاد کردن آنچه قواطع بود از ایشان نباید که بر آن درجات افزاید

درهزار و صد و سی و هشت سال
نزدیکی درجات ثابته
بنحویست که در حاشیه
مرقوم شده
بعضی از ذیل همان رقم
سابق یاد در فوق

که ما بدیدگرده ایم هر یکی را از پس سال سیصد و شصت و یکی جزوی اندر
هر سال پنجاه و چهار ثانیه و از هر ده سال یک دقیقه سماک الرامح
اندر میزان است ح ی از عظم اول شمالی بر مزاج زحل و عطارد
النسر من الاکلیل در میزان از عظم ثانی شمالی بر مزاج زهره و عطارد
النسر الواقع اندر جدی از عظم اول شمالی بر مزاج زهره و عطارد
ذنب الدجاجه و ردف نیز خوانند اندر دلو از عظم ثانی شمالی بر مزاج
زهره و عطارد و کف الخضیب اندر حمل از عظم ثالث شمالی
بر مزاج زحل و زهره جنب حامل راس الغول اندر ثور از عظم ثانی
شمالی بر مزاج مریخ و عطارد و قاطع النیر من راس الغول اندر ثور
از عظم ثانی شمالی بر مزاج مریخ و عطارد و قاطع العیوق
اندر جوزا از عظم اول شمالی بر مزاج مریخ و عطارد و منکب ذی العنان اندر
جوزا از عظم ثانی شمالی بر مزاج مریخ و عطارد و النسر الطایر
اندر جدی از عظم ثانی شمالی بر مزاج مریخ و مشتری منکب
الفرس اندر حوت از عظم ثانی شمالی بر مزاج مریخ و عطارد
قاطع عین الثور و دبران نیز خوانند اندر ثور از عظم اول جنوبی

عقرب است

اندر جوزا را نیز

الکاهل معلف در اسد است

بر مزاج مریخ قاطع راس التوام المقدم اندر سرطان
از عظم ثانی شمالی بر مزاج مریخ و عطارد و راس التوام
المؤخر اندر سرطان از عظم ثانی شمالی بر مزاج مریخ
معلف اندر سرطان سحابی بر مزاج و عطارد و قمر
قاطع در شمال منکب الاسد و عنق الاسد نیز خوانند اندر اسد
از عظم دوم در شمال بر مزاج زحل و الحی مریخ قلب الاسد
اندر اسد از عظم اول شمالی بر مزاج مریخ و اندکی از
مشتری و من ظن برم که این کواکب قطع کند و آن ستاره پیش تقطع
کردن او لیکن است اما بعضی گفته اند که این ستاره طبیعت
صرفه اندر سنبله از عظم اول شمالی بر مزاج زحل و زهره
سماک الاعزل اندر میزان از عظم اول جنوبی بر مزاج زهره و
لحی عطارد و گویند زحل قلب العقرب اندر عقرب از عظم
ثانی جنوبی بر مزاج مریخ و اندکی از مشتری قاطع الثانی لجبهه العقرب
اندر قوس سحابی جنوبی بر مزاج شمس و مریخ قاطع
عین الرامی اندر قوس سحابی شمالی بر مزاج زحل و عطارد

قلب العقرب در قوس است

جبهه

زبانی الرامی اندر جبل

و مشتری منکب الجوزا الیمنی اندر جوزا از عظم ... خوبی بمزاج
زحل راس الجبار اندر جوزا سحابی خوبی بمزاج مریخ و
و عطارد قاطع الشعری الیمانیه اندر سرطان از عظم
اول خوبی بمزاج مشتری اند که از مریخ الشعری الشامیه اندر سرطان
از عظم اول خوبی بمزاج عطارد و اند که از مزاج سعد این
سیارگان اند که بمزاج بخشند و حدیث قطع شان کرده ام
چون تیر بشان رسد باید که پرهیز کنند **باب نهم**
اندر برجها منقلب و ثابت و ذو جسدین حمل و میزان برجها اعتدالیند
زیرا که چون شمس اندر اول ایشان شود روز و شب برابر شوند بهمه
جایها پس حمل اعتدال ربیعی است و میزان اعتدال خریفی و سرطان و جدی
برجهای انقلاب اند زیرا که آفتاب چون در اول ایشان بود از جهتی
بجهتی دیگر گردد از شمال از جنوب پس سرطان انقلاب صیفی است و
جدی انقلاب شتوی پس برجها برج منقلب اند و هر برجی که از پی ایشانست
ثابت باشد و آن ثور است که از پس حمل آید و اسد که از پس سرطان
آید و عقرب که از پس میزان آید و دلو که از پس جدی آید و از پس هر یکی

ازین چهار که ثابت است برجی ذو جسدین آید چون جوزا که از پس
ثور آید و سنبله که از پس اسد آید و قوس که از پس عقرب آید
و حوت که از پس دلو آید حمل و سرطان و میزان و جدی منقلب اند
و ثور و اسد و عقرب و دلو ثابت آید و جوزا و سنبله و قوس و حوت
ذو جسدین اند **فصل** حمل و ثور و جوزا ربیعی اند و سرطان
و اسد و سنبله صیفی اند میزان و عقرب و قوس خریفی اند جدی و دلو و
حوت شتوی اند **باب دهم اندر برجها مذکر و مؤنث**
و لیلی و نهاری برجها مر یک ترتیب از حمل یکی نر و نهاری است و یکی
ماده و لیلی تا حوت از بهر آنکه نر قوی‌تر از ماده بود و روز قوی‌تر از شب بود
و آغاز نر و نهاری کردند زیرا که نر قوی‌تر از ماده و بیشتر و همچنین
روز از شب پس شش برج نر کردند و نهاری نهادند و شش مؤنث
و لیلی **فصل** و همچنین مذکر و مؤنث از طالع قرار
گرفته اند و طالع را نر فراگرفته اند و ثانی را ماده و هم برین ترتیب
همچنین مذکر و مؤنث ربعها فراگرفته اند آن ربع که از طالع است
تا بعاشر آن ربع که در مقابل اوست نر فراگرفته اند و دو ربع

باقی را یاد داده **باب یازدهم اندر طبایع بروج**
برجها را از حمل برین ترتیب نهاده اند ناری و ارضی و هوائی و مائی
برین ترتیب سه برج ناری بود گرم و خشک بطبیعت صفرا و ان حمل
و اسد و قوس است و سه برج ارضی اند سرد و خشک بطبیعت سودا و
آن ثور و سنبله و جدی است و سه برج هوایی اند گرم و تر بطبیعت
خون و ان جوزا و میزان و دلو است و سه برج مائی اند سرد و تر بطبیعت
بلغم و آن سرطان و عقرب و حوت است پس ان برجها که ارضی اند و مائی
مونث و لیلی اند بسبب سردی که اندر ایشان است **باب**
دوازدهم اندر برجها و جزوها که یکدیگر نظر کنند اما ان برجها و جزوها
که یکدیگر نظر دارند آنها باشند که میان ایشان شش برج و صد و هشتاد
درجه بعد بود و آن مقابله باشد و دیگر آنکه چهار برج و صد و بیست درجه
بعد باشد و آن تثلیث باشد سیوم آنکه سه برج بعد بود و نود درجه
و آن تربیع باشد چهارم آنکه دو برج شصت درجه بعد بود و ان تسدیس
باشد و مقابله نظر دشمنی باشد و هم تربیع ولکن کمتر از مقابله و تثلیث
نظر دوستی بود و همچنین تسدیس ولکن کمتر از تثلیث بود و آن جزوها که

بجای نظر بایستد هرچند نظر نکنند آن باشد که بعد از یکی از دو نقطه
اعتدال برابر بود و آن ستارگان متفق باشند اندر مطالع طالع
چون جزوها حمل بر ترتیب با جزوها حوت نه بر ترتیب و جزوها میزان بر
ترتیب با جزوها سنبله نه بر ترتیب همچنین ان جزوها که بعد ان از یکی از دو
نقطه انقلاب برابر بود و ان ستارگان و متفق بطول نهار چون
جزوها سرطان بر ترتیب با جزوها جوزا نه بر ترتیب بصورت جدول این
گونه است و آن جزوها را که از اول حمل بود تا آخر سنبله عالیه خوانند
زیرا که بروز از شب بیش آید اندر ایشان و ان جزوها که از اول میزان
بود تا آخر حوت منخفضه خوانند زیرا که شب بروز افزاید و جدول نظر این است

والعلم عند الله و ما یعلم الغیب الا هو

بروج و اجزاء متفق فی المطالع																		
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

بروج و اجزاء متفق فی ساعات النهار																		
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

باب سیزدهم اندر خانهای ستارگان

سرطان و اسد موافق آفتاب و ماه اند اندر حالهاء ایشان و از دیگر برجها
همه برجها اند که این حال ایشان نیست از این بود یعنی است برابر
سرطان را خانهٔ قمر کردند و اسد را خانهٔ آفتاب هر دو خانهٔ
زحل مقابل خانهاء هر دو نیرین یعنی آفتاب و ماه از بهر مخالفت او
با ایشان بطبع و مشتری را که فرود زحل است بفلک دو خانه دارد
برین سو و آن سو خانهاء زحل و مریخ را که فرود مشتری است بفلک
دو خانه است برین سو و آن سو خانهاء مشتری و زهره را دو خانه است
برین سو و آن سو خانهٔ مریخ و عطارد را دو خانه است برین سو و آن سو
خانهٔ زهره و خانهاء مشتری بتثلیث خانهاء نیرین بود و خانهاء زهره
رسته پس خانهاء زحل و مریخ بتربیع خانهاء نیرین از بهر آنکه خانه
جایگاه تندرستی و امن و قوت و سلامت بود مقابل خانه جایگاه
وبال بود والله اعلم

باب چهاردهم اندر شرف

همه استادان متفق اند بر آنکه شرف آفتاب نوزده درجه حمل بود و شرف
ماه سه درجه ثور و شرف زحل بیست و یک درجه میزان و شرف
مشتری پانزده درجه سرطان و شرف مریخ بیست و هشت درجه جدی
و شرف زهره بیست و هفت درجه حوت و شرف عطارد پانزده
درجه سنبله و حکم آن برج همه شرف آن کوکب بود الا آنکه قوتش
آنگاه بیشتر بود مقدار نیم جرم کمتر یا بعد بود میان او و درجه شرف
و کمتر از آن و از بهر آنکه خانه شرف جایگاه عز و رفعت گشته
که مقابل آن جایگاه هبوط بود یعنی ضعف و محنت

باب پانزدهم اندر مثلثات و خداوندان

دوازده برج چهار قسمت
پذیرد چهار مثلث و متساوی الاضلاع و هر مثلثه بر طبیعتی یکی ناری و یکی
ارضی و یکی هوائی و یکی مائی و آنچه معمور است از زمین بچهار قسمت بخشیده
اند از عرض از خط استوا تا آنجا که عرض شصت و شش درجه بود اما
اندر طول از اول آبادانی مغرب و آن صد و هشتاد درجه است از
دور فلک و ابتدا آبادانی از جزایر خالدات اندر است این جزوها است
و بران میان دریا مغرب اندر و اندر روزگار پیش آبادانی بوده است
و از انتها دریا مغرب تا بدین جزایر ده درجه است پس میان آبادانی را
عرض سی و سه درجه بود و طول نود درجه پس این مواضع که عرض آن

کمتر سی و سه درجه بود و طول آن کمتر از نود درجه بود آن از ربع غربی
و جنوبی بود و اگر طول بیشتر از نود درجه بود از ربع شرقی جنوبی بود
و آن مواضع که عرض آن بیشتر از سی و سه درجه بود و طول کمتر از نود
درجه آن جای از ربع غربی شمالی بود و اگر طول بیشتر از نود درجه بود آن
جایگاه از ربع شرقی شمالی بود و پس مثلثات ناری حمل است و اسد و قوس
خداوندان ایشان اندر طالعهای نهاری آفتاب بود و پس مشتری و اندر طالعها
لیلی مشتری پس آفتاب و شریک ایشان هم بشب و هم بروز زحل و این
مثلثه ربع شرقی و شمالی است دوم مثلثات ارضی است و آن ثور و سنبله
و جدی است و خداوندان ایشان اندر طالعهای نهاری زهره باشد پس قمر و اندر
طالعها لیلی قمر باشد پس زهره و شریک ایشان و هم بشب و هم بروز
مریخ و این مثلثه ربع شرقی جنوبی است سوم مثلثات هوایی است و
آن جوزا و میزان و دلو است و خداوندان ایشان اندر طالعها نهاری زحل بود
پس عطارد و اندر طالعها لیلی عطارد بود پس زحل شریک ایشان هم بروز
و هم بشب مشتری و این مثلثه ربع جنوبی غربی بود چهارم مثلثات مائی است
سرطان و عقرب و حوت و خداوندشان بروز مریخ پس زهره و بشب زهره

پس مریخ و شریک ایشان هم بروز و هم بشب قمر است و این مثلثه
ربع غربی شمالی را بود و این بیشتر کار را که با خداوندان ایشان است
وجهی ندانیم و بطلمیوس ایشان را چگونه بست الا که بیشتر از خداوندان
این صناعت اتفاق نگاه داشته اند و بعضی مردمان اندر مثلثه های
زهره را افزایش داده اند او لیتر است که مریخ را افزایش دادند

فصل

مطالع میانه حمل و میزان میانگاه آبادانی حمل و شمس را و زحل است و صاحب
ایشان میزان و قمر و مریخ را از میانگاه مطلع و مغیب از ناحیت جنوبی
جدی و زهره را از ناحیت شمال سرطان مشتری را و عطارد شریک است و
هر یک را از ستارگان ازان جهت

باب شانزدهم اندر حدود ستارگان

حدود آن چیزهاست که اندر وی خلافست
و هر گروهی حدودست بر گونه دیگر و حد اندر قسمت حدود مشتری را بجای یکش
بداشته اند و زهره را بجای قمر و ایشان را اندر حدود بهره نداده اند
و هر قومی از ایشان اندر حدود نامی او را نجوه اند و چون حدود بطلمیوس حدود مصریان
و حدود هند و کلدانیان را بر سبیل از راه خویش بپیچ کسی را این حدود قیاس نیست
و ترتیب حدود کلدانیان هموار را که هر کی را از ایشان قیاسی است چنانکه

اول هر برج صاحب مثلثه نهاری را نهاده پس مثلثه لیلی را پس خداوند
مثلثه نهاری دوم پس خداوند مثلثه لیلی دوم پس خداوند مثلثه نهاری سیوم
خداوند قسمت اول را از برج هشت جزو خط نهاده اند و خداوند قسمت
دوم را هفت جزو خداوند قسمت سیوم را شش جزو چهارم را پنج جزو
و پنجم را چهار جزو از اینجهت که حدود کلدانیان بر خداوند مثلثات مبنی است
و حدود مند برند [?] و مونث از بروج کواکب اما قدما اهل این صناعت اجماع
کرده اند بر استعمال حدود مصریان و انچه حکایت کرده شد از بطلمیوس که این
الا آنست که در وی تغیرات است و صورت حدود مصریان اینست
که اهل این صنعت بران متفق اند و صورت اینست

البروج	جدول حدود مصریان				
حمل	مشتری و	زهره و	عطارد ح	مریخ ه	زحل ه
الثور	زهره ح	عطارد و	مشتری ح	زحل ه	مریخ ج
الجوزا	عطارد و	مشتری و	زهره ه	مریخ ز	زحل و
السرطان	مریخ ز	زهره و	عطارد و	مشتری ز	زحل د
الاسد	مشتری و	زهره ه	زحل ز	عطارد و	مریخ و
السنبله	عطارد ز	زهره ی	مشتری د	مریخ ز	زحل ب
المیزان	زحل و	عطارد ح	مشتری ز	زهره ز	مریخ ب
العقرب	مریخ ز	زهره د	عطارد ح	مشتری ه	زحل و
القوس	مشتری یب	زهره ه	عطارد د	زحل ه	مریخ د
الجدی	عطارد ز	مشتری ز	زهره ح	زحل د	مریخ د
الدلو	عطارد ز	زهره و	مشتری ز	مریخ ه	زحل ه
الحوت	زهره یب	مشتری د	عطارد ج	مریخ ط	زحل ب

بارم؟

باب سیزدهم اندر حیز و فرح و دستور و اثنا عشریات

حیز آن بود که ستاره مذکر نهاری بروز فوق الارض بود و بشب تحت
الارض و کوکب مونث لیلی بروز تحت الارض و بشب تحت الارض
و کوکب مونث لیلی بروز تحت الارض و بشب فوق الارض اما فرح آن بود
که عطارد در طالع بود و قمر در سیوم و زهره در پنجم و مریخ در ششم و افتاب
در نهم و مشتری در یازدهم و زحل در دوازدهم و دستور نه آن بود که
کوکب در یکی از دو خانه خویش بود و ور از آن یکی اندر نیز هم حیز آن بود
که میان خانه نیر و خانه کوکب جهت آن جهت بود چون زهره که در
میزان بود و افتاب در اسد و یا مشتری در قوس و یا چون زهره که نیر [?]
ثور بود و ماه اندر سرطان و افتاب و مشتری اندر حوت و بطلمیوس این
وجه را اماره و مواجهه خوانده و دستور نزدیک بیشتر اهل این صناعت
آن بود که کوکب در خانه خویش بود یا در وتد یا در شرف چون زهره که در
میزان بود در طالع و زحل در جدی یا زحل در میزان و مریخ در جدی و کوکب
که بدین صورت بود یعنی در حیز [?] و فرح یا دستور حال او ظاهر
تر بود و تاثیرش قوی تر باشد اما اثنا عشریات کوکب آن بود که

درجات کوکبی از برج او نگاه کنند و انچه بر اید در دوازده ضرب
کنند با نچه رسد از برج و کوکب بیفکنند انجا که رسد اثناعشریه
ان کوکب بود اگر انجا کوکبی یافت شود همچنان بود که متصل باشد
بدو چون در اثناعشریه خانه بود از صورت طالع همچنان بود که
خود اندر ان خانه باشد و مثال ان چنان بود که طالع قوس
کونه اردوازده ضرب کنیم بدین مبلغ رسد سیصد و یازده
از اول قوس هر برجی را سی درجه بیفکنند اثناعشریه طالع اندر ان
بود یازده و همچنین برین قیاس باشد اثناعشریات دیگر جایها و ستارگان

جدول اثنا عشریه

برج	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
درجه	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
دقیقه	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
برج	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
درجه	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
دقیقه	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
برج	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
درجه	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
دقیقه	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	

باب پنجم اندر اتصالات و انصرافات و قبول

اتصال بعضی از کواکب ببعضی اندر طول از هشت موضع بود مقارنه و

مقابله و دو تثلیث و دو تربیع و دو تسدیس و عدد آن درجات که
اول درجات اتصال کوکبی باشد بکوکبی از اجرام خوانند چنانکه
افتاب را پانزده درجه جرم بوذ و ماه را دوازده درجه و هر یکی را از
کوکبی علوی نه درجه و زهره و عطارد را هر یکی هفت درجه و اندر جرم
مریخ خلافست بعضی گفته اند که هشت درجه و بعضی گفته اند نه درجه
پس چون کوکبی بکوکبی نزدیک رسد که بدو اتصال خواهد کرد و بعد
میان ایشان چون نیمه جرم هر دو کوکب باشد از اول اتصال بوذ
و چون بعد با نیمه جرم یک ستاره کمتر شان اید انگاه در قوی
تر اتصال بود پس چون بدرجه و دقیقه برابر شوند اتصال تمام شده
بوذ و چون بدقیقه ای درگذشت از و منصرف شد الا که هنوز در قوت
رعایت او بوذ تا انگاه که بعد چون نیمه جرم هر دو کوکب شوذ یا بدیگر
کوکبی رسد که بدو اتصال خواهد کرد بران جمله که یاد کردیم همه برین
قیاس باشد اتصالات کواکب و انصراف ایشان اما اتصال
که عرض اندر بود بدان حاجتی نباشد الا در مقارنه و ابتدا اتصال
و انتها ان چنان بوذ که از پیش یاد کردیم در اتصال طول مقدار جرم

کواکب وانچه از جملهٔ اتصال شمارند بجای اتصال بایستد بودن دو
کوکب بوذ و دو درجه که مطالع ان متساوی باشد یا در دو درجه که در
درازی روز متفق باشند چنانکه در باب دوازدهم یاذ کردیم و نوعی دیگرست
از اتصال که آنرا نقل خوانند وان چنان بوذ که کوکبی که منصرف گردد
از کوکبی دیگر اتصال کند و نور ان کوکب پیش را بدین کوکب نقل کند
چنانکه مثلا مریخ در حمل بوذ و مشتری در سنبله و زهره در جوزا منصرف
شود از مریخ و متصل بمشتری وان بجای اتصال مشتری و مریخ بایستد
و نوعی دیگرست از اتصال که انرا جمع خوانند وانچنان بوذ که دو کوکب
سریع السیر بکوکب بطی السیر اتصال کند از دو موضع که میان ایشان
نظر نبوذ و این کوکب بطی السیر بوذ هردو کوکب جمع کند و بجای ان
دو کوکب سریع السیر بیکدیگر بایستد مثلا چنانکه مریخ در حمل و مشتری
در سنبله هردو متصل بزحل اند در جوزا پس زحل نور هردو کوکب جمع کند
و بجای اتصال مریخ و مشتری بایستد **فصل** هر که کوکبی بکوکبی
اتصال کند از خانهٔ او و یا از شرف یا از مثلثه و حد او ان کوکب مقبول
بوذ و ازان کوکب قبول که بذو اتصال میکند پس اگر از حظهای خویش بوذ و

پیوسته بوذ مقبول بوذ و اگر نه از حظهای خویش بوذ و پیوسته بوذ مقبول
بوذ اما کمتر از مقبول اول بوذ و چون کوکبی اندرین حظها بوذ که یاذ کردیم
مقبول بوذ اندر جایگاه خویش و اگر از حظها خویش بیرون باشد
غریب باشد **فصل** چون کوکبی بکوکبی راجع یا محترق اتصال
کند این کوکب راجع یا محترق شواند که ان اتصال را قبول کند پس
ان کوکب مردوم بوذ و چون این راجع و یا محترق اندر حظی اندر حظهای
خویش بوذ و در وتدی از اوتاد فلک ان رد محمود باشد اگر غریب باشد
در جایگاه خویش یا در جایگاه زایل بوذ و ساقط بود از اوتاد آن رد
نامحمود باشد **باب نوزدهم اندر قوت ستارگان**
و استیلای بعضی از ایشان بر بعضی اما قوت ستارگان بعضی
ذاتی بوذ و بعضی عرضی و بعضی سعادت قوت ذاتی ان بوذ که کوکب
در یکی از حظهای خویش بوذ و قوی تر حظها آنست که در خانهٔ خویش بوذ
پس شرف بعد از ان مثلثه بعد ازان حد پس وجه و این قولیست
مطلق لیکن چون اهل کار پادشاهی در صنعت طلب کنند آنجا
شرف از خانه قوی تر باشد و هم برین قیاس زیرا که کوکب

ار خانهٔ خویش چون مردی بود در عز و دولت و مملکت و پادشاهی خویش
بود و در مثلثه چون مردی بود در میان پاسبانان و یاران و اعوان
خویش باشد و در وجه چون مردی بود که در صنعت خویش بود و در فرح
چون مردی باشد که در موضع رحمت و شادی باشد و در حد چون مردی
باشد که در میان اقربا و خویشاوندان بود و در حیز چون مردی باشد در میان اشنایان
و دوستان و نیز از قوتهای ذاتی ان بود که صاعد باشد در فلک اوج
خویش و این ان وقت باشد که میان کوکب و اوج او نود درجه بود
و کمتر تا ان وقت که سریع السیر بود و مستقیم باشد و یا صاعد اندر
شمالی و اما قوتهای عرضی ان بود که در یکی از اوتاد بود یا مایل اوتاد و
قوی تر اوتاد طالع باشد پس عاشر پس سابع پس رابع انگاه حادی
عشر پس خامس پس تاسع پس ثالث پس ثانی پس ثامن و ششم و
دوازدهم را در حساب نگیرند و این نیز هم قول مطلق است پس چون بسلطان
اتصال خواهد کرد و انچه بدان باید انجا عاشر قوی تر از طالع باشد و هم
درین قیاس و از قوتهای عرضی نیز انست که در حیز و فرح خویش بود و از قوتها
سعادت که کوکب بسعدی متصل شود یا سعدی بدو متصل شود و اتصال یا بقول

ازان

و نیز از سعادات ان بود که پیرامن او سعد باشند یا در ثانی و ثانی عشر
او کواکب سعادت دهنده باشند قوی بذات و عرض پس هر ستاره
که بیشتر این قوتها او را جمع باشد هر اونیش را با پادشاهی بزرگ
دهد یا بقوتی قوی و اگر ضد این بود هر اونیش را پستی و رزالت دهد
تا ان حد که از مردم او را بهیمت کرده اند که هیچ مقدار او را نمانند پس اگر
نظر اندر قوت و سلامت ابدان بود و در قوتهای نفسانی چون عقل و
تیزی و نیکو رایی و جمله ان سعادات که اندرین بود باید که قوتهای ذاتی
طلبند و اگر نظر اندر قوت کار و جاه و رفعت و صیت پادشاهی باشد
باید که قوتهای عرضی طلبند و اگر اندر مال و توانگری و حسن حال بود
حمل سعادات بیرونی باید که وجوه سعادت طلبند چنانکه یاد کردیم
فصل و اما استعلا ستارگان بعضی بر بعضی ان باشد که
کوکبی در عاشر کوکبی باشد او از ذروهٔ فلک تدویر او کمتر از دیگر کوکب
بود و معرفت این ارتفاعات است **باب بیست و ششم اندر**
دلیل خانها فلک و مواضع ستارگان از ان طالع دلیل بود
بر ان تو که شخصی موجود بدان تمام گردد یا کاری که بدان ابتدا کرده باشند

واز ایشان بیت الحیوة والنفس خوانند ب دلیل باشد بر زیستن و بالیدن
و استمداد بچیزها که موافق او باشد و از بیت المال والمعاش خوانند و خانه
یاران کارها و حالهای مستقبل ج دلیل بود بر چیزها قوت دهنده و
یاری نماینده و از بیت الاخوة والاخوات خوانند و خانه اقربا و اصهار
و تحویل و انتقال و سفرها نزدیک د دلیل بود بر اصل که بیند از این
تولد او باشد و از بیت الآباء والاجداد گویند و خانه شاخ
و اصل حسب بود و املاک و ضیاع و عقار و عاقبت کار ه دلیل بود بر
تصارف او در احوال و امور و از بیت الاولاد خوانند و خانه اخبار
حوادث و رسولان و هدیها باشد و خانه زحل ضیاع و املاک و اکل
و شرب و دلیل بود بر علتها و بیماریها و آفتها و عوارض که
او را پیش آید و بندگان و پرستاران و از بیت المرض خوانند
ز دلیل بود بر آنچه مقابل او باشد در وقت از شرکا و اضداد و داد و ح
و خصوم و از بیت الازواج والنسا خوانند ح دلیل بود بر بطلان
و تباه گشتن و از بیت الموت خوانند و خانه میراث و خواسته والخوف م
زنان باشد و غم و اندوه ط دلیل باشد بر انتقال او در حالها و گلی

و سفر و از ایشان بیت السفر خوانند و خانه علم و دین و نبوة و رای و تمیز
بود ی دلیل کند بر غلبه و قوت او و از آن را بیت العمل والسلطان
خوانند و خانه کار و صنعت بود یا دلیل بود بر مضافات النفس و
استبعاد و خوشدلی و مرادها و امیدها و از بیت الرجا والسعادة
خوانند و خانه دوستان و یاران او بود یب دلیل باشد بر مخالفتهای
مخالفان و آن چیزها که او را رنج نماینده و از بیت الاعداء خوانند
و خانه شقاوه و مخالفت و اندوه و زندان باشد و خانه مردمان دنیا
سفله و چهارپایان و قوت این خانها در باب نوزدهم یاد کردیم و هر وقت
که خانه چهارم خانه جان بود خانه هشتم خانه جان و خانه ششم خانه تمان
بود و هم برین قیاس اما مواضع ستارگان ازین خانها چنان بود که
اهل این صنعت بر آن متفقند که هر گاه میان کوکب از خانه و درجات آن
خانه برو لا پنج درجه زیادت بوذ آن کوکب در خانه دوازدهم بوده از آن خانه
و چون کمتر از پنج درجه بوذ اندر آن خانه بوذ و هم برین قیاس بود در هر
دوازده خانه و این خانه را وجهی قوی نمی‌بینیم باب
بیست و یکم اندر سهام سهم دلیل باشد که بیرون آورده باشد از دو دلیل

که دلیل باشند مردو بر یک چیز و بدینکه سهام بسیارت اما بخوبی
رتبت ازان چاره نیست یاد کردیم اول سهم السعاده که دلیل باشد بر دل
و سعاده و سهم الغیب که دلیل بود بر رای و تدبیر و دین و خبر ما فتن از
احوال مستقبل و همچنین سهم السعاده بروز از شمس گیرند تا بقمر و بشب از قمر
گیرند تا بشمس چنانکه درجات بعد میان شمس و قمر بگیرند بروز اگر
روز بود درجات طالع بان ضم کنند انچه رسد از برج طالع سی سی طرح
کنند انجا که رسد سهم السعاده انجا بود مثاله طالع ده درجه حمل و
افتاب بیست درجه اسد و ماه پانزده درجه میزان و طالع قوزی بود بعد
میان افتاب و قمر پنجاه و پنج درجه بود و درجات طالع را ده درجه
بروی افزودند شصت و پنج درجه شد سی درجه حمل بیفکندند و سی ثور را
پنج درجه جوزا بماند پس سهم السعاده انجا بود پس بعد میان طالع و سهم
السعاده بروز چندان بود که میان افتاب و ماه و بشب چندانکه میان ماه
و افتاب سهم الغیب بروز از قمر گیرند تا بافتاب و بشب از افتاب گیرند
تا بماه و از طالع بیفکنند زمان ندارد اگر ان سهام که معروفست دوازده خانه
تعلق دارد یاد کنیم بوقت خانه بکار دارند اندر خانها ایشان پس از

بها

یکی دلایل بوذ بدان غرض که بدو طلبد اما سهم المال بروز و شب از
خداوند دوم گیرند تا بخانه دوم از طالع بیفکنند سهم الاخوه بروز و شب از
خداوند خانه سیم بگیرند تا بخانه سیم و ان طالع طرح کنند سهم الاباء
بروز از افتاب گیرند تا زحل و بشب از زحل تا بافتاب و از طالع طرح کنند
سهم الامهات بروز از زهره گیرند تا بقمر و بشب از قمر گیرند تا بزهره و از
طالع طرح کنند سهم الولد بروز و شب از خداوند خانه پنجم گیرند تا بخانه پنجم
و از طالع طرح کنند سهم المرض روز و شب از خداوند خانه ششم گیرند تا
بخانه ششم و از طالع طرح کنند سهم التزویج روز و شب از افتاب
گیرند تا بزهره و زنان را از زهره تا افتاب و از طالع طرح کنند سهم العبید
و الاماء بروز و شب از عطارد تا بقمر و از طالع طرح کنند سهم الخوف
بروز و شب از خداوند خانه ششم گیرند تا بخانه ششم و از طالع طرح کنند
سهم السفر بروز و شب از خداوند نهم گیرند تا بخانه نهم و از طالع طرح
کنند سهم العمل روز و شب از خداوند خانه دهم گیرند تا بخانه دهم و از طالع
طرح کنند سهم الاصدقاء بروز و شب از خداوند خانه یازدهم گیرند تا
بخانه یازدهم و از طالع طرح کنند سهم الاحبا (دوستان) بروز و شب از خداوند

خانه یازدهم گیرند تا بخانهٔ یازدهم و از طالع طرح کنند سهم الاعداء روز
و بشب از خانهٔ دوازدهم گیرند تا بخانهٔ دوازدهم و از طالع طرح کنند

باب سی و دوم اندر طلب کردن مستولی بر جایگاهی از فلک

هر وقت مستولی را طلب کنیم بر جایگاهی
یا برجی از برجی نگاه کنیم اندر مواضع حظها اندر آن خانه پس هر ستاره
را که حظ او زیادت بود اندر آن خانه مستولی او بود و او بدان خانه اولیتر
بود و ریاست ندارد اگر درین موضع خداوند خانه را چهار شهادت نهیم و
خداوند شرف را سه شهادت و خداوند مثلثهٔ اول را دو شهادت و
خداوند مثلثهٔ دوم را و خداوند حد هر یکی را یک شهادت و هر ستاره را
که در حظ خویش بود دو بار چندان نهیم او را چون خداوند خانه که در
خانهٔ خویش بود هشت شهادت نهند او را پس شهادات جمع کنند و
آن ستاره را که شهادات او زیادت بود باستیلای آن خانه و بتدبیر آن
اولیتر بود و آن ستاره را که بدو نزدیکتر بود اندر شهادات او را با وی
شریک کنند و اگر دو ستاره را شهادات برابر باشند آن اولیتر که
خداوند خانه را افزایش دارد و آن کوکب که اندر خانه بود یکی از ایشان

بود باستیلای آن خانه اگرچه شهادات او کمتر بود چون ده درجه از حمل
که مریخ خداوند خانه است و آفتاب خداوند شرف و مثلثهٔ اول است و
مشتری خداوند مثلثهٔ دوم و زهره خداوند حد پس اولیتر باستیلای
خانه آفتاب است و شریک مریخ و هم برین قیاس باشد امثال این

مقالت دوم اندر حکم کردن بر کارهای عالم و این دوازده باب است

اول اندر مقدمهٔ این مقالت ب اندر حوال حالها
طبقات مردمان ج اندر حالها که اندر هوا پدید آید د اندر جنبشها
و کارزارها ه اندر وباها و بیماریها و اندر سرما و گرما و بادها
ز اندر بارانها و نمها ح اندر حالهای نرخها و تنگی و فراخی آن ط
اندر کسوفها ی اندر علامتها که اندر هوا پدید آید یا اندر قرانات
یب اندر دوار و مذهب مقامات والله اعلم

باب اول اندر مقدمات این مقالت

احوال عالم علوی دلیل کند بر مانند آن در
عالم سفلی شرف بر شرف و هبوط بر هبوط و صعود بر صعود و انحدار بر
انحدار و سعود بر سعادت و رجع بر رجعت و اشتقاق یعنی باز گشتن
کار هم برین قیاس بود و همه احوال آن که شرح آن متعذر بود و اگر یکی

یاد کنیم نامه دراز گردد **فصل** صورتها که در عالم سفلی است
مسخر است و مطیع مر صورتهاء فلکی را چون کژدمان و نیش صورت عقرب را
و آن یکی از جمله دوازده برج فلک است و همچنین مار مر صورت شجاع را
و شیران مر صورت اسد را و هم برین قیاس و از بهر آنکه اصحاب
طلسمات چون خواستندی که طلسم سازند آنگاه آغاز کردندی که کواکب آنکه بر
ایشان نظر بایستی جمع شدندی **فصل** هر گاه که طالع سال برج ثابت
بود همه سال را حکم بران کنند و اگر ذوجسدین بود نیمه سال را و اگر منقلب
این فصل را از سال حکم کنند بران طالع که آفتاب اندر برج منقلب حمل
فصل ربیعی را و سرطان فصل صیفی را و میزان خریفی را و جدی فصل شتوی را
و حکم اندر همه بر یک نوع است **فصل** طالعها و دولتها را آغاز نشستن
فصل نبود پس طالع آن سال اگر آن طالعهاء دولت اندر آن پدید گشته بود
بطالع گیرند و کواکب آن کواکب طالع باشند اما بر احوال خلفا و ملوک حکم
از طالع مولود ایشان کنند تا آن طالع فرو نشستن ایشان بخلافت و
مملکت یا از طالع اندر شهر شدن ایشان بپادشاهی را اگر آن خبرها
کمی نیابند جایگاه قسم نزدیک اجتماع آفتاب و نزدیک استقبال

بالحال

و تربیعات او مر آنکه خوانند **فصل** سعد چون راجع بود یا محترق
ضعیف گردد از سعادت دادن و نحس چون مقبول باشد در جایگاه
خویش شر باز دارد **فصل** اوتاد دلیل بود بر قوتها در احوال
بر و بد گشتن و تمامی آن و آنکه زایل الاوتاد باشد دلیل بود بر اوسیط
بودن اما در بد گشتن میانه بود و آنکه زایل و ساقط باشد دلیل باشد
بر آنچه از دست برفته بود و بر کم و سستی و بپوشیدگی والله اعلم

باب دوم اندر جمله احوال طبقات مردمان

دانستنی است که تحویل عالم انتقال آفتاب بود با اول ثانیه از برج حمل
و طالع آن وقت طالع سال طالع تحویل بود **فصل**
طالع وقت اندر شدن آفتاب با اول برجها منقلب طالع آن فصل بود اندر
پیش یاد کردیم که اگر طالع سال برجی ثابت بود همه سال را حکم بر آن کنند
و اگر ذوجسدین نیمه سال و اگر منقلب بود هر فصلی را از طالع آن فصل حکم
کنند **فصل** بزرگترین حالها سال بر طبع تن تر کوکبی بود که اندر
صورت طالع سال باشد **فصل** حکم رعیت از طالع کنند و از آن
کوکبی که مستولی بود بر وی و آن سال کدخدا بود و از قمر و حکم سلطانان

از آفتاب گیرند بروز و از قمر بشب و از وسط السماء و خداوند ش
رف و شب و حکم وزیران و دبیران و متصرفان از عطارد و حکم
پادشاهان و نیکوان از مشتری بود و باید که هم خداوندان خانها را
و پیران کهن را از زحل و لشکریان و خداوندان سلاح را از مریخ
و زنان و مادر کارها از زهره و بچگان و بریدان و رسولان و خبرها را از
قمر نگاه کنند فصل نگاه کنند از هر یکی از کوکبهای دوم
بکوکبش پس نگاه کنند از هر سهمی از سهمهای امنی و سلامت از قوتهای ذاتی
و جاه و مقدار و نام و یاد کردن را از قوت عرضی و خواسته و سعادتها
از سعادت و نحوست فصل نگاه کنند حال خواسته
رعیت را از سهم السعاده کردنشان اندر بازرگانی از دوم و خداوندش و از
سهم السعاده و خداوندشان و آمیختنشان با خداوند طالع و پذیرفتن مر
یکدیگر را فصل نگاه دارد از آمدن آفتاب اندر اول حمل و
بوجهای منقلب پس اگر خداوند شرف نظر کند بجایگاه شرف خویش
دلیل کند بر بلند گشتن حالها مردمان و آراستگی کارهاشان و بسیاری
نیکیهاشان اندران فصل فصل خداوند سهم السعاده و سهم الغیب

مثلثاتشان چون اندر جایگاههای نیک باشند و نگر بدین ایشان
یکدیگر نگرش دوستی بود و همچنین بود بر همه چیزی و اگر بخلاف این بود
برخلاف این باشد فصل سهم الغیب چون بود در سمت
سلطانان و رای و تدبیرشان چون نیکو و نیک بود حالها از سلطانان
نیکو آید و چون تباه و زشت و بد بود این حالها تباه گردد و نیکو
آید از سلطانان فصل چون اندر خانه نهم کوکبی باشد و
کوکب یا بیشتر باشد و ایشان نیز اندران خانه حظی بود مردمان از سفر
بسیار شوند اندران سال فصل اقلیم نخستین زحل است
و دومین شمس را و سومین عطارد را و چهارمین مشتری را و پنجمین زهره
را و ششم قمر را و هفتم مریخ فصل چون کوکب نیکحال بود آن
اقلیم را حال نیکو بود و اگر کوکب بدحال بود آن اقلیم را حال بد بود
فصل چون آفتاب مریخ را ببینند یا خداوند خانهاش را
از برج آتشی از نظر دشمنی آن ملک را ناخوبی و زیانی آید از جهت مشرق
اندر و اگر از برج هوایی بود از جهت مغرب اندر و و اگر از برج خاکی
از جهت جنوب اندر و اگر از برج آبی بود از جهت شمال اندر فصل

تسییر درجه طالع تحویل و کوکبش اندر نزدیک گردد کی کبهای سعد و نحس
بهر پنجاه و نه دقیقه و هشت ثانیه را ایکروز بود و حکم بران کنند که پدید آید
از جنس آن سعد یا آن نحس کی تسییر بدو رسد **فصل** از بخش را رفت
اندر مقدمه که طبعها و دولتها را آغازه دانستنی بود و بدو رست پس تسییر
کنند طالع آن سال را که اندروی آن دولت پدید آشته بود و خداوندش
را و شمس او قمر را بجنانی که قطع کنند برانکه هر سال درجه مطلعی بود و پس
چون تسییر یکی از قواطع رسد پادشاهی بمیرد یا دیگری که مهتری اندروی
بود انکه قوی تر بود و مخلش پدیدار بود **فصل** هر کوکبی که اندر برج
انتها بود از طالع دولت نزدیک تحویل سال دلیل بود بمرگ بزرگی از
وی که بر طبیعت آن کوکب بود و اگر زحل بود دبیری بود از پیرانه و اگر مشتری
بود وزیری یا قاضیی یا عالمی و اگر مریخ بود سپاهیکی و اگر آفتاب بود پادشاهی
و اگر زهره بود زنی و اگر عطارد بود دبیری و اگر قمر بود بزرگی از خداوندان
خواسته **باب سیوم از مقالت دوم در پدید آمدن**
حادثها در هوا و زمین مریخ اندر عاشر طالع تحویل یا عاشر طالعها و
ربعهای چهارگانه و یا عاشر طالعهای اجتماع و استقبال سوختنیها

پدید آرد و دلیل بود بر کشیدن ستارگان بسیار اندر آسمان پس
اگر برج هوایی بود محکم تر بود این دلالت پس اگر عطارد اندر مقابل او
بود یا مقارنه بیش بود و محکم تر بود پس اگر قمر بدو منحوس باشد
محکم تر بود اندر دلالت **فصل** زحل اندر چهارم یکی از طالعها
ابتداها که یاد کردیم رهنمون بود بر زمین لرزها و تاریکی و ظلمات پس اگر
اندر دلالت عطارد اندر مقابله یا مقارنه او بود سخت تر بود این دلیل
پس اگر قمر منحوس بود سخت تر بود اندر دلالت **فصل**
هر یکی از مریخ و زحل اگر صاعد بود اندر فلک اوجش قوی تر بود و اندر آنکه
پدید آید **فصل** اما مریخ اندر کشیدن ستارگان و زحل اندر
زمین لرزها و تاریکی **فصل** مریخ اندر وتد چهارم برج خاکی
و ستارگان سعد از وی ساقط و عطارد بدو متصل رهنمون بود بر ز
لزلها و پدید آمدن آتشها اندر زمین و بسیاری رجفها و تباهی معدنها
فصل اگر دهم طالع تحویل و یا آن ربعها و یا آن اجتماعها و
استقبالها اگر هوایی بود و اندرو نحسان باشند و یا قمر اندرو منحوس
بود رهنمون بود بر زمین لرزها و پدید آمدن رجمهایی که در هوا پدید آید

فصل چون ستارکانی که دنبهادار اند پدید آید کشیده ستارکان
اکر چهارم یکی از طالعها این ابتدا اکر ارضی بوند واندرو ستارکان نحس
باشند و یا قمر اندرو منحوس بود دلیل بود بر زمین ازرنها و تاریکیها که
باشد **باب چهارم از مقالت دوم اندر فتنها و کارزارها**
مقابله مریخ و آن زحل نزدیک تحویل سنین بود رفتنها و کارزارها خاصه
کز وتدها بود و آنکاه بود که مریخ بوتد رسد بیرابعه از میان یکی از دو کا
و میان وتد بر توالی چنانکه از دیگر بود و بیار رسیدن طالع تحویل بیکی
ازین دو کانه یا بجز پیش بالمقابله آتش این همه بدانکه هر پنجاه و نه دقیقه
و هشت تاثیر را ایکروز بود فصل بودن مریخ اندر زیر شعاع
بوقت تحویل سال و باربعها و با اجتماع و با استقبالها دلیل بود بر
فتنها و کارزارها اندران فصل خاصه که اندر وتد بود و در برج منقلب
فصل چون طالع تحویل سال بروز بود و مریخ اندر تربیع
شمس بود یا بمقابله آتش و اندر برج منقلب بود دلیل بود بر خروج او
خارجی بر پادشاهی فصل مریخ چون ساقط بود و اندر جایگاه
فاسد بود و یا بدو تیر ارج کرده و بدو چیزی از ستارکان سعد نکاه نکند

چهره کرداند و اکر اندر دشمنان بر پادشاه و کارزارها غلبه کیرد
فصل چون مریخ بسهم السعاده نکاه کند و سهم الغیب بنظر دشمنی
رهمون بود از برکشتن دزدیها و فتنها و کارزارها فصل
رهمون چو بند رحمها و کارزارها و کارشان بد و سهم که یکی از روز و شب
از شمس یعنی اندر جای آفتاب فرا کیرند تا بدرجه منوب و از طالع بعکسند
و از دیگر روز و شب از مریخ بقمر و از جایگاه شمس بعکسند پس چون مریخ
با یکی ازین دو سهم بود نزدیک تحویل سال و باربعها و اجتماعها و استقبالها
دلیل بود بر فتنها و کارزارها خاصه که مریخ اندر برج ناری بود
فصل دلیل جوینده بر کارزارها و فتنها نیز برج انتها از طالع
مولود سلطان کیشه و وسط السما او و ما از طالع فرونشستن اندر
مملکت و وسط السما او و ما از طالع شهر نشستن اندر شهر از شهر و ولایت و
پادشاهی او و وسط السمایش پس اکر منحوس بود و اندر وتد بمریخ رهمون
بود بر فتنها و اضطراب **باب پنجم از مقالت دوم**
اندر وباها و بیماریها طالع تحویل و طالع اجتماع و استقبال
که از پیش تحویل بود و خداوند شش قمر هر دو جایگاه را بدلیل آورند

برحال سال اندر وبا و سلامت پس سلامت چشم میان رهنمون بود
بر سلامت نخستین از وبا و بیماری و همچنین طالعهای ایشان و طالع
اجتماعها و استقبالها که پیش از ربع بود **فصل** اتصال خداوند
تحویل و یا ربع و یا خداوند طالع اجتماع و استقبال که پیش تحویل بود و یا
ربع بخداوند ششم یا نحوست قمر رهنمون بود بر وبا و بیماریها پس اگر
اتصال بخداوند هشتم بود یا نحوست قمر رهنمون بود بر مرگ بسیار
و جنس بیماری از طبیعت آن کوکب یا جنس بود **فصل**
زحل رهنمونی کند بر بیماریهای مزمن چون لرزها و گداختن تن و
تب ناقص و درد سپرز و بیماریهای زه دان و بر استسقا و بجمله
بر آن بیماریهای که از سردی بود **فصل** مشتری رهنمونی
کند بر ذبحه و ذات الریه و سکته و تشنج و درد سر و دل و بجمله آن
بیماریهایی که از باد با فراط بود **فصل** مریخ رهنمون بود
بر تبهای دایم و غب و دردهای جگر و معده و غلبه خون و افتادن
خون از گلو و زبان آوردن کودک و بجمله علتهایی که از افراط گرمی
باشد **فصل** زهره رهنمون بود بر درد مقعد و کلیتین

و آماسهایی که رونده بود و بواسیر و زیانکاری در اروها و بجمله
آن بیماری که از بسیاری تری بود و تباهیش **فصل**
عطارد رهنمون بود بر دیوانگی و بشدن خرد و وسواسهای سودایی
و پیش آن از جایها و بر صرع و بر درد گلو و بر خون انداختن از گلو و بجمله
بیماریها که از خشکی بی اندازه بود و ما تباه شدنش **فصل**
شمس مانند بود فعلش بفعل مریخ **فصل** قمر مانند بود
فعلش بفعل زهره هرگاه که زحل نگاه کند بسهم السعادة و سهم الغیب بنحسی
دلیل مرگ بسیار و بیماریهای زحل **باب ششم**
از مقالت دوم اندر گرما و سرما و باد و باران منصرف گشتن
قمر از کوکبی و اتصال کردنش بآن ستاره که خداوند خانهٔ او بود یا بر
مقابلهٔ خانهٔ کوکب نخستین مفتاح الباب خوانند و آن چون منصرف
گشتنش بود از یکی از دو کانه یعنی مریخ و زهره و پیوستنش بآن دیگر
و یا منصرف گشتنش بود از یکی از دو کانه یعنی از زهره بمریخ و پیوستنش
بود بآن دیگر و یا منصرف گشتنش بود از یکی از دو کانه یعنی مشتری
و عطارد و پیوستن بود بآن دیگر و یا منصرف گشتنش از شمس

واتصال کردنش بزحل و یا منصرف گشتنش از زحل و اتصال
کردنش بشمس و یا منصرف گشتنش از زحل زیرا که جدی مقابل سرطانست
فصل برجهای هوایی و شمس و عطارد و مشتری از جهای
بادها اند و ستارگان شان فصل زحل اندر تحویل سال
از مثلثه ناری نگاه باید اگر مریخ بیفزاید اندر گرمی و زحل اندر مثلثه خاکی
بیفزاید اندر سردی و مریخ اندرو نگاه باید از سردی و زحل در مثلثه هوایی
نگاه باید از گرمی و مریخ بیفزاید در گرما و زحل در مثلثه آبی در سرما بیفزاید
و مریخ نگاه باید فصل گرد آمدن دو ستاره یا سه ستاره
ستارگان باد اندر برجهای هوایی دلیل بود بر بادها هرگاه که مریخ
بر جهای هوایی نگاه کند و یا اندروی آمده بود نزدیک تحویل سال
و یا بر بعضها و با اجتماعها و یا استقبالها دلیل باشد بر بادهای سخت
با سه چنینها پس اگر زحل بران گونه بود دلیل بود بر بادهای سرد و آهسته
و اگر مشتری بود برانگونه دلیل بود بر بادهای تنک چیر که تیز و تر بود
از بادهای زحل و گر بران گونه زهره بود دلیل بود بر بادهای خوش
یا اندکی نم و اگر برانگونه عطارد بود دلیل بود بر بادهای لطیف

وجهت باد جهت عرض که گفته بود فصل هرگاه که شمس
اندر جوزا آید نگاه باید کردن آمدن قمر اندر برج قوس که اندر شرف نیز
کارها در آن روز کار بادی بود که رهنمون بود آن بر بادهای سال
ناخوشی و خوشی و سودمندی و زیان کارش فصل زحل
اندر برجهای هوایی دمای و سرماها را و باران و زمهای هوای
و ابرهای تاریک بود فصل مریخ اندرو دلیل گرمی
بادهای سموم سوزنده بود و رهنمون بر کاستن چشمهای آب و مشتری
اندرو پدید آورد اندر هوا بادهای خوش و زهره اندر انجا
بادهای خوش و آهسته پدید آورد و عطارد اندر انجا دلیل بود
بر بادهای معتدل که او در بر گردیدنش بود و مریخ هرگاه که مشرق بود
هنگام اندر آمدن شمس اندر سرطان رهمون بود بر گرمای سخت و زهره
چون مشرق بود هنگام شدن افتاب اندر برج جدی رهمون بود بر سرمای
سخت فصل هرگاه که قمر اندر محاسده زحل بود اندر
برجای خاکی رهنمون بود بر سختی سرما و آمدن برفها اندر هنگامش
و چون از مقابله مریخ باز گردد و مریخ اندر برج ناری بود دلیل بود

برنجی گرما اندر هنگامش هرگاه که فتح الباب آنگاه بود که قمر اندر
یکی از مرکزهای چهارگانه بود دلیل بود اگر مریخ و زهره بود دلیل نمها بود
و بارانها و اگر زحل بود و آفتاب گرمای سخت بود اندر گاه گرما
و سرمای سخت بود اندر گاه سردی و اگر از قمر بود و زحل سرما
و باران بود اندر هنگامش و اگر نه هنگامش بود گرما بشکند
و هوا خوش بود و اگر از مشتری و عطارد بود بادها باشد و مرکزهای
چهارگانه یاد کردیم اندر مقدمه **باب معظم از مقالت**
دوم اندر نمها و بارانها برجهای باران برجهای آبی اند و اسد
و دلو و ستارگان او قمر و زهره و عطارد خداوند طالع سال و یا خداوند
طالع اجتماع و استقبال که از ستارگان باران باشند و اندر برجی
از برجهای باران بود و ان دو کوکب اگر نظر کنند همچنان بود ان بر
بارانهای بسیار اندر هنگامش پس اگر قمر بود سیلها و بارانها بسیار
بود بهمه جایگاهی و اگر زهره بود بادها بود و ابر و تاریکی و اگر عطارد بود ابرها
و بادها بود و باران اندک بود و اندر غیر هنگامش دلیل اختلاف هوا
و تاریکی بود و گردها و بادها با اندکی باران عطارد تنها خاصه چون از برجی

بارنی

بازبرجی شود اندر هوا حرکتی پدید آید اندر خورد آن روزگار و چون کران
روشن بود هرجا که باشد دلیل بود بر ابرهای بسیار و برعلتها اندر
هوا پس اگر دران هنگام قمر با زهره اندر یکی از برجهای باران بود آن
تغیر اندر هوا سخت‌تر بود و بارانها اندر گاه باران بسیار و پیوسته‌تر
بود و قسم هرانگاه که زهره بوند از خانهای عطارد ابرها و بارانها
انگیزد خاصه انگاه که عطارد بار رجعت بود **فصل**
[بهای]
اندر شدن ستارگان باران اندر برجهای باران همچنان بود بر بارانهای
بسیار اندر هنگامش و باد و گرد و تاریکی چون نه اندر گاه باران بود
فصل اندر یکی از چهار مرکز که یاد کردیم در مقدمه انجا فتح الباب بود
دلیل بود ان بر بارانها و بادها و اگر ان فتح الباب از مشتری و عطارد
بود بادها بود و اگر از مریخ و زهره بود نمها و بارانها بود و اگر از قمر
و زحل بود برف و سرما بود **فصل** خداوند طالع اجتماع و
استقبال و خداوند مثلثه چون از میانشان نظر بود یا اتصالی یا نقل
یا جمع و انجا فتح الباب بود دلیل کند ان بر باران اندر ان فصل
اگر هنگام باران بود و بر گرما اگر هنگام گرما بود و بر سرما اگر

هنگام سه ماه بود **فصل** تو ترتیب زهره اندر روزگار اندر
روزگار باران رهنمون بود بر باران‌های بسیار پس اگر در برجهای باران
بود و باد و گرد دیگری از کواکب باران باران بیفزاید بسیار و اگر شهادتها
بکاهد از باران بکاهد هرگاه که بیشترین ستارگان اندر حوت و اندر
مثلثاتش گرد آیند آبها بسیار گردد تا بانجا که همه عالم زیان دارد
از آن **فصل** قمر اندر فزودن آب و لیلهاست یکی آنکه زاید
بود اندر سیر و دیگر آنکه نزدیک بود با اجتماع یا استقلال و صاعد بود اندر
فلک اوجش و آن از پس تربیع نخستین او بود تا مقابله‌اش
و از پس تربیع دوم تا با اجتماع پس چون اتفاق افتد بهر یکی از این حالها
نزدیک تحویل سالها تحویل فارب سالهاش و با اجتماع و استقبالها
و قمر اندر میان طالع بود و تا بوسط السما و یا اندر میان غارب تا بوتد
الارض رهنمون بود بر فزونی گشتن آبها اندر آن سال و یا اندر آن فصل
از آن سال و اندر آن فصل از آن سال و یا اجتماع و یا استقبال اگر
قمر ازضد باشد دلیل بود بر ضد این **فصل** هرگاه که خداوند سال
عالم مریخ باشد و ستارگان پیوسته کردند بوی از برجهای آب و مریخ اندر

وسط السما بود و یا اندر میان طالع و وسط السما اندر برج بادی دلیل بود
بر بی اندازگی و افزونی آب و نیران بود که راجع باشد و منحوس و
همچنین هرگاه که زحل بر این صفت باشد و هابط بود اندر فلک اوجش و مشتری
و زهره و قمر چون بر این صفت باشند همچنین باشد بر مانندهای خرج
که فزود آن باشد کم زیان‌تر باشد **باب هشتم از مقالت**
دوم اندر برجها و لیلها فراخی و تنگی طالع اجتماع و استقبالی که
که بیش از تحویل افتد و بیش فصلهای سال و خداوندان این همچنین هم
اجتماعی و هم استقبالی را و ان قمر نیز جز آنکه طالع از اجتماع و استقبالی که
پیش از تحویل سال بود و یا بیش از تحویل فصلها تیزتر بود **فصل**
برجهای ارضی رهنمون باشند بر خوردنیها که از زمین بروید و آنچه ماهی
بود دلیل بود بر آنچه اندر آب باشد و آنچه ناری باشد دلیل بود بر زر
و سیم و گوهرها و آنکه هوایی باشند بر پرندگان و بر ستاره‌ان و گاوان
و گوسفندان **فصل** زحل دلیل بود بر عقاقیرها و هر چیز که
سیاه بود و مشتری دلیل بود بر گندم و جو و برنج و حبوبها و چیزهایی که
غذا دهنده باشد و بشیرینی و پنبه و زهره با او همباز دارد اندر این همه

چیزها که یاد کردیم **فصل** و زهره جهتهای خویش دلیل بود
بر سیم و زر و حلیها و بویهای خوش و بر بندگان و پرستاران **فصل**
مریخ دلیل بود بر حبوبها که زبان کرو دژن باشد و بر آهن و سلاحهای
فصل و عطارد دلیل بود بر زر و چیزهای نقش کرده و بر چیزهای
دیگر که رشته بود که بسخت سپر نبود و قمر انباز زهره است و شمس انباز
عطارد **فصل** پس هر کدام کوکب که قوی بود و صاعد اندر
فلکها و اندر افق یعنی اندر صورت طالع آن چیز که او بر آن دلیل بود عزیز
و بس بها کرد و هر کدام کوکب که ضعیف بود و منحدر اندر فلکهاش
اندر افق خوار و کم بها کرد آن چیز که آن را دلیل بود **فصل**
هرگاه که مشتری را اندر طالع اجتماع و استقبال که بکنیم اندر بیش عمر
وی بود و خداوند طالع بمشتری اتصال کند و یا بزهره و خداوند چهارم
سلیم بود از نحستها و خداوند ثانی خداوند طالع را سعود کند آن
سال فراخی بود و یا آن فصل از سال و یا آن فصل از ماه و گر ضد آن بود
بضد آن هرگاه که قمر متصل بود و پس از اجتماع یا استقبال زحل پس از
اجتماع یا استقبال و زحل صاعد بود اندر فلک اوج خویش یا فلک

بند این

تدبیر شرع آن پس از مقام ارم بود بجد و دست و بیت وزر دلیل بود
بر گرانی نرخها و بر تنگی آن وقت قوی تر بود که عطارد ممازج زحل بود
و آن چیز که گران کرده از گوهران برج بود که زحل اندر و بود از ارضی و
مایی و ناری و هوایی **فصل** خداوند طالع سال چون در یکی
از اوتاد بود و زاید باشد اندر سیر اگر وتد طالع بود دلیل آن کند
بر فزونی نرخها از اول تا ربع و اگر وسط السما بود دلیل کند
آن بر آن که از ربع اندر بود تا نصف و اگر سابع بود از نصف اندر
بود تا سه ربع و اگر رابع از سه ربع اندر بود تا آخر سال
فصل قمر صاحب اجتماع و استقبال دلیل قوی تر سال بود
و اگر اندر طالع بود تا عاشر یا حادی عشر یا خامس و مقبول بود اندر
مواضعش و زاید بود اندر سیر یا اندر شرف باشد یا اتصال کند
بنکویی که مقبول بود اندر مواضعش دلیل بود بر زیادتی نرخ و اگر اندر
سابع یا رابع بود یا اتصال کند بنکویی که اندر ایشان بود و مقبول بود
اندر جایگاهش نرخ افزونی بگیرد ولیکن روای بگیرد و اگر مقبول بود
روای گیرد و اگر اندر تاسع و ثالث مقبول بود نرخ بجا بود و اگر مقبول

بود نکاید و برجمله طلب کردن و نفاقش بمقبول بود عزیزی و گرانی
و تنگی جایگاهش و ضد اندرین هر یکی از دو کانه که یاد کردیم و بر ضد
این چیزها دلیل بود و جمله اندرین زخمها مشتری دلیل بود و بر ارزانی
خاصه که بی قوت بود و ضعیف حال و زحل دلیل بود بر عزیزی و
گرانی خاصه که قوی بود و نیک حال پس این قوت که از صعود بود و
بودن او در اوتاد دلیل کند بر عزیزی و گرانی و بودن او در خطها تا قبول
کند بود بر طلب و نفاقش **فصل** این کوکب که مستولی
بود بر اوتاد طالع فصول سال چون قوی بود یا صاعد اندر افلاکش و
اندر اوتاد و خطها دلیل کند بر آن چیز که او بدان دلیل بود عزیز و گرانی
کرد و پس اگر با قوت یا سریع السیر باشد گرانی اش بغایت رسد و اگر
بطی السیر باشد نرخ بر حال خویش باشد و اگر ناقص السیر بود نرخ بکاهد
والله اعلم

باب نهم اندر کسوف

مطلوب از کسوف چهار چیز است یکی آنکه در کدام شهر باشد تأثیر
از دوم دیگر آنکه دیگر آنکه تا چند زمان تأثیر کند سیم دیگر آنکه کدام وقت
بود که تأثیرش قوی‌تر و عظیم‌تر بود چهارم آنکه کدام کوکب تدبیر آن

کسوف کند و اندر کدام جنس تأثیر کند و اندر کدام جنس بود
و زیادت و نقصان چیزهای اندر آن چیزها که پدید آید اندر آن شهرها
فصل بدانکه کسوف تأثیر اندر شهرها کند که طالع شهر
برج کسوف بود و مثلثات آن برج و آن چیزی است که نتوان دانست
که طالع بناها و شهرهای ایشان دانستنی نباشد پس چون کسوف
پدید آید نگاه کنیم اندر برج کسوف تا از کدام مثلثه است و آن مثلثه
کدام ربعست از ربع زمین و آن شهرها که معروف بوند اندر آن
ربع کدام اند پس گوییم حادثه از آن ربع بود بجمله پس تفصیلش
کنیم بدانکه گفتیم اندرین شهرها که منسوب بود بدان برج که
طالع آن شهرها بود که اندر ذکر قدیم یاد اندر کتابهاست پس
گوییم که آن حادثه اندر یکی از آن شهرها بود و همچنین اندر برج که طالع
کسوف بود **فصل** مثلثه ناری حمل است و اسد و قوس
و آن ربع را که در میان مشرق شمال بود و شهرها زمین ترکستانست
و نواحی بلخ و فرغانه و خوارزم و ارمنیه و مثلثه ارضی ثور و سنبله
و جدی ابستان ربع که میان مشرق و جنوب بود و آن شهرها [illegible]

روز تا پرسش آن بود که بسبب ساعات زمانی از میان جایگاه
کسوف و طالع کسوف جدا ورد چون نسبت آن بود که از میان کسوف
بود یعنی بدو کسوف و تاثیر عظیمتر او بمقدار نسبت زمان پس این ساعات
زمانی را که از میان جایگاه کسوف و طالع کسوف بود و اندر جمله زمان
که کسوف بود ضرب کنیم و بدوازده قسمت کنیم پس آنچه حاصل آید
آن بود که از ابتدا کسوف بود تا آن معظمتر که اندرو بود **فصل**
اما آن کوکب که او مدبر کسوف بود یعنی تدبیر کننده آن کوکب بود
که بر برج کسوف و طالع کسوف مستولی بود پس اگر چند ستاره مدبر اگر
باشند خداوند برج کسوف را فزایش دارند پس هر کوکبی را که حظ بیشتر
بود مدبر کسوف او بود و آن کوکب که در شعاع درجه و نزدیک بود
شریک آن بود و آن کوکب ثابته که درجه کسوف بود یا درجه طالع کسوف
یا درجه وسط السماء کسوف آن کوکب را که تشریق او نزدیکتر بود و آن
کوکبی که مقیم بود از کوکب علوی پس بدین نظر گشته و باشد که مدبر
کسوف یکی کوکب بود و باشد که دو کوکب بود و یا سه از متحیره و ثابته
فصل اما آن جنس که کسوف اندرو تاثیر کند دلیل آن

برج باشد که کوکب مدبر کسوف اندرو بود و بصورت آن برج و بصورت
آن کوکب که ثابت اندرو بود از جمله چهل و هشت صورت پس اگر
اندر برجها بود که بصورت مردم باشند چون جوزا و سنبله و میزان
و دلو و اول از قوس آن آفت و احداث اندر مردم بود و
اگر اندر برجها که سم و دو شاخ دارند چون حمل و ثور و جدی آن
حادثه اندر گاو و گوسفند بود و اگر اندر برجهائی بود که جانوران
باشند چون سرطان و حوت آن حادثه در جانوران آبی باشد
و هم بر نیکوئی بود چون اندر برجها جنبنده کان چون عقرب یا برجها
سباع چون اسد و همچنین نگاه کنند اندر صورتها چهل و هشت
گانه و هم اگر مدبر اندر برجها ارضی بود آن حادثه در چیزها بود که
از زمین روید و اگر در برج هوائی بود آن حادثه در مردم بود
و اندر گاو و گوسفند و اگر در برج مائی باشد آن حادثه در
جانوران آبی بود و چیزهای آبی و اگر در برج ناری بود آن حادثه
اندر زر و سیم بود و اندر معادن جواهر و همچنین مدبر اندر صورتها
شمالی و عرض شان اندر شمالی بود دلیل بود بر زلزله و خسفها

واکر هم اندرین صورت تنها بوذ و عرض اندر جنوب دلیل بوذ بر بارانها
و سیل عظیم و همچنین اکر مدبر اندر برج اعتدال ربیعی بوذ ان حادثه
اندر میوهها بوذ اندر وقت بیرون آمدن نبات و خرماکه نو رسیده
بوذ و منفعت آن در وقت بهار بوذ و اکر در برج انقلاب صیفی بوذ
اندران میوهها بوذ که منفعت در فصل صیف بوذ و همچنین اکر در برج
اعتدال خریفی بوذ ان حادثه اندر میوهایی که اندر خریف بکار آید و
اکر در انقلاب شتوی بوذ اندران میوهها بوذ و برها که در زمستان
بکار آید و همچنین اکر مدبر اندر یکی از دو برج اعتدال خریفی بوذ اندر میوهها در
بوذ که اندر خزان بکار آید و اکر اندر انقلاب شتوی بوذ اندر میوهها و برها
بوذ که در زمستان بکار آید و همچنین اکر مدبر اندر یکی از دو برج اعتدال
بوذ انچه بدیذ آید از حوادث در هیکلها و پرستشخانها بوذ و اکر در
یکی از دو برج انقلاب بوذ آن حادثه اندر آن بوذ که عادتها بکردد
و همچنین اکر مدبر اندر برج ثابت بوذ دلیل بوذ که ان حادثه در بناها
بوذ و اکر در برج ذو جسدین بوذ ان حادثه در مردمان بوذ و در پادشاهان
و اکر در برج منقلب بوذ ان احداث در رعیت و در مردمان اوساط

بوذ و همچنین اکر مدبر وقت کسوف مغرب بوذ یا در خسوف قمر
مشرق بوذ ان احداث اندر کمتر ازین جنس بوذ و اکر اندر تعاظم
باشند در مقدار بیشتر ازین جنس بوذ و اکر اندر کسوف شمس مشرقی بوذ
یا اندر خسوف قمر مغربی ان حادثه اندر بیشتر ان جنس پدید آید

فصل اما جنس حادثه از طبیعت ان کوکب بوذ
که مدبر بوذ ان فاعل و پدید آرنده ان حادثه بوذ پس اکر چند کوکب مدبر
باشند بر حسب امیختن مزاجها ایشان بوذ بیکدیکر و ما خود یاد کنیم
طبایع کواکب جداکانه در افعال ایشان چون بیکدیکر امیخته کردند
طبایع بعضی از ایشان ببعضی تامل کنیم و باندیشه صافی و تمیز روشن
در یافته اویم

فصل زحل چون تنها مدبر بوذ بجمله
سبب فساد از سردی بوذ اما ان فعل او که جزوی باشد بذ و محنت
بوذ و آن حادثه که در مردمان بوذ بیماریها دراز بوذ و تب دق
و کداختن و رنجگی یافتن از رطوبتها و فضلها و تب ربع و تحیر
و بیچارکی و دل تنکی و ترس و اندوه و آن چون در بهایم بوذ آن
آفت کم کشتن ایشان بوذ و بیماری که اندر ایشان افتد اما حال

هوا آن بود که اندر وی سرما بود سخت و فسردگی و ابر و تاریکی و
تباهی هوا بدان حد که از و ناپدید آید از بسیاری تاریکی و ابر و باران
و از آن جنبندگانی پدید آید گشنده و زیانکار و رنجگی نماید اما
اندر جویها فزونی آب بی اندازه بود و بدی آبها و اندر دریاها
غرق شدن کشتیها بود و دریاها را اندر نشستن و اما اندر میوها که
اندر زمین روید کم شدن پدید آید خاصه اندر آن چیزها که بکار آید
ناچار و سبب تباهی کرم و ملخ و بسیاری بادها و سختی سرما
فصل مشتری چون خداوند تدبیر بود بجمله همه چیزها را
بیفزاید فعل خاصه او اندر مردمان بود و آسانی یافتن بزرگی و
رفعت و بلندی پایگاه و نیکوی حال و امن و فراخی نرخها و فزون شدن
چهارپایان که ایشان بکار دارند و از ایشان منفعتها بود و در هوا
اعتدال و درستی و خوش بود و در آبها و جویها اعتدال فصل
مریخ چون تنها مدبر بود در جمله سبب فسادی بود که از خشکی بود
و فعلهای جزوی وی آن بود که اندر میان مردمان جنگها و حربها پدید
آید و مرگ فجا و علتهای صفرای و برآمدن خون گلو و دزدی

وقطع

و قطع راه و اندر هوا گرما سخت و باد گرم و اندکی باران پیدا
شدن آتشها و شهابها و غرق شدن کشتیها در دریاها از بادها
مختلف
مخالف و مضرت و بارانها و آب چشمها و تباهی و اندکی میوها از
برای گرما فصل چون زهره تنها مدبر حال دلیل کند
که مشتری و فعل خاصه او آنست که جوانان بر زنان حریص شوند
و زنان بسیار گشنند و فرزندان بسیار باشند و بازی و نشاط و
فصل
شادی دوست دارند عطارد چون مدبر بود حمله ممازجت کند
بکوکبی طبع او گیرد اما فعل خاصه او آن بود که چیزها را اثر حساب
از دیگر ستارگان و فعل او در میان مردمان تیزی بود و لطیفی بود
و حیلتها و او خداوند قطع و طریق و دزدی بود و سبب بیماریها خشک
تنها مطبق و سرفه و بیماری دق و خون برآمدن از گلو و دلیل کند نیز
بر کفایت و ثبوت چون در طالع افتد یا در سابع یا در عاشر
و حادی عشر و اندر مشتری قوتها ذاتی و عرضی بود و اندرین باب
با سعد قوی تر بود و از بهر خشکی مزاجش او سبکی حرکت او در هوا
بادها مضطرب پدید آید و رعد و برق و صاعقه و زلزله و فساد

حیوانات و نباتها که مردم را بکار آید **فصل** اما زیادت
و نقصان جرمی را اندر حادثها از اجتماعات و استقبالات بشناسند
که اندر برج کسوف یا طالع کسوف افتد یا ان جایگاه که کوکب بر
اگر سعود بود یا نحوس مر و اگر نحس بود و تشریق ان کوکب مر بود
یا تغریب او بوقوف مقارنه یا مقابله او نظر بود بطالع اجتماع یا استقبال
یا ناظر بود برج کسوف یا طالع کسوف که او بتشریق بود یا وقت
از وی فزونی بود بران حادثها و اگر راجع یا مقابل شمس نقصان
بود از وی **فصل** افتادن کسوف اندر اوتاد طالع
مولود زیان کند بدان وتد چنانکه کسی را ان اندر طالع افتد بیش از زیان
کند دهم ربیگونه بود وتد باقی **فصل** افتادن کسوف
اندر جایگاه نیرین مولودی یا در مقابله او زیان کند بدان مولود
کسوف اندر جای شمس بمقابله ان خسوف اندر جایگاه قمر یا
مقابله آن **فصل** اتصال نیرین بعد از انصراف از کسوف
بکوکبی زیان کند بدان کوکب و بدان چیز که دلیل بود ان کوکب از
اجناس مردم **باب دهم اندر حکم علامتها که اندر هوا پدید آید**

در عالم افتد حالها
سلطان زمانی کند
بود

ستارکان

ستارکان ذو ذوابه یعنی کیسو، و انچه آنرا نیزکها خوانند طبع
ایشان بجای طبع مریخ و عطارد از کارزارها و شورشها و زلزله
و غیر آن چیزها که از و پدید آید دلیل کیرند بدان جایها که اوج اوش
در و ظاهر شود مواضع ان از برج و بدان مواضع که آن حادثه بوسط
السماء آن رسد پس اگر ان چیزها که پیدا کردد مشرقی بود آن حادثه
زود بود و اگر مغرب بود ان حادثه دیر بود **فصل**
شمس چون بوقت طلوع و غروب چون صافی و روشن و سرخ
حایل بود بنوسد یعنی بسرخ چیز نورش او را دلیل بود صافی اسمان
و اگر دایره بروی رنگها مختلف بود یا سرخ کراید و شعاع ان کشیده
و مستطیل بود دلیل کند بر بادها سخت پس اگر سیاه بود یا بسبزی
کراید یا وقت غروب یا ابر بود کرد ان خرمن بود دلیل کند بر هوا
زمستان و باران **فصل** کواکب ثابته که روشن باشند
و بزرگتر آن ان که عادت رفته است نماید دلیل کند بر بادها **فصل**
شهابها و رفتن ستارکان اگر از یکجهت بود دلیل بود بر وزیدن باد
از ان جانب و اگر از جهت مختلف بود دلیل بود بر بادها مشوش **فصل**

وتس قزح چون از هوا صافی پیدا شود دلیل بوذ بر هواء زمستانی
واگر اندر هوای زمستانی بدید آید دلیل بوذ بر فزودن خشکی **فصل**
نگاه دار جای قمر از پیش اجتماع و یا استقبال یا تربیع سه روز اگر رنگ
صافی بوذ و حوالی وی تیره نبوذ دلیل کند بر فزونی خشکی و اگر سرخ بوذ و
داره او پیدا بوذ دلیل بوذ بر باذها و اگر سیاه باشد یا سبز و سطبر دلیل
باشد بر هواء زمستان و باران و نم والله اعلم **باب**
یازدهم اندر قرانات بیشتر از اهل این صنعت را اندر حکم
تمامی طریق دیگرست این قران زحل و مشتری راست و اعتقاد پارسیان اندر آن
استوارترست و بهتر در آن او یدا از کردن نیک [illegible] بر گفتار
ایشان این دو کوکب و ایشان بر آن اندر هر یکی از این دو کانه بوسط
میسر او دعوی کنند بدین که ایشان قران کنند اندر هر مثلثه ده بار و از ده
و اندر وقتی ازو فقط سیزده بار و میان هر دو قران بیست سال بوذ کم و بیش
در تقاویم و تواریخ پیدا کنند از قرانی که اندر مثلثه باشد از اولش
تا بدان قران که اندر مثلثه دیگر بوذ و اگر ما را ازین طریقت راستی کفایت
کردی ما را از بسیاری مراتبها اندر تعدیل و تقویم ستارگان و چون اعتقاد

ادبا

بر جایگاه مقوم بوذ عدد قرانات اندر مثلثات نگاه توان داشت و نه
عدد روزها و سالها از میان قرانات و طالع وقت را اندر قران این
دو کوکب بدست توانیم آورد از گرانی سیر ایشان و دشواری وقت
شدن بر آن حالها ایشان که تعلق بر رصد دارد و تحقیق پس طالع آن سال را
که قران اندرو اتفاق افتد طالع قران گویند و حکم کنند بر موجبها قران این
طالع همچنانکه بر همه حادثها که از طالع ابتدا اوقات آن بوذ حکم کنند بر الضاف
برسم دانیم که آن طالع مستعارست و لکن ما طریق آن مردمان کنیم و بایشان
تقرب کنیم بمذهب ایشان و برگزینیم از سخنهاشان آنچه بقیاس نزدیکتر
بوذ **فصل** چون قران افتد نگاه کنیم اندر وقت قران بدان
کوکب که مستولی بوذ بر باذ خویش و نه دیگر بوذ بر ده فلک [illegible] و او
هر که سزاوار بوذ بدان جایگاه بر آن قران بوذ پس اگر زحل بوذ دلیل
کند بر تنگی و دشواری و قحط و بسیار اندوه و تحیر اندر کارها و اگر مشتری
بوذ دلیل بوذ بر فراخی و نیکی و امن و سعادت **فصل**
نگاه کنیم بدان طالع قران که گفتیم که طالع سال بوذ که کدام کوکب را
قوت بیشتر بوذ و شهادت او زیادت بوذ پس حکم مجمل بر آن قران که از

طبیعت این کوکب کنیم اگر زحل بود حکم بر آن کوند کند که غم از تحیر و تنگی و
کارها دشوار و بسیاری اندوه و عالها رحلی و اگر مشتری بود دلیل بود بر دین و
زاهد و بسیاری چیزها و آسانی کارها و معاش و اگر مریخ بود جور و ستم و
دزدی و خون ریختن و غارت کردن و کین و ختی و اگر زهره بود بر قوت کار
زنان و خادمان و بسیاری بازی و لهو و سرود و خوانندگی کارها و نکاح و
اگر عطارد بود قوت کار دبیران و بازرگانان و خداوندان صنعت و حرفت
و بندگان و پرستاران و اگر شمس بود قوت کار پادشاهان و بزرگان و
کسانی که بنزدیک ایشان بار خوانند و اگر قمر بود قوت کار رعیت و خادمان و
تندرستی و قوت کار ایشان و آمدن خبرها از نواحی پس چون دو کوکب
ممتزج شود بحساب امتزاج حکم کنیم چون امتزاج شمس و مشتری کو دلیل
کند بر ملوک عادل است و خصال رعیت دارد و چون امتزاج شمس و
مریخ بود دلیل کند بر ظلم پادشاهان و بی عدلی و بی رحمی ایشان بر رعیت
و ضعفا و چون امتزاج زهره و مریخ بود دلیل بود بر فجور زنان و
سامحت ایشان و ناپارسایی و چون امتزاج مریخ و عطارد بود دلیل
بود بر غمز و سعایت و حیلت و دروغ و چون امتزاج مشتری و کی از

بجای

تحسین بود دلیل کند بر بداندیشی مردمان پادشاه و قضاة و ثقات و
چون امتزاج زهره و قمر بود دلیل کند بر بسیاری فرزندان و بسیاری
چیزهای شادکننده و چون امتزاج قمر و عطارد بود دلیل کند بر فصاحت
و مناظره کردن و تیزی خاطر و ذهن و چون امتزاج زهره و عطارد بود دلیل
بود بر شعر گفتن و آموختن سرود و الحان بر جمله عطارد چون با کوکبی
امتزاج کند با هر کس قوی بود او را یاری دهد بحسب فضل او شرکت باشد
در انجا او تأثیر کند فصل نگاه کنند اندر طالع و حال طبقات
مردمان برانگونه که یاد کردیم در باب دوم این مقالت و برین طریق فرق
نیست میان ایشان لکن حکم برین و بر دلالت این عام تر است و
در روزگار تر و اندران خاص تر و کم روزگار تر فصل
بگردانیم طالع قسمت از برج قران راهر سال یک برج پس طالع برج
قران مرد و دلیل بود بر سال اول و ثانی طالع قران و ثانی برج دلیل
سال دوم بود و هم برین ترتیب نگاه دارند هر سال و برج انتها را و
خداوند ایشان را و امتزاج ایشان را بسعود و نحوس پس حکم کند سال را
بر حسب آن و بر حسب آنکه و احب کند از طالع و سال خدای و دیدا آنکه اندر

حکم کردن بران و امتزاج بعضی از دلیلها با بعضی خاطر تر و اندیشه صافی
باید تا آنرا که قوی بود تمیز کنند از بی قوت تر پس حسب آنکه خبر داده‌اند بیان
حکم کنند چون بار آنها از نیکی را ید و قوی را ضعیف و شهادت را
معرب پس دلیلها خبر ماشر بسیار کرده و دلیلها ضدش اندر حکم بر ظاهر کنند
و برانکه خبر داده و آن سهل و آسان بود

فصل

هر وقت که در صورت
طالع قران کوکبی باهم باشند و قوتها ذاتی و عرضی که معدود کرده اند از بیشتر
کواکب دیگر و امتزاج با و بنظر و اتصال و جایگاه تاسع و عاشر و حادی عشر
طالع قوی تر بود و ثالث و ثانی عشر و سادس بی قوت تر پس حکم کنیم
بیکشتن سعلین اندران قران از طبیعت آن ستاره پس اگر اندر اوتاد
یا مایل الاوتاد بود آن کس از اهل آن دولت وقت بود که حاضر بود و اگر
اندر ثالث و تاسع و ثانی عشر و سادس بود بیگانه بود نه از آن دولت
و ملت و اگر آن کوکب زحل بود ناکس پیری بود دور بین باریک اندیشه از
خانه و آن قدیم اگر مشتری بود از خداوندان پارسایی و صلاح و اگر مریخ بود
ظالم و خونریز و اگر زهره بود عابد و متدین و پارسا و اگر عطارد بود ضعیف
و سخت کوی زبان آور خداوندان عجایبها و اگر شمس بود پادشاهی و

بود و اگر قمر بود معدبر بین مردمان بود و وقتی از میان طالع و جایگاه
قران یا از میان طالع و جایگاه کوکب بران شرط که هر سالی برجی بود
و هر درجه را الحصش و طالع آن سال که آن منتهی اندر وی پیدا شود و برج
انتها از طالع قران هردو و چون آغاز مولودی بود آن کار را اما ظهور
دولت یا وقوع حوادث اتفاقی باشد که انتها طالع قران برج قران رسد یا — انتها قران بطالع قران یا جرم
انتها قران بموضع کوکبی حال یا انتها کوکبی حال بطالع قران چنانکه
برجی را یکسال گیرند و طالع آن سال که منتهی خروج کند و برج انتها از برج
قران دلیل حال صاحب دولت و شبه حال مولود او باشد

باب دوازدهم اندر ادوار بر مذهب قدما

چنانکه از اهل این صنعت
در حکم کردن بر حادثهاء عظیم و اصلی که آنرا ادوار خوانند و یک دور صد و
شصت سال شمسی بود و این سال را چهار فصل کردند ابتدا فصل اول
آنگاه بود که آفتاب اندر بیست درجه و چهار دقیقه آمد از حوت و اندرین
جایگاه خاصه شمس برج بود و اینست زیجات قدیم و انجا غایت تعدیل
بوسط بیفزاید و آغاز کند شمس بالا گرفتن از وسط فلک اش سوی اوج
خویش و ابتدا فصل دوم آنگاه بود که آفتاب اندر هجده درجه جوزا

شود و اندرین جایگاه شمس اندر اوج خویش بود و خاصه صفر بود و هیچ
تعدیل نبود و ابتدا فصل سیم آنگاه بود که آفتاب اندر یازده درجه و چهل و شش
دقیقه بود اندر سنبله و اندرین موضع خاصه شمس سه برج راست بود
و تعدیل بنهایت بود و ناقص بود از وسط و شمس آغاز کند برفتن
از وسط فلک خویش با سوی حضیض و ابتدا فصل چهارم آنگاه بود که آفتاب
اندر بیست درجه بود از قوس و درین موضع خاصه شمس شش برج راست
بود و تعدیل نبود او را و شمس اندر حضیض فلک خویش بود پس فصل اول
هشتاد و هفت درجه و سه ربع بود از درجه بترتیب روزها بشمار آن
و همچنین فصل دوم اما فصل سیوم نود و دو درجه و ربع درجه و روزها بعدد
آن بود و فصل چهارم همچنین بود درست و روزهاش و فصلها برینگونه نهادیم
ولیکن هر روزی از فصلهای سال یکسال بود از فصلهای روز **فصل**
پس چون معتقد کردند قرانرا که از پس طوفان بود بدویست و هشتاد و
شش سال شمسی اول سال را بدانگونه قران دارند که گفتیم اول دور و والی
دور زحل را کردند با برج سرطان و زحل آنگاه در سرطان بود و طالع
اندرین روز بود از پس دویست و هشتاد و شش سال شمسی تسییر کردند

پس

پس از ابتداء دور هر سالی را برجی و دورها را انتهی تسییر کردند هر دوری
برجی و کوکبی و والی دور سیم مریخ بود با برج سنبله و هم برین ترتیب
پس از ابتدا ادوار تا وقت آمدن آفتاب بیست درجه و چهار دقیقه
از حوت از سال سیصد و شصت فارسی دوازده دور و دو از برج دوازده
کوکب بود و دور با عطارد رسید و با برج سرطان و فصل اول از دور
مریخ را بود ماه والی دور فصل دوم شمس او فصل سیم عطارد را و فصل چهارم
زحل را و طالع دور طالع وقت اندرآمدن آفتاب بود اندرین جایگاهی
که یاد کردیم اندر هر ابتداء دوری و طالع سال و طالع اندرآمدن آفتاب
بود اندران جایگاه اندر هر سالی و آن درجه و دقیقه از حوت بدرجه بود
تسییر کند هر درجه سالی و از طالع دور هر برجی را سالی پس آن درجه
که بود تسییر بود از درجه طالع و آن برج بود برج انتها باشد از طالع
فصل هر وقت که والی دور سعد بود و یا مسعود و قوی باشد
دلیل باشد بر سعادت اندران دور و قوت دولتها اندران
اگر والی نحس بود دلیل بود بر بدی حال که اندران بود و اضطراب دولتها
اندران دور و بازگشتن از فصلی بفصلی دلیل بود بر زوال دولتها و انقلاب

آن اندر قومی نیقومی و اگر والی دور کوکبی علوی باشد این انقلاب را کرده
یکبار بوذ و با مردمانی بر خلاف آن مردمان جنبش و عادتها و سیرتها
دیگر گون و اگر والی نیز کوکبی سفلی بوذ این انقلاب یعنی بازگشتن از جایگاهی
بود بجایگاهی دیگر یعنی بخاندان دیگر هم از آن دولت و کشتن و فتنه بوذ
پس اگر والی دور مسعود بوذ و قوی تر بوذ دولت را انقلاب نبوذ بجز
فصلها و هم اندر آن خاندان بماند پس اگر والی فصل مسعود بوذ و قوی
اندر آن دولت سعادت و قوت بیفزاید و اگر نحوس بوذ و ضعیف
دولت مضطرب و منحوس کرد تا بدان جه که بیم بوذ که زوال آید و هر وقت
که قوت بود دور و سه دور بوند و خداوندان و والیان فصل سلیم
باشند از نحوس روزگار آن دولت بماند

فصل

هر وقت که والی دور کوکبی علوی بوذ با یکی از دو خانهٔ او و او را موافق
بوذ یعنی زحل زد ماذه با ماذه یا خانه یا شرفها و دلیل بوذ بر درازی
عمرها و بماندن نشانها و دیر ماندن ملوک خاصه که والی زحل بوذ یا برج
دلو یا میزان و اگر والی کوکبی سفلی بوذ یا برجی که مخالف او بوذ و
ضعیف بوذ اندر غربت یا احتراق یا با جنس فاسد دلیل کند بر کوتاهی

عمرها و اندکی روزگار پادشاهان و نماندن نشانها

فصل

چون والی دور کوکبی علوی بوذ و با آن برج که خانهٔ او بوذ یا شرفها و
بیشترین کواکب علوی یا جملهٔ ایشان اندر خانه و والی باشند یا شرف آن
و ناظر دو و معتدل و سول آن والی دلیل کند بر پیدا کشتن ملکی که همه اقالیم
او را گردد و آن چنان بود که دور مریخ را بوذ با برج جدی و طالع دور
حمل بود و مریخ اندر جدی و مشتری و زحل اندر عقرب

فصل

هر وقت که والی فصل والی دور بوذ دولت اندر آن فصل قوی تر
بوذ زیرا که زحل را هم ولایت فصل بود و هم ولایت دور و هر وقت
که والی فصل و دور قوی باشند و بسیر ماه انتها از طالع دور با درجه
قسمت نحس مریخ رسد که یا تربیع یا مقابله و مریخ سال خدای
بوذ دلیل بوذ بر بیرون آمدن خارجی که بیشتر باشد که وی ده سال
بوذ پس پادشاهی بخداوندان خویش رسد

فصل

چون تیر ماه انتها را قسمت شعاع مریخ رسد اندر برج هوائی و
مریخ سال خدای بود و والی دور اندر برج هوایی سوختنیها
و شهابها و علامات اندر هوا پدید آید اگر بجای مریخ زحل بود و

وشعاعهای وی اندر برج والی بود وطوفانها پدید آید وغرق شدن مردمان
واندر برج ارضی زلزله وخسوف واندر هوای [illegible] ماه ورعدها وبادها
سخت چون والی دور زحل بود یا مریخ یا یکی ازیشان وخانهاشان وتحت
ماتیر بشعاع نحسی [illegible] دلیل کند بر حادثه که اندر همه اقالیم پدید آید
وان حادثها که خاصه شهری را بود آن بود که کسوف بود اندر برج آن شهر
بعضی طالع شهرها اندر جایگاه تسییر او یا مقابله یا تربیع یا آنکه کسوف اندر
شعاع نحسین بود وان نحس سال خدای بود وان برج که اثرهاشان
بود تباه باشد وخداوند سال تباه گشته بود وقمر نحوس بود
اندر طالع سال **فصل** سزاوار بود آنها که اصل باشد
وبد اند کارها علم آن وآن باشد که نزدیکتر دور باشد بعضی از آن
سال که انجام دور بود واین مقالت را برین باب بسنده کنیم والله اعلم

مقالت سیوم اندر حکم کردن بر موالید وتحویل سالها

وان سی باب است ا اندر مقدمه این مقالت ب اندر
آزمایش کودک اندر شکم مادر وحالها او پیش از ولادت ج
اندر شناختن درجه طالع ولادت د اندر تربیت مولود ه اندر
صورت نقش مولود وحلیه ومزاج او و اندر عمر وزندگانی
ز اندر اقبالها که بخش مولود رسد ح اندر احوال نفس ط اندر
آفتهای نفسانی ی اندر احوال مادر وپدر یا اندر احوال برادران
یب اندر مال وسعادت یج اندر حرفت وعمل مولود ید
اندر تزویج یه اندر فرزند یو اندر اولیا واعدا یز
اندر سفر وغربت یح اندر حال مرگ یط اندر قسمت روزگار
مولود ک اندر تحویل سالها موالید وتسییر دلایل اصلی وتحویلی

باب اول اندر مقدمه این مقالت بدانکه حکم
نجوم بر نیک وبد است هر کجا که سعود بینی نیکی گوی وهر کجا نحوس بینی
بدی واما تثلیث وتسدیس دلیل بود بر آسانی کارها ولحوق وتربیع
ومقابله بر دشواری **فصل** قبول تمام دلیل بود بر تمامی کارها
قبول میانه بر میانه ونا قبول را امید وطمع لیکن بیک شهادت
هیچ حکم قاطع نکنند **فصل** دلیلها یک جنس چون اینهمه بنگرند
یا نظر کنند دلیل بود بر حقیقت این کار وتمامی آن ودیر بماند وچون بر
ضد این بود دلیل بر ضد بود **فصل** سه چون راجع بود یا

محترق ضعیف کرده از سعادت دادن نحس چون مقبول بود نحوست
خویش باز دارد **فصل** اوتاد دلایل بود بر قوت کار
و پیدا گشتن و تمامی آن و مایل الاوتاد بر او میند و بعضی از تمامی و زایل و
ساقط بر زوال و بر گشتن **فصل** مشرق بجای اوتاد
نیستند و مغرب بجای مایل الاوتاد و انکه تحت شعاع بود بجای زایل
و ساقط **فصل** انکه قمر از و منصرف بود دلیل باشد بر کارها
گذشته و انکه قمر بدو می پیوندد بر کارها مستقبل و خداوند خانه قمر بر
انجام کارها همچنانکه خداوند خانه چهارم **فصل** اتصال کوکب
بکوکب چون آغاز کننده بود نخستین کاری از و رغبت کننده بود و بد
اعداد آن چیز چون اتصال خداوند طالع بخداوند دوم که دلیل بود بر طلب
مال و جهد کردن در آن و چون اتصال خداوند دوم بخداوند طالع که دلیل
بود بر یافتن مال آسانی بی رنج و طلب بسیار هر وقت که دو
سعد مستولی باشند بجایگاه بینک ناخوشیها بینند از نیک مردمان و چون
نحسان مستولی باشند بر خانه سعادت نیکیها یابند از بدان و هم برین
قیاس چون نحسان مستولی باشند بر مواضع سعادت **فصل**

زیان

زیان نحس ان مقابله زحل مقارنه مریخ بود **فصل**
و زیان قمر از مقارنه مریخ بود **فصل** نحس مشرق دلیل بود
بر آفت و مغرب بر بیماری و آفت و زیان ناگاه حادث شود و بیماری
ان بود که از پس یکدیگر پیدا شود و بزرگترین نحسی زمین ان نگاه
بود که هر دو نحس پیش از بر آمدن آفتاب بر آیند و پس از بر آمدن قمر
فصل شمس چشمه و منبع یعنی آرامشگاه قوت حیوانی است
و قمر ان قوت طبیعی و زحل ان قوت ماسکه و مشتری ان نامیه و
مریخ ان غضبیه و زهره ان شهوانی و عطارد ان ادراکیه **فصل**
هر وقت که طالع زن هفتم طالع شوی و طالع بنده ششم طالع خداوند
و طالع چاکر دهم طالع خداوند بود کار ایشان دایم با یکدیگر بسامان
فصل هر وقت که نحسی از مولودی بجایگاهی سعدی یا بجای
سعدی افتد طالع آن مولود دلیل کند که ناخوش زید و انکه مولودش
سعد بود از انکه در مولودش نحس بود **فصل** هر جا که گوییم که خداوند
فلان خانه بدان مستولی خواهیم بروی

باب دوم

اندر آغاز آفرینش کودک در شکم مادر و احوال او پیش از ولادت

اغاز آفرینش کودک اندر رحم انگاه بود که آب انجا حاصل اید و آن
مانند خمیر است که اندر تنور بنهند و گویند ان اول خمیریست که ابار
حال پس گردد و آن چون تخم است که اندر زمین افکنند و میان این
دو وقت روزکاری معلوم بود پس این حالها که خاصه مردم را بود از قوتها
نفسانی و مزاجها طبیعی رجب آغاز آفرینش او بود و طالع آن وقت
و اتفاقست مر انکه مردی را اندر روزگار زحل ستارها ازین شکلها مستولی
بود بر طبع حال کودک اندرین ماه **فصل** ماه اول از حمل در ولایت
زحل بود و بر ابتر تغیرات بافراط بدید باید و بافراط آن نطفه خوانند
پس اگر زحل در طالع ابتدا قوی حال بود آن کودک زیرک و تیزبین و
تمیز بود در کارها و اندر عاقبتها و راست گوی و دوستدار مردم بود
فصل ماه دوم اندر حمل تدبیر مشتری بود و درین ماه اندر نطفه
رنگ سرخی پیدا شود از خون حیض و علقه گردد و لختی بزرگتر شود و باد
گرم اندرو پدید آید و بقراط آن را ولد خوانند پس اگر مشتری اندر طالع
ابتدا او اندرین ماه قوی حال بود آن فرزند نیک سیرت فاضل و رشید
و دانا بود **فصل** و اندر ماه سیم مستولی مریخ بوذ و علقه مضغه

گرده

گردد و اندامها پیدا شود چون دماغ و دل و جگر جدا شود و اندام عضوی
نشانی پدید آید و بقراط ازو چنین گوید پس اگر مریخ اندر طالع
ابتدا و اندرین ماه قوی بود کودک دل اندر و قوی و مردانه باشد
فصل مستولی ماه چهارم آفتاب بود اندامها مولود یک
یک پدید آید و استخوان اندر مضغه سخت شود و کودک قوت گیرد
و روح اندر جسد آید و بجنبد و اگر آفتاب اندر طالع ابتدا و اندرین
ماه قوی بوذ مولود بر طبع پادشاهان بوذ و دانا بوذ و سیاستها و کارها
سلطانی و بقراط اندرین ماه و در ماهها دیگر صبی خوانند
فصل اندر ماه پنجم مستولی زهره بوذ درین ماه صورت
او پیدا آید و موی روید و گوشت استخوان را بپوشد پس اگر زهره در
طالع ابتدا و اندرین ماه قوی بوذ مولود خردمند و پاکیزه و باهیبت
نیکو و باجمال و بازینت **فصل** اندر ماه ششم مستولی
عطارد بوذ و زبانش گشاده شود و تمام خلق گردد پس اگر طالع ابتدا
و اندرین ماه قوی بوذ ادیب و فصیح بوذ **فصل** اندر ماه
هفتم مستولی قمر بوذ مولود تمام خلقت شود و قوی گردد و حرکت کند

بیرون آمدن پس اگر درین ماه بیرون آید حکم کنند از زندگانی او زیرا که
تمام خلقت شده بود و طبایع و قوت همه ستارگان گرفته و اگر
قمر اندر طالع ابتدا او اندرین ماه قوی بود مولود دانا بود و کارهای
دهقانی و زراعت و عمارت زمینها و آبادان کند و آسمان و امثال
هشتم مستولی دیگر **فصل** باره زحل بود و کودک درین ماه
فسرده گردد در رحم گران شود و بی نیرو گردد پس اگر درین ماه اتفاق
ولادت بود حکم تباه باید و زنده نماند این حال که یاد کردیم **فصل**
ماه نهم دیگر باره مستولی مشتری بود همچنان در ماه دوم و مولود نیرو
در گیرد و صلاح بدین دو حرکت طبیعی کند به بیرون آمدن والله اعلم

باب سوم اندر شناختن درجه ولادت

وقت ولادت نیز باید از گشتن زیرا که جزها را اکتساب کند که
مستقبل بود از سعادت عالمی و گشتن او و خاصیتها از مزاج
مردم و قوتها نفسانی در التماس از سعادت بود اکنون معلوم کردن
وقت بیرون آمدن مولود بروشنایی این عالم نیست که باضطرلاب
که بدان ارتفاع بگیرند اگر روز بود و اگر شب ارتفاع ستارگان دران

حال که کودک از مادر جدا شود اما آنچه بآلات ساعت گیرند چون
بنگان آب الجه بدان ماند اندران بسیاری تفاوت افتد از بهر
آنکه معروف تر آلات ساعات النهار آب بود و اندران گاه بیش
بود بسیار بجهت بجیدن آب و خبر در پیش آمدن و دیگر ذات آب
پس چون وقت ولادت بتحقیق از دست بشد بدست شوان
آوردن گرد آنکه منجمان چاره ها کرده اند و نزدیک آورده و نموذارها
نهاده و بیشتر نموذار که بکار دارند نموذار بطلیموس خداوند مجسطی
که این بطلیموس دیگر است که دانا بود بعلم طبیعی و احکام نجوم و نموذار
دیگر است که از نموذار مسقط النطفه خوانند اما نموذار بطلیموس آنست
که قومی را بتحقیق دانیم که پیش از ولادت یا بعد از آن بمقدار نیم
ساعت همچنین بگوییم و طالع آن وقت و اوتاد راست بنهیم
کواکب را معلوم کنیم و جزو اجتماع یا استقبال که پیش از ولادت بود
معلوم کرده ایم اما اگر استقبالی بود و استقبال بروز بود جزو
شمس نگاه داریم و اگر شب بوده باشد جزو قمر پس ستارگان را
که اندران برج و اندران خط بود از خانه و شرف و مثلثه و حد بستانیم

و نگاه کنیم تا درجه کدام کوکب از ایشان نزدیکتر بود بدرجات یکی از اوتاد
طالع تخمینی پس درجات آن وتد را همچون درجات آن کوکب کنیم اعنی
که درجات طالع ولادت بیشتر بود یا درجات طالع تخمینی و درجه طالع
بر حسب آن کنیم و دیگر خانها و طالع را بجمله بیرون آوریم پس اگر بسیار کواکب
را درجات یکدیگر نزدیک بود آنرا که حظ وی بیشتر بود او را تعدیل
کنیم و اندرین نمودارات شرایط است و تاکیدها که همه را مرجع باین
بود که یاد کردیم و این را نمودار بطلمیوس خوانند اما نمودار مسقط الما
بود که از هرمس روایت کرده اند طریقش آنست که طالع تخمینی بتقریب
بیرون آوریم و اوتاد و جایگاه قمر را معلوم کردانیم و باید که دانسته
آید که اصل این نمودار آنست که جایگاه قمر بوقت ولادت طالع
مسقط الی طالع وقت ولادت بود باتفاق بسیاری از حکما و مکث
مولود اندر رحم در میانه سه زمان بود بتقریب یکی از آن نه دور و تمام بود
از دور قمر و روزها آن دویست و پنجاه و نه روز و سیزده ساعت
باشد بتقریب و میانه آن که مکث اوسط خوانند ده دور بود و در روزهاش
دویست و هفتاد و سه روز و پنج ساعت باشد بتقریب و مکث بیشترین

ده روز ونیم

ده روز و نیم بود و در روزهاش دویست و هشتاد و شش بود و بیست و
یک ساعت بتقریب پس بنگریم اگر قمر تحت الارض بود بعد از طالع تا
بقمر بنگریم و بر سیزده قسمت کنیم و آن ما ست بتقریب
آنچه از قسمت بیرون آید بر مکث وسط افزاییم آنچه حاصل آید مکث مولود
بود و چون قمر فوق الارض بود بعد از قمر تا بطالع بنگریم و بر سیزده
قسمت کنیم آنچه بیرون آید از مکث وسط نقصان کنیم آنچه حاصل
شود مکث مولود بود بتقریب پس آن مکث را که حاصل آمده بود از
وقت ولادت که تخمین کرده ایم نقصان کنیم آنچه که رسد در آن
روز و در آن وقت که مسقط نطفه بوده است قمر را بدان تاریخ مقوم کنیم
اگر در برج طالع ولادت افتاده باشد و نزدیک بدرجه تخمین آن درجه
درجه طالع بود و اگر مختلف افتاده بود نگاه کنیم تا اندر کدام روز برآمده
بود و اندر آن روز برآمدن جایگاه قمر ولادت نگاه داریم بر جمله
اگر روز بود مطالع درجه آفتاب بدان دور از مطالع درجه قمر نقصان کنیم
آنچه بماند دایر بود از وقت برآمدن آفتاب تا وقت برآمدن جایگاه قمر
ولادت اگر شب بود مطالع نظیر درجه آفتاب آن شب از مطالع درجه

قمر ولادت نقصان کنیم انچه بماند دایره بود از وقت فرو شدن آفتاب
تا بر آمدن جایگاه قمر انگاه از دایر ساعات شب بیرون آریم و
قمر را برو تقویم کنیم که درجه او دران وقت درجه طالع وقت ولادت بود
و جایگاه قمر وقت ولادت طالع ابتدا کودک بود والعلم عند الله العزیز
الوهاب **باب چهارم اندر مولود**
دانکه این کودک که سزاوار زیستن نبود آن بود که غذا نپذیرد
وانکه پرورش نبود او را آن بود که سال تمام نرسد **فصل**
هرگاه که یکی از نیرها اندر وتد بود و نحس یار او بود و در تربیع یا در مقابله
او این مولود غذا نپذیرد **فصل** چون طالع مجهول بود یا از
دو نحس در میان دو سعد بود و نظر نداده دو مستولی بر جایگاه این نیر که غذا
نوبت بود نحس بود یا کوکبی منحوس مولود غذا نپذیرد **فصل**
دلیلها پرورش درجه طالع است و خداوند طالع و ماه و نیر و سهم السعاده
و خداوند مثلثات ایشان و قوی ترین ارباب مثلثات طالع باشند و
آن نیر که نوبت او را بود پس اگر بیشتر ایشان در اوتاد باشند یا در
مایل الاوتاد اندر حظهای خویش و مسعود باشند و سلیم از نحسها الخ

بر تمام نیکویی و ترتیب و آسانی او حکم کنند اگر بخلاف بود
این حکم کنند و اگر ترتیب نپذیرد اگر در میان این حالها بود بر حسب
ضعف و قوت حکم کنند بر ترتیب **فصل** سعادت قمر روز
سیم مولود و هفتم دلیل بود بر خوشی غذا او بسیاری آن و نحوست او
دلیل بود بر اندکی غذا و بر بدی آن **باب پنجم**
اندر صورت و مزاج مولود این معنی از مستولی بدانند بر جایگاه
قمر و بر طالع و از قوی ترین ستارگان یا با حظ ترین ایشان پس هر
کدام که قوی تر بود از این سه گانه و حظ او بیشتر بود او بتدبیر سزاوار
تر **فصل** زحل چون والی تدبیر و شرقی بود مولود زنگ اگین
دارد و آباداران تن و سیه موی و ابرو پیوسته و موی بسیار بود و چشمش
معتدل بود به بزرگی و خردی و غلبه مزاجش سردی و تری بود و چون زحل
غربی بود مولود گندم گون بود و زرد و کوچک و نیکو موی و نیکو ترکیب
و مایل و سیاه چشم و غلبه مزاجش خشکی بود **فصل**
چون والی تدبیر مشتری بود و شرقی بود مولود سپید لون و سرخ بود
و نیکو موی بود و نیکو روی و سیاه چشم به بزرگی و خردی و نیکو بالا

و باد قار و غلبه مزاجش گرمی و تری بود و اگر مغربی بود مولود سپید
اما نیکو رنگ نبود و راست موی بود و چشم میانه بود و کوچک تن بود و
مزاجش غلبه تیزی کند **فصل** مریخ چون مستولی بود و مشرقی
بود مولود سرخ گونه بود و نیکو قامت و تن آباذان و ازرق چشم و میانه
موی و غلبه مزاجش گرمی و خشکی بود و اگر مغربی بود سرخ رنگ بود و خرد
کالبد خرد چشم نیکو موی سپید موی غلبه مزاجش خشکی بود **فصل**
چون زهره والی تدبیر بود و مشرقی بود یا مغربی افعال او چون مشتری
بود و لکن نیکوتر و قبول‌تر و لطیف‌تر و جمال و بدان نمایان باشند و بود
و نیکو شکل‌تر و تن آباذان‌تر و بر اندام‌تر و چشمش سیاه بود
عطارد چون والی تدبیر بود و مشرقی بود مولود عسل رنگ بود و
معتدل بزرگی و خردی اندام و نیکو تالیف و کوچک چشم بود و میانه موی
و غلبه مزاجش گرمی بود و اگر مغربی بود میان زردی و گندم گونی بود
و نزار و باریک آواز و چشمش در مغاک افتاده و هم قوی در آن ماند
و غلبه مزاجش خشکی بود **فصل** هر دو نیر ساعد کواکب باشند
در افعال ایشان بس کشش باری دیدر بنیات و جمال تن نماید

و قمر را اعتدال و باریکی اندام و تری مزاج **فصل** هر وقت که
کواکب مشرقی باشند و تسریفشان نزدیک بود و تن را بزرگ کنند و
چون بوقت اول باشند قوی و جلد کنند مولود را و اوراج بود معتدل
و چون پوشیده باشند خسیس کرده اند و افتقار رسد بوی **فصل**
الکمانی که در از بالا باشند خداوند طالع ایشان اندر زره فلکی قرار
باشند و کوتاهیان را در حضیض ان

باب ششم

اندر عمر و زندگانی این معنی از مواضع هیلاج و از ستارگان وسط
السماست پس طالع حادی عشر پس سابع پس تاسع و حد طالع بران
گونه بود که گفتیم اندر مقالات اول که از پنج درجه است از بالا زمین
تا پنج درجه پیش خانه دوم و همچنین مثالها **فصل**
هیلاج چهارست شمس و قمر و سهم السعاده و طالع است چون مستولی
بر جایگاه هیلاج یکی از نیرین بود که از و والی تر نبود هم او هیلاج بود
و هم والی و عمر از هیلاج و والی دانند پس اگر هیلاج بود که او را والی
نبود از ایله کنیم و طلب هیلاج دیگر کنیم که او را والی بود پس اگر
نیابیم برین گونه هیلاج درجه طالع بود **فصل**

مواضع قابل درجه غارب بوذ و حدود و نحس از ان دو نیز و از تربیعات
و مقابلات ایشان مواضع ثوابت قاطعه **فصل**
بسیاری هیلاج و قوت ایشان نظر یکدیگر دلیل بوذ بر صحت تن
مولود و بزرگی و بیداری و تیز خاطری **فصل** هر وقت که هیلاج با
والی میان سابع و عاشر بوذ تسییر ایشان بدرجه غارب کنیم بگیریم آن
درجه طالع تا بمقابله و هیلاج بمطالع بلد و بهر درجه سالی گیریم و بهر دقیقه
شش روز و ترتیب ان تسییر بخلاف توالی بروج بوذ و چون هیلاج
یا والی اندر ربع دیگر بوذ تسییر ان بر توالی بود همیشه **فصل**
هیلاج یا والی که میان سابع و عاشر و بدرجه غارب بخلاف توالی
از انتسییر کنیم پس اگر سعود و بد و متصل باشد اندران بجز ایم و نحوس
بکاهیم و مقدار زیادت و نقصان ان بود که نگاه کنیم با جزا ساعات ان
سعد یا نحس بحسب موضعش و نقصان کنیم از ان مقدار ساعات بعد او
از طالع هر ساعتی را از ساعات بعد نصف سدس یعنی از دوازده یکی
و انچه بماند اجزا ساعات مقدار زیادت بود یا نقصان **فصل**
هرگاه که هیلاج یا والی بنحسی رسد یعنی موضع قطعی اندر وقتی کز انسالها
قاطع

وان

وان هیلاج یا والی بدان نحس منحوس شود وقت تحویل سال یا اندر
میان سال و ان نحس اندر وتد از اوتاد طالع تحویل بود خوف بسد
او را از قطع پس اگر سعد قوی بجایگاه ان قطع نظر کند اندر اصل تحویل
ان بدی را باز دارد از قطع و ان افت بگذرد و اگر هیلاجی یا والی
فاسد بود اندر اصل و فاسد از تحویل ان عارض سبک بوذ **فصل**
خداوند ثامن یکی از نحس کنندگان بوذ که از شر او شاید ترسید
خاصه که نحس بود یا منحوس اندر اصل **فصل** بیشتر اهل این
صنعت را درین باب طریقی دیگرست و ان چنانست که افتاب را
هیلاج دارند از روی زمین و زیر زمین چون در برج مذکر باشند یا
ربعی مذکر کم در ثانی عشر و سادس و سیوم و ماه را هیلاج دارند
از زیر زمین و روی زمین چون در ربعی مونث یا برج مونث بوذ
کم در ثانی عشر و سادس و تاسع و بروز ترتیب از شمس بوذ پس قمر
پس طالع پس سهم السعاده و بشب ترتیب از قمر بوذ پس افتاب
پس سهم السعاده پس طالع چنانکه یاد کرده شده است و همچنین اگر
ناظر بود از خداوندان حظها کش که خدای بود و ایشان از اسالها

کبری و وسطی و صغری اکنون او را وجهی همی بایذ شناختن از احوال کی

دارند پس اگر کذخذاه اندر وتدی بوذ سنی کبری بذهند و اندر زایل

الوتد سنی وسطی و اندر زایل سنی صغری و چون سعدی بکذخذاه پیوندد

از تثلیث یا تسدیس اندر عطیت سنی صغری خویش زیادت کند

اگر اندر وتد بوذ و اگر مایل الوتد بوذ و بهر سنی صغری شهر آید و اگر در

زایل بوذ سبک سنی صغری و هم چنین چون نحس متصل شوذ بکذخذای

از عطیت او نقصان کنذ و عطارد چون ممتزج شوذ با سعد سعد بوذ

و با نحس نحس بوذ و نیز از تثلیث و تسدیس سعد باشند و از

مقارنه و مقابله و تربیع نحس و چون کذخذای ضعیف بوذ یا منحوس

کار زندکانی ضعیف بوذ و جای مخالف بوذ و بخت بوذ بر بوذ

نزدیک هر نحوسی که هیلاج یا کذخذاه است خاصه اندر همه سنی

که کذخذاه او بهر یا سبک او سنی که خذای اینست

الشمس کبرا قک وسطا لط س صغرا لط القمر کبرا قح

وسطا مو ط م صغرا له زحل کبرا نط وسطا مج صغرا ل

المشتری کبرا عط وسطا مه م صغرا یب المریخ کبرا سو

وسطا م م صغرا یه الزهره کبرا قب وسطا مه صغرا ح

عطارد کبرا عو وسطا مح صغرا ک باب معشم

اندر علتها و آفتها این معنی از مستولی بر غارب و سادس

معلوم شوذ و از زحل و مریخ اتصال ایشان با مستولی بر طالع و از آن

برج که اتصال کند چنانکه حمل را سر و روی کند و ثور را گردن و گلو و جوزا را

دستها و بازوها و دوشها و سرطان سینه و پهلو و شش و

اسد را معده و دل و سنبله را روده کان و شکم و ناف و میزان را

ناف و از ناف تا زهار و کمرگاه و عقرب را عورت و قضیب و

خصیتین و قوس را رانها و جدی را زانوها و دلو را ساقها و حوت

را قدمها و برین ترتیب از طالع دوازده چنانکه طالع را سر و

دوازدهم را قدم فصل زحل را از ظاهر گوش راست

و از باطن سر و شانه و مشتری را گوش چپ و دل و شش

ل بوذ

بعضی شرها نهاد و بعضی مریخ را جگر و در کها ساکن به عورت و بس
دیدار چشم و دماغ و معده و پهلو و همه اندامها از سوی راست و زهره
را بعضی گوشت و کلیتین و مقعد و عطارد را زبان و سخن و
فکرت و زهره و قمر را دون و شش و راه گلو و همه اندامها از جانب
چپ پس همه ستاره که منحوس بوذ از یشان آفت و علت دران عضو
بدید آید که منسوب وی بوذ و اندر مقدمه یاد کردیم که نحس چون مشرقی
بوذ آفت آرد و چون مغربی بوذ علتها فصل زحل دلیل بوذ
بر بیماری بلغم و مادتها که ر اندامها ریزد و بر ریشها روذ کالی در
زبان و درد گلو و خون آمدن از گلو و نواحی و رنا ز اجهاری رحم افتادن
فصل مریخ دلیل بوذ بر خون افکندن و سوختهای سودا
و جگر و گرد مادتها که بباید شکافتن و داغ کردن و ریشها یکبارگی
مازی و خون که از رحم افتد فصل عطارد یاری دهد هر یکی را
از دو کانه رطوبت او تا بیفزاید و بزرگ گرداند فصل
هر وقت که علتی بوذ و قمر اندران برج بوذ که نحسی اندر و باشد
وقت ولادت یا تربیع او یا مقابله کار صعب بوذ و سخت تر انگاه

باشد که علت از طبع آن نحس باشد فصل استشهاد
دارد اندر سهم المرض همچنانکه بهره و دلیلها دیگر باب
هشتم اندر حال نفس احوال نفس منقسم شوذ بعقلی و
خلقی پس عقلی عطارد مدبر بوذ و خلقی را قمر و بحسب قوت این ستاره
و ضعف و نحوست و سعادت حال بوذ اندرین دو کار تا بدان که
پیغامبری بوذ یا حکمی و الا نادانی و بیخردی چندین تفاوت فصل
نگاه کنند بدان برج که قمر و عطارد اندرو بوذ و آن ستارگان
که مستولی باشند بر جایگاه ایشان پس اگر در برج منقلب باشند نفس
دوست دارنده مدح و ثنا و آویزنده در کارها ایزد سبحانه و تعالی
و نیکو حرکت و دانا بعلم نجوم و اگر دو جسدین نفس را متغیر گرداند
و گردنده و ناپاینده بر یک حال و طالب علم و زیرک و اگر ثابت باشد
نفس عادل باشد و نا ونینده و خردمند و زیرک و صبور و دوستدار
تعب و رنج فصل اگر مستولی بر جایگاه عطارد و قمر
زحل بوذ و اندر احوالی ذاتی و عرضی قوی و محمود بوذ مولود را
نیکو رای و دور اندیش کند و کارها برای خویش کند اگر زحل

برخلاف این کند مولود را حقیر و دون همت و ناتمیز و ناخویشتن
دار و خاین و شقی کرداند و هیچ شادیش نبود و اگر مشتری شاکل
زحل بود و زحل بر حال محمود مولود نیکبخت مرد کرداند و کرامی کننده
مر پدر او مرشد یعنی ره نماینده راستی و نیکرای و یاری دهنده و تمیز
و بلند همت و آهسته و اگر بر حال مذموم بود سنجیده نبود نیک بود
ورسیده خرد بود و بری دارد و دشمن دار فرزندان و ناامیزنده با مردمان
و بی دوستی بد اختیار پس اگر شاکلش مریخ بود و زحل بر حال
محمود باشد مولود ناامیز بود و رنج بردار و کردنده از دلیر رسید دلی و
انده ولی و بد معامله بود و نابخشاینده و دست کش راند ران چیزی که
مردم را اندران منفعت بود و مخاطره کننده و دوستدار شغب و خاین
و دشمن دار مردمان ولکن یابنده مراد بود و اگر زحل بر حال مذموم بود
مولود راه زن جامه ربای و دون کینه ور ستنده بود از خدای تعالی
و بد و خونخواره و نباشش بود و با این همه بد حال و اگر شاکل زهره بود
و زحل بر حال محمود مولود دشمن دار زنان بود و دوستدار پیران
و بد دیدار و دشمن دار کراهتی نیکوئیها و حسود و سخت معاش

ازنان

ورسنده از مردمان و خود رای و پیش بین و آویزنده اندر کارها
ارد و پایدار سا و عیبور بر زمان و شرمگین و خویشتن دار و اگر زحل
بر حال مذموم بود مولود حریص بود بر جماع و نکوهیده اندر همه حالها
و حیله ور و زشتی کننده و ناتمیز و می خواره و دوست دارنده مجامعت با
کسانی را د برادر پس اگر عطارد شاکل او بود و زحل بر حال محمود
بود مولود پژوهنده بود و دوستدار چیزها و نکرنده اندر کارهای
پوشیده و فطن و بیدار و بدخوی و خداوند عجایب و دوستدار آن
دانش و کام روا و اگر زحل بر حال مذموم بود مولود کینه ور بود و رنج کش
و مردم دشمن خاصه خویشان و نزدیکان را و دوستدار شهادت دارد
و متعبد و جاده و فریبنده و بد دولت بود و ناکام روا

فصل

اگر مستولی بر جایگاه قمر و عطارد مشتری بود و بر حال محمود بود دلیل
بود که نفس و از او و با وقار بود و دوستدار مردمان نیکوکار و عادل و بار
و خویشتن دار و رحیم و با سیاست بود و بر دل مردمان سبک بود و
بود و اگر بر حال مذموم بود احوال نفس ماننده بود بدانکه یاد کردیم
و الا ضعیف تر و خام تر و بی تمیز تر بود چنانکه بجای بزرگ همتی

و خصلت و مستوره رای و نیکو مشورت و پسندیده سیرت و نیکو خوی و تیز خاطر و کام روا و یابنده و نیکو دیانت بود و اگر زحل مذموم بود مولود بیهوده گوی و بسیار خطا و حقیر و ناخوش دل و گمان برنده بحکمت خویش و خردی خود و با ان بخرد و متعجب و حیلت خداوند تعلیم و متحرک بود

فصل اگر ستاره ای بر جایگاه قمر و عطارد و مریخ بود و زحل محمود بود مولود قوی بود و خشمناک دوستدار سلاح و جنگها و اقتحام و مخاطره کننده بجای خویش و بزرگ منش و آمیخته کار و دلاور و دلیر و امیر و ذخیره و سایس یعنی خداوند سیاست بود و اگر زحل مذموم بود مولود دشنام دهنده و غلیظ طبع و سفاح دوستدار شب و قاطع طریق و بی رحمت و بد کردار و دوستدار و یاری دهنده و دیوانه پس اگر شاکلش زهره بود و مریخ و زحل محمود مولود نیکو مذهب و خوش زندگانی و شاد دل و خداوند عشق و مایل بحرام و لکن کام روا و پرهیزکار و خردمند و ممیز باشد و اگر مریخ و زحل مذموم بود مولود بسیار جماع بود و ناسپاسکار و استهزا کننده و ناپارسا و دروغ زن و عشق کننده و شتابنده شهوتها و زود سیر و چاپلوس و فریبنده

ضایع کننده و چیزها بود و بجای حیا بد دلی و بجای پارسایی بیم و بجای بزرگ همتی بزرگ منشی پس اگر مریخ شاکل او بود و او قوی حال مولود در شتی و جنگ دوست و مجرب و تدبیر کننده و ناستواضع و دوست دار غلبه و تکبر و معوج بود و بزرگ نفس و خشمناک و خداوند امر و نهی و اگر مشتری زحل مذموم بود مولود دشنام دهنده و آشفته کار و دستبردار ستیهنده و بد دل و بد طبع و زود سیر و سبک سر و زود پشیمان شونده و ناپاینده بر یک چیز و بی تمیز و بی تدبیر و مختلف خو بود و اگر شاکلش زهره بود و مشتری و زحل محمود مولود پرهیزکار و منعم و نیک فرد و دوستدار پاکیزگی و بتهاد و سرودها و کسای خویش و دلیر و دل مردم دوست بود و بر دل مردمان شیرین باشد و نیکو مرد و فاضل و اگر مشتری و زحل مذموم بود دوستدار رحمت و زندگانی و ساده طبع و دوستدار زنان و خداوند ان عشق و بسیار جماع و ناپارسا و ناستور بود و تباه کار و عقلش مانند عقل زنان بود و لکن استوار بود و اندر حالها تصرف کند پس اگر شاکلش عطارد بود و مشتری و زحل محمود بود مولود مطالعه کتب بود و خداوند ان هیأت و هندسه و حساب بود و شاعر طبع و بزرگ دل

دل

و بخرد اگر شاکلش عطارد بود و مریخ بر حال محمود مولود سرکش
و دلیر و خرگاه دارنده و سبک حرکت و حیله‌گر و بدکردار و تیز فهم و فریبنده
و دوروی و لکن کام روا و او زیان کننده بدشمنان و نیکوی کننده
با دوستان و اگر مریخ بر حال مذموم بود ستیزه روی و ستیزه طبع و دلاور
بود و زود پشیمان و رسنده دل و مضطرب حرکت و دزد و دروغ زن
و پلید اندیش و حریص و قاطع طریق و آشفته و فریبنده و معروف بفساد بود
فصل اگر استولی بر جایگاه قمر عطارد و زهره بود و محمود حال
بود مولود آهسته و نیکو مرد بود و تن پاکیزه و خداوند فکرت و غیور و شخ
دارنده بی دوستدارنده بهشها و یاد دارنده ایزد تعالی نیکوکار و
نیکو شکل نیکو تصرف و کام روا بود و مایل بجماع اگر کارش مذموم بود
مولود فرومایه و خداوند عشق بود و کارش مانند بود بکار زنان و نام
و بهتان و حاصل پس اگر شاکلش عطارد بود و او بر حال محمود بود دوستدار
بهشها و حکمتها بود و زیرک و شاعر و نیکو خو و فهم و دوستدار اصل و نیکو دین
و نیکو خاطر و راست طریقت و آموزنده از نفس خویش راه فاضلان
گیرنده و تندی کردن نیک مردان و پرهیزنده از جماع زنان و مایل بغلام

و غیور بود یعنی رشک برنده و اگر زهره بر حال مذموم بود مولود زیرک
و بسیار حیلت و فاحش سخن بود و دوروی و دزد و فتان و بدتدبیر و فریبنده و
دور اندیش اندر بدی و نکوهیده و رسوا کننده و کشنده و خداوند شغب بسیار بود
فصل و چون استولی بر جایگاه قمر عطارد بود و بر حال
محمود بود مولود زیرک و تیزخاطر و تیزبین و خداوند فواید و تجربه و نظر
بود و تیزکار و طالب علم هیأت و هندسه و حساب بود و نگاه دارنده
سر و کام روا و اگر بر حال مذموم بود مولود مکار و سخیف بود و بغلط
افکننده و سبک سر و گردنده از حال بحال و احمق و بسیار خطا و
دروغ‌گوی بود و مضطرب احوال و نادان فصل
و اگر شاکلش هر دو نیر این ستارگان بود و هر دو بر حال محمود بود و بعد آن
بر محمودی دلایل ایشان و از مذمومی نقصان کنند و اگر این دو بر حال
مذموم باشند از محمودی دلایل ستارگان نقصان کنند و در مذمومی
بیفزاید و بر این حکم گرفت قیاس کند و دست بازی دادن اندیشه
صافی زنند و ذهن نیک اندر مزاج ستارگان شاکلت محمود و
مذموم آن فصل نظر قمر بستارگان مولود را متحرک گرداند

اندر انکه کواکب بران دلیل کند و اگر کوکب اندر ذات خویش
قوی بود دلیل کند بر دلیری وی در ان کار و اگر ضعیف بود حرکتش قوتی
فصل شناختن خانهٔ نهم مسعود بود دلیل بود بر پایها
و تقوی و دیانت و نیک اندیشی نیک بختی و چون نحوس بود دلیل
کند بر ضد این و همچنین خداوند خانهٔ نهم و سهم الغیب و خداوندش

باب نهم اندر اتصال قمر و عطارد

چون یکدیگر
ناظر باشند و نه بطالع نحوس گرد آیند و نحس ایشان از حال خود بگشت
افتد باید آرند از طبع ان کوکب نحس کننده **فصل**
دیر الکان الکنانی باشند که حال قمر و عطارد اندر مولود ایشان
چون حال ایشان بود اندر مصروعات و مریخ بروز اندر وتد و زحل بشب
بخاصه اندر سرطان و سنبله و حوت مصروعات اندر بیشتر کارها آن
باشند که اندر مولود شان قمر بعطارد نگاه نکند و هر دو ناظر نباشند
بطالع و پایان زحل بروز اندر وتد بود و مریخ بشب و انان که بری
باشند انان بوند که بطونه اندر سر ایشان خیره گشته بود و مریخ
ایشان را بروز اندر وتد بود و زحل بشب مستولی بر حال قمر و قمر زاین

ایند

ایند و از تحت الشعاع یا جدا شونده از استقبال هر دو نیر اندر
برج نر گردد طالع مولود مردمان افراط کنند اندر زنی و زنان زاید میل کنند
بطبع مردان پس اگر با آن مریخ و زهره اندر برج نر باشند و در هر
یکی ازین دو کار زیادتی پدید آید و اگر هر دو نیر اندر برج مونث باشند
سخن را معکوس گردانیم و همچنین اگر شهادت مریخ را بود و زهره را اگر
اندر برج مونث باشند

باب دهم اندر احوال مادر و پدر

دلیلهای پدر شمس است و زحل و خانهٔ چهارم و خداوندش
و سهم الاب و خداوندش و بروز شمس را فرا پیش دارند و بشب زحل را
دلیلهای مادر قمر است و زهره و خانهٔ دهم و سهم الام و خداوندش و بروز
زهره را فرا پیش دارند و بشب قمر را پس از قوت و ضعف و
سعادت و نحوست ایشان دلیل ارند بر مادر و پدر و از دلیلها آنرا
فرا پیش دارند که قوی تر و مستولی تر بود **فصل**
نظر کردن دلایل پدر و دلایل مادر بنظر محمود دلیل بود بر سازگاری مادر و پدر
و میل کردن ایشان بیکدیگر و خوشی زندگانی ایشان **فصل**
نظر دلایل ایشان بیکدیگر بهر نظری که بود دلیل بود بر درازی عمر ایشان

باخوشی و اگر نظر محمود بود دیر ناخوشی اگر نظر مذموم بود **فصل**
گرد آمدن ستارگان سعد بر اوار برین و قوی‌ترین دلیل کند بر نیکوی حال
در هفت و منزلت و بزرگی و جاه و گرد آمدن ستارگان نحس اندر ضد
این بود و این کوکب که گرد آمده باشند اندر ره که بعضی را درجات بیشتر از این
بود و بعضی را اکثر اندر یک برج یا در ثانی و ثالث عشر بود از وی دار المحمود
خوانند **فصل** سلامتی دلایل از نحوس با بیشتر ایشان دلیل کند
بر سلامت و تندرستی و نحوست ایشان بر بیماری و نحوستی که از طبیعت کوکب
نحس بود **فصل** سهم السعاده و خداوندش چون بدلیلها
یا یکی از ایشان نظر کنند دلیل بود بر مال و توانگری و خیر بسیار و سعادتها
فصل نظر کردن بهش خل نظر نیکو یا نظر مشتری با برج
بهمش دلیل بود بر درازی عمر پذیر و همچنین نظر بهتر بنظری محمود با نظر
مشتری بر بهره دو دلیل کند بر درازی عمر او در **فصل** حال جد را
نگاه کنند از سابع که رابع رابع است و حال عم از سادس که ثالث
رابعت و این اندر مقالت اول بگفت **باب**
یازدهم اندر احوال برادران دلایل برادران برج سیم است و عطارد

برج

برج ثالث و خداوندش بعین اگر بر وی مستولی بود و سهم الاخوه و
خداوندش پس از نظر ایشان ناظر قوی‌ترین ایشان بطالع و خداوندش
دلیل اندر بودن برادران اگر برادران نباشد او ر از موافقت و مخالفت
ایشان چون برادران بود و از سعادت آن دلایل و نظر ایشان
یکدیگر دلیل کند بر قوت حال برادران و سعادت ایشان و از ضد این
دلیل کند بر ضد این و بر اندکی ایشان **فصل** مریخ دلیل بود
بر مهتر برادران و عطارد بر کهتر **باب**
دوازدهم اندر مال و سعادت و سعادت مال برج ثانی بود و خداوندش
مشتری و سهم السعاده و خداوندش و سهم المال و خداوندش پس
ازین دلایل و نظر ایشان و نظر قوی‌ترین ایشان بطالع و خداوندش
دلیل کند بر بودن مال بسیارش او و اشکال محمود دلیل کنند بر آسانی
یافتن و از عکس آن دلیل کنند بر تنگی روزی و اندکی مال و دشواری یافتن
فصل جمع شدن ستارگان قوی‌ترین دلایل مال و نظر محمود
دلیل بود بر بسیاری خواسته **فصل** قوت دلایل و قوت
مستولی و سهم السعاده خاصه و سعادتش دلیل کند بر مال و سعادتها

فصل قوی‌تر دلایل مال حوت زحل بوذ دلیل بوذ کِ آن مال از کشت و درو و بناها و اگر مشتری بوذ از امانت و قهرمانی پادشاه و از هب استان و اگر مریخ بوذ از سرکشی و سرهنگی و از سیاست و اگر زهره بوذ از جهت دوستان و زنان و اگر عطارد بوذ از علم و بازرگانی
فصل زحل چون نظر محمود کند بسهم السعاده و مشتری شریک او بوذ اندر نظر دلیل کند بر مال موروث و اگر سابیی والا از جهتی کِ از ان خیر ندارد
فصل خداوند ثانی اندر طالع و مقبول اندر جایگاه خویش دلیل بوذ بر خواسته بی رنج و طلب و چون مقبول نبوذ طمع و امید بوذ و پس اگر خداوند طالع اندر ثانی بوذ دلیل بوذ بر طلب کردن و اگر مقبول بوذ اندر جایگاه خویش و نه منحوس بوذ مراد جستی یابد و اگر نه مقبول بوذ و نه منحوس باشد جز رنج حاصل نیابد و اگر مقبول بوذ و نه منحوس نیابد و رنج و اگر مقبول و مسعود نیابد و منفعت بوذ از ان و همه وجوه برین قیاس
فصل هر دو نیر چون در برج نر باشند اندر اوتاد و یا تمش بوذ و قمر بشب فی الارض بوذ و دیگر ستارگان پرامن او اندر آمده باشند یا ناظر بوذ از اوتاد ان مولود ملکی بزرگ

بوذ پس اگر ان کواکب پرامن او بوند در ذات خویش تمامی باشند کار بزرگ‌تر باشد اندر ابتدا و هر چه ازین حالها بکاهد بر حسب ان از پادشاهی بکاهد تا انگاه کِ همه وجهی بر ضد ان کِ یاد کردیم پس مولود در غایت شقاوت و دوبت و ادبار بوذ
فصل کواکب ثابته کِ اعظم اول و ثانی بوذ و اگر در حقیقت اوتاد باشد تا با یکی از دو نیر زین یا با سهم السعاده عطیتهای بزرگ دهند بر مزاج ان کوکب کِ از ثابته بر مزاج ان باشد و این نیز کِ از جهت عظیم سهم باشد بیمن کنند و لکن کمتر از اول و ثانی و اگر بر مزاج نحوس بوند عاقبتش نامحموذ باشد

باب سیزدهم اندر حرفت مولود و دلیل عمل و پیشها مولود برج وسط السماست و خداوندش و مریخ و زهره و عطارد و سهم العمل و خداوندش پس قوی‌ترین اینها مدبر عمل بوذ و اگر زحل بوذ دلیل بوذ بر کشت و زرع و جوی و کاریز کندن و همه کارها کِ با رنج بوذ و تدبیری دراز و دشوار داد یار و اگر مشتری بوذ دلیل بوذ بر قضا و در وسط السما و علم ان خبرها کِ مردمان از ادراک ان صلاح بوذ و اگر مریخ بوذ بر کارها کِ با آتش و آهن کنند و بر سرهنگان و بیطاران و حجامت کردن و اگر شمس بیرون آوردن

بود و اگر نحوس مستولی باشند بر دلایل و اندر برجی بی فرزند باشد چون اسد و سنبله دلیل بوذ بر نیستی اندکی فرزند و اندکی نیکی اندر چیزها کِ اندر ایشان بوذ و چون دلایل بیشتر ایشان در برج نر باشند با شرقی باشند اگر زاید نر بوذ و اگر در برج مؤنث باشند و مغرب فرزند ماده بوذ ان کواکب کِ فرزندان دهند قمر و مشتری و زهره و عطارد خاصه چون شرقی باشند و ان کواکب کِ دلیل باشند کی فرزند کم شمس است و مریخ و زحل و عطارد چون مغربی باشند والله اعلم

باب شانزدهم اندر اولیا و اعدا دلایل دوستان خانه یازدهم بوذ و خداوندش و خانه نهم و خداوندش هم دوستاراست و سهم الاصدقا و خداوندش و سهم الاعدا و خداوندش پس چون خداوند طالع اندر حادی عشر مقبول اندر جایگاهش یا خداوند حادی عشر اندر طالع مقبول اندر جایگاهش و اتصال میان خداوند طالع و خداوند حادی عشر یا خداوند سهم یا افتادن سهم اندر اوتاد و خداوند طالع با وی مقبول هر کدام کِ ازینها اتفاق افتد مولود خداوند دوستان و دوستان بود و هم برینگونه نظر اندر کار دشمنان و لکن مقبول شناختن و اندک کرد اندر ضعیف فصل

بودن دو نیر یکجا اندر یک برج بعینه اندر دو مولود یا اندر دو برج بعینها دلیل بوذ بر دوستی محکم کِ از میان ایشان بوذ از طمع منفعتی او محض و همچنین تثلیث و تسدیس و لکن کمتر از ان پس اگر هر دو نیر اندر دو برج متقابل بوند اندر دو مولود دلیل بوذ بر دشمنی محکم کِ از میان ایشان بوذ از طمع منفعتی او همچنین تثلیث و تربیع و لکن کمتر از ان
فصل بودن طالع در دو مولود یک برج یا بر تثلیث و تسدیس دلیل کند بر دوستی از ذاتی و عشرتی و موافقتی و مقابله و تربیع دشمنی بوذ

باب هفدهم اندر سفر و غربت دلایل سفر خانه نهم بوذ و خداوندش و مریخ و سهم السفر و خداوندش پس اتصال ایشان با خداوند طالع یا نظر ایشان بطالع دلیل کند بر سفرها بسیار و سقوط ایشان از طالع و خداوندش دلیل کند بر اندکی سفرها
فصل بودن دلایل سفر در اوتاد و بودن خداوند طالع اندر زایل الاوتاد دلیل کند
فصل زایل قمر از اوتاد دلیل کند بر انقلاب سفر و همچنین مریخ اندر اوتاد
فصل سعود دلایل سفر کند دلیل کند بر کامرانی و سود یافتن مولود اندر سفرها و بازگشتن مراد

گوهرها از معدن و اگر زهره بود بر جادوی و عطاری و رنگها و شراب و غزان
و نرد و شطرنج بازیدن و تصاویر کردن و کارهای لطیف اگر عطارد بود
بر دبیری و محاسبی و بازرگانی و شاعری و مانند این و اگر قمر بود بر رسولی
و یکی و بریدی و تعبیر راهها و کاریزینها و بزرگتری پس اضافت کنند
باهر یکی ازین دلایل انچه مانند او بود در جهت کاری که او را بانچه
سعود و نحوس کنند **فصل** هرگاه که مستولی عمل و پیشه
خداوند وسط السماء بود و یا با یکی از کوکب علوی حرفت مقبول بود و نبود
هیچ کاهش بر او و بطالی بکار نبود **باب چهاردهم**
اندر تزویج دلایل تزویج مردان خانه هفتم بود و خداوندش و
زهره و سهم التزویج مردان و خداوند و دلایل زنان خانه هفتم بود و خداوندش
و مشتری و بهش و سهم تزویج زنان و خداوندش نظر کند مولود را
تزویج افتد و چون ساقط بود از طالع و خداوندش تزویج نیفتد
فصل هرگاه که دلایل قوی تر ایشان اندر اوتاد باشند
تزویج با مردان معروف بود و اگر مسعود بود با مردمان توانگر و اگر برخلاف
این بود حکم بر عکس کنند **فصل** هرگاه که دلایل و یا قوی تر

هر وقت

ایشان

بلغ

ایشان در برج ذو جسدین باشند یا بیشتر از یک کوکب نظر کنند مولود از
یک زن بیشتر کند **فصل** قمر اندر موالید مردمان چون
اندر میان اجتماع و استقبال بود اندر کودکی تزویج افتد او را و اندر
برنای و پس اندر مولود زنان چون در میان طالع و غارب بود
و فوق الارض اندر کودکی عروس شود و چون پس از قمر اندر نصف
آخر بود مرد به پیری زن کند و زن شوی دهد وقت که طالع زن هفتم طالع
شوی بود دایم بهم مانند **باب پانزدهم اندر حال فرزند**
دلایل فرزندان خانه پنجم بود و خداوندش و مشتری و سهم الولد و خداوندش
پس چون از میان ایشان یا قوی تر ایشان و میان طالع و خداوندش
اتصال یا نظر بود فرزند بود و اگر ساقط باشند از طالع و خداوندش فرزند
نبود پس اگر اتصال یا نظر از تثلیث و تسدیس بود میان وی و
فرزندان موافقت بود و دوستی و اگر نظر از تربیع و مقابله باشد مخالفت
باشد و اگر دلایل یا قوی تر ایشان مسعود بود نیکبخت باشند **فصل**
هر وقت که دلایل یا قوی تر ایشان در برج ذو جسدین باشد و ان برج
که بسیار زرع بود چون حوت و سرطان و عقرب فرزند بیشتر از یکی

خویش و منحوس ایشان دلیل رخنه کند **فصل** سهم السعادة
و خداوند سهم و خشش یکی از ایشان در نهم دلیل کند بر بسیاری سفرها و سود
یافتن از آن از رجب سعادت و خداوند سهم و سعود که نظر کنند بدیشان

باب هشتم اندر احوال خوف مرگ این معنی از

خداوند هشتم معلوم کنند و از کوکب ناحس قاطع ربع از سیاره و ثابته
پس اگر زحل بود بودن مرگ از علتها دراز بود چون سل و [illegible]
تن و بهاء و درد [illegible] و استسقا و علتها رحم و ابجه از سردی بود و اگر
مشتری بود از ذبحه و ذات الجنب و سکته و تشنج و خناق و علتها دل
و همه بیماریها که از باد افراط بود و اگر مریخ بود از تب دایم و از شطر الغب
ورحم و نیش در جگر و خون ها فکندن و از کار کردن [illegible] علتی که از افراط
گرمی بود و اگر زهره بود از علتها معده و کلیتین و اماسها [illegible] و اسیر
و حیوان [illegible] و از همه بیماریها که از رطوبت بود و از کثرت [illegible]
ان و اگر عطارد بود از دیوانگی و بیخردی و وسواس و سوط و درد گلو
و سرفه و خون انداختن و همه بیماریها که از خشکی افراط بود اما فعل
شمس همچون فعل مریخ بود و فعل قمر همچون فعل زهره و این ستارگان

چون منحوس بوند از تابش قاطع و سیاره یا بعضی از قواطع
در درجه هشتم بوند و کواکب سعد گواهی دهند از مرگ زشت بود و
از مرگ طبیعی بیرون بوند و مرگ طبیعی ان بود که از بیماری بیرون بود و از
کاستی لخت لخت با مرگ اید **باب نوزدهم**
اندر قسمت عمر مولود از وقت ولادت چهار سال [illegible]
کار مولود قمر بود زیرا که مولود در ان وقت تر بود و زود
فزای و رونده و بیشتر غذا ایشان [illegible] بود پس از ان ده سال عطارد
و اندر نهم نفس قوی گردد و وقت اموختن اندر رسد پدید آید
و اصل [illegible] ظاهر شود و خاصیت کردارها که [illegible] اموختن ادب
[illegible] اشود پس هشت سال زهره را بود حرکت گیرد بکار [illegible]
و همچنین [illegible] قوی شود احوال عشق و [illegible] پس نوزده سال
شمس را بود پس نفس مستولی گردد بر کارها و توانا شود و از
[illegible] بازاید و با خویشتن داری پس یازده سال مریخ را بود
و طلبش سخت گردد [illegible] و اندیشه‌هاش [illegible]
آید و از وی [illegible] آید و [illegible] خواهد دنیاوی

پس دوازده سال مشتری را بود تن باز کشد از کار کردن و رنج
و اضطراب از خویشتن دور نهد و راه نیکو گیرد و نام نیکو جوید پس
تا آخر عمر زحل بود و اندر رنج کسلانی و بی حرکتی و سردی پدید آید و اندر
شهوتها نیز و اندکی احتمال نیز پس هر کدام از ایشان که قوی تر بود و اندر
اصل مولود مسعودتر بود تاثیرش قوی تر بود و آنچه او را بدان دلیل
کند و اندر هنگام نوبتش پیداتر بود و این سالها و اندازه‌ها که
اهل این صنعت بدین اصطلاح کرده اند بحیلهٔ پارسیان این را
فردارات خوانند و از پس این تحویل سالها باید تا تمیز کند میان دلایل
اصلی و تحویلی تا کدام تحویل با اصل مقابل و موافق بود و کدام مخالف
بر حسب آن حکم کند **باب بیستم اندر تحویل**
سالها موالید و تسییر دلایل اصلی و تحویلی تحویل باز آمدن
افتاب بود با موضع اصل بدقایق و ثوانی و طالع آن وقت طالع
تحویل بود و بیرون آوردند پس پیدا کردیم هم اندر زیج جامع و هم
اندر زیج بالغ پس اگر خواهیم که بدانیم که چند سال بر مولود برآمده است
سالها یزدجردی بگیریم تا آن سال که ولادت اندر او فتاده بود نقصان

کنیم از آن سال که تحویل اندر او افتد و آنچه بماند سالها تمام یزدجردی بود که
بدان مولود برآمده بود و تحویل سال آینده بود و طالع مولود و دلایل
آن از تسییرات او تسییر درجه طالع بمطالع بلد و درجه غارب بمطالع
نظیر درجه عاشر و رابع بمطالع فلک مستقیم اگر میان دو وتد بود بحسب
وضعش و حساب و عمل آن بدید کردیم اندر زیج از آنکه از علم زیج است
پس آن درجه را که تسییر بدو رسد درجه قسمت خوانند از طالع یا از
وسط السما یا از فلان کواکب و خداوند حد آن درجه را قاسم خوانند
و او مدبر آن بود باندازه آنکه از حد او تا آخر حد او بود هر درجه مطلعی سالی
مثال او طالع ده درجه سرطان و تسییر او در بعضی از سالها بهژدهم درجه
از وی رسد پس درجه درجه قسمت بود از طالع و خداوند حد او مشتری
عطارد است به حدود مصریان و او قاسم است و از حد او دو درجه و
بیست و دو دقیقه مطلعی مانده بود دو سال و صد و سی و دو روز دیگر
تسییر برج طالع بود و همه دلیلها او هر سالی را یک برج پس آن برج
که تسییر بدو رسد برج انتها خوانند از طالع یا از وسط یا از فلان
کوکب و خداوند برج انتها سالخدای بود مثال آن طالع ده درجه سرطان

دنبوله دوازده سال بود تمام و یازدهم آن بود که تحویل او بکند
پس از سرطان یازده برج بشمریم انتها بثور بود و ثور برج انتها بود
از طالع به ده درجه اندر اول تحویل از بهر سالهٔ ای بود و اعتماد عظیم
بر و بود اندر تحویلها دیگر مسیر برج انتها بود و دلایل او بهر درجه را
دوازده روز و شش یکی روزی بتقریب پس سی درجه تمام شود
در یکسال تمام و اندر سال دوم هم آن برج بود که از پس آن آید
هم چنان درجه و دقیقه و از این تسییر شمسی خوانند و تسییران بجدها سعود
و نحوس و شعاعات ایشان کنند اگر میان درجه برج انتها بود و میان تنده (?)
آن از آن برج که پیش اوی آید پس اگر اندر درجه کوکبی بود یا شعاعی
بجان حکم را بر آن درجه کنند و اگر نبود بحسب حد او هر برج یا آنگاه
که بجای کوکبی رسد یا شعاع کوکبی مثال آن انتها بده درجه ثور و
شعاع مشتری بشانزده درجه از و پس حکم روی بحسب زهره بود تا آنگاه
که درجه شانزده رسد اندر هشت روز و نیم وز آن پس شش درجه اندر
دوازده روز و سه یک است پس بحسب مشتری بود تا آنگاه که بجه کوکبی دیگر رسد
یا شعاع او هم برین قیاس هر این تسییر را بجدولی فرو نهادیم اندر

هر سی روز و اندر هر روزی تا سالی بر توان گرفت وقت حاجت دیگر
تسییر برج انتها بود و دلایل دیگر هر روزی را درجه و چهار دقیقه بتقریب
پس نزدیک آغاز سال آینده بهمه ستارگان اندر طالع تحویل رفته بود و
شعاعها ایشان و دور تمام گشته بود و زیادت برج دیگر و برج انتها
سال آینده شده بیان درجات اصل و این را تسییر شهوری خوانند و این
نوع تسییر را نیز جدولی فرو نهادیم اندر هر سی روز و اندر هر روز تا سالی
بر توان گرفت و اندر توان رسیدن دیگر تسییر درجه طالع تحویل است
و خداوندها و کواکب او هر روزی را پنجاه و نه دقیقه و شصت ثانیه و عمل اندر آن
آسانست از جدول وسط شمس (?) برج **فصل** تیر کنند
برج انتها را از طالع و درجه او بهمه وقتی از هر حالها تر او آنچه خاصه او بود
و از برج سهم السعاده و درجه او حالها سعادت و مال او و از برج شش (?)
و درجه آن کار و ترتیب شرف و بزرگی را و از برج وسط السماء و درجه او
حال عمل و پیشه را بر یکی زهر خانه و کوکبی از آنکه بر و دلیل بود **فصل**
دلایل اصلی چون آگاهی دهند بسعادت یا نحوست جدها ایشان
بسعدی یا نحسی رسد و در سالی اندر سالی از سالها او مسعود گرد و یا نحس (?)

شود یکی از ایشان اندر قوّتی از او تا و طالع تحویل سال نیز اگر کار
داده بود نیک پس اگر با آنچه اگاهی داده بود در اصل شهادت تحویل بود
آن را انگونه که گفتیم عارض بود که زند و چون شهادت تحویل بود و
شهادت اصل سود دیگر از آن اگرچند شهادت کرده آمده بود و دلایل
در او تمام بود پس آن وقت کار اندر آن کندتر بود **فصل**
چون نحسها اصلی و تحویلی را چون سعود گواهی دهند بنظر یا اتصال ‏— یعنی نحسها
از گشاده کرده اند اگر یکی از نحسها قوی بود و سعد ضعیف آنگاه عاجز
آید از گشادنش **فصل** اما این صنعت نیز عمل تحویل
با یکدیگر هند و هر هفته را و هر روزی روزی را و این اگرچه از صناعت است
او فروعی است که از اصول دهر بود و مطلوب مطلق نشاید کون که بدان
حکم توان کرد و اگر از بهر اتفاق را که بر آن وثیقه است از جهت بسیار
گردانیدن و بها بی فایده و بسیاری بر میان کهن اندر آن بیحاصل که
بدان مشغول باشد و کاشکی فا توانستمی کردن اما آنچه اندرین معاملت
و حق آن بگزاردن و استقصا کردن شهادات و محو و دو دونم و معنی
بعضی را از میان آن برگزینیم آنچه بر آن حکم قاطع توان کرد. **فصل**

اگر کسی خواهد که ماهی را تحویل کند بیرون آوردن طالع آن ماه و وقت
آمدن آفتاب بود بهمان درجات و دقایق اصل اندر هر برج و آن طالع
و ستارگان مقوّم کرده اند و طالع و کواکب آن ماه باشد و طالع تحویل
آن ماه دوم هم برین قیاس بود تا آخر دوازده ماه آن سال و بر آن دلیلها
ماه را دو روز و یکی از روزی حکم کنند بسعادت آن برج و نحوست
او و اندر آن روز و یکی دیگر برج دوم از آن دو روز و یکی از پس
آن بود دیگر برج را و هم برین قیاس تا آنگاه که دوازده برج شوند
اندر بیست و هشت روز **فصل** پس چون عزم تحویل
کنیم حساب و عمل آن برین گونه کنیم اندر زیج پیدا کردهایم و برج
انتها را و خداوندش را اشارت از شناسیم را آنگونه که گفتیم و مقوّم کنیم
کواکب تحویل او شعاعها ایشان را از شناسیم و سهام تحویل را بیرون
آریم همچنانکه اندر اصل خطها را از آنچه بگشتیم و جدا کنیم اندر و هر یکی را طالع
اصل و برج انتها و طالع تحویل دوازده گاه برآنگونه که مثال نگاشتیم
از پس این فصل و جدول از و نختی از قسمتهاش که نه
طالع اصل و کواکبش را کند و بحسب آنکه اندر و اقامه و قسم دوم ‏— برج انتها و

را است و قسم سیوم طالع تحویل و کواکبش را کنند و آنچه
اصل را نچه بوذ از بیش خویش فرا نهیم و خاطر خویش بذان بذاریم
و حکم کنیم را انجا که طاقت ماست و اعتماد بر حق تعالی کنیم
و توفیق از و خواهیم و بار نموذن طریق و راه راست انشا الله
تعالی و این جدول را شال انتهانیست درج از زیج نوز سال
سه و ده روز شده بوذ بس ابتدا آن وقت تسییر سنوی در
برج ثور بود و چندین ح ط و تسییر شهور در سنبله
و ند و این مقالات سیوم برین باب سپری کردیم
والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

تسییر سنوی						تسییر شهوری								
	الشهور		الایام				الشهور				الایام			
ا	نا کر ـ	ا	:	ی	و	ا	ا	ـ	ح	ا	ا	:	ی	ی
		ب	:	ط	نا						ب	:	ح	ح
ب	ـ ٯه ی	ج	:	لط	مر	ب	ـ	ی	ی	ـ	ج	:	ـ	ـ
		د	:	ط	ی						د	:	ی	ی
ج	لو کو ر	ه	:	که	لا	ج	ح	د	د	م	ه	:	ح	ح
		و	:	که	لو						و	:	کہ	کہ
د	که نا ط	ز	:	لہ	لا	د	ک	ح	ب	ی	ز	:	م	م
		ح	:	لا	کر						ح	:	ل	ل
ه	ه ط ـ	ط	:	لہ	لط	ه	ه	ـ	ـ	ه	ط	:	لو	لو
		ی	:	لط	ط						ی	:	م	ح
و	ه مر ند	یا	:	ند	له	و	و	ـ	ـ	ر	یا	:	ط	ه
		یب	:	ند	ح						یب	:	طح	ح
ز	ٯ ند مر	یج	ا	ک	ی	ز	ل	ه	ه	ح	یج	:	ث	ث
		ید	ا	ط	:						ید	:	نی	نی
ح	مر ـ لط	یه	ا	ی	ن	ح	ح	د	و	ط	یه	:	ا	:
		یو	ا	کے	نا						یو	:	و	ی
ط	لج ـ که	یز	ا	ی	مر	ط	ط	ح	ح	ج	یز	:	ط	ح
		یح	ا	م	ٯ						یح	:	ی	ـ
ی	کا لج که	یط	ا	ط	لد	ی	ے	ه	ه	ما	یط	:	ب	ی
		ک	ا	لد	ل						ک	:	ما	ک
یا	کر د ک	کا	ا	ی	ل	یا	ما	کـ	کـ	ـ	کا	:	کر	که
		کب	ا	لد	کر						کب	:	کو	ه
یب	ما لد کا	کج	ا	ی	کا	یب	ح	له	که	ی	کج	:	لو	ل
		کد	ا	لد	ے						کد	:	ل	لو
		که	ـ	:	ی						که	:	ما	م
		کو	ـ	ح	ح						کو	:	ه	ه
		کز	ـ	ی	ی						کز	:	ی	ح
		کح	ـ	لع	ی						کح	:	ی	ح
		کط	ـ	ـ	ه						کط	:	ح	ی
		ل	ـ	کر	نا						ل	-	ح	ا

مقالت چهارم اندر اختیار اغاز کارها و اندر اختیارات بهات
اندر جمل اندر فضل اختیارات اندر خاتمت کتاب باب اول اندر جمل اختیارات
اختیار سعادت وقت گزیده بوذ موافق آن عرض چنین او مولد خداوند آن
با جزاو طالع مولد حتی محمود **فصل** اختیار چون موافق بوذ
و اصل را با تحویل افایده اندر و اندک بوذ و چون منحوس بود اندر اصل
در تحویل زیان کند در زبان کاری یک اختیار یک شخص را سود و یکی را
بدارد و هر دو نزدیک باشند از بسیجدن قبول قوت اختیار
فصل قوام همه اختیارات بر صلاح و قبول قمرات
و صلاح خداوند خانه او و صلاح خداوند خانه عرض خانه غرض صلاح
کو اگر عرض جسمی و صلاح طالع و خداوند و او تاد بر جهار جایگاه **فصل**
هر کاری را که او را نوبتی بوذ که هر روز کنند و یا هر هفته یا هر ماه آن را اختیار
بباید و هر کار که خواهند که دوام گیرد و از اشتغال کنند و نخواهند که در پاینده مانند قمر
و طالع از برج منقلب گیرند منقلب بین سرطانست و باید که مسعود
بوذ ما انقلابش تاخیر بوذ و هر چه خواهیم پایگیم و دیگر بار و گردیم بر جهار

ذوچندین

ذوچندین گزینند و اگر خواهیم که همیشه و پاینده بوذ بر جهار ثابت بهین
است و باید که مسعود بوذ نه منحوس **فصل** بروج نهاری
کارهای نهاری را شاید و آنچه موافق تر بوذ و لیلی لیلی را و آن
که طالع بود و یا قمر اندرو بوذ قمر در طالع همه اختیارات را مذموم
بوذ مگر اندر خریدن و فروختن چون مسعود بوذ **فصل**
باک نبوذ در اختیارات از نظر نحوس چون تثلیث و تسدیس بوذ
و آن نظر سعود چون از تربیع و مقابله بوذ **فصل** را بی خداوند
خانه قمر و نحوستش دلیل کند بر تباهی انجامی همه اختیارها و اندر
صلاح حال قمر نفعی نبوذ **فصل** چون خداوند عرض نحس
بوذ از او در او تاد و بمکن و بگن اندر حادی عشر و تاسع و ثالث و خامس
کن کمن که آن اختیار را در شروقه و حرب بوذ **فصل**
چون صلاح قمر نبوذ اندر اختیارات یکی را از سعود در طالع کن
تا وسط السما مقبول اندر جایگاه هش **باب دوم**
اندر تفضیل اختیارات دوازده خانه گرما بشدن را باید که قمر در
یکی از خانهای برج یا مشتری بوذ **موی ستردن را** باید که قمر

در برجها آبی بوذ یا برجها که موی دارند اندر سنبله **جامه پوشیدن**
و بریدن باید که قمر در برج ثوابت بوذ و بهترین او اندر
اسد بوذ و همچنین مقابله و مقارنه در ربع نخستین بباید و اتصال او بزهره
مستحب است یعنی دوست دارند **پیراستن زر و سیم** مستحب است
اتصال قمر بسعود و سهم السعاده اندر اوتاد و اندر خانه مشتری و سعود
بود و ناظر از مواضع محمود و قمر اندر برجها آتشی و نظر شمس است از
تثلیث و تسدیس یا مریخ و با سعدان **خریدن را** دوست دارند
اندر وی که قمر متصل بود بسعدان و سهم السعاده اندر اوتاد بود و اندر
خانه مشتری و سعدان بود و نکر بندار خانها محمود **فروختن را** مستحب است
که قمر منصرف بوذ از سعد و متصل بسعد و اگر بنحس متصل بوذ باید از اینان
وارد **شرکت را** مستحب است که قمر در برج ذو جسدین بوذ
متصل بسعود و مقبول از ایشان **مال بتجارت فرستادن را**
مستحب است اتصال قمر بعطارد و مقبول از او و صلاح خانه دوم و خداوند
و صلاح خداوند هشتم و خداوندش **راه بنشستن را** باید که
بودن قمر در برج منقلب بتسدیس و بتثلیث مریخ و نظر از مشتری

پیدا کردن

پیدا کردن کارها را باید که قمر در برج منقلب بوذ ناظر بشمس و هر دو
ناظر بطالع و طالع مسعود **پوشیدن کارها را** باید که قمر تحت الشعاع
بوذ رونده با جتماع و خداوند طالع همچنین و هر دو نیز گرنده طالع اگر را
بوذ پس اگر شخصی که خواهد که پنهان شود باید که قمر منصرف بود از اجتماع
و تحت الشعاع بوذ یا فوق الارض بود و متصل بسعد که تحت الارض بوذ
و خداوند طالع همچنین **مکاتیب را** قمر اندر برج منقلب باید متصل
بکوکبی که دلیل بود بر طبع آنکس که بدو نامه مینویسی اگر سلطان بوذ بشمس
و اگر قاضی یا وزیر بمشتری و باید که مقبول بوذ و برین قیاس **تحویل را**
قمر اندر ثالث و ثالث و خداوندش و طالع و خداوندش مسعود
بنا نهادن قمر در برج ارضی و متصل بکوکب اندر شرف خویش
یا در برج هوایی است و عرض قمر شمالی صاعد و زاید همچنین عرض آن کوکب
و کوکب باید که شرقی بوذ اندر بنا احصار زحل باید که اندر دلو بوذ یا
میزان و شرقی اندر وسط السما **خراب کردن را** باید که قمر
منصرف بود از نحسی و متصل بسعدی و آن سعد شرقی و قمر فوق الارض
متصل بکوکبی تحت الارض و عرض قمر جنوبی هابط و اندر خراب کردن

قلبها قمر باید که منحوس بوذ و اندر هبوط و زحل ساقط از اوتاد و ضعیف
و منحوس **زمین خریدن را** قمر در برجی ارضی بسعود متصل
از ایشان و خانه چهارم و خداوند ش سعود و قمر در تثلیث یا تسدیس زحل و
زحل مقبول بموضع خویش **کاریز و جوی و کوه کندن را**
باید که قمر تحت الشعاع بوذ قمر در ثالث و خامس از برجهای متصل زحل
از تسدیس و تثلیث و زحل شرقی و مستقیم السیر و برجهای سعود
درخت نشاندن را قمر در برج ثابت یا ذو جسدین و طالع همچنین
خداوندش شرقی و قمر و خداوند طالع متصل بسعدان در برج هوایی
کشت کردن و تخم افگندن را قمر در سرطان باید یا در سنبله
و حمل و ثور متصل بسعود و بطالع یکی ازین برجها خداوندش سعود
طلب فرزند کردن را قمر در برج مذکر مسعود یا سلیم از نحوس
یعنی بی آفت و اوتاد همچنین **رضاع را** سلامت قمر و اتصال او
مستقیم و زاید السیر و منحوس **فطام را** قمر سلیم و دور از شعاع
شمس متصل بخداوند خانه و خداوند طالع با خداوند خانه قمر در برج
ارضی که دلیل بوذ بر نبات **اندر تعلیم را** قمر در برجها که بر صورت

ام

مردم بوذ و مقارنه عطارد یا متصل بدو و هر دو بری از نحوست و عطارد شرقی
و خداوند خانه ایشان ناظر سلیم منحسها **علاج سرو کردن
بقی و غرغره** قمر اندر حمل و ثور و طالع یکی ازین دو کاینه و قمر ناقص
النور و سعود و سلیم از مناحس **معالجت بیمار را** قمر در برج
مخالف طبع بیمار و متصل بکوکبی بمخان و ناظر بسعدی **حقنه کردن را**
قمر اندر میزان یا عقرب متصل بسعود زاید النور **مسهل خوردن را**
قمر اندر برجهای جنوبی عرض هابط فوق الارض متصل بکوکبی تحت الارض
یا راجع و سعود از زهره و باک نبوذ از تثلیث و تسدیس مریخ که دارو
کار بهتر کند و مقارنه مشتری باید که کار دارو ضعیف کند **علاج
چشم را** قمر باید که متصل بوذ بیکی از دو سعد و هر دو فوق الارض
فصد و حجامت را باید که قمر اندر برج آن اندام بوذ که امن
نبود و باید که سعدی قوی با او بوذ و باید که قمر سلیم بوذ از نحس و با سعود
بوذ ناقص النور و باک نبوذ از تثلیث و تسدیس مریخ **ختنه کردن را**
باید که قمر اندر عقرب بوذ یا ناظر بمریخ از هر کجا که باشد و قمر ناقص النور
باید که بوذ متصل بمشتری یا بزهره انگاه باک نبوذ از تسدیس و تثلیث مریخ

اما نظر زحل از اصل باید **برده خریدن را** قمر در برجها که صورت
مردم بوذ و همچنین طالع باید که طالع و قمر و خداوندشان سلیم بوذ از
نحس خداوند ششم را امارت محمود بوذ با خداوند طالع پاک از شعاع
برده آزاد کردن را باید که قمر زاید النور بوذ متصل بسعود و سعد
شرقی و طالع و خداوندش مسعود **عقد نکاح را** باید که قمر در برج
ثابت بوذ و باید که در ثانی عشر یا سادس عشر یا ثامن نبوذ و اندر حمل و
سرطان و جدی و دلو نه در برجی که نحسی اندرو بوذ و اندر میزان مستحب است و
باید که متصل بوذ بسعدی و زهره موافق‌تر باشد و سعد اندر جایگاه نیک
باید **زفاف را** قمر اندر اسد و ثور و جوزا و سنبله نظر از زهره و مشتری
اندر جایگاه نیک و نا منحوس **بکارزار رفتن را** باید که
قمر در برجی منقلب بوذ و طالع خانهٔ یکی از کواکب علوی باشد و قوی بر خانها
مریخ بوذ و مریخ بتثلیث یا تسدیس او بوذ و باید که خداوند طالع اندر
برجی ثابت یا ذو جسدین بوذ اندر طالع یا عاشر یا حادی عشر و خداوند
سابع اندر طالع بوذ یا در ثانی عشر یا مقبول و متصل بکوکبی ساقط که او را
قبول کند و نباید که اندر رابع بوذ زیرا که پادشاهی او انجا بوذ و

خداوند

خداوند ثانی اندر ثامن بباید و خداوند ثامن اندر ثانی نشاید زیرا که
ثانی یاران شونده بوذ و ثامن یاران عدو را و استعلاء خداوند
طالع بر خداوند سابع و اتصال خداوند سابع بخداوند طالع از تثلیث
و تسدیس و مقبول کسی را شاید که صلح جوید و بودن مریخ اندر عاشر
و با او سعدی که اندر طالع نصیبی دارد کسی را که کارزار و کشتن جوید و نبوذ
آن اسعد اندر سابع بوذ شهادت و مستحب است قوت خداوند خانهٔ
و خداوند طالع و سعادتش را و یکی شرقی بوذ و شاید که خداوند خانهٔ
خداوند سابع درین ضعیف بوذ **طلب گریخته را** قمر باید که
بخداوند خانه قوی نگرد و بدو متصل بوذ از تثلیث و تسدیس و قمر فوق
الارض بنحوس **وصیت بیمار را** باید که قمر در برجی ثابت بوذ
طالع و خداوندش مسعود باشد و اوتاد پاک از نحوس **سفر کردن**
باید که قمر اندر برجی خشک و منقلب بوذ و طالع و خداوندش اصلاح
بوده و دلایل سفر و دلایل غرض حاجتی اندران سفر و سعادات ایشان
نگاه دارد و سلامت از نحوس خاصه از مریخ **سفر دریا را** قمر اندر
برج مایی باید و ابرج سلیم از نحوس خاصه از زحل و سعادت طالع

خداوندش اوتاد **و در شهر شدن را** باید که قمر مسعود و ثانی و خداوند
و طالع و خداوند و بودن ایشان در جایگاه نیک و صورت طالع
خداوندش سهم السعاده اندر طالع یا وسط السما ناظر بخداوند طالع و
خداوند ثانی فوق الارض و نیز قمر و خداوند ثانی متصل بکوکبی زیر زمین و او
خود زیر زمین الا که خواهد که پنهان در شهری شود باید که قمر منحرف بود از
اجتماع و هنوز تحت الشعاع بود متصل بسعدی زیر زمین چون رابع
بیعت گرفتن و بر تخت ملک نشستن قمر باید و خداوند خانه او و طالع
و خداوندگار اندر یکی از خانهای مشتری بود و اندر اسد و عقرب نبود و
مسعود اندر اوتاد بخاصه اندر وسط السما و خداوند خانه خداوند
وسط السما مسعود و قوی حال و مشرق و نحس مسعود و سلیم از مناحس
دلو البستن طالع و خداوندش و قمر و خداوند خانه وی باید که
در جایگاه نیک باشند و مستقیم و سریع السیر یعنی فزاینده نور
و اگر یکی ازین سه کوکب بر تثلیث آفتاب یا مریخ بود مقبول از ایشان بهتر بود
دلو اکشادن را باید که قمر در برج ذوجسدین اندر اوتاد متصل
بسعود زاید نور صاعد اندر شمال و طالع نیز برج ذوجسدین بود و مسعود

الق

از نحوس دور و اگر خواهد که پس از آن دیگر در بند بود باید که قمر اندر برجی ثابت
بود و همچنین طالع و قمر اندر ثانی عشر و سادس منحوس ببعضی از مناحس
افتتاح کردن خراج باید که قمر اندر خانه ازان زحل بود و اتصال
بزحل از تثلیث و تسدیس و وسط السما برج ثابت **حاجت خواستن**
از بزرگان باید که قمر در برج ثابت یا ذوجسدین بر تثلیث طالع یا تسدیس
او بود و بهر وقتی اجتماع و سعدی اندر طالع نیک بود طلب کردن عملها
از ملوک و همچنین وقت استقبال و سعدی اندر سابع زیرا که سهم السعاده
با سعد افتد پس اگر بجای سعدی نحسی بود زیان کار بود **دوستی کردن را**
باید که قمر در برج ثابت بود یا یکی از نحوس اوتاد و نیز یا یکی از ایشان
و خداوند حادی عشر ناظر بطالع یا متصل بخداوند طالع از تثلیث
یا تسدیس و قمر متصل بکوکبی از جنس آن دوست بود و اگر ماده بود زهره
و اگر کودکان باشند او بود عطارد و هم برین قیاس **چهارپایی خریدن را**
باید که قمر در برج ثابت بود بجز دلو و عقرب و طالع برجی ذوجسدین
و قمر متصل بسعدی مستقیم السیر شرقی **شکار رفتن را** باید که قمر
و طالع در برج ذوجسدین بود و خداوند طالع قوی و مسعود و خداوند طالع

ناقص اندر سیر اندر بالی الوتد و قمر منصرف از مریخ و مریخ اندر جایگاه
نیکو از صورت طالع و خداوند خانه قمر ناظر بود و نباید که قمر خالی السیر
بود با خداوند سابع سریع السیر اندر برج منقلب و خداوند خانه او
ساقط و متصل زحل صید آبی را قمر را باید که اندر برج های بود و
دو جسدین که حوت خداوند طالع اندر برج های بود و قمر اندر برج های
گزنده بخداوند خانه خویش و قمر زاید النور و باید که خالی السیر نبود
و اتصالش بمریخ بود و طالع برج آبی و الله اعلم بالصواب

باب سیوم اندر خاتمت کتاب

چون تمام جمع
کردیم بدین کتاب اصول این صناعت و احکام فروع آن بر قدر کفایت
و بطریق تصرف اندر آن اشارت کردیم چنانکه کمتر از آن بسنده نبود
کسانی را که خاطر تیز بود و فکر صافی چنانکه صواب دیدیم که ختم کنیم
پس چون کاری در پیش آید که تعلق بدین دارد نیکو نگاه کنیم در آن و
تیز کنیم میان سعود و نحوس و قوی و ضعیف و شهادات محمود و مذموم را
با یکدیگر مقابل کنیم با آنچه غالب تر بود آنگاه از میان برگزینیم
و بر آن حکم کنیم و در هیچ وقت بر کاری که بر آن دو شهادت قوی حکم قاطع نکنیم

و در هیچ حکم شتابزدگی و تعجیل نکنیم که بآهستگی و نظر بسیار
و فکر و اندیشه و تامل ساختن تمام پس مقالت را بدین باب ختم کردیم
کتاب را بدین مقالات شکر باری تعالی را که آفریننده جهان و باید ازو
است و بخشنده خرد و هدایت و توفیق دهنده و درود
از ما بر محمد مصطفی باد خاتم پیغمبران و گزین همه فرستادگان
و بر خاندان او بهترین خلقان و بر یاران و اتباع او و گزین
همه ایشان و یاران باد والحمد لله
رب العالمین والصلوة علی
نبیه محمد و آله و اولاده
اجمعین الطیبین
الطاهرین

کسوف شمس میگویند که چون در راس باشد اشتر از آن بود
که بذنب که راس را سپید می نهند و ذنب را سیاه و در عیان
این معنی را می بینیم و بجایی که کسوف تمام باشد یا بهری
ازاش میگردد ولیکن چون حکایت مذهب قوم خواهیم کردن
آنچنان که ایشان گفته اند باز باید گفتن میگویند چون عرض قمر
از صفر باشد تا ده دقیقه لون کسوف و خسوف سیاهی سیاه
باشد و از ده دقیقه تا بیست دقیقه رنگی سیاهی باشد با سبزی
آمیخته و از بیست دقیقه تا نیم درجه رنگش سیاهی باشد با سرخی
آمیخته و از سی دقیقه تا چهل دقیقه با زردی آمیخته باشد و
چون از آن در گذشت تا تمامی درجه رنگش سپید و گرد
آلود باشد والله اعلم بالصواب
والیه المرجع والمآب

[illegible]	چون ماه میزان [illegible] شود در [illegible] روان [illegible] درازی [illegible]	[illegible]	در برج حمل چون [illegible] شود ماه [illegible] [illegible]
[illegible]	در عقرب [illegible] شده [illegible] در [illegible] اندر [illegible]	[illegible]	در ثور [illegible] ماه [illegible] شود [illegible] [illegible]
[illegible]	در قوس [illegible] شود [illegible] اول [illegible] اندر [illegible]	[illegible]	چون [illegible] شده [illegible] جوزا [illegible] اول [illegible] اندر [illegible]
[illegible]	در جدی [illegible] شود [illegible] باید [illegible] [illegible]	[illegible]	در سرطان [illegible] شود [illegible] درب [illegible] اندر [illegible]
[illegible]	در دلو چو ماه [illegible] [illegible] خواندن قرآن [illegible] از [illegible]	[illegible]	در برج اسد [illegible] شود [illegible] ماه [illegible] کودک [illegible]
[illegible]	در حوت [illegible] شود [illegible] و [illegible]	[illegible]	در سنبله [illegible] [illegible] اندر [illegible]

معرفت رباط کواکب از کتاب علائیه تصنیف الحکیم الکاشانی

بدانکه کواکب پنجگانه متحیره بجنب دوری از شمس رجعت کنند در جایی
معلوم و تمثیل این درجات میان ایشان و میان آفتاب از جهت
دیگر استقامت باشد و آن درجات را رباطات خوانند پس رباط
زحل صد و بیست و شش است و رباط مشتری صد و بیست و رباط مریخ صد و
بیست و هشت و رباط زهره چهل و هفت و رباط عطارد بیست و هفت
و بدانکه کواکب سه گانه علوی زحل و مشتری و مریخ هرگاه ایشان چون
از شمس برگردد پس احتراق از مشرق ظاهر شود مستقیم السیر و از
آفتاب دور می شود روز بروز تا بعد رباط دوری میان وی و آفتاب
باز دید آید پس از آنجا مبدا رجعت کند و چون بمقابله شمس رسد راجع
باشد و میان وی و آفتاب صد و هشتاد درجه راست باشد پس آن
درجات میکاهد تا دوری میان ستاره و دیگری شود حسب رباط آن
کوکب که کوکب مستقیم شود و هر روز نزدیک می شود تا دیگر باره محترق
شود و چون از شعاع آفتاب بیرون آید همه شکل حال اول باشد پس
از اینجا معلوم شود که روا نباشد که یکی از ستارگان علوی با آفتاب باشد

الا در حال استقامت و بمقابله آفتاب تا نزدیک بمقابله رسد الا که
راجع بود پیوسته با جمیع اختلاف و غیر آن و ان در کوکب سفلی و آن
زهره و عطارد است هر یک از ایشان با آفتاب مقارنه کند و مستقیم شوند
و در پیش آفتاب باشد و در حد مغرب ظاهر شوند و از آفتاب دور می شوند
بتدریج تا آنگاه که میان ایشان و میان آفتاب در حد مغرب بقدر
رباط بعد ایشان برآید پس راجع شوند و تا پیش آفتاب آیند و دیگرباره
مقارنه کنند در رجعت از حد مشرق ظاهر گردند راجع و از آفتاب راجع
در حد مشرق دور شوند تا آنگاه که میان ایشان و میان آفتاب در
حد مشرق بقدر رباط بعد ظاهر شود پس مستقیم شوند و سریع السیر
گردند و بشمس در رسند و محترق شوند سیوم بار لیکن چون در حد مغرب
ظاهر گردند حال ایشان مثل حال اول بود که گفته آمد پس از این جمله معلوم
شد که هر یک از این دو کوکب سفلی یکبار در حال استقامت محترق
گردد و یکبار در حال رجعت و هر یک از ایشان از آفتاب پیش از رباط
خویش دور نشود و ستارگان علوی در حد مشرق راجع شوند
و در حد مغرب مستقیم و سفلیان برضد این باشند یعنی در حد مغرب

راجع باشند و در حد شرق مستقیم با اختلاف **مدت رجوع کواکب**
بدانکه هر یکی از این ستارگان پنجگانه را مدتی معین باشد رجعت زحل را
چهار ماه و نوزده روز و مشتری را چهار ماه و یک روز و مریخ را دو ماه و
هفده روز و وقت باشد که تا هفت ماه بکشد و زهره را یکماه و یازده
روز و عطارد را بیست و روز این حساب بر وسط باشد اما باشد که بحسب
مواضع ایشان این احوال بگردد چنانکه رجعت مریخ که گفته آمد **مدت
استقامت کواکب** همچنین این کواکب را مدتی چون باشد از استقامت
زحل را هشت ماه و یک روز و مشتری را نه ماه و نه روز و مریخ
را بیست و سه ماه و زهره را هجده ماه و پانزده روز و عطارد
را سه ماه و پنج روز **مدت میان دو احتراق** بدانکه میان
احتراقی تا احتراقی دیگر مدتی چون باشد و معنی احتراق آنست
که کوکب با آفتاب باشد دقیقه بدقیقه و این بودن با یکدیگر
تضمیم خوانند گویند کوکبی صمیم شد پس زحل هر یکسال با بیست
و سیزده روز یکبار محترق شود و مشتری یک سال و سی و
سه روز و مریخ به دو سال و چهل و روز و زهره نه ماه و بیست و

یک روز و در یک احتراق راجع و در یک مستقیم و عطارد
به پنجاه و هشت روز بتقریب و در یک احتراق راجع باشد
و در دوم مستقیم و قمر را میان احتراق و احتراق
بیست و نه روز و نیم بود بتقریب والله
اعلم بالصواب

ثنای بی شمار حضرت کبریای خدای را که ذات او از مناسبت زمان
و مکان مبراست و صفات او از مقارنت حدوث و امکان معرا و
او یگانه‌ای که از حاجت بمعاونت خالی و پروردگاری که او از انباز بری
بگردش آسمان و سیر ستارگان عاری تعالی او و صلوات بی نهایت
و تحیات بیغایت بر محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم باد که پیشوای
عالمیان و مقتدای پیغمبرانست و بر آل او و اولاد و یاران او و سلم تسلیما

اما بعد چنین گوید استاد کبیر فخر الملة و الدین افضل العالم
محمد بن عمر بن الحسن الرازی رحمه الله علیه چون هیچ عبادت بعد از
طاعت خدای تعالی و متابعت او بهتر از خدمت پادشاه نیست که
اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم محکم و واجب باشد بر
عاقل بمقدار قدرت و اندازه استطاعت خود و آن مبذول داشتن
خاصه که در آن خدمت موجب بقاء ذکر جمیل و آثار پسندیده حاصل شود

و چون بندگان حضرت اعلی خداوند عالم سلطان اعظم پادشاه بنی آدم
خوارزمشاه کبیر عالم عادل مؤید مظفر منصور ابو المظفر تکش بن خوارزمشاه
الملک الاعظم ایل ارسلان برهان امیر المؤمنین نصر الله لواه و قمع اعداه
را در اوقات غیبت بهفت رقعه حرکت التفات خاطری بود
باختیارات نجوم واجب داشتم در ین معنی تصنیفی ساختن و بحث علما
در ان تصنیف پرداختن بلفظها آسان و عبارتها نزدیک بخاطر پس
کتابهای استادان چون بطلمیوس و والیس و دوریوس و ابو معشر بلخی
و عمر بن فرخان الطبری و احمد بن ایوب الطبری و احمد بن عبد الجلیل سجزی
و یعقوب بن علی القصرانی و کوشیار بن لبان الجیلی و سهل بن بشر
الیهودی جمع کردم و آنچه ایشان در کتابها خود بی نظم و ترتیب آورده
بودند از مرتب کردم و سخنهای مکرر بینداختم و آنچه حاصل سخن بود
بیاوردم و هر کس که درین علم خوض کرده بود و کتابهای متقدمان را
مطالعه کرده باشد داند که هیچ کتابی درین علم بدین مهذبی و
موجزی و مجردی کس نساخته است و این مجموعه را از دیگر مجموعه‌ها
افضلیت بسیار و مزیت و زیادتی بیشمار است و نام این کتاب الاختیارات

العلائیه فی الاختیارات السمائیه نهاده اند بواسطه اقبال خداوند
عالم مقبول عالمیان و مطلوب جهانیان گرداناد انشاء الله ایزد تعالی
توفیق خیرات کرامت کناد و اصناف هدایت ارزانی داراد
و سعادت دینی و دنیوی میسر گرداناد بمنه و کرمه و این کتاب را
برده مقالت نهاده آمد بواسطه اقبال خداوند عالم مقبول عالمیان
مقالت اول در کلیات مقالت دوم در جزئیات **مقالت اول**
در کلیات و آن ده فصل است ۱ در حد اختیارات ۲ در
موضوع و مبادی اختیار ۳ در فایده اختیارات ۴ در ضروریات
اختیارات ۵ در مشکلات اختیارات ۶ در محذورات
اختیارات ۷ در آن کس که اختیار برای وی کنند ۸ در آن کار
که اختیار برای آن کنند ۹ اختیار کردن بوقت ضرورت
این فهرست ابواب مقالت اول **فصل اول** در حد
اختیار گوشیار گفته است که اختیار سعادت وقت است که او را اختیار
کنند و شایستگی او مر آن غرض را که مطلوب بود و آمیخته شدن او
با طالع آمیخته شدنی پسندیده و بدانکه این حد خطاست از

هفت

هفت وجه ۱ آنست که سعادت وقت نفس اختیار نبود بلکه
سعادت وقت خیریست که مطلوب بود از اختیار و فرق بود
میان نفس اختیار و میان آن چیز که او مطلوب بود از اختیار
پس گفتن که اختیار سعادت وقتست یا آنکه سعادت وقت نفس
اختیار است خطا بود ۲ آنکه در همه اختیارها سعادت
وقت مطلوب نباشد چه اگر کسی خواهد که اختیاری کند برای خراب
کردن قلعه یا از برای دارو دادن شخصی را بیمار شود و در آن کار
بمیرد آن اختیار جز بنظر نحوس است نباید پس معلوم شد
که در همه اختیارها سعادت وقت مطلوب نیست ۳ آنکه او
تعریف اختیار بسعادت وقت مختار کرده است و تعریف مختار
جز بدان نتوان کرد که گویند مختار آن چیز باشد که متعلق اختیار بود
پس آن دور باشد و خطا بود ۴ آنکه درین حد گفته است
زیرا که چون گفت باید که طالع وقت اختیار شایسته غرض بود
پس ذکر سعادت وقتش هیچ حاجت نباشد زیرا که سعادت وقت
در جنب این سخن زاید ۵ آنچه گفت که آمیخته شدن او با صاحب

طالع هم خطا است زیرا که وقت امتزاج نبود با صاحب طالع
بلکه امتزاج جز در میان دو کوکب صورت نبندد ۶ اگر ممازجت
صاحب طالع یک سببست از اسباب سعادت وقت با آن سببهای
دیگر می باید چنانکه بیان آن کرده شود پس اگر یاد کرد سعادت وقت کرد
سببهای دیگر می باید چنانکه بیان آن کرده شود پس اگر یاد کرد سعادت
وقت دیگر سببهای دیگری باید کرد چرا اگر دو اگر چنانست که یاد کرد
سعادت دیگر اسباب سعادت وقت واجب نبود پس ذکر این سعادت
کردن زیادت باشد پس علی کل حال درین حد زیادتی یا نقصان
حاصل باشد ۷ اگر این شرطها که درین حد یاد کرده است یافته
نشود در اختیاراتی که وقت ضرورت کرده شود و چون بعضی
اختیارات از حد بیرون باشد آن حد خطا بود و بدانکه حد چیزها کمتر
کاری دشوارست و هیچکس را اینمعنی مسلم نشود مگر کسانی که علم منطق
که قسطاس مستقیم است بتمامی حاصل کرده باشد و کوشیار را اهر چند
که از علماء ریاضی اندک نصیبی بوده است لیکن از علم منطق نیک حالی
نبوده است لاجرم درین غلطها افتاده است و او در زیج خود که آن را

رابا

زیج جامع خوانند بابی آورده است و از اجامع علم آیت نام
کرده و درین باب حد چیزها را که در علم هیئت بکار دارند گفته و
بیشتر آن حدها ناقص و معیوب است انشاء الله تعالی از توفیق
تصور است که مرتکب گناه و چون خطاء این پیدا شد ما در حد اختیار
کوشیم که اختیار عبارتست از گزیدن وقتی که او بهترین وقتها
باشد که یافته شود و از آن وقتها که موافق مقصود بود در آن مدت
که آن وقت در وی طلب کنند و از آن اشکالها که گفته شد درین
حد هیچ در نمی آید **فصل ۲** در موضوع این علم و مبادی
وی بدانکه موضوع هر علمی آن چیز باشد که در آن علم از احوال ذاتی
او بحث کنند و موضع این علم افلاک و کواکبست از آن روی که
از قوت بفعل آرند آن چیز را که اختیار برای او کرده باشد
اما مبادی این علم یا از قضایای تجربی باشد یا از قضایای مقبولی
و کسانی که گفته که مبادی این علم قضیها تجربی است خطا کردند
زیرا که اصحاب احکام باتفاق گفته اند که چون قمر با جرم اوند طالع
متصل نبود بدان ستاره که صاحب حاجت بود از سیارات یا قمر را

متصل وصاحب طالع را متصل کردانیم بکوکبی از ثوابت که ان کوکب
بر طبع خداوند حاجت باشد از اختیارات تمام ان مقصود حاصل شود
و معلومست که تجربه با معرفت طبایع ستارکان ثابته نرسد چرا
زیرا که کمترین شرطی در صحت تجربه آنست که یک فعل از کوکبی را یک درجه
بارها ببیند و این انگاه ممکن باشد که عمر زمان وفا کند که کواکب ثابته
دو دور یا بیشتر تمام کنند و چون یک دور ایشان در مدت بیست و چهار
هزار سال تمام شود پس عمر بتجربه احوال ایشان چگونه وفا کند پس معلوم
شد که اگر چیزی از طبایع ستارکان ثابته معلومست جز بوحی والهام
و خوابها راست معلوم شده است پس معلوم شد که در مبادی این علم
چنانکه بقضایای تجربی حاجت بقضایای متواتر هم حاجت است

فصل ۳ در فایده اختیار باید دانستن که طالع وقت
یا طالع مولود و برج انتها و طالع تحویل از سه قسم خالی نبود یا هر دو سعد
باشند یا هر دو نحس یا یکی نحس باشد و دیگری سعد **اما** اگر هر دو سعد
باشد لابد بود که سعادتی عظیم حاصل شود و اگر هر دو نحس باشند لابد بود
که نحوستی عظیم حاصل شود و اگر یکی سعد باشد و دوم نحس این قسم نیز بر

بر سه قسم است یا سعد غالب بود یا نحس یا هر دو برابر باشند اگر
سعد غالب باشد انجا از وی مساوی اسباب نحوست بود و دفع ان
نحوست مشغول شود و انچه از ان مقدار فاضل اید سبب حصول سعادت
شود و اگر نحس غالب بود حکم همان بود که گفته شد لیکن درین قسم قدری
از نحوست حاصل شود و اگر اسباب سعادت و اسباب نحوست
متساوی باشند هر دو بیکدیگر مشغول شوند و این شخص را نه سعادت
حاصل اید و نه نحوست چنانکه دو شخص که در قوت برابر باشند هر یک
از ایشان یکطرف از چوبی بکشند چون هر دو غایت قوت
در عمل ارند و هر دو قوت متساوی باشد لابد بود که ان چوب میان
ساکن بماند و در هیچ دو جانب حرکت نکند و چون این قاعده معلوم
گشت ظاهر شد که اختیار نیک سودمند است بجهة تقدیر ما زیرا که چون
طالع اصل و برج انتها و طالع تحویل این شخص نیک باشد و طالع سعد
اختیار با ان بپیوندد لابد باشد که ان سعادت زیادت گردد
و اگر این طالعها بد باشد طالع سعد اختیار و اگر در غایت سعادت
بود ان نحوستها را زایل کند و یا شد که سبب سعادت گردد و اگر نه

باری پاره از نحوستها کم کند پس پیدا شد که اختیار کردن نزدیک عقلا
از مهمات است و اگر سایل سوال کند و گوید که درین اختیار هیچ فایده
نیست و برین پنج دلیلست **دلیل اول** آنکه اگر ستارکان را
اثریست در سعادت و نحوست پس اثر ستارگان که در طالع مولود
و طالع تحویل او موثر باشند در سعادت و نحوست پس در اختیار کردن
هیچ فایده نباشد پس ظاهر شد بر هر دو تقدیر که در اختیار هیچ فایده نیست
دلیل دوم آنکه ما بسی مکرر دیدیم که از برای سفر کردن دو شخص
یک اختیار کردند و آن سفر در حق یکی بغایت مفید بود و در حق دیگری
بغایت زیان کار اگر آن اختیار را اثری بودی بایستی که یا آن منفعت
یا مضرت بهر دو شخص رسیدی و چون چنین نبود دانستیم که در اختیار هیچ
فایده نیست **دلیل سیوم** آنکه باتفاق ستارکان که در
طالع مولود و برج انتها و طالع تحویل باشند قوی تر از آن ستارگان
باشد که در طالع وقت اختیار باشند زیرا که طالع وقت اختیار طالع
عاریتی باشد و طالع مولود اصلی باشد و هرگز عاریتی با اصلی برابری
نتواند کرد پس بطالع اختیار دفع اثرهای طالع اصلی نتوان کرد پس

در اختیار هیچ فایده نبود **دلیل چهارم** آنکه دفع تقدیر الهی ممکن
نیست پس اختیار بیفایده بود **دلیل پنجم** حضرت مصطفی صلی الله
علیه و آله و سلم میفرماید من آمن بالنجوم فقد کفر و اگر نجوم حق بودی
کفر نبودی و چون حق نبود در وی هیچ فایده نبود **جواب سخن اول**
آنست که اثر طالع مولود و برج انتها و طالع تحویل آنگاه واجب باشد
که ظاهر گردد که او را مانع و دافعی نباشد اما چون طالع وقت اختیار
دافع آن اثرها بود لازم نیاید که این اثرها در وجود آید چنانکه ترشی
به که تا آن وقت قرار بماند که شکر با وی آمیخته نشود و چنانکه
از شیرینی شکر تلخی کم شود و از ترشی سرکه نیز تلخی کم شود و همچنین چون
طالع مولود اقتضای نحوست کند طالع وقت اختیار اقتضای سعادت
کند هر یک از آن تلخی کم گرداند تا آن نحوست که مقتضای طالع
بود کمتر گردد **سخن دوم** از دو وجه یکی آنست که چون طالع
اختیاری نیک تلخی از نحوست طالع مولود کم گرداند طالع مولود تلخی
از سعادت طالع اختیار کم کند پس چون دو کس یک اختیار سفر
کنند یکی را نیک آید و دوم را بد این معنی از برای آن بود که طالع مولود

وطالع تحویل نیک بوده باشد واختیار نیک بآن یار شود لاجرم
او را منفعت تمام ازان سفر حاصل شود وانکس را که طالع مولود و
طالع تحویل بد بوده باشد چون اختیار نیک باان یار شود هر چند نحسی از ان
نحوست کمتر گردد ولیکن چون علی الاسباب نحوست را بوده باشد لاجرم ازان
سفر مضرتی بوی رسد واگر نه اختیار نیک اتفاق افتاده بودی مضرت
وی بیش ازان بودی وجه دوم در جواب این سوال آنست که منجم در
اختیارات دعوی قطع نکند البته بلکه گفته است تنها کار روی ان بوده که غلبه
ظنی فرا نماید و هر چه متطوع نبوده باشد که در وی خطای افتد ولیکن نظر عاقل
در انجانب بود که بیشتر اتفاق افتد اگر چنانکه منفعت بیشتر بود ترک
ان نکند روا ندارد چنانکه هیچ عاقل ترک طب و معالجت نگوید از بهر
انکه علاج کردن گاهی سود دارد گاهی نیاید وچون از منفعت بیشتر قدح در
علم طب لازم نمی اید در علم نجوم نیز لازم نیاید جواب سخن سیوم
دلیلهای که در اختیارات اعتبار کرده اند دلیلهای عامست و دلیلهای
که در طالع موالید بود دلیلهای خاص است و دلیلهای عام در نجوم مقدم بود

بدلیلها

بر دلیلهای خاص لاجرم ازینست که چون احوال کواکب در بعضی از اوقات
دلیل بود بر قحطی یا زلزله اهل آن شهر را با اختلاف طالعهای ایشان از ان
بلا متساوی باشند واگر بعضی از دلایل فلکی اقتضای هزیمت لشکر
بیشتر آن قوم در قتل و رنج برابر باشند با انکه طالع هر یک مخالف طالع
ان دیگر بوده باشد پس معلوم شد که دلیلهای که در طالع مولود مر
باشد کمتر است از ان دلیلها که در باب اختیارات بود و چون
این درست شد سوال باطل شد جواب سخن چهارم آنست که
هر چند دفع تقدیر الهی مقدور بشر نیست لیکن ایزد تعالی چیزی را سبب چیز
دیگر کرده است چنانکه نان خوردن را سبب سیری و دارو خوردن را سبب
دفع اخلاط فاسد و عبادت کردن سبب نجات و معصیت کردن را
سبب عقاب پس اگر ما تقدیر خدا را منع نتوانیم کرد لازم اید که
ترک اختیار بگوییم و از انکه ما تقدیر خدا را منع نتوانیم کرد باید که
ترک نان خوردن و آب خوردن و طاعت کردن و فرمانبرداری بجای
آوردن بگوییم و گوییم که اگر تقدیر خدای چنانست که من از نیکبختان
باشم بدبخت نشوم اگر طاعت کنم و اگر نکنم و اگر تقدیر خدای

خیانت که من از بدبختان باشم بکنجت نشوم پس بمجا نکه این
سخنها از عقل و شرع دورست سوال سایل بمجانست **جواب**
سخن پنجم آنست که انچه پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم فرموده که من
امن بالنجوم فقد کفر معنی نه انست که ظاهر این تصور شود زیرا که اگر
کسی ایمان آرد بنجوم از ان جهت که هستی ایشان دلیل است بر هستی آفریدگار
حی عالم قادر قدیم این کفر نبود بلکه عین ایمان بود و نجات و موجب
درجه بود در ایمان چنانکه چون ابراهیم علیه السلام در ستارگان
و آفتاب و ماه نظر کرد و بواسطه آن نظر باری تعالی را بدانست ایزد
تعالی روی ثنا میفرماید انجا که میفرماید و تلک حجتنا آتیناها ابراهیم
علی قومه پس باید دانست که نظر در نجوم بر شش قسمت **اول** آنست
که در تغیر ایشان نظر کند تا بواسطه آن آفریدگار را و علم و قدرت
بینهایت او را بداند **قسم دوم** انکه در حرکات ایشان نظر کند
تا اوقات نماز و روزه و زکوة و حج و سمت قبله دانند و نظر کردن در
ستارگان بدین دو وجه واجب بود **قسم سیوم** انست که
در مقادیر و اجرام و ابعاد و دوری از اختلاف تفاوت بکند چنانکه در

کتابها

کتابها علم هیأت بیان آن کرده اند و نظر در ستارگان از ین جهت که
منسوب بالیه باشد زیرا که هر کس که این علم بهتر داند آثار حکمت
خدای تعالی در آسمانها و زمینها بهتر شناسند **قسم چهارم** انچه اعتقاد
دارند که این ستارگان را هیچ اثری نیست درین علم و طبع لیکن
چنانکه ایزد تعالی از راه عادت طلوع آفتاب را سبب روشنی عالم
کرده است و غروب آن را سبب تاریکی و نزدیکی او را بجهت سبب
حرارت هوا و دوری او را از سمت سبب برودت هوا و همچنین
نظرهای ستارگان را بیکدیگر اسباب سعادت و نحوست کرده از
راه عادت نه از راه طبیعت و اتفاقت جمهور متکلمان از
که اعتقاد بنجوم بدین وجه کفر نبود و نه ضلالت **قسم پنجم** انکه
اعتقاد دارند که این ستارگان مدبران عالمند و بطبع موثراند
درین عالم و این اعتقاد هر چند خطاست لیکن بکفر نکشد **قسم ششم**
انکه اعتقاد دارند که این کواکب خدایان عالمند و سعادت و نحوست
جز از فیض ایشان حاصل نشود و بر ما واجب عبادت ایشان این
کفر صریحست پس معلوم شد که ایمان بنجوم کی ایمان بود و کی کفر و این

تفصیل در کتاب اورده ایم تا هر کس درین علم نظر کرد چنان نکرد که منفعت ان
او را حاصل بود و مضرت ان اعتقاد وی باز نگردد و بالله التوفیق

فصل چهارم در چیزهایی که رعایت آن در اختیارات واجب بود

بدانکه هفت چیزست که رعایت ان در اختیارات واجب بود چون در
وقت مهلت بود **اول** صلاح حال قمر و مراد ما از لفظ صلاح انست
که هر کجا این لفظ یاد کنیم حصول سعادت بود یا باری عدم نحوست
و بدانکه رعایت صلاح حال قمر کردن در اختیارات از برای ان اولیتر است
از رعایت حال دیگر ستارگان زیرا که ماه را خصلت **نخستین**
انکه ماه نزدیکتر همه ستارگانست بزمین پس تاثیر او درین عالم اولیتر بود
از تاثیر دیگر ستارگان **دوم** انکه حرکتهای او از حرکتهای دیگر ستارگان
سریعترست و انچه درین عالم حادث میشود پیوسته در تغیر
باشد پس اضافت این حوادث بحرکتهای سریع قمر کردن اولیترست
از اضافت ان بحرکتهای بطی دیگر ستارگان **سیوم** انکه قمر از غایت
سرعت حرکت انوار ستارگان بیکدیگر امیخته میگرداند و امتزاج ایشان
سبب حدوث حوادث گردد درین عالم پس این سبب که در قمر یافت

میشود و در دیگر ستارگان یافت نمیشود رعایت حال قمر کردن
در اختیارات اولیتر باشد و بدانکه قمر دلیل ابتدا بود و خداوند خانه
وی دلیل عاقبت باشد لیکن شرط انکه قمر در اوتاد بود یا ناظر باشد
بطالع اما اگر چنین نبود دلیل ابتدای طالع بود و دلیل عاقبت رابع
دوم صلاح خانه خداوند قمر **سیوم** صلاح طالع
چهارم صلاح خداوند طالع **پنجم** صلاح خانه غرض چنانکه خانه
دهم بکارهای سلطانی **ششم** صلاح خداوند خانه غرض و لیکن اولیتر ان باشد
که خداوند غرض ستاره بود که مدبر ان غرض بود چنانکه جهد کند تا خداوند
خانه عاشر افتاب بود زیرا که افتاب تعلق بسلطان دارد و
عاشر افتاب بود نیز بسلطان تعلق دارد **هفتم** صلاح ستاره
که مدبر غرض باشد اینست هفت چیز که رعایت ایشان واجب باشد در
اختیارات چون در وقت مهلت باشد والیس حکیم گوید که
اختیار کردن روا نبود الا بدو شهادت و ان شهادت صاحب
طالعست با شهادت ماه و یا شهادت کوکب حاجت و حکیمان دیگر
میگویند که چون خانه غرض و خداوند خانه غرض تباه باشند صلاحیت

دیگر دلیلها هیچ سود ندارد زیرا که بسیار بود که طالع و ماه مسعود
باشند لیکن خداوند خانهٔ غرض ساقط بود یا تحت الشعاع بود لیکن
هیچ منفعت حاصل نشود و مثال این است که چون اهل از خراسان بیرون
آمد طالع اسد و مشتری و ماه در ثور بودند در وسط السماء و آفتاب در
اسد در برج ملوکی لیکن خداوند بیت العمل و آن زهره است در سنبله بود
و در هبوط لاجرم کار او در اضطراب بود و از بودن ماه و مشتری
در وسط السماء و بودن آفتاب در خانهٔ خویش در برجی ملوکی هیچ
مقصود حاصل نشد پس معلوم شد که رعایت کردن صلاح حال خداوند
خانهٔ غرض بهمه حال واجب است **فصل پنجم** در بیان آنکه رعایت
این سبب کمال اختیار بود و آن یازده چیز است **الاول**
آنچه تعلق بقمر دارد و آن بر دو قسم است بعضی آنکه تعلق با اجتماع یا
استقبال دارد که مقدم بود بر آن اختیار و بعضی آنکه تعلق بجای
دیگر دارد از احوال قمر **القسم الاول** بدانکه نظر کردن در
حال اجتماع و استقبال از شش وجه است **ا** آنکه آن اجتماع
یا استقبال در وتدها طالع اختیار بود یا در برجهائی که مایل الوتد بود

یا در برجهای که از وتد زایل باشد اگر وتدی باشد از اوتاد این نیز هم
بر دو قسم بود زیرا که آن اجتماع یا استقبال یا یکی از سعود باشد یا
اگر با سعود نبوده باشد قمر چون از آن اجتماع یا از آن استقبال باز گردد
یا بسعدی دیگر پیوندد یا بنحسی اگر بسعدی دیگر پیوندد دلیل خوبی آن کار بود
هم در ابتدا و انتها و اگر بنحسی پیوندد دلیل خوبی ابتدا بود و تباهی انتها
و اما اگر قمر در وقت اجتماع یا استقبال با سعدی نبوده باشد
در وقت بازگشتن از آن اجتماع یا از آن استقبال با سعدی پیوندد یا بنحسی
اگر بسعدی پیوندد دلیل تباهی ابتدا و خوبی انتها بود و اگر بنحسی پیوندد
دلیل آن بود که آن کار هم در ابتدا و هم در انتها تباه بود و اما اگر آن اجتماع
یا آن استقبال در برجهائی اتفاق افتد که مایل الاوتاد طالع اختیار بود
دلیل آن باشد که آن اقسام چهارگانه که یاد کرده شد میانه باشد و اما
اگر در برجهای زایل الوتد از اوتاد طالع اختیار اتفاق افتد دلیل آن
باشد که آن اقسام چهارگانه در غایت ضعیفی باشد الا در جانب شر
زیرا که ادلهٔ نحوست هر چند که در حال زوال باشند نحوست ایشان بیشتر
باشد **ب** آن چیزها که تعلق با اجتماع و استقبال دارد است

که خداوند طالع اجتماع یا استقبال چون در وتدها طالع اختیار
یا شرق باشد یا در خانهٔ خود بود دلیل تمامی آن کار بود ج آنکه
اجتماع و استقبال چون در آن برج اتفاق افتد که طالع مولود صاحب
اختیار باشد و بر وجه صالح افتد آن کار تمام گردد د آنکه چون خداوند
حد که اجتماع یا استقبال در وی اتفاق افتاده باشد و خداوند خانهٔ آن
اجتماع یا آن استقبال با هم موافق باشند دلیل آن باشد که آن کار که تو ا
کنند دور کار در آن باقی نماند ه آنکه آن برج که اجتماع یا استقبالی
در وی اتفاق افتاده باشد بجای بیت الحیوة بود و خانهٔ دوم از وی بجای
بیت المال و المشتری و هم برین قیاس خانها دیگر را اعتبار باید کردن پس
چون خواهی که بعد از آن اجتماع و یا بعد از آن استقبال اختیار کنی از برای
کاری جهد کن تا قمر و خداوند طالع در برجی افتد که لایق آن کار بود چنانکه
اگر خواهی اختیار کنی برای بنا نهادن جهد باید تا ماه یا صاحب طالع در
خانهٔ چهارم باشد از موضع آن اجتماع و یا آن استقبال که در پیش گذشته
بود و آنکه اگر اولای فلکی در آن ساعت که ابتدای کاری خواهی کردن
موافق باشد با اولای فلکی در وقت اجتماع یا استقبال دلیل باشد که آن

کار که ابتدا خواهند کرد بسیار روزگار بماند و بغایت کمال رسد ز
آنکه بهترین سعدی را که در اختیار رعایت کنند آن سعد باشد
که در وقت اجتماع یا استقبال مستولی بوده باشد بر طالع آن اختیار یا
بر آن موضع که در وقت اختیار در وی بوده و اگر چنانکه آن سعد خداوند این
حد باشد که اجتماع یا استقبال گذشته در وی اتفاق افتاده باشد
بهتر باشد و اگر آن سعد با آن شرطها که گذشته خداوند طالع
قران یا سالخداه یا خداوند طالع تحویل سال یا خداوند فردارت
باشد دلیل کند بر غایت کمال آن کار ح آنکه از باب تثلیث قمر
در وقت اجتماع یا استقبال از نحوس سلیم باشد و ناظر باشند بوی نیز
دلیل تمامی آن کار بود و الا دلیل ضعیف باشد اما قسم دوم
و آن در اعتبار حالات قمر است در غیر اجتماع و استقبال و آن
ده وجه است ا آنکه کاری که ابتدا او آن وقت اتفاق که ماه از
نقطهٔ راس جدا شود آن کار تمام شود زیرا که چون از راس منفصل شود
در جانب شمال صاعد بود ب آنکه ابتدا آن وقت اتفاق افتد
که ماه در برجی مستقیم الطلوع باشد آن کار آسان برآید ج آنکه ماه در

وقت اجتماع تا تربیع اول دلیل باشد از سر استی که استی در وجود اید
و از تربیع اول تا استقبال دلیل خصومت بود زیرا که مقابله دلیل
مضاد بت باشد و از مقابله تا تربیع دوم دلیل ان بود که اکس را الحضومت
دعوت کند و از اکاره بوذ و از تربیع دوم تا اجتماع دلیل بود بر کارها بوشیده
چهارم اکنون ما بیان کرده ایم که ماه دلیل ابتدا است و خداوند خانه او دلیل عاقبت
پس در ابتدا کارها حال ماه با خداوند خانه او بر چهار قسم بود اول اکر قمر در
وتدی از اوتاد طالع باشد و خداوند خانه او بوی ناظر باشد و ان دلیل ان
باشد که ان کارها در ابتدا و انتها بخوبی حاصل شوذ دوم اکر قمر
در وتدی است از اوتاد بوذ ولیکن خداوندی از وی ساقط بوذ و ان دلیل
خوبی ابتدا بوذ و تباهی انتها سیوم اکر قمر در اوتاد نبود لیکن
خداوند خانه وی بوی ناظر بود و این دلیل تباهی ابتدا بوذ و خوبی انتها
چهارم اکر قمر نه در اوتاد بوذ و نه خداوند وی بوی ناظر و این دلیل تباهی
ابتدا و انتها بوذ و این چهار قسم که یاد کرده شد در همه چیزها که دلیل ابتدا
و عاقبت بوذ اعتبار باید کرد پنجم در ابتدا کارها اکر قمر متصل بوذ بنحسی
ان نحس یا خداوند خانه او بوذ یا نبوذ اکر خداوند خانه او نبوذ دلیل ان بوذ

که ان

که ان کار در وجود نیاید و اکر خداوند خانه او بوذ ان کار در وجود
اید و در ان وقت ماه یا متصل بسعدی بوذ یا نبوذ اکر ماه بسعدی متصل
باشد در اول ان کار خصومتی پدید آید و بعاقبت بصلح انجامد و اکر
بسعدی متصل نبوذ ان کار در وجود اید لیکن با وحشت بسیار و
بهترین حالها و ماه در ابتدا کارها ان بوذ که از سعدی باز کشته بوذ و کرا
حتی انکس که خواهد که بکریزد که در حق او بهتر ان باشد که از نحس باز کشته
باشد ز اولیتر ان باشد که در شب فوق الارض باشد و در روز
تحت الارض ح اکر اثنی عشریه ماه دلیل است بر عاقبت پس اکر
اثنی عشریه موضع قمر با سعدی باشد چنانکه ان سعد موافق ان عمل باشد
و اثنا عشریه ان سعد با قمر باشد دلیل ان کند که ان کار بغایت خوبی در
وجود آید ط در ابتدا کارها بهتران بوذ که ماه متصل باشد از سفل
بعلو و معنی اتصال از سفل بعلو انست که از ستاره باز کردد و بستاره
پیوندد که فلک او بالا فلک ستاره نخستین بوذ یا از ستاره که وی
بهبوط نهاده بوذ باز کردد و بستاره پیوندد که او وی بشرف نهاده بوذ
و این شرط در ابتدا همه کارها نکاه باید داشت الا در وقتی که باد

بجنگ خواهد رفت زیرا که باید که ماه درین کار روی از علو بسفل نهاده
باشد ٧ بهترین ابتداها ان باشد که دران وقت ماه و نیرین در
حدود سعود باشند و یکدیگر ناظر باشند از نظرها سعد و ان حدها
موافق این کار بود که ابتدا خواهند کردن و خداوندان آن حدها ناظر باشند
بهترین نظرها سعد اینست جمله چیزها که تعلق دارد برعایت حال قمر
الثانی انچه تعلق دارد برعایت خانه ماه و ان انست که چون
خداوند خانه ماه نحس باشد باید که ناظر نبود بقمر در اوتاد طالع الثالث
انچه تعلق برعایت حال طالع دارد و ان هفت وجه است اول
انکه طالع یا برجی منقلب باشد یا برجی ثابت یا برجی ذوجسدین و هر
یک ازین اقسام بعضی را ازان کارها شایسته بود و بعضی را ناشایسته
بود اما برجهای که منقلب بود اگر طالع باشد تا ماه در ایشان دلیل ان
کند که کارها را بقا نبود و زود تباه شود و هر بیماری که طالع او این
برجها باشد زود زایل شود و خصومتها در وی دراز نکند و هر کس که گریزد
زود باید که وعده کند که بدان وفا نکند و خوابها و سخنها که در وی اتفاق
افتد باطل بود و سفرها که در وی اتفاق افتد در اکثر اوقات خوب اید

بو

وبعد ازانکه این سخنها یاد کردیم نظر باید کرد در برجها منقلب از چهار
وجه ١ انکه حمل از همه برجها سریع الاتصال ترست اما سرطان
در سرعت انقلاب از وی کمترست ولیکن از وی سبک ترست از
برای انکه خداوند او ماه است و ماه در غایت سرعت حرکت است و میزان
در انقلاب معتدل است و جدی نیک بطی الانقلاب است زیرا که خداوند او
زحل است و او در غایت بطو حرکت است ٢ انکه اگر این برجها
منقلب سعد بوی ناظر باشد دلیل ان بود که ان کار هر چند بایستد تباه بود
لیکن بعاقبت تمام شود و اگر نحسی بود بوی ناظر دلیل بود در غایت
تباهی کار و اگر هم سعود و هم نحوس ناظر باشند ان کار تمام شود ولیکن
بمحنت و مشقت ٣ انکه خداوند طالع در برجی ثابت بود از انقلاب
ان کار در مدت دراز حاصل شود ٤ انکه نظر باید کردن در درجه
طالع و دران درجه که ماه در وی باشد اگر خداوند ان درجه که ماه
مریخ بود انقلاب ان کار دفعه باشد و اگر زحل بود انقلاب آن کار در
عسر و محنت بود و اگر عطارد یا زهره یا مشتری بود ان کار حاصل شود
بس زود و منقلب گردد اما اگر طالع یا خانه ماه برجها ثابت باشد دلیل

ثبات این کار بود و سعادت و نحوست آن کار متعلق بود بنظر سعود و
نحوس و شایسته است بنا کردن و زن خواستن را الا در زفاف که لایق
او برجهای ذو جسدین است و مرین بیماری که طالع این برجها باشد دراز
کشد و خصومتها در وی بصلح نه انجامد و بباید دانستن که عوب سپاکه این
برجها ثابت است از برای آنکه خداوند او مریخ است و اسد از همه ثابت تر
وقتی در موضع خویش میگوید که دلو از همه ثابت ترست از برای آنکه خداوند
وی زحل است و اما برجهای ذو جسدین چون طالع باشد یا خانه ماه باشند
دلیل آن بود که از آن کار که در وی ابتدا کند اعراض کند و بار دیگر با وی رجوع
کند و صلاح و فساد آن متعلق بود بنظر سعود و نحوس و این برجها شایسته
بود کارهای را که تعلق بدو کس دارد چون بیع و شری و شرکت و امر کس را
که درین طالع بگرفته شد از آن جستن باز آید و بار دیگر بگریزد و اگر محبوس
باز رهد و اگر گریخته را باز یابد بار دیگر بگریزد و اگر وعده کند خلاف کند
و بیمار اگر بهتر شود بار دیگر بیمار شود ب اعتبار ... معوج
الطلوع با مستقیم بود اگر معوج بود یا ماه در وی بود ... دشوار
این کار پس اگر سعود ناظر باشند دلیل بود برآنکه دشوار این حیز

واگر نحوس ناظر باشند دلیل توسط بود و بباید دانستن که چون ماه در این
برجها بود و زاید بود در نور و در حساب دلیل باشد که اگر چیزی بفروشند سود
کنند و اگر چیزی بخرند اگر بفروشند هم سود کنند و اما برجهای مستقیم الطلوع اگر
طالع باشند یا خانه قمر باشد دلیل تمام آن کار کنند و شایسته بود در دستی
کردن را و حاجتی را پس اگر سعود ناظر باشد دلیل کند بر غایت کمال آن
کار و اگر نحوس ناظر باشند دلیل دشواری بود و اگر هم سعود و هم نحوس ناظر
باشند کار متوسط بود و بباید دانستن که چون ماه درین برجها باشد و
ناقص بود در نور و در حساب چیزهای پنهانی را از زان خریده باشد و
در فروختن سود نبود ح اعتبار آنکه طالع برج باشد که او دلیل
پرندگان بود و آن جوزا است یا سنبله و قوس و حوت این برجها از
برای صید کردن نیک باشد و برجها که دلیل پادشاهان بود و آن حمل
و جوزا و اسد است لایق پادشاهان بود و برجهای که دلیل او از بود آن
حمل برجها ... جهای آبی از برای سفر آن نیک بود و برجهای آتشی
از برای ... نیک بود ی برجهای نهادی لایق اختیار ما
نهادی بود و برجها لیلی موافق اختیار لیلی و همچنین ستاره‌ها نهاری

موافق اختیارهاء نهاری و لیلی موافق اختیارهاء لیلی بود پس اگر حال
بخلاف این بود آن کارها زشت نظرها سعود و نحوس بود ه
باید که طالع بطبع مانند مقصود بود چنانکه برجهاء آتشی کارهاء سلطان
و چنانکه خانهاء مریخ جنگ را و باید که سعود را در طالع حصه تمام
بود ز اگر برجی معوج بود متعلق درجات عاقبت در برجی مستوی
ثابت باشد اول آن کار دشوار بود و آخرش آسان الرابع
اعتبار حال خداوند طالع و آن از چهار وجه است ا اگر باید که خداوند
طالع ناظر بود بطالع بطلمیوس گفته است که هر آن ستاره که ناظر نبود
بخانه خود همچنان بود که مردی از خانه خود دور بود و حفظ خانه نتواند کردن
ب اگر خداوند خانه نحس باشد باید که نظر او از تثلیث یا تسدیس
باشد و همچنین خداوند خانه ماه و خداوند خانه حاجت زیرا که نظر نحوس
از نظر تثلیث و تسدیس و نظر سعود از تربیع یا مقابله بد نبود ج
خداوند طالع چون نحس باشد باید که نظرها او بقمر از او تا طالع نباشد
د جهد باید کرد تا خداوند ان طالع با سهم السعاده با هم باشند
که آن دلیل کمال بود ه اعتبار حال درجات طالع بدانکه هر درجه

ازبرجی

از برجی خاصیتی و خاصیت آن برج باشد دوری او از برج حمل هم
چندان بود که دوری آن درجه از اول آن برج چنانکه درجه نخستین از
حمل شایسته بود مر ابتدا کارها امارات درجه دوم از ثور شایسته
بود زراعت را و درجه سیوم از جوزا شایسته بود چیزی خواندن را
و خدمت پادشاهان را و چهارم درجه از سرطان شایسته بود کاریزها بیرون
آوردن را و هم برین قیاس اگر درجات اعتبار باید کردن پس
چون این درجات سعود از او در تحصیل این مهمات در حق خود استعمال
باید کردن و اگر نحوس باشد در ابطال این مهمات در حق دشمن بکار
باید داشتن و باید دانستن که هرگاه که مشتری و زهره درین برجها
باشند دلیل ایشان قوی تر باشد مگر در درجه که منحوس باشد و اگر زحل
و مریخ درین برجها باشند دلایل ایشان نیک ضعیف بود مگر در درجه
که منحوس باشد چنانکه اگر مریخ در هشتم درجه بود از عقرب مخالفت
تمام در میان مردمان ظاهر شود و مرگ مفاجات بسیار اتفاق افتد
و اگر شخصی مخالفت پادشاه آغاز نهد درین وقت آفت او بسیار شود
و اگر مشتری در طالع تحویل درین درجه بود کار آسان شود السادس

اعتبار حال دیگر باید که وتدها از نحوس خالی بود و رعایت ایمن کردن
بعد از طالع او لیتر بعاشر پس سابع پس رابع **السابع** اعتبار خانه
غرض و آن دو وجه است **۱** اگرچه پیش ازین بیان کردیم که خانه حاجت
باید که مناسب آن حاجت بود و اگر نبود باید که در خانه حاجت سعدی
قوی حال بود و اگر نه باری ناظر بود و باید که خداوند او از نحوس سلیم باشد
۲ جهد باید کردن تا خانه حاجت اصل طالع مولود مسعود بوده باشد
و خداوند او قوی حال بود **الثامن** اعتبار حال ستارهٔ حاجت
و آن از دو وجه است **۱** جهد باید کردن تا ستارهٔ حاجت ناظر بود
در طالع و بخداوند طالع و بخانه حاجت از تثلیث یا از تسدیس یا از
تربیع اگر سعد باشد اما اگر نحس باشد جهد باید کردن تا نظر او از تربیع
و مقابله نباشد پس اگر نظر ستارهٔ حاجت بطالع میسر نشود باید که ناظر
بود بصاحب طالع و ما شاء الله المصری میگوید نظر ستارهٔ حاجت
بصاحب طالع بهتر بود که نظر او بطالع **۲** جهد باید کردن تا
خداوند خانه ستارهٔ حاجت قوی حال بود زیرا که او دلیل عاقبت
التاسع اعتبار حال سهام و آن چهار وجه است **۱** صلاح سهم السعادة

اعتبار باید کردن زیرا که او دلیل ابتدا است **۲** صلاح حال
خداوند او اعتبار باید کرد که او دلیل عاقبت **۳** سهم السعادة
باید که ناظر بود بماه پس اگر نظر سهم السعادة ساقط بود از طالع بهیچ خداوند
مضرت حاصل نشود چون سهم السعادة ناظر بود بماه پس اگر نظر سهم السعادة
بماه میسر نشود باید که میان هر دو ستاره سعد بود یا هر دو را با هم
مجتمع کند و اولیتر آن بود که از ماه بستانند و بسهم السعادة دهد **۴** باید
که آن سهم که منسوب بود بدان حاجت مسعود باشد و باید که بسهم السعادة
یا مشارک بود در آن سعادت **العاشر** اعتبارات ساعات
که اختیار در وی اتفاق افتد چنانکه اگر آن اختیار از برای کاری
خیر بود که در ساعتها مشتری و زهره باشد و یا در ساعتها عطارد چون
مسعود باشد و اگر اختیار از برای کارها بد بود حال بعکس این باید
الحادی عشر کارهایی که در ایشان ثبات طلبند در ساعات
زحل است نباید و کارها که در وی از طول مدت احتراز کنند در ساعات
مریخ است نباید اختیار آن یازده چیز که در اول وعده کرده بودیم
فصل ۶ در بیان چیزهایی که در وی احتراز باید کردن آن

صفت است اول آنکه تعلق باجتماع دارد و استقبال و آن
دو وجه است ۱ چون تحویل اجتماع تباه بود و نحوس را ان طالع
مستولی باشد پرهیز باید کردن دران ماه از ابتدا کردن کارهای که
دوام ان مطلوب باشد ۲ آنکه چون اجتماع نیز دران ماه که در
وی ابتدا کاری خواهی کردن درجه اتفاق افته که قران زحل و مشتری
دران درجه اتفاق افتاده بود یعنی ان قران که دروی باشد از ابتدا کردن
دران ماه احتراز باید کردن که ان نیک تباه بود خاصه اگر نحوس مستولی
بوده باشد اما اگر هر دو سعد دران درجه کرده باشند ان نحوست زایل
شود و آن ماه را شایستگی ان بود که در وی ابتدا کارها کنی دوم
آنچه تعلق دارد بماه و آن نه وجه است ۱ حذر باید کردن از آنکه
ماه در طالع باشد خاصه بشب الا در سعی و مشتری چون ماه مسعود بود و در
طالع بود اما معنی روا بود و اصطخر حکیم گفته است که چون ماه در غایت
تربیت از سعادت و نحوست بود در وی ظاهر شود پس اگر در طالع
بود تغیرها عظیم بر مزاج الکس بدید آید ۲ ماه ساقط بود از طالع حذر
باید کردن از آنکه ممازجت ماه با مریخ در اول بود و در اول ماه و محاذات

زحل با او در آخر ماه خاصه در شب ۳ حذر باید کردن از آنکه ماه را
و خداوند خانه با او را با یکدیگر نظر عداوت بود زیرا که دلیل کند بر مضادت
و خصومت در ان کار که ابتدا کرده باشند مگر کارهائی که از قبیل زنان
باشد که ان سهل تر باشد ۴ حذر باید کردن از آنکه ماه ساقط بود
از طالع ۵ حذر باید کردن از نحوست های قمر و آن یازده وجه است
۱ آنکه در محاق بود و آن چنان باشد که میان او و میان آفتاب کمتر
از دوازده درجه یا کمتر بود و بدتر آن بود که رونده بآفتاب ب
آنکه در خسوف باشد و بدترین ان بود که آن خسوف در ان برج اتفاق
افتد که ماه در وی بوده باشد در اصل طالع مولود ج مقابله او با
آفتاب و نزدیک بعضی این از نحوست نیست د آنکه تربیع آفتاب
بود ه آنکه مقارن نحوس باشد یا تربیع نحوس یا مقابله نحوس
و آنکه محصور میان خاصه بین نحسین بود ز آنکه میان او و میان
راس یا ذنب دوازده درجه بود یا کمتر ح آنکه در طریقه محترقه
بود و آن نوزده درجه خیر است تا سه درجه عقرب ط آنکه در آخر
برج بود در حدود نحوس ی آنکه تانی عشریه نحوس بود یا

اگر زایل بود از وتد ها که در برج سیوم کران فرح است ـــ
اگر بطی السیر بود چنانکه سیر او کم از سیزده درجه و یازده دقیقه بود د
٧ اگر وحشی بود و ان چنان باشد که از نحسی بازگشته بود و بهیچ
کوکب نه پیوندد ٩ اگر در نیمه جنوب نهاده بود ١٠ اگر در
جدی باشد است که نحستها ماه و جو حکما اتفاق کرده اند که چون قمر منحوس بود
بعضی ازانچه یاد کرده شد واجب باشد احتراز کردن از ابتدای کارها
سیوم انچه تعلق بخداوند طالع و خداوند حاجت دارد و
خداوند خانه قسم و آن از نه وجه است ١ پرهیز باید کردن از انکه
این دلیلها راجع باشند ٢ اگر حذر باید کردن از انکه ذنب در
طالع بود با ایشان باشد یا در خانه حاجت یا با افتاب یا با ماه یا با کواکب حاجت
بود یا محاسده کیه باشد ٣ حذر باید کردن از انکه این دلیلها [illegible]
منحوس باشند خاصه از انکه مغرب باشد زیرا که این دلیلها او یار فساد بود
٤ اگر حذر باید کردن از انکه نحوس در اوتاد باشند و اگر
ستاره حاجت بود خاصه در طالع که ان سبب مشقت بود ٥ حذر
باید کردن از انکه خداوند خانه حاجت نحس بود خاصه که در طالع بود

٦ پرهیز باید کردن از انکه خداوند سهم در وتد باشد ٧ زایل
بودن خداوند خانه قسم و نحس بودن او دلیل بود بر فساد اختیاری که
اتفاق افتد و صلاح حال قمر درین باب سودمند نیاید ٨ چون خداوند
طالع و خانه غرض نحس بود باید که در اوتاد نبود یعنی نظر او بطالع از
نظر مودت بود و لیکن باید که جایگاه او با حادی عشر بود یا تاسع یا
ثالث یا خامس بود مگر ان وقت که اختیار شر و فتنه و حرب کنند
چهارم در جایی که آن را بابلیان جاهها خوانند و ان درجاتی باشد
نحس و تاریک و ازان حذر باید کردن اما در حمل ازین درجات پنج است
و یا یر لح لط و در ثور چهار است لح لح لد له
و در جوزا نیز پنج است ب ب یر لو ل و در سرطان
پنج است ب یر لح ل و در اسد هفت است و لح
یه یو لح لح و در سنبله پنج است ح لح یو
لح له و در میزان چهار است ا ر ک ل و در عقرب
پنج است ط ی ح لح و در قوس شش است
ی س یه لو کر ل و در جدی پنج است ب یر

کو لد کح و در دلو یح است ا یـ کح

لط و در حوت یح است ی ط لد کو کح این درجات

که چون سعد در وی باشد نیک ضعیف باشد و چون نحس انجا باشد

دلیل بود بر سعادت عرضی و باشد که دلیل بود بر تمامت نحوست پنجم

اعتبار اوقات والیس حکیم گفت پرهیز باید کردن از ابتدا کارها پیش

از کسوف بهفت روز و بعد از کسوف بهفت روز همچنین پیش از خسوف

ماه بهفت روز ششم آنچه تعلق دارد بروزها و آن چهار است

۱ روزهایی که از ایام البت خوانند حکما اتفاق کردند که از

وقت اجتماع ماه با آفتاب تا اجتماع دیگر مرتبها بسیار است اما مرتبه

کاری دیگر را شاید و شرح این است که از وقت اجتماع تا دوازده

ساعت گذشته از آن آفتاب بود و این دوازده ساعت نحس است

زیرا که ساعت نخستین دلیل هلاک تن و جان باشد و چهار ساعت

دوم دلیل تباهی حال بیماری باشد و چهار ساعت سیوم دلیل

تباهی مال بود و اگر چه دلیل بیماری نبود و بعد ازین دوازده ساعت

نصیب زهره است این ساعت شایسته باشد همه کارها خاصه لهو

تعلق

تعلق بزهره دارد و بعد ازین دوازده ساعت دیگر تعلق بعطارد دارد

و بعد ازین دوازده ساعت دیگر تعلق بماه دارد و آن شایسته است

راه رفتن را و پیش سلطان شدن و خریدن و فروختن خاصه

چون قمر مسعود بود و بعد از آن دوازده ساعت دیگر زحل را بود

و آن شایسته است زراعت را و جوی کندن و درخت نشاندن و

بنا نهادن را خاصه در چهار ساعت اول چون ماه زاید بود در نور

بعد از آن دوازده ساعت دیگر مشتری را بود و آن شایسته است

کارهای سلطانی را و شرکت و مانند این و بعد از آن دوازده ساعت

دیگر مریخ راست چهار ساعت نخستین شایسته است اسب بر نشستن

و سلاح پوشیدن و جنگ کردن و چهار ساعت دوم شایسته است

حجامت کردن و فصد را و چهار ساعت سیوم هیچ کار را نشاید

و بعد از آن نوبت با آفتاب رسد باز دیگر و این ساعتها بد بود

و نیک تباه باشد و هم برین ترتیب ساعتهاست بازی افزاید

والیس حکیم میگوید که تباهی حال ماه کمتر ازان است که تباهی ایام

البت ۲ احتراز باید کردن از ابتدا کارها در ایام نقصان

مه و آن از اول بیست و ششم ماه بود تا نیمه روز چهارم از ماه
دیگر و بعد از آن تا تمام یازده روز زیادت بود و بعد از آن از ابتدا
روز دوازدهم تا نوزدهم ایام نقصان بود و بعد از آن تا افزودن بیست و
ششم ایام زیادت بود ۳ پرهیز باید کردن از اجتماع و آن
نهم ماه بود و هجدهم و بیست و ششم ۴ پرهیز باید کردن از اسابیع
و آن هشتم و چهاردهم و بیست و یکم و بیست و هشتم بود و روا نبود که
دلیل این کار که ابتدا خواهند کردن قمر وی فوق السعود بود نه تحت
النحوس این است چیزها که از وی احتراز باید کردن در اختیارات
فصل ۷ در آن کسی که آثار اختیارات روی ظاهرتر
بود بدانکه آثار اختیارات در حق پادشاه نیک ظاهر شود زیرا که هر چه در
حق ایشان ظاهر شود در حق رعیت هم ظاهر شود و هر اثر که عام تر
بود ظاهرتر بود و حکما گفته اند که اختیار استدلالست بر دلیلهاء عام و
دلیلهاء عام را اثر در حق کسانی که افعال ایشان عام بود ظاهر شود
و آن نباشد الا پادشاهان فصل ۸ در چیزهایی که اختیار
از جهت آن روا باشد گفتیم که بسیار میگویند هر کاری که در روزی یا هفته

یا هر ماه در وجود آید اختیار از برای او مفید نبود و آن نیک نیست
از برای آنکه گرمابه رفتن هر هفته یکبار اتفاق افتد غالبا مگر آنکه او اختیار
گرمابه رفتن پیش از این همه اختیارها شرح داده است و حق آن است که هر چه آن
کار دیرتر در وجود آید و کمتر تکرار گردد اثر اختیار در وی ظاهرتر بود در آنچه
اختیار چگونه باید کردن در وقتی که تاخیر میسر نشود فصل ۹
و حکما گفته اند که چون تاخیر ممکن نگردد و طلب صلاح دلیلها میسر نشود
ابتدا آن وقت باید کردن که مشتری یا زهره در طلوع بود زیرا که این یا
قران آن ابتدا دفع کنند عمر الطبری میگوید که این سخن در کارها درست
بود که از وی طلب ثبات و دوام نکنند و اما آن کارها که دوام از وی
مطلوب باشد تمام نگردد الا آنکه قمر سلیم بود از نحوستها و هر
میسوس میگوید که چون تاخیر کردن ابتدا ممکن نبود وقت صلاح ماه را
از طالع ساقط باید کردن و باید که در طالع سعدی باشد و برین سخن مقالت
نخستین ختم کردیم والله تعالی اعلم بالصواب مقالت دوم در
جزئیات بدانکه بنا این اصلها که بیان کردیم در مقالت اول
چنان بیان کردیم که هر کس را که خاطر قوی و طبع راست بود و بران

اصول و توفیق تمامی حاصل بود او را حاجت نیاید به بیان اختیارها
جزوی زیرا که بیشتر سخنها که در اختیار جزوی گفته شود در آن نباشد
که در مقالت اول این کتاب شرح دادیم لیکن چون خاطر کسی بدین
معنی وفا نکند لاجرم هشتاد چیز که حاجت بدان بیشتر افتد در مقالت
آوردیم و نیک و بد از یکدیگر جدا کردیم تا خواننده و نویسنده را آسان
شود باذن الله تعالی ۱ در گرمابه رفتن ۲ در موی ستردن
۳ در نوره بکار داشتن ۴ در ناخن چیدن ۵ در آهن بر اندام
بردن ۶ در فصد کردن ۷ در حجامت کردن ۸ در خون بسیار
بیرون کردن ۹ در ختنه کردن ۱۰ در ابتدا علاج کردن ۱۱
در علاج اعضا ۱۲ در علاج جنس بیماری ۱۳ در داروی مسهل خوردن
که اسهال جمله خلطها کند ۱۴ در دارو که سودا آرد ۱۵ در دارو
که صفرا آرد ۱۶ در مطبوخ خوردن ۱۷ در دارویی که اسهال عظیم
کند ۱۸ در دارویی که علت از بهر چشم فرو دارد ۱۹ در غرغره
و قی کردن ۲۰ در حقنه کردن ۲۱ در علاج بیماریهای دیرینه ۲۲
در جامه نو بریدن و پوشیدن ۲۳ در صناعت زر و نقره

۲۴ در چیزی خریدن ۲۵ در فروختن چیزها ۲۶ در شرکت کردن
۲۷ در مال فرستادن از برای سود ۲۸ در وام طلب کردن
۲۹ در وام دادن ۳۰ در صنعت کیمیا ۳۱ در عزیمت کردن
از برای دوستی ۳۲ در عزیمت کردن از برای دشمنی ۳۳ در تعویذ
نوشتن ۳۴ در کارها پوشیده کردن ۳۵ در پنهان شدن
۳۶ در ابتدا کردن کارها ۳۷ در سفر کردن بجهتی از جهات
عالم ۳۸ در اختیار ربعی از ارباع شبانروز ۳۹ در نامه
نوشتن و ابتدا کردن بعرض حاجت ۴۰ در ابتدا آموختن
پیشها ۴۱ در تعلیم کردن ادبها ۴۲ در تعلیم کردن بودنها ۴۳
در تعلیم سباحت ۴۴ در فرزند بکتاب به دایه سپردن ۴۵
در بنیاد افکندن ۴۶ در هدم کردن ۴۷ در خریدن ضیاع
۴۸ در کاریز کردن ۴۹ در درخت نشاندن ۵۰ در تخم کندن
کشتن ۵۱ در اجارت زمینها ۵۲ در چهارپای خریدن
برنشستن را ۵۳ در خریدن آنکه بروی شوان نشست ۵۴
در برده خریدن ۵۵ در آزاد کردن ۵۷ در شیر دادن

کودک را ۵۸ در باز داشتن کودک از شیر ۵۹ در نکاح کردن
۶۰ در زفاف کردن ۶۱ در سفر کردن و خشکی ۶۲
در سفر آب ۶۳ در جنگ رفتن ۶۴ در آمدن بشهر ۶۵
در بیعت کردن و بر تخت ملک نشستن ۶۶ در لوا بستن ۶۷ در لوا
کشادن ۶۸ در خراج ستدن ۶۹ در حاجت خواستن
از سلطان ۷۰ در صید کردن مرغان ۷۱ در صید کردن چهار
پایان ۷۲ در صید کردن در دریا ۷۳ در تماشا کردن بر آب
۷۴ در کشتی در آب دادن ۷۵ در شراب کردن ۷۶
در وقت شراب خوردن ۷۷ در مهمانی رفتن ۷۸ در شطرنج
و نرد باختن ۷۹ در چوگان زدن ۸۰ در وقت دعا کردن
والله اعلم بالصواب اول در کرمابه رفتن چیزی که این اختیار
بوی تمام شود دانست که باید که طالع و موضع قمر حمل یا عقرب باشد
و الا در قوس و حوت یا سرطان باشد محمد ایوب الطبری گوید
بهترین آنست که ماه در سرطان بود اگر درین حال متصل بود بمشتری
یا بزهره از تثلیث یا تسدیس دلیل بود بر زیادتی جمال

و اگر ماه

و اگر ماه در حوت باشد باید که متصل بود بزهره تا کمال مطلوب حاصل
شود که اگر متصل نباشد سهل باشد اما آنچه ازوی پرهیز باید
کردن سه چیز است ا روا نبود که قمر بمجاسده عطارد یا
زهره یا زحل بود ب روا نبود که در خانهای یکی ازین ستارکان
باشد ج اگر ماه در برج منقلب بود و عطارد در طالع بود دلیل بود که
زود بیرون آید و اگر ماه متصل باشد بزحل و زحل در اوتاد باشد دلیل
بود بر ضجر شدن و اگر متصل بود بآفتاب دلیل بود بر تشنگی و اگر متصل
بود بمریخ دلیل بود که صفرا و حرارت از خود بکند زد ۲ در موی
باز کردن چیزهای که این اختیار بوی تمام شود دو است ا
باید که قمر در برجهای دو جسدین بود الا در سنبله محمد ایوب الطبری
گوید که در میزان یا دلو روا بود که اشیا کفته است باید که در برجهای
آبی بود ب باید که ماه متصل بود بیکی از دو سعد زیرا که آن دلیل
بود بر آنکه موی بار دیگر درشتی بر آید و اما آنچه ازوی حذر
باید کردن یک چیز است ا نباید که ماه درین برجهای ثابت
و منقلب باشد خاصه جدی زیرا که دلیل بود بر آنکه موی دیر بر آید و

وخداوندش بسبب آن عکس شود درجه‌ی علی ب باید که ماه متصل
نباشد بزحل هم ازین علت که گفته شد ج باید که ماه متصل نبود بمریخ
د روا نبود که زحل یا مریخ در طالع وقت باشند ه روا نبود
که قمر در حمل باشد و روا نبود که قمر در طالع بود والله اعلم
۳ در نوره کردن چیزهائی که اختیار بدان تمام شود چهار است
ا باید که ماه متصل بود بآفتاب یا تحت الشعاع بود چنانکه از آفتاب
جدا نشده باشد ب باید که ماه در برجهای آبی بود و روا نبود که
در حمل و ثور و اسد و جدی بود محمد ایوب گوید باید که ماه در برجهای
زمینی بود ج باید که ماه متصل بود بستارگان که در هبوط باشند
یا محترق یا راجع زیرا که این دلیل باشد که آن موی دیر بر آید د
باید که خداوند طالع منحوس بود از وتد السما و اما در وتد الارض
بود ۴ در ناخن چیدن آنچه این اختیار بوی تمام شود دو چیز است
ا باید که ماه در خانهای زهره یا در خانهای مریخ بود یا در خانهای
برجیس محمد بن ایوب میگوید بهترین آن بود که خانهای ماه ثور یا سرطان
یا عقرب یا دلو بود ب باید که ماه زاید باشد در نور یا در حساب

یا در هر دو

یا در هر دو و اما آنچه از وی حذر باید کردن سه چیز است ا حذر
باید کردن از آنکه ماه در جوزا یا در حوت بود زیرا که این دو برج و
خداوندان ایشان را باشد این کار را و دلیل بود بر آنکه این ناخن
دیگر باره بر روید ب حذر باید کردن از آنکه مریخ در طالع وقت
بود یا با ماه در یک برج باشد زیرا که مخاطره بود که گوشت ببرد
ج حذر باید کردن از آنکه زحل در طالع بود ۴ حذر باید
کردن از آنکه ماه متصل بود بستاره راجع خاصه چون در هبوط باشد
والا هم در وقت آفت در آن ناخن پدید آید ۵ در آهن
باندام بردن آنچه این اختیار بوی تمام شود سه چیز است
ا آهن باندام بردن آنگاه روا بود که ماه در برجی نباشد که آن
اندام منسوب بود بدان برج و سر منسوب است بحمل و گردن و قفا بثور
و دوش و بازوها بجوزا و سینه بسرطان و پشت و پهلو و دل باسد
و شکم و روده بسنبله و سرون بمیزان و فرج بعقرب و ران
بقوس و سر زانوها بجدی و ساقها بدلو و پایها بحوت و کیا کوشیار
میگوید اگر در آن برج که عضو بدو منسوب است سعدی قوی بود آهن

بودن روا باشد ۲ ماه باید که ناقص النور باشد و سلیم باشد
از نحوس ۳ باید که ماه متصل بود بمشتری و مشتری فوق
الارض باشد اما در عاشر یا در حادی عشر یا در تاسع پس اگر بودن مشتری
درین موضع میسر نشود باید که در طالع بود و قمر باید که ناظر بود با فتاب
و عامل النور باشد از وی زیرا که این دلیل بود که صحت زود حاصل
شود ۱۱ انچه ازوی حذر باید کردن دو چیز است ۱ انکه ماه
بری نباشد از مقارنه افتاب ب انکه بری بود از نظر نحوس
خاصه مریخ ۶ در فصد کردن انچه این اختیار بوی تمام شود چهار
است ۱ عبد الجلیل سجزی گوید بهترین ان بود که ماه در برجی ثابت
بود الا در ثور ب قصرانی گوید بهتران باشد که ماه زاید باشد
در نور و در حساب ۳ باید که ماه در برج هوایی باشد ۴
باید که ماه متصل بود بسعود اما انچه ازوی حذر باید کردن هشت
چیز است ۱ انکه خانه ماه برجی منقلب و ذوجسدین نبود خاصه
جوزا ب باید که خانه ماه و طالع برجی ارضی نبود ج از برج
حوت حذر باید کردن د از وقت اجتماع پیشتر از سیزده

درجه

درجه این کار روا نشاید ه از وقت استقبال حذر باید کردن و
چون از ۱۳ ابگذرد شاید استقبال و حذر باید کردن از انکه
زحل و مریخ در طالع باشد ما ما ماه زیرا که ان دلیل باشد برانکه جای
جراحت ورم گیرد و تباه شود و حاجت اید ببریدن ان و درین باب
از مریخ احتراز کردن اولیتر است د احتراز باید کردن از انکه
زحل یا مریخ در ثامن طالع باشد ح حذر باید کردن از انکه زحل
یا مریخ در هشتم قمر باشد ۷ در حجامت کردن انچه این اختیار
بوی تمام شود دو چیز است ۱ محمد ایوب گوید باید که خانه ماه و
طالع برجی از برجهای هوایی بود زیرا که چون چنین باشد چون خالی
بود و خون صافی بماند و نفع او ظاهر شود و باید که ماه متصل بود بمشتری
۲ سجزی گوید باید که ماه زاید النور باشد قصرانی گوید باید
که ماه ناقص النور و الحساب بود و اما انچه ازوی حذر باید کردن
سه چیز است ۱ بدترین همه انست که ماه در ثور بود یا در اسد
ب دو دیو نحس گوید چون در ثانی جایگاه نیز نیاید در ثامن
ایشان بحنی بود و در غایت تباهی بود ج محمد ایوب گوید حذر

باید کردن از انکه ماه تحت الشعاع بوذ و از انکه طالع یا خانه ماه
برجهار ارض بود زیرا که خوف ان بود که سودا پدید اید ٨ در خون
بسیار بیرون کردن انچه اختیار ره و تمام شود چهار جهت است
١ باید که ماه زاید النور باشد و زاید الحساب ٢ باید که بعد از
اجتماع و پیش از استقبال بوذ ٣ باید که ماه متصل بود بمشتری از برج
تثلیث یا از تسدیس و چون خواهی که خون اندک بیرون کنی چنانکه
نفع ان حاصل بوذ ضد این شرطها اعتبار باید کردن ٤ باید که ماه
از عطارد ساقط بود ٩ در حقنه کردن انچه این اختیار بوی
تمام شود شش جهت است ١ باید که ماه مستعلی بوذ بزهره ٢
باید که ماه متصل بود بیکی از دو سعد ٣ باید که ماه در جهات شمالی
بوذ ٤ باید که ماه زاید النور باشد ٥ باید که خداوند خانه
او شمالی بود ٦ باید که خداوند طالع صاعد بود و باید که خانه ماه
و طالع برج هوای بود ١٢ انچه از وی حذر باید کرد دو جهت است
١ حذر باید کردن از انکه ماه در عقرب بوذ خاصه چون مریخ بوی
ناظر بود و از او تاد طالع ب الا اگر نظر مریخ از تثلیث یا از تسدیس

بود و ماه ناقص بوذ به باشد ١٠ در ابتدا علاج کردن آنچه
این اختیار بوی تمام شوذ آنست که سعدی از دو اگر طالع بوذ مقصود
زود حاصل شود و نیکنامی طبیب ظاهر شوذ و اگر در عاشر بود بیمار فرمان
برد و تخلیط نکند و اگر در سابع بود علاج زود پذیرد و اگر در رابع بود
علاج زود کارگر اید و اما انچه از وی حذر باید کردن چهار است ١
انکه اگر نحسی در طالع بوذ ان علاج خطا رود و تباهی ان زود ظاهر شود
و اگر عاشر بوذ بیمار تخلیط کند و کار دشوار شود و اگر در سابع بوذ بیمار
از ان علت بعلتی دیگر رود و اگر در رابع بود خطر هلاک باشد ب
اگر در ابتدا علاج قمر منحوس بود بیمار و طبیب از یکدیگر ضجر شوند اگر
از سعدی بگردیده باشد و بسعدی دیگر پیوسته بیمار و طبیب از یکدیگر راضی
باشند ج اگر خداوند طالع ان وقت منحوس بود و خداوند
ششم و خداوند هشتم در طالع یا در هشتم بوذ و خداوند طالع در هشتم بوذ
بهمه حال ان بیمار بسبب استعلاء طبیب هلاک شوذ د اگر ماه در طالع
وقت دارو خوردن بوذ علت ورم پدید اید ١١ در علاج اعضا

درین باب بسه چیز را نظر باید کردن ۱ هرگاه که عضوی را علاج باید
کردن باید که آن عضو بکدام برج منسوبست پس باید که ماه دران برج
نباشد و اگر باشد مسعود باید که بود ۲ اگر علاج بیماری بالا خواهی
کردن ابتدا بدان که عضوی ازان کدام برج است پس باید که ماه دران برج
نباشد و اگر علاج ازین بود یا ناف بود باید که قمر در میان وتد السماء و وتد الارض
بود و اگر علاج نیمه زیرین خواهی کردن خلطی بود یا چیزی که بدان ماند باید
که ماه ناقص النور باشد و زاید السیر بود و در طالع سعدی بود ۱۲

باید که قمر در نیمه دیگر بود از فلک
۳ و مستعود و از علاج
ناقص کردن
چه

در علاج جنس بیماریها انچه درین باب رعایت باید کردن ده
چیزست ۱ اگر مریخ دلیل بیماری بود و دران وقت علاج باید کردن
که مشتری در وتد باشد و اگر دلیل آن بیماری زحل است ابتدا علاج باید
که افتاب در وتد باشد و اگر دلیل بیماری عطارد بود در ابتدا علاج باید که
زهره در وتد باشد و اگر دلیل بیماری ماه بود باید که در وقت علاج ماه
در مقابله خداوند ان برج بود که ماه در وی بوده باشد در وقت سوال
ازان بیماری ۲ باید که ماه خالی بود از نحوس و از اجتماع و متصل

باید

بود بسعود اما انچه ازوی حذر باید کردن آنست که ماه در هبوط
باشد یا در وبال یا در طریقه محترقه یا در مقابله خداوند سادس یا
خداوند ثامن یا بمجامع افتاب یا مقابله او یا تربیع او یا میان او و افتاب
کمتر از دوازده درجه باشد ۱۳ در دارو مسهل خوردن
که اسهال جمله خلطها کند شش چیز نگاه باید داشتن ۱ اگر طالع
و خانه ماه برجها آبی باشد و بهترین عقرب است و میزان هم روا داشته اند
۲ باید که ماه ناقص النور بود و ناقص الحساب ۳ باید که منصرف بود
از سعدی و متصل بود بسعدی دیگر ۴ باید که دوری وی از ذنب بیش از
سیزده درجه بود ۵ باید که عرض ماه جنوبی بود ۶ باید که ماه
بود در جنوب باید که فوق الارض و متصل بود بستاره تحت الارض و آن
ستاره در رابع بود و اما انچه ازوی حذر باید کردن دو چیزست
۱ بودن ماه در اسد بغایت تباه است ۲ نباید که ماه متصل بود
بنحوس که اگر متصل بود بزحل کارگر نیاید و باد باشد و شاید که علتها دیگر
بدید آید و اگر متصل بود بمریخ در ناف و بجدن رود ده بدید آید و
چون قمر در جدی بود بزحل متصل ازو نشاید خورد دیکار کشیا

نظری از تثلیث و تسدیس و اما داشته است اما از مقارنه ماه و مشتری
احتراز کرده است الا اثر داروضعیف بود و اگر با آفتاب ناظر
بود از نظرها تباه حرارت در پوست زیادت شود و اگر متصل بود بکوکبی
راجع آن دارو بقی راید ۱۴ در داروئی که سودا آرد
درینمعنی دو چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که طالع و خانه ماه
برجی آبی باشد تا ضد سودا بود ب باید که ماه متصل بود بمشتری
و اما انچه ازوی حذر باید کردن دو است ۱ انکه خانه قمر
و طالع برجی ارضی بود ب انکه ماه متصل بود بزحل ۱۵ در
داروئی که صفرا اورد درینمعنی دو چیز نگاه باید داشتن ۱
انکه طالع و خانه ماه برجی هوائی باشد ب انکه ماه متصل بود بزهره
و اما از دو چیز حذر باید کردن ۱ انکه قمر و طالع برجی آتشی بود
ب انکه ماه متصل بود بزحل یا بمریخ یا با آفتاب و اما درجه طالع
و خانه ماه برجی منقلب و برجها ثابت بغایت تباه باشد ۱۶ در
مطبوخ خوردن دو چیز نگاه باید داشتن ۱ طالع و خانه ماه
برجها آبی باید که بود ۲ باید که ماه متصل بود بزهره و اما از

دو چیز حذر باید کردن ۱ انکه طالع یا خانه ماه برجی آتشی بود
یا خاکی ب انکه ماه متصل بود بزحل یا بمریخ یا با آفتاب و اما
درجه طالع و خانه ماه برجی منقلب باید و برجهای ثابت بغایت
تباه بود ۱۷ در داروئی که اسهال عظیم کند درین باب دو چیز نگاه
باید داشت ۱ انکه ماه متصل بود بکوکبی که از تحت الشعاع بیرون خواهد
امدن ب باید که ماه متصل بود بستاره که مستقیم شده باشد از ان
وقت اما انچه این کار را نشاید آنست که ماه متصل بود بستاره
که تحت الشعاع یا راجع بود و اما ان دارو که کار بجانه کند در وی
دو شرطست ۱ انکه ماه در برجهاء جسدین باشد ۲ انکه بتربیع
سعدین یا بتربیع عطارد بود چون مسعود باشد ۱۸ در داروی
که علت از سر و چشم فرو آرد درین اختیار چهار چیز نگاه باید
داشتن ۱ باید که ماه در حمل باشد یا در ثور ۲ باید که از استقبال
بازگشته بود و روی باجتماع نهاده ۳ باید که بطئ السیر بود ۴
باید که میان او و ذنب سیزده درجه بود که اگر کمتر از سیزده
درجه بود نشاید و اما انچه این کار را نشاید ضد این چیزهاست

که یاد کرده شد ۱۹ در غزه و قی کردن درین باب
سه چیز نگاه باید داشتن ۱ محمد ایوب گوید باید که ماه در حمل باشد
میان دوازده درجه یا بیست درجه و کیا کوشیار و قصرانی میگویند تا
که ماه در حمل بود یا ثور ۲ بطلمیوس میگوید باید که در برجهای آتشی بود لیکن
بشرط آنکه مسعود بود زهره ۳ باید که ماه ناقص النور باشد
و مسعود بود محمد بن ایوب میگوید باید که ماه متصل بود بعطارد اگر
عطارد قوی باشد والا باید که متصل بود بسعود و اما آنچه ازو احتراز
باید کردن آنست که ماه متصل بود ببرج یا با آفتاب از تربیع خاصه چون
در حمل باشد ۲۰ در حقنه کردن آنچه این اختیار بوی
تمام شود سه چیز است ۱ باید که ماه در میزان یا در عقرب باشد
۲ باید که طالع هم ازین برجها بود و از میزان تا حوت دلیل است از
ناقه آبای ۳ بهتر آن باشد که ماه پیوسته بود بسعود و زائد النور
باشد ۲۱ در علاج بیماریها دیرینه در همین سه چیز نگاه باید داشتن
۱ باید که ماه در برجها ارضی بود بهترین ثور است ۲ باید که سعود در
اوتاد و ماه باشند ۳ باید که ماه خالی بود از نحس اما آنچه ازو

حذر باید کردن آنست که ماه متصل بود بزحل زیرا که آن سبب
درازی بیماری بود ۲۲ در جامه نو بریدن و پوشیدن آنچه
ازین معنی رعایت باید کردن هفت چیز است ۱ اگر ماه در
برج ذو جسدین باشد ۲ اگر خداوند طالع ناقص السیر باشد و
منحدر در جنوب ۳ اگر ماه زاید النور والحساب بود ۴ اگر
باید که قابل تدبیر ماه ساقط و ضعیف بود ۵ اگر ماه متصل بود
بزهره اولیتر باشد ۶ اگر پوشیدن در ساعت مسعود اتفاق
افتد ۷ اگر در طالع سعدی بود و ماه در عاشره بود و مسعود
بود یا آن سعد که در طالع بود اما از دو چیز حذر باید کردن
۱ اگر ماه در برج ثابت بود و تباه برین همه اسد است ۲
از مجاسده قمر منحوس یا مقابله یا تربیع ایشان خاصه آفتاب
زیرا که مقابله و معارضه آفتاب دلیل آن باشد که آن جامه با رنج
تن کهنه شود و بعاقبت آن جامه را با خداوندش در گور
نهند ۲۳ در صناعت زر و نقره در همین چهار چیز نگاه
باید داشت ۱ اگر باید که ماه در برجهای آتشی بود ۲ باید که

ناظر بوذ با فتاب یا بمریخ از تثلیث یا از تسدیس و اگر ناظر بوذ
بسعدین از هر نظر که بوذ روا بوذ ۳ باید که صاحب طالع صاحب عاقبه
بوذ ۴ باید که ماه در برجهاء ذو جسدین باشد و او لیتر ان بوذ که
آن برج مستقیم الطلوع باشد ۲۴ در خریدن در یمعنی
پنج چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که ماه در برجها مستقیم الطلوع
باشد زیرا که چون چنین بوذ خرنده را بهتر بوذ و اگر در برجها معوج
الطلوع بوذ خرنده را زیان باشد و بایع را سوذ ۲ باید که
ماه زاید النور والحساب بوذ ۳ باید که سهم السعاده در خانه
مشتری بوذ و متصل بوذ بسعود ۴ ماه از ان وقت که از اجتماع
باز کرده باشد تا تربیع اول دلیل بوذ در عدل و انصاف در معاملت
و از تربیع اول تا مقابله دلیل بوذ در حصول مقصود بایع و از مقابله
با تربیع دوم دلیل کند بر نیکوی حال مشتری و از تربیع دوم با
مقارنه نیک باشد خریدن چیزهای درسر ۵ باید که ماه ساقط
بوذ از مریخ و عطارد و الا خصومت آرد و همچنین ذنب باید که
ساقط بوذ و باید که ماه متصل بوذ بسعود با تصال پسندیده

۲۵ در خریدن و فروختن در یمعنی چهار چیز نگاه باید داشتن
۱ باید که ماه منصرف بود از سعدی و بسعدی دیگر متصل بوذ
و اگر بنحس بوذ بایع را زیان دارد ۲ باید که ماه در شرف
خوذ بوذ ۳ باید که ماه در برجهای معوج الطلوع بوذ ۴
باید که ماه ناقص النور والحساب بود زیرا که چون چنین بوذ
دلیل ان باشد که بایع را سودمندی باشد و مشتری را زیان
بوذ ۲۶ در شرکت کردن در یمعنی سه چیز نگاه باید
داشتن ۱ باید که طالع و خانه ماه در برجهای ذو جسدین
بوذ و بعضی از حکما گفته اند که اسد را و جدی را در یمعنی روا بوذ
اما جوزا دلیل دوستی و امانت باشد و سنبله دلیل منفعت باشد
و قوس دلیل منفعت باشد لیکن با خصومت و اسد دلیل
منفعت بوذ و جدی دلیل ان باشد که هر دو از یکدیگر شاد باشند
۲ دیگر برجها این کار را نشایستند اما حمل دلیل ان بوذ که
شرکت زود زایل شود و ثور دلیل عاقبت بد بود و سرطان
دلیل دزدی باشد و میزان دلیل زود رها کردن ان شرکت باشد

وعقرب دلیل کند بر جنگ و الو دلیل کند بر زیان کردن در معاملتها
و ما در مقدمه پیدا کرده‌ایم که احوال سعادت و نحوست بنظر ستارگان
بگردد ٣ بهترین نظرها درین باب آنست که مسعود با قمر باشند
یا در طالع یا ناظر باشند از مثلثه یا بماه یا بطالع ٣ اگر خداوند
خانهٔ ماه ناظر بود بماه دلیل بود بر آنکه ایشان بوقت مفارقت
از یکدیگر راضی باشند و از آن شرکت سود کنند و اگر ناظر نبود دلیل باشد
که هر دو انباز یکدیگر را بخیانت متهم کنند و بدان سبب
انبازی باطل شود واما آنچه ازوی حذر باید کردن دو چیز است
١ بودن نحوس در اوتاد ٢ نظر خداوند خانهٔ ماه بماه
از مقابله یا از تربیع که دلیل خصومت بود در وقت مفارقت
٢٧ در مال فرستادن ارزانی سود درین باب سه چیز نگاه
باید داشتن ١ باید که ماه و عطارد هر دو مسعود باشند و ماه
بعطارد متصل بود ٢ ثانی و حادی عشر که بیت المال است
از جانب خداوند هر دو باید که صالح باشند ٣ باید که عطارد
در نور مریخ بود تا آن مقصود زود حاصل شود والله اعلم

٢٨ در وام طلب کردن درین باب پنج چیز نگاه
باید داشتن ١ باید که ماه در عقرب یا قوس یا اسد یا حوت
باشد ٢ باید که طالع یکی ازین برجها باشد ٣ باید که ماه با فزونی
النور باشد ٤ باید که ماه بری بود از نحوس و متصل باشد
بسعود یا بعطارد و در آن وقت عطارد باید که مسعود باشد ٥
باید که صاحب طالع و صاحب سال بهم تسلیم باشد از نحوس و مشاکل
یکدیگر اما آنچه ازوی حذر باید کردن سه چیز است ١ آنکه ماه
در تربیع مریخ بود ٢ آنکه در مقابله زحل بود ٣ آنکه در مجاسدهٔ
زحل باشد و این از همه بدترست ٢٩ در وام دادن باید که
مشتری و عطارد ناظر باشند بماه تا وام زود باز رسد اما آنچه
ازوی حذر باید کردن پنج چیز است ١ آنکه ماه در موضع مظلم باشد و
این از نوزده درجه میزان باشد تا سه درجه عقرب و منجمان این
طریقت را محترقه خوانند ٢ آنکه ماه را عرض بود از منطقة البروج
٣ آنکه هابط بود در جنوب ٤ آنکه در اول درجها جوزا و اسد
و قوس بود یا طالع ازین برجها باشد ٥ باید که عطارد دور باشد

از نظر زحل و مریخ زیرا که مریخ سبب شغب و خصومت بود و زحل
دلیل مطل بود ۳۲ در صنعت کیمیا هفت چیز درین باب نگاه
باید داشتن ۱ باید که اوتاد چهارگانه از نحوس خالی باشند
۲ باید که طالع برج ذوجسدین بود ۳ باید که صاحب طالع در
عاشر باشد یا در حادی عشر ۴ باید که ماه ناظر باشد با آفتاب از
نظر سعد ۵ باید که مسعود بوده باشد در طالع اجتماع یا استقبال
که پیش از ان بوده باشد ۶ انکه خداوند خانه ماه مسعود باشد
و باید که خداوند خانهای کواکب مسعود باشد ۷ اگر عمل کیمیا از برای
زر بود صلاح آفتاب نگاه باید داشتن و اگر از برای نقره بود صلاح
ماه نگاه باید داشتن و اما انچه ازو می احتراز باید کردن سه چیز است
۱ پرهیز باید کردن از نحوست عطارد ۲ از انکه برج معوج الطلوع
باشد ۳ پرهیز باید کردن از انکه طالع در حد نحوس بود و از انکه
طالع در حد تربیع نحوس بود یا در مقابله و مقارنه ایشان باشد یا با
ذنب باشد ۳۳ در عزیمت کردن از برای دوستی در معنی
ده چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که طالع برج ذوجسدین باشد

۲ باید که ان

۲ باید که ان کار در ساعت زهره کنند خاصه در روز زهره باید که
زهره خالی بود از نحوستها ۳ باید که زهره ناظر بود بطالع ۴
باید که زهره خداوند حد طالع بود ۵ باید که ماه متصل بود با آفتاب
از تثلیث یا از تسدیس ۶ صلاح عطارد و مشتری و آفتاب نگاه
باید داشتن ۷ باید که زحل و مریخ در اوتاد نباشند و بر آن ستارگان
مستولی نباشد ۸ اگر این عمل برای ذکور بود طالع و خداوند
طالع باید که مذکر بود و اگر از برای اناث بود طالع و خداوند طالع
مونث باید ۹ چون عزیمت خواهی کرد از برای کاری بباید
نگرستن تا ان کار از کدام ستاره حاصل شود و بکدام عضو تعلق
دارد پس وهم ان ستاره را بران عضو مسلط باید کردن
و هر چند وهم قوی تر بود ان کار زودتر حاصل اید ۱۰ دلیل بود که
این عزیمت در حق وی خواهند کردن بباید شناختن تا اگر ستاره
او مذکر بود ان کار در ساعت ستاره مونث کنند و دوم انکه
ان ستاره که عزیمت بدو تمام شود قوی تر بود از ان ستاره
که دلیل ان شخص باشد ۳۴ در عزیمت برای دشمنی

هشت چیز در وی نگاه باید داشتن ۱ باید که طالع برج منقلب
بود ۲ باید که ماه در برج منقلب بود ۳ باید که زحل و مریخ ناظر باشند
بماه و نظر زحل درین باب اولیتر ۴ این کار در ساعت زحل باید
کردن ۵ باید که زحل در وسط السما باشد و قوی حال ۶
باید که هر دو نیر ناظر باشند زحل ۷ باید که نیرین سعدین از
از یکدیگر ساقط باشند ۸ باید که خداوند طالع زحل باشد
۳ ۳ در تعویذ نوشتن در وی سه چیز نگاه باید داشتن
۱ صلاح حال قمر در طالع ۲ نظر قمر بطالع ۳ صلاح عطارد
۴ ۳ در کارها پوشیده کردن درین کار ده چیز نگاه باید
داشت ۱ ماه باید که تحت الشعاع بود و روی در اجتماع نهاده
باشد ۲ باید که خداوند طالع نیز همچنین باشد ۳ باید که نیرین از
طالع ساقط باشند ۴ باید که نیرین از یکدیگر هم ساقط باشند
۵ باید که نیرین تحت الارض باشند ۶ اگر ستارگان دیگر
تحت الارض باشند هم بهتر بود ۷ مریخ باید که ساقط باشد از
طالع ۸ ماه باید که متصل بود بعطارد و هر دو تحت الشعاع باشند

۹ باید که آفتاب متصل بوذ بخانه خداوند خویش یا بخداوند
چهارم خویش ۱۰ باید که صاحب طالع ساقط بوذ از وسط
السما اگر خواهی که آن کار پوشیده ماند باید که خداوند طالع و
نیرین منحوس باشند با آن شرطها که گفته شد ۳ ۵ در پنهان
شدن باید که ماه از اجتماع بازگشته بوذ و هنوز تحت الشعاع
باشد و اگر نه باید که فوق الارض بوذ و متصل بوذ بسعدی تحت الارض
و باید که خداوند خانه او همچنین بوذ ۳ ۶ در ابتدا کردن کارها
در معنی پنج چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که ماه در برج منقلب
بوذ ۲ باید که نیران ناظر باشند بیکدیگر از تثلیث یا از تسدیس
۴ باید که آفتاب ناظر بوذ بطالع از تثلیث ۵ باید که نیرین
در وسط السما بوذ ۳ ۷ در سفر کردن در جهتی از جهات
عالم از برای طلب معیشت اگر ستارگان که موافق آن کار باشند
در طالع وقت سؤال باشند جانب مشرق بهتر بوذ و اگر در وتد عاشر
باشند جانب جنوب بهتر بوذ و اگر در وتد سابع بوذ جانب مغرب
بهتر بوذ و اگر در وتد رابع باشد جانب شمال بهتر بوذ و اگر در میان دو

دو وتد باشد ازین وتدها که گفته شد سفر بجایی باید کردن که
درمیان دو جانب بود که تعلق آن دو وتد دارد ۸ ۳ در جستن یار
ربعی از ارباع شبانروز از برای طلب حاجتها اگر دلیلهای
آن حاجت در طالع بوذ یا در ناحیت مشرق اول آن روز آن کار را
بهتر بوذ و اگر درمیان وسط السماء و مغرب نیمه روز آن کار بهتر بود و اگر
درمیان مغرب و وتد الارض باشد اول شب یا نیمه شب بهتر بوذ و اگر درمیان
وتد الارض و طالع بوذ نیمه آخر شب بهتر بوذ و نحوس را برین قیاس باید
کردن ۹ ۳ در نامه نوشتن و ابتدا کردن بعرض حاجت
در معنی نوشتن چند نگاه باید داشتن ۱ کیا کوشیار گوید که طالع برج
منقلب باشد محمد ایوب گوید طالع برجی باید که عطارد در او دروی نصیبی
باشد چنانکه خانه او بود یا شرف او یا مثلثه او یا خداوند وجه او باشد
پس اگر عطارد در خطها خود نبوذ باید که ماه یا خداوند طالع درین
خطها باشد از عطارد و اگر این میسر نشود باید که عاشر برجی بود که
عطارد در او دروی حظ باشد ۲ باید که طالع و خداوندش دور باشند
از نحوس ۳ باید که خداوند طالع در وسط السما باشد یا در وتد

بوسط السما دارد ۴ باید که عطارد مشرقی بود مستقیم و در اوتاد بود
و محترق نبوذ ۵ باید که ماه و عطارد متصل باشند ۶ و اگر نوشتن
از برای حاجت بود باید که ماه متصل باشد بدان ستاره که بدان
کس باشد که نامه بوی نویسند و باید که ماه مقبول آن ستاره بوذ چنانکه
اگر نامه بپادشاه نویسند باید که متصل بود بآفتاب و اگر بقاضیان نویسند
باید که ماه متصل بود بمشتری و اگر ببزرگان نویسند باید که ماه متصل بود
بزحل ۷ اولیتر آن بوذ که ابتدا اتفاق کنند که ماه در ثور بود از هشت درجه تا
چهارده درجه و در جوزا از یک درجه تا شش درجه و در سنبله از یک درجه
تا هفت درجه و در میزان از شش درجه تا چهارده درجه و در جدی و در
دلو از یک درجه تا هشت درجه ۸ باید که ماه زاید النور و الحساب بوذ
و صاعد در شمال و از آنچه احتراز باید کردن آنست که ماه در قوس و حوت
باشد ۱۰ ۳ در ابتدا اشیا آموختن باید که ماه در حمل یا در ثور
یا در جوزا بود یا در سنبله یا در میزان یا در حوت و در دیگر برجها البته روا نبوذ
الا آن چیز بیاموزد ۱۱ ۳ در تعلیم ادب درین باب سه چیز
نگاه باید داشتن ۱ باید که عطارد مستقیم باشد ۲ باید که عطارد

متصل باشد بمشتری ۳ باید که عطارد و مشتری در اوتاد باشند
۴ باید که طالع و ماه سنبله بوذ ۵ اگر خداوند طالع عطارد در
برجها آتشی باشد دلیل بود بر کمال این کار و انچه ازوی حذر باید
کردن آنست که مریخ در طالع بوذ و الا اگر دشمن این علم شود و اگر
زحل در طالع باشد هر چه بخواند فراموش کند ۴۳ در تعلیم رود ها
سه چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که طالع جوزا بود یا میزان یا
دلو زیرا که برجها هوایی بود و او از تعلق بهوا دارد ۲ باید که ماه متصل
بود بعطارد یا بزهره یا بکی ازین دو ستاره بازگشته بوذ و بدیگری
پیوسته و اگر چنین نباشد باید که ماه در خانهٔ زهره بوذ متصل بعطارد
یا در خانهٔ عطارد بود متصل بزهره ۳ بهترین همه آنست که زهره و
عطارد و ماه بجملگی در یک قدر باشند از اوتاد اربعه ۴۴ در
تعلیم سباحت باید که طالع جوزا یا سرطان یا سنبله یا قوس
یا حوت باشد و ماه در یکی ازین برجها بوذ و خداوند این بروج دور باشد
از نحوس ۴۵ در فرزند بکتاب و دایه سپردن درین
باب چهار چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که طالع وقت و خداوند
برجها باشند از نحوس ۲ باید که خداوند طالع متصل باشد بسعدی
در وسط السما یا در حادی عشر ۳ باید که ماه مقبول بود از عطارد
۴ باید که ماه و عطارد هر دو ساقط باشند از نحسان و انچه ازوی
حذر باید کردن آنست که ماه ناظر بود بزحل و یا بمریخ یا بمقابله افتاب
یا بتربیع او ۴۶ در بنیاد افکندن درین معنی سیزده چیز
نگاه باید داشتن ۱ باید که ماه زاید بود در نور یا در حساب یا در هر دو
۲ باید که صاعد بود در شمال ۳ باید که در برجی ارضی بود نصرانی
گوید باید که ماه در بروج ذو جسدین بوذ و بهترین سنبله است ۴
محمد ایوب گوید که ماه در برجی ثابت بوذ و بهترین اسد است و ثور هم نیک
بوذ ۵ باید که ماه شرقی بود از طالع ۶ باید که بشب فوق
الارض بود و بروز تحت الارض باشد ۷ باید که روی نهاده باشد از
هبوط بشرف ۸ باید که در برجها زاید بود ۹ باید که ماه متصل
بود بسعود از تثلیث یا از تسدیس یا از مقارنه ۱۰ باید که آغاز
از هفتم ماه یا چهاردهم بوذ ۱۱ باید که خداوند طالع در برج ارضی
بود ۱۲ باید که خداوند خانهٔ ماه ناظر بوذ بماه از تربیع زیرا که ان

دلیل بقا بود ۱۳ باید که اوتاد خالی باشد از نحوس خاصه وتد رابع
و اما انچه از وی حذر باید کردن هشت چیز است ۱ انکه خداوند
قمر و قمر و سهم السعاده منحوس باشد خاصه از مریخ زیرا که باید که او را هیچ
حصه نباشد در نهاد بنا و پس اگر او را نظری باشد زهره باید که قوی
باشد و متصل بود بمریخ زیرا که میان زهره و مریخ صداقت است و اگر
خالی بود از نظر زهره دلیل خرابی و سوختن این خانه باشد ۲ باید
که در میان زهره و زحل هیچ نظر نبود ۳ حذر باید کردن ازانکه
زحل در وتدی بود خاصه چهارم زیرا که دلیل ان بود که آن بنا تمام نشود
و اگر تمام شود خداوندان نباشند و دریغ بود از دزدان و مصیبتها
و بعاقبت آن بنا خراب شود از سیلاب ۵ پرهیز باید کردن
ازانکه خداوند خانه قمر ساقط بود از قمر و ازانکه خداوند طالع
ساقط بود از طالع ۶ پرهیز باید کردن ازانکه خداوند طالع
یا خداوند خانه ماه تحت الشعاع بود یا منحوس زیرا که خداوند
ان خانه بمیرد پیش از تمام شدن ان ۷ پرهیز باید کردن ازانکه
خداوند طالع منحدر بود یا در دوم باشد از طالع که ان دلیل بود

قمر با زحل یا با ذنب
بود ۴ حذر باید کردن
ازانکه صح

ماه ناقص النور والحساب
نبود ۸ پرهیز باید کردن
ازانکه صح

کران

که ان خانه بفروشد از بهر ادای دین و بهترین حالها آنست که
خداوند ماه هابط بود در جنوب و بهترین از این آنست که ماه بین المیزان
والجدی باشد ۴۶ در هدم کردن در عمیق ده چیز نگاه باید
داشتن ۱ باید که ماه هابط بود در جنوب ۲ باید که از نحوس
باز گردیده باشد و بسعود پیوسته ۳ باید که ان سعد مشرقی
باشد و صاعد و مستقیم و اگر میسر نشود باید که ماه متصل بود بخداوند
خانه خویش از نظرهای پسندیده اما اگر نظر تربیع یا مقابله باشد
دشوار باشد ویران کردن ۴ اولیتران بود که طالع برجی هوایی
یا اتشی بود ۵ باید که خداوند طالع و ماه در برجی هوایی باشند
یا در برجی اتشی بود و اولیتران بود که طالع و خداوندش و ماه
دران برجها باشند که چون افتاب دران برجها باشد که چون آفتاب
روزها بی وی نیکو نام نهاده باشد و ان از اول سرطان تا آخر
قوس ۶ اولیتران بود که خداوند طالع مغرب بود و ناقص باشد
در سیر و متصل بود بستاره ناقص السیر و در هبوط وارد و در اوج
بود ۷ باید که ماه مشرق بود و ناقص النور بود و در حرکت زایل بود

از طالع متصل بود بکوکبی زایل ۸ باید که ماه فوق الارض بود
و دفع و تدبیر خود کند بستاره تحت الارض و اگر تحت الارض بود
دفع تدبیر خود بستاره فوق الارض کند ۹ باید که ابتدا این
عمل از پنج و سیوم ماه تا آخر ماه کرده آید ۱۰ و اگر خواهی که بنا با
کرده نشود باید که ماه بخداوند خانهٔ خود ناظر نبود ۴۷ در
خریدن ضیاع در این باب شش چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که
ماه در برجهای ارضی بود ۲ باید که ماه متصل بود بسعود و تثلیث زحل یا
تسدیس او باشد و باید که زحل در حظهای خود بود ۳ باید که مریخ
ساقط باشد ۴ باید که رابع و خداوندش مسعود باشد ۵
باید که ماه زاید بود در حساب و در شرف خود باشد یا در وسط السما
۶ باید که ماه و طالع خالی باشد از نحوس ۴۸ در کاریز
کندن در این کار چهار چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که ماه تحت
الارض بود در خامس یا در ثالث و اگر فوق الارض بود در حادی
عشر باید که بود ۲ باید که سعود ناظر باشند بماه و آن سعد باید
که در برجی ثابت بود و الیتر آن بود که آن سعد مشتری بود و در

وسط السما بود ۳ باید که زحل قوی حال بود و ماه ناظر بوی از تثلیث
یا از تسدیس ۴ باید که ماه در برجهای آبی بود یا در اسد
۴۹ در درخت نشاندن در همین شش چیز نگاه باید داشتن
۱ باید که ماه در برجهای ارضی بود یا برجهای آبی کیا کوشیار میگوید
باید که طالع و خانهٔ ماه برجی ذو جسدین بود ۲ باید که طالع برجی
از این برجها باشد ۳ محمد ایوب گوید اگر ماه در طالع باشد
این درخت زودتر بر آید اما باید که اتصال او با سعدی باشد که آن
سعد یا در طالع یا در عاشر بود یا در شرف خویش ۴ قصرانی
گوید باید که خداوند طالع شرقی و صاعد بود چه دلیل سرعت رستن و
رسیدن بود ۵ باید که زحل قوی حال باشد در اوتاد یا در مایل
الاوتاد ۶ باید که او را شهادتی باشد و بهترین آن باشد که طالع
یا خانهٔ ماه برجی باشد که دلیل آن درخت بود اما آنچه از وی حذر
باید کردن سه چیز است ۱ اگر زحل متصل بود بکوکبی که در هبوط خویش
می باشد زیرا که اگر چنین باشد آن درخت که نشانده باشند تباه شود و
خشک گردد از علتی که بوی رسد ۲ باید که ماه متصل نبود بمریخ و نه

واگر آن میسر نبود زهره
باید که در وسط السما بود
صح

با آفتاب که این دلیل خشک شدن این درخت بود از بی آبی و تبر آن
بود که از برجهای آتشی متصل بود ۳ اگر خداوند خانه ماه در احتراق باشد
زیرا که این دلیل آن باشد که خداوندان آن درخت از ثمره آن درخت
نخورد ۵ در تخم انداختن در تمیز پنج چیز نگاه باید داشتن
۱ باید که طالع برجی ذوجسدین باشد ۲ باید که خداوند طالع
در برجی منقلب باشد ۳ باید که خداوند طالع بری بود از نحوس
۴ باید که ناظر باشد بطالع ۵ باید که ماه در برجی منقلب بود
زاید در عدد و در حساب اما آنچه از وی احتراز باید کردن دو
چیز است ۱ اگر قمر ناقص بود که این دلیل آن باشد که تخم تباه شود
۲ پرهیز باید کردن از آنکه نحوس را با صاحب طالع نظری باشد زیرا که
دلیل آن باشد که زرع را آفتی رسد ۵۱ در اجارت ستدن زمینها
سه چیز در تمیز نگاه باید داشتن ۱ باید که اوتاد از نحوس خالی باشد
۲ باید که ماه متصل بود بسعدی و منصرف از سعدی باشد و آن هر دو سعد
یکدیگر ناظر باشند ۳ باید که ماه بخداوند خانه خود ناظر باشد ۵۲
در چهارپای خریدن چهار چیز در تمیز نگاه باید داشتن ۱ محمد ایوب

گوید

گوید که طالع و خانه ماه حمل بود یا ثور یا یکی از این برجهای ذوجسدین و
کیا کوشیار گوید که ماه در برج ثابت باید الا در عقرب و دلو و باید که
خانه ماه برجی ذوجسدین باشد ۲ باید که ماه متصل بود بکوکبی مستقیم السیر
۳ سنجری گوید باید که اوتاد و ماه از نحوس خالی باشد ۴ باید که
سادس و خداوند شش سلیم باشد از نحوس اما آنچه از وی احتراز
باید کردن سه چیز است ۱ آنکه ماه بکوکبی منحوس متصل باشد زیرا که این
دلیل آن باشد که آن حیوان بر دل خداوندگار آن گردد ۲ باید که زحل
ناظر نبود ۳ باید که ماه در اسد یا در حوت یا در مقابله مریخ نباشد
که این دلیل تباهی اسب بود ۵۳ در خریدن آنکه بروی شوان نشست
اگر این چهارپای ریاضت ناکرده بود باید که طالع وقت خریدن و خانه
ماه نیمه اخرین اسد بود و اگر خواهند که بهایش زیادت شود و طالع وقت
برج ذوجسدین باید و اگر چهارپای بارکش باشد طالع و خانه ماه نیمه
اخرین قوس باید ۵۴ در برده خریدن در این باب چهار چیز
نگاه باید داشتن ۱ محمد ایوب گوید باید که ماه در برجهای ارضی بود
یا هوایی الا جدی عمر بن فرخان گوید در همه برجها شاید الا در حمل و عقرب

وجدی و بهترین آنکه در صورت مردم بوذ و قصرانی گوید که حوت
رواست ۲ باید که طالع و خداوندش و قمر و خداوند خانهٔ
قمر سلیم باشد از نحوس ۳ باید که خداوند سادس اباجتماع
طالع ممازجت باشد ۴ محمد ایوب گوید که این برده خریدن
که در دست ایشان صنعتی بوذ باید که طالع و خانهٔ ماه بمیزان و
جوزا باشد ۵۵ در آزاد کردن بنده درین باب
چهار چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که ماه زاید بود در نور ۲ باید که
متصل بود بسعدی که شرقی بوذ ۳ باید که طالع و خداوندش
بری باشند از نحوس ۴ باید که هر دو نیر را نظر باشد از تثلیث
یا از تسدیس و هر دو سلیم باشند از نحوس واما آنچه ازو وی
احتراز باید کردن آنست که هر دو نیر متقابل باشند بیکدیگر که آن دلیل خصو
مت کند میان بنده و خداوند سنجری گوید پرهیز باید کردن از آنکه ماه
در سابع بود و منحوس ۵۶ در شیر دادن کودک درو وی
چهار چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که ماه بری بوذ از نحوس ۲
باید که ماه متصل بود بزهره ۳ باید که زهره مستقیم السیر بوذ ۴

قصرانی

قصرانی گوید باید که زهره منحدر بود در فلک خویش ۵۷ در باز
گرفتن کودک از شیر آنچه درین باب نگاه باید داشتن
چهار چیز است ۱ باید که ماه دور باشد از شعاع آفتاب ۲
باید که متصل بوذ بخداوند خانهٔ خود یا بخداوند طالع ۳ باید که خداوند
خانهٔ ماه در برج ارضی بوذ ۴ باید که طالع خانهٔ ستاره سعد بوذ
جز زهره که اگر بوذ دلیل کند که این مادر کودک دیگر بعد از آن کودک
از شیر باز کند ۵۸ در نکاح کردن درین باب چیز نگاه
باید داشتن ۱ باید که طالع و دیگر وتدها سلیم باشد از نحوس ۲ باید
که ماه و زهره هر دو مسعود باشند ۳ باید که زهره در خانها سعود
باشد یا در خود و دیگر ایشان ۴ باید که زهره ناظر بوذ بطالع یا بخانهٔ
خداوند خود در وتدها و باتصال وی اگر سعد باشد و اگر نحس بوذ باید
که از وی بازگشته بوذ ۵ باید که ماه و زهره و مشتری هر سه بتثلیث
باشند و بهتر آنکه در مثلثهٔ آبی باشند ۶ باید که ماه در شرف
زهره باشد یا در خانهای وی یا در فرح وی یا در مثلثهٔ وی یا در قران مشتری
یا در قران عطارد یا در آن وقت که عطارد مسعود باشد ۷

باید که افتاب و طالع و خداوند طالع و ان ستاره که ماه ازوی
بازگشته باید که سلیم باشند از نحس زیرا که ایشان دلیل مرد باشند
و همچنین زهره و ماه و خداوند شش ان ستاره که ماه بوی رونده بود
زیرا که ان همه دلیل ان بود و همچنین عاشر و ماه دلیل بود بر انچه در میان
ایشان بوذ و رابع و خداوند خانه ماه دلیل عاقبت ایشان بوذ و رابع
و خداوند خانه ماه دلیل عاقبت ایشان بوذ ۸ باید که وسط السما
خالی نباشد از سعدی ۹ باید که ماه در برجی ثابت بوذ و بهترین ثور
و اسد ست و بهترین میانه ثور ست از ده درجه ثور یا از بیست درجه
ثور و انچه ازوی حذر باید کردن دو چیز ست ۱ حذر باید کردن
ازانکه زهره ناظر بود بنحوس ۲ پرهیز باید کردن ازانکه ماه در
تربیع نحوس یا در مقابله ایشان باشد که ان دلیل وقت بوذ
سبب منازعت و دشمنی داشتن یکدیگر را ۵۹ در زفاف
کردن باید که ماه در حمل و سرطان و جدی و دلو نباشد و در برجها
ثابت و باید که ماه در ثانی عشر و سادس نبوذ و یعنی فی طالع ثانی
عشر و سادس نبوذ و نمو هذا الا در اصل نسخه لفظ بر و قید کرده بود

۶۰ در

۶۰ در سفر کردن بر خشک در همین دوازده چیز نگاه باید
داشتن ۱ باید که ماه در برجی خشک باشد و بهترین انکه منقلب
بوذ ۲ باید که طالع خالی بود از نحوس و همچنین خداوند طالع ۳
باید که هشتم خالی بود از نحوس و خالی نباشد از سعدی ۴ باید که
خداوند نهم سعد بوذ و در طالع بوذ ۵ باید که ماه در نهم بوذ از
طالع یا در ثالث یا در حادی عشر یا در پنجم ۶ باید که ماه متصل بود
بمشتری یا با آفتاب ۷ باید که نحوس ساقط باشد از طالع
و از ماه ۸ باید که هر دو ناظر باشند بیکدیگر و بطالع همچنین ناظر
باشند ۹ باید که قابل تدبیر ماه قوی حال باشد در طالع یا در
عاشر یا در حادی عشر که ان دلیل بوذ که او را در سفر خیرها بسیار
حاصل شود ۱۰ باید که ماه ناظر بود بخداوند خانه او ۱۱ باید که
خداوند طالع و خداوند خانه ماه در اوتاد باشند و سلیم از نحس
۱۲ اگر افتاب در تربیع سعود باشد یا در مقابله ایشان باشد دلیل
زود باز گشتن بوذ اما انچه ازوی حذر باید کردن هفت چیز ست
۱ حذر باید کردن ازانکه خداوند طالع از طالع ساقط باشد و

بمجنس خداوند خانهٔ ماه از ماه ۲ باید که حذر کند از انکه ماه تحت
الشعاع باشد یا در سادس یا در ثانی عشر ۳ حذر باید کرد
از انکه عطارد درین خانها باشد ۴ حذر باید کردن از انکه
ماه در مقارنهٔ نحوس باشد یا در تربیع یا در مقابلهٔ ایشان زیرا که
نظر نحوس بماه بدتر بود از نظر ایشان بطالع قصرانی گوید اگر ماه در
اول ماه متصل بود بمریخ دلیل آفت بود از دزدان یا از پادشاه یا
از آتش ۵ حذر باید کردن از انکه ماه در وتد رابع باشد که آن دلیل
دشواری راه باشد و دوری مسافت ۶ حذر باید کردن از بودن
ماه در طالع که آن دلیل بیماری باشد در راه ۷ حذر باید کردن از انکه
نیرین از یکدیگر و از طالع ساقط باشند که آن دلیل کند بر درازی
سفر یا بمردن انکس در راه و بعد انکه انکس که سفر خواهد کردن و
طالعش معلوم باشد باید که صاحب طالع وی سلیم باشد از مناحس و همچنین
سالخداه وی و باید که طالع آن وقت که وی در سفر خواهد کردن عاشر
طالع مولود وی باشد یا دیگر وتدها وی و ماه در طالع مولود وی یا باید
یا در عاشر یا در تربیع و تثلیث حال ۶۱ در سفر کردن در آب

ایجا اندر وی نگاه باید داشتن سه چیز است ۱ انکه ماه در برجهاء
آتشی بود و محمد ایوب در برجهای خاکی روا دارد ۲ باید که درینجا
برجها خالی بود از نحوس ۳ باید که اوتاد مسعود باشد اما
آنچه از وی حذر باید کردن دو چیز است ۱ انکه ماه متصل باشد بزحل
الاوتاد ۲ محمد بن ایوب گوید کروهست که در طالع ستاره بود معم
یا ماه را اتصالی بود بچنین ستارها ۶۲ در رفتن بجنگ
درین باب چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که طالع یکی ازین خانهاء
ستارکان علوی بود و بهترین خانها مریخ است یا از انکه مریخ بوی ناظر بود
از تثلیث یا از تسدیس ۲ باید که خداوند طالع بود یا در طالع یا در
وسط السما یا در حادی عشر بود و اگر این میسر نشود باید که در رابع یا در سابع
باشد الکاه مقبول بود کیا کوشیار گوید باید که ماه در برج منقلب بود
و خداوند طالع در برجی ثابت یا ذو جسدین باشد ۳ محمد ایوب گوید
باید که ماه در سرطان بود تثلیث مریخ و مشتری ناظر بود و در عقرب
و حوت هم نیک باشد ۴ باید که صاحب طالع مستولی بود و بر صاحب
سابع ۵ باید که خداوند سابع در طالع یا در ثانی بود در جایگاهی نا مقبول

و متصل بکوکبی ساقط ۶ اگر خداوند طالع و خداوند سابع یکدیگر ناظر
باشند از تثلیث یا از تسدیس دلیل صلح بود و باید که خداوند ششم در ثانی
باشد ۷ باید که نیران متصل بود بخداوند طالع ۸ باید که خداوند طالع
متصل باشد بخداوند عاشر ۹ باید که خداوند خانهٔ ماه و خداوند طالع
ناظر بود بطالع از نظر پسندیده زیرا که ان دلیل قوت یاران انکس باشد
که ابتدا کند ان کار زار را اگر اتفاق چنان افتد که خداوند سابع بخداوند
ثانی متصل باشد ان دلیل تباه شدن دشمنان باشد ۱۰ باید که ان ستاره
که ماه ازوی بازگشته بود دران وقت قوی حال بود و ان ستاره که ماه بوی
رونده ضعیف باشد که ان دلیل قوت طالب و ضعف مطلوب باشد
۱۱ باید که ماه منصرف باشد از ستاره و متصل باشد بستاره که فلک وی
زیر فلک ان ستاره که ازوی بازگشته بود ۱۲ طبری گوید که چون ماه ناظر
بود بطالع دلالت وی قوی تر بود از دلالت خداوند طالع ۱۳ اگر غالب
ظن ان بود که جنگ خواهد بود باید که مریخ در وتد باشد و طالع از سعدی خالی
نبود ۱۴ باید که ثانی و خداوندش مسعود و قوی حال باشند ۱۵
باید که مریخ و عطارد و ماه و خداوند او قوی حال باشد زیرا که ایشان

دلیل

دلیل جنگ باشند ۱۶ اگر خواهند که هر دو خصم یکدیگر رسند باید که ان
ستاره که ماه ازوی بازگشته بود از طالع ساقط بود و ان که قمر
بوی متصل بود و باید که خداوند طالع و خداوند سابع از یکدیگر ساقط باشند
و اگر هر دو یکدیگر ناظر باشند از نظر مودت ایشان را صلح افتد ۱۷
اما اگر یکی ازین دو کواکب راجع باشند و در جایگاه ناموافق بوند خصم
وی غالب آید بعد از صلح پس اگر این کوکب راجع در ثامن بود خصم او را
بکشند و اگر در ثمنی بود دل او بستانند و اگر در ثانی عشر بود باید در سالی
او را حبس کنند ۱۸ اگر عطارد بمریخ متصل بود و مریخ متصل بود بسعدی
انکس که خصم سعد بوی رسیده باشد جایگاه بوی دهند ۱۹ اگر عطارد
تحت الشعاع باشد هر دو خصم یکدیگر حیلت سازند ۲۰ اگر عطارد بمریخ
مسعود باشد هر دو برابر باشند در قوت و اما انچه ازوی حذر باید
کردن دوازده چیز است ۱ اگر خداوند طالع در ثامن بود ۲ اگر محترق
باشد ۳ اگر ساقط باشد یا متصل باشد بکوکبی ساقط ۴ اگر خداوند
سابع متصل باشد بستاره که در وتد باشد ۵ اگر خداوند سابع متصل
باشد بخداوند رابع زیرا که ان دلیل قوت خصم کند از برای اگر رابع او

عاشر خصم او باشد ۶ اگر خداوند طالع متصل باشد بخداوند ششم یا
۷ اگر باید که خداوند ثانی در سابع و در ثامن نباشد ۸ اگر
حذر باید کردن از آنکه ماه و خداوند خانه او فاسد باشند ۹
حذر باید کردن از آنکه زحل در خانه خداوند طالع باشد و خداوند خانه
هشتم و خداوند طالع منحوس بود زیرا که این دلیل هزیمت بود ۱۱
حذر کن از آنکه خداوند طالع بخانه خداوند سابع در آید و خداوند سابع
در خانه خویش باشد و خداوند طالع بوی متصل شود که آن دلیل هزیمت
بود ۱۲ حذر باید کردن از آنکه دلیل مطلوب بر بالای دلایل طالب
بگذرد که این دلیل ظفر وی باشد و اگر جنگی خواستند کردن باید که ارباب
خانهای که دلیلها اند کار باشند ماه و تا ناظر باشند زیرا که دلیل قوت
و شجاعت باشد بطلیموس گفت حذر کن از جنگ در آن وقت که ماه
در ثور بود ناظر مریخ نظری ناپسندیده و چون در ثور و سرطان باشد
باید که تثلیث مریخ بود و هر دو سعد بوی ناظر باشند و باید که از برج
آتشی بود یا آبی و در برج خاکی نبود ۹۳ در شهر شدن
آنچه در همین اعتبار باید کردن نه چیز است ۱ باید که دوم طالع

حذر باید کردن از فساد
اثنا عشریه ماه که او دلیل
عاقبت است ۱۰ ح

تادره

آن وقت مسعود بود ۲ باید که خداوند برج دوم کوکبی سعد باشد
و باید که وی بر بالای زمین بود ۳ اگر خداوند دوم کوکبی نحس باشد
باید که ناظر بود بطالع یا بخداوند طالع نظری پسندیده ۴ بهتر آن
باشد که خداوند دوم در طالع بود ۵ یا در وسط السماء یا در بیت الرجا
و حذر کن تا خداوند دوم تحت الشعاع نباشد و بهترین حال آن باشد که صاحب
دوم در چهارم و ششم و هشتم نبود که بیم بیماری و مرگ باشد و اگر خواهی که در
شهری روی که آنجا مقام بسیار کنی باید که ماه در اسد بود مقبول از خداوند
طالع ۶ باید که ماه قوی حال باشد ۷ باید که طالع و خداوندش
بری باشند از نحوس ۸ باید که سهم السعادة در طالع یا در وسط السماء
بود ناظر بصاحب طالع ۹ باید که ماه بر بالای زمین بود واما
آنچه از وی احتراز باید کردن پنج چیز است ۱ آنکه ماه یا خداوند خانه
خود تحت الارض بود زیرا که این دلیل خوف و دشواری آن کار باشد
که در آن بیشتر خواهد کردن اما اگر در آن بیشتر کارها پوشیده خواهد کردن
اگر چنین بود زیان ندارد و اگر تحت الشعاع بود بدتر بود ۲ آنکه خداوند
ثانی راجع بود یا تحت الشعاع یا مقیم زیرا که این دلیل بازگشتن بود از آن

شهر بروی بالکه در آن شهر هیچ سود نیابد ۳ اگر ماه مجاسد ه
زحل باشد زیرا که دلیل دشواری و مضرت بوذ ۴ اگر ماه خداوند
ثانی بوذ یا خداوند ثانی با عطارد و مریخ بوی ناظر بوند از ساتع که آن
دلیل جراحت بود ۵ واگر زحل بجای مریخ بوذ دلیل تاخیر بوذ در آنچه
که خواهند کردن و مالها بسیار ضایع شود واگر مریخ با ماه در قوس بوذ
یا ناظر بوذ بوی از قوس آن دلیل مضرت باشد از آتش ۴ ۴ ۴ در

بیعت کردن و بر تخت ملک نشستن

درین باب نوزده چیز
نگاه باید داشتن ۱ باید که طالع و خداوند شرف ماه و خداوند خانه
وی سلیم باشند از نحوس ۲ باید که ناظر باشند بمشتری یا بشمس مریخ باشند
۳ باید که طالع و خانه ماه از برجهای ثابت باشند ۴ طبرانی گوید
بهترین آن باشد که طالع اسد و عقرب باشد اما باید که ماه در عقرب باشد
محمد ایوب گوید عقرب در همه احوال ثابت و برجهای ذو جسدین هم نیک باشد
خاصه قوس و حوت اگر خداوند ایشان در برجها ثابت باشد ۵ باید که دلیل
آن عمل قوی حال باشند چون آفتاب در کار سلطانی و مشتری در قضا و وزارت
و همچنین دیگر ستارگان یعنی اگر ترویج بهتر زهره باشد و علی هذا القیاس

۶۹ من

۶ بهتر آن باشد که ماه با آفتاب متصل باشد و آفتاب بمشتری از جای نیکو
مقبول ۷ و اگر خداوند وسط السما مشتری بوذ و بغایت نیک بود ۸
باید که آفتاب در برجهای آتشی باشد ۹ باید که اوتاد و چهار گانه از سعود خالی
نباشد خاصه وتد عاشر ۱۰ باید که خداوند عاشر از منحوس بود و بخداوند طالع
۱۱ باید که ماه از ستاره منصرف بوذ و بستاره متصل که فلک او بالای
فلک آن ستاره بود ۱۲ بهتر آن بوذ که آفتاب در وسط السما بوذ یا
زهره یا مشتری و بهتر از این آنکه خداوند طالع در وتد بود و بهترین همه وتدها
عاشر است و بهترین همه وتدها آن بوذ که در شرف خویش بوذ و باید که خداوند
طالع در وتد بوذ خاصه عاشر ۱۳ باید که خداوند عاشر یکی از
نیرین بوذ ۱۴ باید که خداوند طالع در شرف خویش باشد یا متصل بوذ
بخداوند شرف طالع ۱۵ باید که خداوند طالع در وسط السما بوذ یا در
برجهای آتشی یا هوائی بوذ که آن دلیل هیبت باشد ۱۶ باید که زائچه
باشد ۱۷ باید که سهم السعاده قوی حال باشد و در اوتاد باشد خاصه در
عاشر ۸ سنجری گوید باید که طالع و خداوند خانه او و خانه ماه از برجهای
مستقیم الطلوع باشد ۱۹ طبرانی گوید که بهتر آن باشد که طالع وقت عاشر

ان شهر بود یا ان اقلیم و اگر ان طالع و تدبیر از اوتاد طالع ان قران بود
که در پیش گذشته بود یا در اوتاد طالع سال و یا اوتاد اجتماع یا استقبال
باشد ان بهتر بود **و اما** انچه ازوی حذر باید کردن هشت چیزست ١
حذر باید کردن از جهای که ملوک را موافق نباشد و ان حمل و سرطان و عقرب و جدی
و دلو است و از ان برج که در وی زحل یا مریخ یا ذنب بود ٢ و دیگر ازانکه نحوس
ناظر باشند باوتاد ٣ حذر باید کردن از فساد حال افتاب که ان کارها باید
بنود ٤ حذر باید کردن از جزو اجتماع و استقبال که در پیش ازان گذشته باشد
منحوس باشد یا نحوس بروی مستولی بوده ٥ حذر باید کردن از کسوف یا از خسوف
که ان نحست ماه باشد ٦ حذر باید کردن ازانکه ماه در زایل وتد باشد یا نحوس
یکی ازین جنس که در مقدمه یاد کرده شد ٧ حذر باید کردن ازانکه ماه از افتاب
منصرف بود که ان دلیل نقصان کند ٨ حذر باید کردن از نقصان ماه در نور
یا در عدد و یا در حساب **٥٦ در لوا بستن** انچه در وی اعتبار
باید کردن چهار چیزست ١ باید که ماه در یکی از خانهای عطارد و زهره
و مشتری بود و اگر لوا بستن از بهر حرب باشد باید که ماه در خانه مریخ
باشد و بهترین عقوبت قرانی گوید باید که ماه و خداوند طالع در خانهای

ها

مریخ و مشتری باشند ٢ باید که ماه از نظر مریخ خالی نباشد از تثلیث
یا از تسدیس ٣ باید که طالع و خداوند وی مسعود باشند ٤ باید
که خداوند طالع و خداوند خانه ماه مستقیم باشند **و اما** انچه ازوی حذر
باید کردن انست که خداوند طالع یا خداوند خانه قمر راجع باشند
٥٦ در لوا کشادن اگر خواهند که با دیگران کار ربوی رسد
شش چیز نگاه باید داشتن ١ انکه ماه در برج ذو جسدین باشد و همچنین
طالع برج ذو جسدین باشد ٢ باید که ماه در اوتاد باشد ٣ باید
که متصل بود بسعود ٤ باید که ماه زاید بود در نور ٥ باید که عرض
بود در شمال ٦ باید که طالع خالی بود از نحوس و اگر خواهد که باین
کارها زنند هر کس چیز اعتبار باید کردن ١ باید که طالع و خداوند
خانه ماه برج ثابت بود ٢ باید که ماه ساقط بود از طالع ٣ باید
که ماه منحوس بود و در جمله انچه در ابتدا این یاد کردیم برعکس ان اعتبار
باید کردن **٥٧ در خراج ستدن** باید که ماه متصل باشد بزحل
در اول ماه از تسدیس یا از تثلیث و در خانه زحل باشد و بهترین انست
که سعود بوی ناظر باشد **٥٨ در حاجت خواستن از سلطان**

پنج چیز در وی نگاه باید داشتن ۱ اگر طالع برج اسد بود ۲ اگر
ماه در ثور بود و در وسط السما ۳ اگر ماه و خداوند طالع متصل
باشند بسعود ۴ باید که ماه زاید بود ۵ باید که ماه صاعد بود
۶۹ در صید کردن مرغان آنچه در وی اعتبار باید کردن
دوازده چیز است ۱ اگر ماه در برج هوایی بود ۲ اگر متصل بود
بعطارد ۳ اگر عطارد قوی حال بود ۴ اگر اگر صید مرغان
آبی بود باید که قمر متصل باشد بستاره که او در برج آبی بود ۵
سنجری گوید در صید دریا باید که طالع برجی ذو جسدین بود و جزو از
حوت و صاحب طالع در برجی آبی ناظر بخداوند خانه خویش زاید
النور ۶ اگر صید باز کند جوزا بهتر بود و اگر بچرغ و شاهین
کند میزان بهترین بود و اگر بعقاب کند دلو بهتر بود ۷
صید کردن بهتر آنست که طالع برج منقلب بود ۸ باید که ماه
در عاشر بود مسعود و مشتری در طالع و مریخ در سابع و زحل ساقط
و زهره در یکی از وتدها یا در مایل الاوتاد باشد و بهترین جای عشر است
۹ اگر ماه متصل بود بزهره سخت نیک باشد و در این صید

نشا

نشاط افزاید ۱۰ باید که خداوند سابع ناقص باشد و محترز
۱۱ باید که ماه منصرف باشد از مریخ و محمد ایوب گوید اگر ماه در طالع
بود دلیل بود در آسانی صید ۱۲ باید که آن کوکب که ماه متصل
باشد در مایل الاوتاد باشد اگر در وتد باشد دلیل قوت صید کند
و اگر ساقط بود دلیل مردن صید کند اما آنچه از وی حذر باید
کردن شش چیز است ۱ اگر ماه خالی السیر بود ۲ اگر در
آخر برج باشد ۳ حذر باید کردن از آنکه ماه در جدی بود و منحوس
بمریخ و مریخ در حمل و قمر در وسط السما زیرا که این دلیل بود که شاهین
یا باز یا چرغ باز نیاید ۴ اگر در وقت صید کردن ماه بستاره راجع
متصل بود آن صید ظفر نیابد البته ۵ باید که ماه از خداوند خانه
خود ساقط نبود ۶ حذر باید کردن از آنکه ماه منحوس بود بزحل
که این از همه بتر است و از آنکه طالع برجی ثابت بود ۷۰ در
صید چهارپایان در معرفت پنج چیز نگاه باید داشتن ۱
اگر ماه در برجهای آتشی بود ۲ اگر ماه متصل بود بمریخ از تسدیس
و تثلیث زیرا که این دلیل قوت آن جانوران باشد که بر وی صید

کنند ۳ باید که ماه ناظر بود بسعدی که ان سعد در طالع بود ۴
باید که در سابع نحس بود و بهترین مریخ است زیرا که زحل دلیل حیل و
عذر ان صید باشد ۵ باید که اگر صید کننده را قصد بدان
جانور بود که سم دارد چون کشف و گوزن و غیران باید که ماه در خانه مشتری
بود و متصل بزهره و اگر قصد وی بدان جانور بود که چنگال دارد چون عقاب
و مانند ان باید که ماه مقبول بود از مریخ اگر قصد درندگان دارد
چون شیر و پلنگ و مانند ان و هرچه صید کننده را از وی ترسانیدن بود
باید که مریخ در طالع نباشد یا در وتدی از اوتاد نباشد زیرا که اگر
چنین باشد امن نباشد دران کار و بدترین همه درین کار ان بود که یکی
ازین برجها اتشی طالع بود که اگر چنین بود بیم ان بود که جانور
بران صید کننده گان مسلط شود و جراحت کندش ۱۰ در صید
کردن دریا درین باب هفت چیز نگاه باید داشتن ۱ اگر طالع
برج ذو جسدین بود کیا کوشیار گوید چون برج حوت طالع بود
روا باشد صید دریا ۲ باید که خداوند طالع و ماه در برجها
ابی باشند ۳ باید که ماه بخداوند خانه خود ناظر بود ۴ باید که

خداوند

خداوند طالع بطالع ناظر باشد ۵ باید که ماه زاید باشد در نور
۶ باید که ماه متصل بود بزهره یا بعطارد ۷ بهتر ان باشد که
دلیل طالع و عاشر بود و ساعت صید زهره و ماه و عطارد باشند
واما انچه ازوی حذر باید کردن دو چیز است ۱ اگر مریخ در برج
ابی بود ۲ اگر زهره در مقارنه مریخ بود ۱۱ در تماشا
کردن بر خشک درین باب پنج چیز نگاه باید داشتن ۱ باید
که ماه در برج ذو جسدین بود ۲ باید که متصل بود بسعدی و بهترین
زهره است زیرا که او سخت موافق باشد اینمعنی را و تا باز امدن اکنون
شادان بود و هیچ غم نرسد ۳ اگر ماه از سعدی بازگشته بود
راجع هم نباشد بهتر بود و هم نیک بود ۴ اگر ماه در برج دوم اید
و زهره را ببیند دران نزهتگاه کسانی باشند که دیدار ایشان شادمانه
کرد و از بهتر نزهت و تماشا در بستانها باید که ماه در برج خاکی بود
و طالع وقت همچنین بود و اگر تماشا بر شط اب بود یا بجایگاهی که
در وی اب بسیار باشد باید که ماه در برجها ابی بود و متصل بزهره
اما انچه ازوی احتراز باید کردن دو چیز است ۱ اگر ماه با مریخ بود

۳ اگر ماه منحوس باشد بزحل زیرا که این دلیل باشد بر تنها ماندن
و دل مشغولیهای بسیار و صحبت گشتن ۳ ب در تماشا بر آب
درین باب پنج چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که طالع وقت برجی
ارضی بود ۲ باید که برجها قایم باشد مثل ثور و حمل که سم دارد
۳ باید که سعدی در طالع بود ۴ بهترین آنست که ماه بازگشته
بود از زهره و خالی السیر بود ۵ اگر خواهند که نزدیکی مقام
کنند طالع برجی ثابت باید واما آنچه از وی حذر باید
کردن دو چیزست ۱ حذر باید کردن از اول عقرب زیرا که هبوط
قمر است و نحس است ۲ محمد ایوب گوید که کم کسی غرق بیرون
شود بر طالع برج آبی و قمر در برج دهم و باد آتش بگیرد اگر وقت
بلوان بود ۴ ب در تماشا بر آب آنچه درین باب نگاه
باید داشتن پنج چیز است ۱ باید که طالع وقت برج آبی بود
۲ باید که زهره در طالع بود یا در دهم یا در یازدهم ۳ اگر ماه
متصل باشد بزهره در برج ذوجسدین دلیل آن باشد که از میان
کسانی را چند که با او دار ایشان شاد گردد ۴ باید که ماه در ثانی

بود یا در پنجم یا در یازدهم ۵ اگر خواهند که در آن تماشا دیر
بمانند طالع برج ثابت باید و ماه در وسط السما و اگر خواهند که
زودتر باز گردند باید که طالع برج منقلب بود و در وی سعدی بود
۵ ب در کشتی بر آب روان کردن آنچه درین باب نگاه
باید داشتن سه چیز است ۱ باید که هر دو سعد ناظر باشد بطالع
بهر دو نیز ۲ باید که ماه با عطارد باشد ۳ باید که ماه در اول
حمل باشد یا در وسط ثور یا در آخر جوزا یا در سرطان یا در وسط سنبله
یا در اول میزان یا در وسط عقرب یا در آخر جدی یا در دلو سعدی
ناظر ۶ ب در شراب کردن آنچه درین باب نگاه باید
داشتن پنج چیز است ۱ باید که ماه در سرطان یا در حوت بود
۲ باید که ماه متصل بود بزهره ۳ اگر بعد از اتصال زهره با آفتاب
بوند از تثلیث یا از تسدیس آن شراب بسیار کس بخورند و هر کسی
از آن شراب نصیب یابد ۴ اگر اتصال ماه بعطارد و زهره بوده باشد
آن شراب بجز مزاح و لهو و طرب چیزی نه آید ۵ اگر آن شراب از برای
معالجت کنند باید که ماه در برج هوایی بود و متصل بعطارد و بهترین

آن بود که مشتری ناظر بود از تثلیث تا ازان شراب منفعتی پیدا
آید **واما** انچه ازوی احتراز باید کردن دو چیز است **۱**
انکه قمر زحل ناظر باشد که اگر چنان باشد ان شراب تباه کننده و غم
فزاینده بود **۲** انکه ماه بمریخ ناظر بود ناظر پسندیده که اولیل اش
گران خم بشکند یا زیان نماید یا چیزی در وی تباه کند که اگر ناظر باشد نیک
باشد **۷۷ در وقت شراب خوردن** درین باب چیز
نگاه باید داشتن **۱** هرگاه که ماه در ثور و در میزان و در حوت باشد و
مشتری در اوتاد و ماه درمیان دهم و هفتم باشد هر شراب که خورند نیک
باشد **۲** چون ماه متصل باشد با فتاب از تثلیث خوردن نبید نیک
باشد **۳** چون ماه متصل باشد بمشتری محمود باشد خوردن شراب ها
شکر و فاینده و انچه بدین ماند **واما** انچه ازوی احتراز باید کردن
دو چیز است **۱** چون ماه در برجی خاکی بود و متصل باشد بزحل نتیجه
که شراب انگوری خورند که زیان دارد **۲** چون ماه در برجی اتشی
بود و متصل بمریخ مکروه باشد دران وقت شراب قمش و انکبین
و مانند ان **۷۸ در مهمانی رفتن** درین باب دو چیز نگاه باید

داشتن

داشتن **۱** انکه ماه متصل بود بسعدی و بهتر ان باشد که تثلیث
یا تسدیسی باشد **۲** باید که ناظر بود بعطارد **اما** انچه
ازوی احتراز باید کردن دو چیز است **۱** انکه ماه با یکی از هر دو نحس
باشد یا بتربیع یا بمقابله او **۲** انکه یکی از هر دو نحس در وتد باشند
۷۹ در شطرنج و نرد باختن انچه ازوی احتراز باید کردن ده
چیز است **۱** اگر ماه متصل بود بیکی از هر دو سعد انکه اغاز کند غالب شود و
اگر بنحسی متصل باشد مغلوب شود **۲** بهترین انست که ماه منصرف باشد
از عطارد و متصل باشد بمریخ **۳** اگر طالع سعدی باشد یا صاحب طالع در
طالع بود انکه اغاز کند غلبه او را بود و بهترین ان بود که در سابع نحسی بود
۴ اگر ماه منصرف بود از عطارد و متصل باشد بخداوند طالع ان دلیل
بود بر حضور کسی که اغاز کننده را تعلیم دهد **۵** اگر خداوند طالع و
خداوند سابع هر دو در وسط السما باشند هر دو خصم برابر باشند **۶** اگر ماه
و عطارد هر دو تباه باشند هر دو خصم دغا کنند و دروغ گویند و همچنین اگر
طالع باشند هر دو دروغ زن باشند **۷** بطرانی گوید در انجا نباید
نشستن در شطرنج و نرد باختن که ماه در برج الجانب باشد و اگر چنان

باشد

اتفاق افتد که در جانب قمر نشینند آن بهتر بود چنانکه ماه در حمل باشد و
حمل دلیل شرق بود و جانب شرق باید نشستن ۸ باید دانستن که
شرق یا شمال بود و مغرب یا جنوب ۹ سجزی گوید باید که مریخ در آن
برج بود که مصاف بود بجهت آغاز کننده و باید که صاحب طالع بخش کننده
بود و صاحب سابع را ۱۰ حذر باید کردن از آنکه خداوند طالع و خداوند سابع
ناظر باشند یکدیگر از مقابله که او دلیل بود در خصومت و جنگ میان ایشان و
باید که صاحب سابع ساقط باشد ۸۰ در چوگان زدن در این باب
هفت چیز نگاه باید داشتن ۱ باید که ماه در برج منقلب بود ۲ باید که
ماه متصل بود بسعدی یا بمریخ از تثلیث ۳ باید که طالع وقت بیرون رفتن
از برای چوگان زدن برج منقلب باشد و بهترین آن حمل و جدی است ۴
باید که خداوند طالع متصل باشد بسعود ۵ باید که فوق الارض بود و بری
از احتراق و نحوس ۶ اگر خواهند که غالب شوند گوی بدان جانب زنند که
ماه در آن جانب باشد ۷ باید که مریخ قوی باشد زیرا که او دلیل قوت
اسپان بود اما آنچه از وی حذر باید کردن پنج است ۱ آنکه ماه
در برج ثابت بود زیرا که دلیل گرانی باشد و همچنان از برجهای جسدانی

۲ آنکه حذر باید کردن از آنکه ماه یا خداوند طالع متصل باشد بستاره که
در هبوط باشد زیرا که آن دلیل افتادن کند از اسب ۴ محمد ایوب
گوید باید که سعود در اوتاد باشند ۵ عمر بن فرخان گوید باید که زحل
در اوتاد نباشد خاصه در طالع ۸۱ در وقت دعا کردن یعقوب
اسحق کندی در معنی رساله ساخته است اما آنچه حکما در معنی گفته اند
تمام نیاورده است اما حاصل آنچه درین رساله آورده است یاد کردیم و
بعد از آن آنچه دیگر حکما گفته اند بگوییم یعقوب کندی میگوید قومی گفته اند
باید که در وقت دعا سعدی در طالع بود و سعدی دیگر در رابع تا ابتدا و
انتهای آن کار و عاقبت وی بخوبی بود و قومی دیگر گویند باید که یکی
در طالع بود و یکی در عاشر بود و قومی دیگر گویند باید که یکی در رابع بود
و دوم در عاشر و باید که آن هر دو شرقی باشند و از نحوس بری باشند و
راجع و محترق نباشند و باید که ماه بدیشان مسعود باشد و بعضی گفته اند
دعا از بهر آخرت را آنگاه باید کردن که ماه در خانه زهره باشد و متصل باشد بمشتری
و اگر از برای طلب عقار بود و ضیاع بود باید که ماه متصل بود بزحل چنانکه
او وی مقبول نباشد و سعود در آن موضع بود که یاد کرده شد و اگر

یا زحل باشد زیرا که حرکت را
سرد کند ۳ حذر باید کردن
از آنکه ماه صح

از برای دنیا کنند باید که ماه
در خانهاء مشتری باشد و متصل
باشد بزهره و اگر
صح

از برای طلب ریاست بود و پادشاهی آفتاب متصل بود و اگر از برای
لشکرکشی و شجاعت و دلیری بود باید که بمریخ از نظر مودت متصل بود
و اگر از برای طلب علم بود باید که بعطارد متصل بود و اگر از برای
لذتها و کارهای زنان بود باید که بزهره متصل بود و بعضی گفته‌اند که
هر وقت که عطارد با مریخ مقارن کف الخضیب باشد آن وقت اجابت دعا
بود در صلاح تن دعاکننده و اگر آفتاب مقارن وی باشد دلیل آن
کند که دعاکننده توانگری و شجاعت یابد و اگر زحل مقارن وی باشد
و مسعود بود دلیل کند که دعاکننده از میانه عمر تا با آخر توانگر و نیکحال
بود و اگر منحوس بود دلیل آن کند که در آخر عمر بیچارگی زیادت
شود و اگر مقارن وی مشتری باشد دلیل آن کند که دعاکننده بر دشمن
خود ظفر یابد و اگر زهره مقارن بود دلیل آن کند که دعاکننده مالها یابد
اما عمر وی اندک بود و حکما دیگر گفته‌اند که در وقت دعا کردن باید که مشتری
ناظر راس بود و در عاشر طالع آن وقت و از نحوس سلیم باشد و ماه
منصرف بود از خداوند طالع و متصل بود بمشتری یا منصرف بود از مشتری
و متصل بود بخداوند طالع چنانکه مقبول باشد و خداوند وسط السماء

ناظر بود بخانه خویش و خداوند طالع در وسط السماء بود و او از نحوس سلیم
باشد از نحوس زیرا که اگر کسی در چنین وقت دعا کند اجابت یابد خاصه
که این دعا از برای آخرت بود یا از برای کارهای دنیا و اگر
این چنین وقت میسر نشود لیکن مشتری یا راس در وسط السماء بود
خداوند طالع سلیم بود از نحوس و با وی متصل باشد بسعود همان
وقت دعا خوب و پسندیده باشد و چون بدین موضع رسیدیم که
وعده داده بودیم کتاب را بدین ختم کردیم بیاری
و بخشندگی و حسن توفیق و الحمد لله
اولاً و آخراً و صلی الله علی
خیر خلقه محمد و آله
اجمعین
تم